

ప్రేమ గాథ

(నవల)

మూలం :

విల్లూ కేతర్

తెలుగు :

చందూర్

ప్రతిమామిక్స

49 మూకతాల్ వీధి

మద్రాసు - 7

PREMA GADHA

Protima Books, Madras - 7

January 1962

' Death Comes for the Archbishop '

Copyright 1927 by Willa Cather

Renewal Copyright 1955 by the Executors of the
Estate of Willa Cather

Printed at :

Bharathamata Press (Sri Rama & Co.)

39, Anderson Street, Madras-1

ఇందులో

	ప్రస్తావన	...	5
1.	నూతన ప్రదేశం	...	21
2.	ఫాదర్ ప్రయాణాలు	59
3.	ఎకోమా	...	90
4.	సర్వం కథ	...	127
5.	మార్టి నెజ్	...	150
6.	డోనా యిజబెల్లా	...	193
7.	డయోసీస్	...	219
8.	పచ్చ కొండ	...	259
9.	అంజిమ అధ్యాయం	...	285

చందూర్ మిగతా పుస్తకాలు

నేల - నీరు
 హైలెన్ కల్లర్
 మహానగరంలో
 జీవితం
 నవచై నా
 చెల్లు
 ఆరు కథలు
 మరొక ఆరు కథలు
 ఈ నాగరికత
 నాలుగు గోడ్డు
 ప్రతి గురువారం
 అణుశక్తి
 బాలరాజ్యం
 గ్రామ వైద్యుడు
 శిక్ష
 అంతేనా
 కాఫీ మా నెయ్యడం
 పరిచయం చేసిన పుస్తకాలు

అన్యాయం
 ఆఖరుకోరిక.
 ఎక్కడికి కమలా ?
 భానుమూర్తి భార్య
 రాధ నవ్వింది
 కొత్త లోకాలు
 కొన్ని గ్రంథాలు
 సీతతో సినిమాకి
 నట్టింట దీపం
 మాంగుశూర్ మెయిల్
 మహాబలిపురం
 మనకీ ఒక కారు
 సీతాఫలాలు
 భాష
 పూసలమేడ
 శివరావు
 కలడో లేడో

ప్రస్తావన

1883 వేసవి కాలంలో ఒక సాయంత్రం వేళ సెబైన్ కొండల మీద నిర్మితమైన తోట బంగళాలో ముగ్గురు మతాధిపతులూ (కార్డినల్సు) దూరప్రాంతం నుంచి ఒక మత ప్రచారకుడూ (ఫాదర్) కలుసుకున్నారు. ఆరామ మందిరపు డాబా మీద కొస్తే చుట్టూ దృశ్యం కడు రమణీయంగా కనపడుతుంది. డాబాకి 20 అడుగులు దక్షిణంగా, ద్రాక్ష తీగెలతో కప్పబడి వున్న పొదరింటి వంటి ప్రదేశంలో, ఒక విశాలమైన టేబుల్ ముందు నలుగురూ ఆసీనులయారు. దొలుచుకు వచ్చిన శిలావేదిక ఎక్కెందుకు వీరు కూచున్న చోటి నుంచి పైకి, రాతి మెట్లు వున్నాయి. ఆ శిలా వేదిక ఎక్కి, చూస్తే కనపడే దృశ్యం కన్నుల వైకుంఠమే! గ్రామ సౌభాగ్యపు మడతల్ల కొసని గోష్ఠ నగరం దర్శన మిస్తుంది.

స్పానిష్ మతాధిపతీ (కార్డినల్) అతని అతిథులూ బల్ల ముందు కూచున్నారు. ఇంకో గంట వరకూ సూర్యుడు అద్భుతంగా ప్రకాశిస్తూనే ఉంటాడు. అంత దాకా ఈ భూత జగత్తుని తన సువర్ణ కాంతులలో ముంచి వుంచు తాడు. రోమ్ నగరంలోని, సెయింట్ పీటర్స్ చర్చి బురుజు నీలాకాశాన్ని తాకుతూ కళ్ళు జిగేల్ మనిపించే తామ్ర కాంతులు ప్రసరింప జేస్తోంది. గాలిలో ఎగురుతూ నేలకు వాలి, పై భాగము కృంగి పోయిన బెలూనా అన్నట్లు వుందది. స్పానిష్ కార్డినల్ కి చీకటి పడక పూర్వమే భోజనం చేయటం అలవాటు. అంచేత, ఈ విందు బాగా వెలుతురుండగానే ప్రారంభమయింది. సూర్యరశ్మి ఎంతో ఉత్సాహవంతంగా ఉన్నది; నారింజ పుష్పాల లేత గులాబీ రంగుకు బంగారపు ఛాయని అందిస్తూ ఆకుల పచ్చ దనానికి మెరుగు పెడుతోంది. ఫల పుష్పాదుల లేత పరిమళంతో, ఆ ప్రదేశ మే ఒక నందనవనంలాఉంది. కార్డినల్సు (మతాధిపతులు) ముగ్గురూ ఎర్ర పట్టీలు ఎర్ర బొత్తాములు గల నల్లని పొడుగు గౌనులు ధరించారు. దూరం నుంచి వచ్చిన ఘోరీ మాత్రం ఊదాపొట్టిచొక్కా పైన పొడుగాటి నల్లకోటు వేసుకున్నాడు.

ఆ నలుగురూ ఒక ముఖ్య విషయాన్ని గురించి తర్కించేందుకు సమావేశమయారు. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలలో కొత్తగా చేరిన న్యూ మెక్సికో మత వ్యవహారాల విషయమై బాల్టిమోర్ నుంచి రాగల ఫిర్యాదుని

పరిశీలిస్తున్నారు. 'ఎపోస్టలిక్ వికారేట్' అను పేరుగల 'మత ప్రదేశం' గురించి తర్జన భర్జన సాగుతోంది. అది సరిగ్గా ఎక్కడ వుందో, ఎక్కడికి ఎలా చేరుకోవాలో, మార్గమంటూ వున్నదో లేదో ఆ సమావేశమైన నలుగురిలో ఏ ఒక్కరికీ తెలిసినట్టు లేదు. ఆఖరికి అమెరికా నుంచి వచ్చిన ఫాదర్‌కి కూడా, ఆ కొత్త చోటుకి ఎలా చేరుకోవాలో తెలీదు. ఇటాలియన్ మతాధిపతీ, ఫ్రెంచి మతాధిపతీ, న్యూమెక్సికోని 'లె మెక్సిక్యూ' అన్నారు. స్పానిష్ మతాధిపతి మాత్రం 'న్యూ స్పెయిన్' అనడం మొదలు పెట్టాడు. ఈ ముగ్గురికీ అట్లాంటిక్‌కి అవతల వైపు గల విషయాలపై అంత శ్రద్ధ లేదు. ఏదో దూరం నుంచి వచ్చాడని, ఫెర్రాండ్ ప్రోద్బలంవల్ల ఈపాటి పరిశీలన అయినా జరుగుతోంది. కార్డినల్సు ఒకప్పుడు లాటిన్‌లో తప్ప అన్యభాషలలో సంభాషించే వారు కాదు. కాని ఈనాడు దేశకాల పరిస్థితులనుబట్టి ఫ్రెంచిలో మాట్లాడుతున్నారు.

ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్ మతాధిపతులు మధ్య వయస్కులు. వారి వైఖరి, మాటతీరూ కులీనతను వెలిబుచ్చుతున్నాయి. స్పానిష్ మతాధిపతి యువకుడు, — మిగతా యిద్దరికంటే కొంచెం చామనచాయ. అతని తండ్రి స్పెయిన్ దేశీయుడు, తల్లి ఆంగ్లవనిత. మనసులో వున్నది ముఖం మీద అనేయడమనే గుణం తల్లి దగ్గర నుంచి వచ్చిందతనికి.

పదహారవ గ్రిగరీకాలంలో స్పానిష్ కార్డినల్ 'వాటికన్'లో గొప్ప పలుకుబడి గల న్యక్తి. గ్రిగరీ మరణానంతరం, అక్కడి మత సంబంధమైన రాజకీయాలలో చొరబడటం యిష్టం లేక, తన ఎస్టేటుకి వెళ్ళి పోయి, రెండేళ్ళపాటు అక్కడ నిశ్చింతగా గడిపాడు. అప్పట్లోనే 'దైవభక్తుల ఉద్యమం' అంటూ ఒకటి లేనదీశాడు. అసలీ ఉద్యమ పితామహుడు పదహారవ గ్రిగరీ. స్పానిష్ కార్డినల్ కి తీరిక సమయంలో పెన్నిస్ ఆడటం తెగ సరదా. చిన్నప్పుడు చదువుకునే రోజుల్లో ఇంగ్లాండులో నేర్చుకున్నాడు ఈ పెన్నిస్. మన కథాకాలం నాటికి ఇండోర్ పెన్నిస్ గాని లాన్ పెన్నిస్ వ్యాప్తిలోకి రాలేదు. ఇన్ షోర్ పెన్నిస్ లో ఈ స్పానిష్ కార్డినల్ గట్టివాడని చెప్పవచ్చు. ఇతనితో ఆడేందుకు స్పెయిన్ నుంచి ఫ్రాన్సు నుంచి కొమ్మలు తిరిగిన ఆటగాళ్ళు వస్తూండే వారు.

సభికులు నలుగురులోకి ఫెర్రాండే చూపులకి కొంచెం పెద్దవాడు. కష్ట సుఖాలు వొంటబట్టిన మనిషి. ఆ నీలపు కళ్ళల్లోని వెలుగు తప్ప, అతని ముఖం బాగా డస్సి పోయి వుంది. అతని సంచార ప్రదేశం ఒక విధంగా దుర్గమమైనది. ఎక్కడి కక్కడ దారికడ్డంగా పెద్ద పెద్ద సరస్సులు వుండేవి. ఒక్కడూ, చలిగాలి ముఖాన ఛెళ్ళున కొడుతూ వుండగా, తన పనిమీద సంచరిస్తూ వుండేవాడు, గుర్రమెక్కి. ఫెర్రాండు యిక్కడికి ఒక ముఖ్యమైన పని

మీద నచ్చాడు. తన పని నిర్విఘ్నంగా జరిగేందుకు వాళ్ళని సుముఖులుగా చేసుకోవాలి.

ఫైర్రాండు తన రెండు చేతులూ చాచి, వారికి ఊమాపణ చెపుతున్నట్లుగా అన్నాడు. 'నేను టేబుల్ మేనర్స్ మర్చిపోయాను కదూ - ఏమిటో పరధ్యానంలో పడి గబగబా తినేశాను. న్యూమెక్సికోని అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు కలిపేసుకున్నాయంటే, మీకు ఒక పక్షాన అర్థం కాదు. అది ఎంత పెద్ద ప్రదేశమో, అక్కడ మతభక్తిని నిలబెట్టేందుకు మత సాధకులు ఎలా కృషి చేస్తున్నారో మీకు ఎలా చెబితే తెలుస్తుంది?'

'తెలీకేం, మాకు అనుభవమే - కొంప లంటుకున్నాయి, తొందరగా డబ్బు సంపించండి - అనే విన్నపాలు మేము విని విని ఉన్నాం' అన్నాడు ఇటాలియన్ కార్డినల్.

'మీరంత తొందరపడ కూడదు. క్రీస్తు మతానికి అక్కడ పదహారో శతాబ్దంలో అంకురార్పణ ఏంది. ఈ మూడు వందల యేళ్ళ బట్టి ఎన్నో గొడవలు వచ్చాయి. అక్కడి కాతలిక్ మతం యింకా పూర్వ పద్ధతిలోనే ఉంది. వెనుకటి చర్చి మందిరాలు కూలి పోయాయి. మిగిలి ఉన్న కొద్దీ మత ప్రమాణాలూ, మత శిక్షణా తెలియని ఘాదరీల వశమయాయి. ఇప్పుడి ప్రదేశాన్ని అభివృద్ధిదాయక దృక్పథంగల ప్రభుత్వం తన చేతి కిందికి తీసుకుంది. ఇక్కడున్న దుష్టత్వాన్ని మొదట్లోనే

ఖండించకపోతే, ఉత్తర అమెరికాలో గల యితర ప్రదేశా-
లకి కూడా యీ విషవాయువులు పాకి మొత్తం మీద
ఆధ్యాత్మిక జీవనానికే దెబ్బ తీస్తాయి.'

'మెక్సికో బిషప్ ఈ సంగతి పరిశీలించడం లేదా?'
అని అడిగాడు ఫ్రెంచి కార్డినల్.

'ఇవి డురాంగోబిషప్ అజమాయిషిలో ఉన్నాయను-
కుంటా' అని అందించాడు స్పానిష్ కార్డినల్.

'డురాంగోబిషప్ వృద్ధుడు. అతని హెడ్ క్వార్టర్స్ కీ
మనం మాట్లాడుకుంటున్న 'శాంటా ఫె'కీ పది పేను వందల
మైళ్ళు. రోడ్లూ, కాలిబాటలూ లేని అడివి ప్రదేశమది.
నౌకా యోగ్యమైన నదులు పేరుకి కూడా లేవు. అయితే,
మనుష్యులక్కడికి ఎలా వెళ్ళగలరని మీరు అడగవచ్చు-
అదే చెబుతున్నా. అక్కడి వ్యాపారముఖ్యంగా కంచగ
గాడిదల మీద జరుగుతోంది. గాడిదల మీద
మూటలు వేసుకుని, ఒక చోటు నుంచి మరొక
చోటుకి వెళతారు. ఆ ప్రాంతాల గల యెడార్ల
సంగతి చెబుతే హాడలిపోతారు. ప్రయాణీకులు దప్పికవల్ల
చావరు కాని నరహంతకులు మీద పడ్డారా ప్రాణాలతో
వొదిలిపెట్టరు. ఇక నేల ఎలా ఉంటుందని అడుగుతారేమో
బల్ల పరుపుగా ఉన్నట్టే కనపడి లోపలకి కుంచుకు
పోతుంది. ఎక్కడి కక్కడ కొండలు అడ్డు తగులుతూ
ఉంటాయి. ఆ కనుమలగుండా ప్రయాణం చెయ్యటం

కష్టసాధ్యం. ఈ దుర్గమ ప్రదేశానికి ఆవల నివసిస్తున్న దురాంగోబిషప్ 'నా ఆజ్ఞ నెందుకు ధిక్కరించావ్?' అని ఎవరై నా మతగురువుకి శ్రీముఖం పంపించాడనే అనుకుందాం. తది అతనికి చేరాలికదా ! తప్ప చేసిన ఫాదరీ ఒక వేళ అది తనకి అందినా, అందలేదంటాడుగాని అందిందంటాడా? ఆ ఫాదరీ సమస్త అందుకున్నట్టు రుజువు చేయడమెలా? అటువంటి మతగురువు మీద బిషప్ ఏం చర్య తీసుకోగలడు? పోస్టుమోసుకెళ్ళేవాళ్ళు ఎవరూ అంటే ఉన్ని, తోళ్ళ కోసం అడవుల వెంట వెళ్లే వేటగాళ్ళూ, బంగారం దొరుకుతుందేమోనని ఆపేక్షతో ఆ కొండ గుట్టలు గాలించేవారూను ! వీళ్ళ ద్వారా పంపిన ఉత్తరం అక్కడి మతగురువుకి అంది, ఆయనగారు సంజాయిషీ చెప్పాలి. సంజాయిషీ బదులు అందలేదంటే పోదూ?

ఫ్రెంచి కార్డినల్ వైన్ గ్లాసు ఖాళీ చేసి, పెదవులు తుడుచుకుంటున్నాడు. 'ఫ్రెరాండ్, అక్కడుండే వాళ్ళందరూ యిలా కొండలలో తిరుగుతూ ఉంటే, యింటి పట్టున యింకెవరుంటారు? వాళ్ళకి యిల్లా వాకిళ్ళూ లేవా?'

'అయ్యో లేకేమి - సునూరు ముప్పయి జాతుల మంది నేటివులు ఉన్నారక్కడ. ఎవరి భాష వాళ్ళది. ఎవరి ఆచారాలు వాళ్ళవి. ఒక తెగకీ మరో తెగకీ చచ్చినా పడదు. వీళ్ళు కాక మెక్సికనులు వేరే ఉన్నారు. ఈ మెక్సికనులు మంచివాళ్లే కాని క్రమశిక్షణ, మత

బోధన లేక మూఢాచారాలని పట్టుకు దేవుళ్ళాడు తున్నాడు.'

'దురాంగోబిషప్ దగ్గర నుంచి నాకో ఉత్తరం వచ్చింది. తన దగ్గరున్న వికార్ని ఈ కొత్త ఉద్యోగంలో వేయమంటా' అన్నాడు స్పానిష్ కార్డినల్.

'నేటివ్ మతగురువు ఈ కొత్త ఉద్యోగానికి పనికిరాడు. నేటివుని వేశారా మన శ్రమంతా బూడిదలో జోసిన పన్నీరే! ఆ దురాంగోబిషప్ చెబుతున్నతను వృద్ధుడు కూడా. ఎవరేనా యువకుణ్ణి, చాక చక్యంతో మసలుకోగల ధైరవంతుణ్ణి కార్యదీక్షగలవాణ్ణి కొంచెం జాగ్రత్తగా చూసి ఆ ఉద్యోగంలో వెయ్యాలి. ముష్కరులతోనూ, అజ్ఞానులతోనూ పోరాడవలసి ఉంటుందతను. నీతి నియమాలు లేని ఫాదరీలనీ లోకం తల్లకిందులు చేసే రాజకీయ దురంధులనీ, అతను తన బుద్ధి బలంతో జయించ వలసి ఉంటుంది. ఇక అతను తన జీవితాన్ని మత ధర్మానికై ధారపోయగల సంకల్పచిత్తుడై ఉండాలి.'

స్పానిషి కార్డినల్ కనుకొలకుల్లోంచి ఫెర్రాండ్స్ ని పరిశీలనగా చూసి, 'మీ ధోరణిబట్టి చూస్తే, మీ మనసులో ఎవరో వ్యక్తి వున్నట్టున్నాడు. అతను ప్రేంచివాడై వుంటాడు బహుశా. అవునా, కాదా?' అని అడిగాడు.

'అవును - ప్రేంచిఫాదరీలపట్ల మీకూడా అంతటి సద్భావం వుండటం సంతోష హేతువు.'

‘మత ప్రచారంలో శ్రేంచి జెసూట్లని చెప్పి మరొకరిని చెప్పాలి. మా స్పానిష్ ఫాదర్లు ఆత్మార్పణ చెయ్యగల వారుగా మాత్రం రాణిస్తారు.’

‘ఏమైనా జర్మనుల కంటే నయం,’ అన్నాడు ఇటాలియన్ కార్డినల్.

‘జర్మనులు దేనికది విడదీస్తారు. శ్రేంచివారు ఎక్కడిదక్కడ సద్దుతారు. శ్రేంచి ఫాదర్లకి వాస్తవ దృక్పథం, తర్కవిచారం వారి స్వభావ లక్షణం’ అంటూ, స్పానిష్ కార్డినల్, ఫెర్రాండ్ వేపు తిరిగి, యింకొంచెం బర్గండి వైన్ పుచ్చుకోండి. ఇది మీకోసమని ప్రత్యేకంగా తెప్పించాను లోపల నుంచి. మీరు కెనడాలో గడిపిన యిరవై హేమంత ఋతువుల చలిసి, యిది ఒక్క గుక్కతో మరిపింప జేస్తుంది,’ అన్నాడు.

గృహమేధి చూపుతున్న అతిథి సత్కారానికి వినమ్రంగా చిరునవ్వు నవ్వుతూ ‘మీ ద్రాక్ష రసం ఎంత శాగుందో! అట్లాంటిక్ దాటి నప్పటి నుంచీ, ఈ జిహ్వా ద్రాక్షరసమాధుర్యం మరచి పోయింది. అక్కడ మాకు విస్కీ, రమ్లే కదా దొరికేది ! ఒకసారి నలభై రోజుల సముద్ర ప్రయాణానంతరం, పారిస్ లో దిగి అక్కడి షాంపెయిన్ పుచ్చుకోగానే అది అమృతం అనిపించింది’ అన్నాడు.

‘అయితే మీకు షాంపెయిన్ తీసుకురమ్మంటాను. ఇప్పుడు మనం అనుకుంటున్న ఫాదర్ ఆ అడవి దున్నల

ప్రపంచంలో యేం తింటాడేం, పాపం?' అన్నాడు స్పానిష్ కార్డినల్.

‘మాంసపు ఒరుగూ, మిరపొడి జల్లిన ‘ఫ్రీజోయూస్’ దొరుకుతాయి. ఎక్కడ పడితే అక్కడ మంచినీరు పుష్కలంగా లభ్యమవుతుంది. ఒక్క సంగతి మాత్రం మీరు గుర్తించాలి. ఆ యువకుని జీవితం ఆ అరణ్య ప్రాంతానికి అంకితమై పోతుంది. మీద పడ్డ వర్షాన్ని నేల ఎలా పీల్చేసుకుంటుందో, అదేవిధంగా అతని వయసునీ శక్తి సామర్థ్యాలనీ ఆ ఉద్యోగం పీల్చేస్తుంది. ఎక్కడి కక్కడ ఎప్పటి కప్పుడు త్యాగ జీవనమే ధ్యేయంగా ముందుకు సాగనలసి వుంటుంది. క్రిందటి సంవత్సరం నేటివులు, లావోస్ లోని అమెరికను గవర్నరునీ, మరో పన్నెండు గురు తెల్లవారినీ దారుణంగా హత్యచేసి వారి చర్మం వొలిచారట. అక్కడి ఫాదర్ కి కూడా యిందులో ప్రమేయం ఉందంటారు. అందువల్ల నే అతను బతికి బయటపడి వుండనచ్చు. న్యూ మెక్సికో అంటే ఎటువంటిదో మాటలలో చెప్పలేం,’ అన్నాడు ఫెర్రాండు.

‘అయితే మీ మనిషి ఎక్కడ వున్నాడు?’

‘నా ‘డయోసీస్’ లోనే. ఓంటేరియో సరసు ప్రాంతాన వున్నాడు. అతని వయసు ముప్పై అయిదు. ఇప్పటికి తొమ్మిదేళ్ళ బట్టి నా దగ్గర పని చేస్తున్నాడు. సెమినరీలో చదువు పూర్తి అయిన వెంటనే, తిన్నగా నా దగ్గర కొచ్చాడు.’

‘పేరు ?’

‘జీన్ మేరియి లెటూర్.’

స్పానిష్ కార్డినల్ కుర్బీలో వెనక్కి జేరగిలబడి, వేలి కొనలతో తేబులును మీటుతూ అన్నాడు: ‘ఫెర్రాండు, మీరు చెప్పినదంతా బాగానే వుంది గాని బాల్టిమోర్ బిషప్ ఎవరిని వేయమంటే వారిని వేస్తుంది రోమ్లోని అధిష్టాన వర్గం.’

‘సిఫారసు చేస్తూ మీరొక్క ముక్క అంటే...’

‘నిజమే, నేను కల్పించుకుంటే కొంత పని జరుగుతుంది,’ అన్నాడు స్పానిష్ కార్డినల్ చిరునవ్వు నవ్వుతూ. ‘అయితే ఈ లెటూర్ బుద్ధిమంతుడేనా? తెలివిగలవాడేనా? ఆ యువకుని నిష్కారణంగా గోతిలోకి దింపుతున్నారు మీరు! పోన్లేండి, ఆ ఓంటేరియో సరస్సు దగ్గిరుండి బావుకునే దేముంది? మీ కేనడా గురించి నేను ఫెనిమోర్ కూపర్ నవలల ద్వారా తెలుసుకున్నాను. అవన్నీ ఇంగ్లీషులో చదివాను. అది సరే గాని మీరు చెబుతున్న ఈ ఫావర్ నిజంగా ప్రజ్ఞావంతుడేనా? లిథ కళలలో ఏమేనా అభిరుచి వుందా?’

‘న్యూ మెక్సికో పోయే మనిషికి లిథ కళ లెందుకు?’ అని ఫెర్రాండ్ అనే సరికి ముగ్గురు కార్డినల్లూ కడుపార నవ్వి తమ పాన పాత్రలు నింపుకున్నారు. ఈ ఫెర్రాండు అదే పనిగా ఒక విషయం మాట్లాడ్డం వారి కంత నచ్చలేదు.

‘కొంచెం వింటారా, నే నొక చిన్న కథ చెబుతాను. లలిత కళల గురించి ఏమైనా తెలుసునా అని, నే నడగడానికి కారణం లేక పోలేదు. వెలెన్ని యాలోని మా పురాతన భవంతిలో స్పానిష్ పెయింటర్స్ చిత్రాలు అనేకం వున్నాయి. మా ముత్తాత గారికి ఈ చిత్ర పటాల సేకరణ ఒక సరదా. ఆయన జాగ్రత్త చేసిన ఎల్ గ్రెకో చిత్రాలు స్పెయిన్ మొత్తం మీద మరింకెక్కడా లేవు. మా ముత్తాత ముసలివాడై నప్పుడు, న్యూ స్పెయిన్ నుంచి ఒక ఫ్రెంచి ఫాదరీ యాచన నిమిత్తం నచ్చాడు. అమెరికా నుంచి వచ్చే యీ ఫాదరీ లందరూ యాచకులే అనవచ్చు. ఈ ఫ్రెంచి ఫాదరీకి ఆ దేశపు కథ తెన్నో తెలుసు. మాయింటి కొచ్చి పూజామందిరం దగ్గర ప్రార్థనలు చెప్పేవాడు. బట్టా పాతాయే కాకండా చాలా ఉబ్బు గుంబాడు మా ముత్తాత దగ్గర. ‘నూ చర్చికి ఆభరణంలా వుంటుంది, ఒక సెయింటింగు యివ్వండి’ అని ముత్తాతని అడిగాడు. ఆయనకి వితరణ బుద్ధి ఎక్కువ. ‘ఆ కనపడే చిత్ర పటాల్లో నీ ఇష్టమొచ్చింది తీసుకో,’ అన్నాడాయన. నోటి నుంచి ఆ మాట రానడమే తడవుగా, అక్కడున్న సెయింటింగులో ఉత్తమ మయినది ఎన్నుకున్నాడా మహానుభావుడు. ఎల్ గ్రెకో చిత్రించిన సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్ చిత్రమది. మతసంబంధమైన ఏ కూసిఫిక్షెనో, ఏమార్టి డమో-యిలాటివి కోరుకుంటాడనుకున్నాడు. ధ్యానముద్రలోని సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్ కి మోడల్ గా కూచున్నది ఆల్బక్యూ డ్యూక్; ఆ రూప విలా

సుని చిత్రము నీ కెందుకు, అని తప్పింప జూశాడు మా ముత్తాత. 'అక్కడి నేటివులకి యిటువంటి కళాఖండం అర్థమవుతుందా? ఎందుకిది నిష్కారణం పట్టుకు పోతావు' అని ఒకటికి పదిసార్లు చెప్పి చూశాడు గాని ప్రయోజనం లేక పోయింది. 'మీరా చిత్రం నా కివ్వ దలుచుకోక పోతే నేను చెప్పే దేముంది? ఇస్తానన్నాడు గనక అడిగాను. ఇది మానవ మాత్రుల దగ్గర వుండవలసింది కాదు - భగవంతుని సమక్షంలో వుండాలి' అన్నాడు.

'మా ముత్తాత యేమంటాడు, పాపం! ఆడినమాట తప్పితే బాగుంటుందా? అంచేత నోరు మూసుకు ఆ చిత్రాన్ని ఫారీ చేతుల్లో పెట్టి తన పుస్తకంలో యిలా రాసుకున్నాడు: భగవంతుని ప్రీత్యర్థం మత గురువు టియోలోషియోకి శలానా నెంబరు గల సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్ చిత్రం న్యూ మెక్సికోలోని అడివి మనుషుల చర్చిలో ఉంచడానికి ఈయడమైనది. ఈ పోయిన విలువైన చిత్రం కారణంగానే, నాకూ డురాంగో బిషప్ కీ మధ్య చాలా ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు నడిచాయి. దీనిని మా పూర్వీకుడు ఏ సందర్భంలో చర్చికి ధారాగతం చేసిందీ, విడమరచి చెబుతూ రాశాను. ఆ చర్చి ప్రస్తుతం నామరూపాలు లేకుండా శిథిలమై పోయిందనీ, లోపలి వస్తుసామగ్రింతా ఛిన్నాఛిన్నమై పోయిందనీ ఆ బిషప్ వ్రాశాడు. ఎంతో విధ్వంసక కాండ జరిగిందనీ, బహుశా ఆ చిత్రపటం దాని విలువ తెలీని ఎవరి చేతిలోనో పడి నశించిపోయి వుండ

నచ్చనీ, ఒకవేళ పొరబాటున ఎవరేనా జాగ్రత్త చేసినా, అది ఏ అటకమీదనో, ఏ కర్రల దొడ్లోనో పడి వుండి, దాని విలువను ఏనాడో కోల్పోయి వుంటుందనీ వ్రాశాడు. ఇదంతా ఎందుకు చెప్పొచ్చానంటే, ఫెర్రాండు, మీరు సూచించే ఆ ఫ్రెంచి మత గురువుకి కళాదృష్టి గాని వుంటే ఎల్ గ్రెకో పెయింటింగ్ సంగతి కొంచేం జ్ఞప్తిలో వుంచుకోమనండి.'

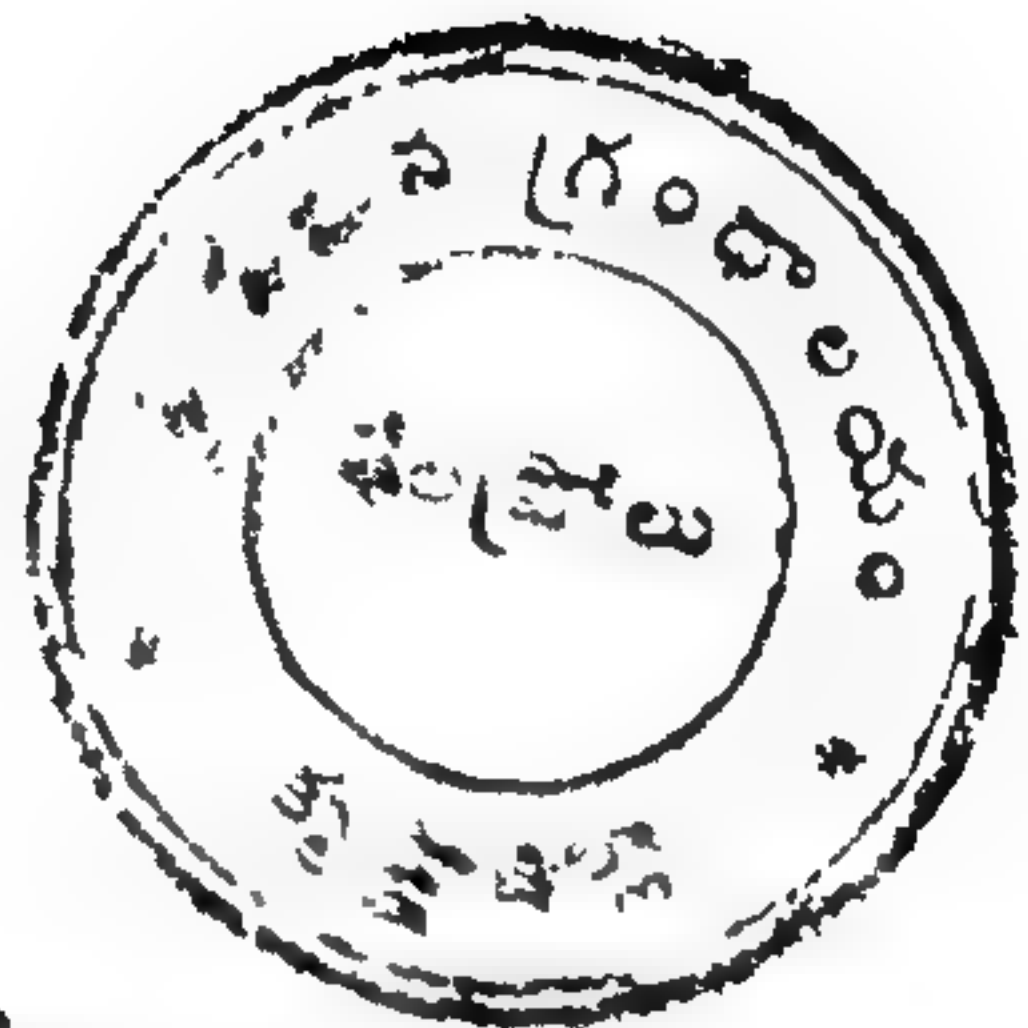
'అతనికి లలిత కళల గురించి ఎక్కువ తెలుసునో తెలియదో చెప్పలేను. కాని సౌజన్యవంతుడు మాత్రం అవును, చక్కని అభిరుచులు గలవాడు.'

'అయితే ఎల్ గ్రెకో చిత్రం పటం సంగతి మాత్రం: కొంచేం జాపకం వుంచుకోమనండి. సూర్యాస్తమయ సమమవుతోంది. దాబామీదకి వెళ్లి కాఫీ పుచ్చుకుంటూ అస్తమయ శోభ చూద్దాం పదండి' అన్నాడు స్పానిష్ కార్డినల్. అతిథులు ముగ్గురూ వెనకని వస్తూ వుండగా సన్న మెట్లమీద నుంచి దాబా యెక్కా దాయన. ఆ శిలాగ్రం పైనుంచి చుట్టూ ప్రపంచం, నీలపుసరసు మీద ధూళి పరుచుకున్నట్టుగా వుంది. పొదల చుట్టూ గల ప్రదేశం పూదారంగు దాల్చింది. ఆ లేత చెంగావి కంగు ఆకాశంలో తేలివస్తూన్న గాలి కెరటాలు అతిథుల ముఖాలని స్పృశిస్తున్నాయి.

నలుగురు సాధకులూ దాబామీద పచ్చార్లు చేస్తూ, చుట్టూగల సృష్టి సౌందర్యాన్ని వీక్షిస్తున్నారు. నక్ష

త్రాలు తెరతొలగించుకు బయటికి వచ్చాయి. ఎన్నెన్నో విషయాలు మాట్లాడారు రాజకీయ వాసన లేకుండా. లొరబార్డు యుద్ధం గురించి ప్రస్తావించలేదు. వెన్నిస్ లోని సంగీత నాటికలు, ఆండులేషియాలో పరివర్తన తీసుకొస్తున్న స్పానిష్ నర్తకి, మొదలైన విషయాలు వచ్చాయి. ఫ్రెంచి, ఇటాలియను, స్పానిష్ కార్డినల్సు మాట్లాడే సంగీత సారస్వత విషయాలు, అమెరికా నుంచి వచ్చిన ఫావరీకి బొత్తిగా తెలియవు. ఆ దూర ప్రదేశంలోపడి కొట్టుకుంటూ కళాభిరుచులు కోల్పోతున్నానా అని ఫెర్రాండు ఊణకాలం చింతించాడు. ఏమైనా తన ప్రపంచం వేరు. తను వచ్చిన పని వేరు. సంస్కృతి నాగరికతలకి దూరమయ్యానా అని కొద్దిగా వ్యాకుల పడుతున్న ఫెర్రాండు చెవిలో స్పానిష్ కార్డినల్ అన్నాడు: 'మీ కాండిడేట్ పేరేమిటన్నారూ - జీన్ లెటూర్ కదూ?'

1

నూ త న ప్ర దేశం

1851వ సంవత్సరం ఆకురాలు కాలంలో ఒకనాటి మధ్యాహ్నం వేళ సెంట్రల్ న్యూమెక్సికోగుండా ఒక రాతు తన గుర్రం మీద ప్రయాణం చేస్తున్నాడు. అతని స్వారీ గుర్రానికి వెనకగా, బరువులు మోసే మోత గుర్రం ఉంది. మోత గుర్రం సామానులు మోసుకు వస్తోంది. దారి తప్పిన ఆ బాటసారికి, దారి చూపగలవి జేబులోని దిక్సూచీ, మనసులోనిది కూచీ జ్ఞానమూను. ఈ భూభాగం ఎలా ఉన్నదంటే, దీని కెక్కడా ఆకృతి అంటూ లేదు. అసలు ఆకారం లేదని కాదు - కనపడేవన్నీ ఒకే మాదిరి ఎర్రమన్ను గుట్టలు. ఎటు చూసినా అవే గుట్టలు. ఆ ఎర్ర కొండలు పొద్దుట నుంచీ అదే పనిగా దాటుతున్నాడు. ఎన్నిటిని దాటినా, ఆ కొండ లింకా అనంతంగా కన పడుతూనే ఉన్నాయి. శంఖాకృతిలో గల ఈ ఎర్ర

గుట్టలు తప్ప మరొకటి కనపడకపోవడంతో, అతనికి పిచ్చెక్కిపోతోంది. ఈ ఎర్ర గుట్టల మధ్య యిప్పటికి ముప్పై మైళ్ళు ప్రయాణం చేసి ఉంటాడు. ఆ గుట్టల మధ్య నుంచి దారి చేసుకుంటూ ముందుకి నడుస్తున్నాడు. గరాటు ఆకారంలో ఉన్న ఈ ఎర్రమట్టి గుట్టలు చూసి చూసి కళ్ళు అలసట జెందుతున్నాయి. ఆ గుట్టల మీద అక్కడక్కడ చిన్నవి 'జునిపర్' మొక్కలు వదిలిపోయిన ఆకు పచ్చటి పత్రాలతో అగుపడుతున్నాయి. కొండలన్నీ ఎరుపు. మార్పులేని ఆ దృశ్యం మతిపోగొడుతోంది. ఎన్ని ఎర్ర గుట్టలని వెనక్కి తోసేసుకు వస్తున్నా, అవి యింకా అసంఖ్యాకంగా మొలుస్తూనే ఉన్నాయి.

ఆ ఎర్రమట్టి గోపురాలు చూడలేక కళ్ళు మూతలు పడుతున్నాయి. వేడి తీవ్రత బాటసారిని భయపెడుతోంది. మార్పులేని ఏక రూపం చూడలేక, కళ్ళు మూసుకు ప్రయాణం సాగిస్తున్నాడు.

కొంతసేపయ్యాక కళ్ళు తెరుపుల కొచ్చి చూడగా ఈ మట్టి గోపురాలమీద గల జునిపర్ మొక్కలలో ఒక ప్రత్యేకమైనది కనపడింది. వొత్తుగా పెరిగిన పొట్టి మొక్కల బదులు, పది అడుగుల పొడవు గల వృక్ష ఖండం కనిపించేసరికి అతనికి ప్రాణం తెప్పరిల్లినట్టయింది. అదీగాక ఈ వృక్షఖండం శిరోభాగాన శిలువ వలె చీలి, ఆకుపచ్చని ఆకులతో దర్భణ మిచ్చింది. చూడగానే బాట

సారి గుర్రం దిగి, జేబులోనించి ప్రార్థన పుస్తకం తీసుకు తల మీద టోపీ కింద ఉంచి, ఆ వృక్షానికి మోకరిల్లాడు.

పైన వేసుకున్న చర్మపు దుస్తుల కడుగున మత గురువులు ధరించే కోటు వేసుకున్నాడు. ఆ యువకుడు భగవంతుని పట్ల సంపూర్ణ భక్తి విశ్వాసములు గలవాడు. వెయ్యిమందిలో వున్నా ప్రత్యేకంగా కనపడే తేజశ్శాలి అతను. మోకరిల్లి అతను చేసే నమస్కారం త్రికరణ శుద్ధి గలది. దాతృత్వము, దయ, ప్రేమ, కరుణ మొదలైన సద్గుణాలన్నీ అతని ముఖంలో స్పష్టంగా కనపడతాయి. ఇక ఆ చేతి వేళ్ళకి గల సాగసులో దయాగుణం దాక్కుని వుందా అనిపిస్తుంది. సౌజన్యమూర్తి, సాహసోపేతుడూ అయిన ఆ యువకుడు కులీన కుటుంబంలోనివాడు. ఆఖరికి ఆ యెడారిలో కూడా, ఎవరూ తనని చూడని ప్రదేశంలో కూడా, ప్రవర్తనలో పొల్లు రాసీయని జ్ఞానవంతుడు. సౌమ్యత తన స్వభావంలో అంతర్భాగంగా చేసుకోగలగడమే కాకుండా, తన నంటిపెట్టుకు వస్తున్న, ఆ గుర్రాల పట్ల కూడా ఎంతో కరుణతో ఉండేవాడు. తను మొక్కుతున్నది చెట్టుకే, అయినా ఆ ప్రార్థన వినేది భగవంతుడని అతనికి తెలుసు.

అరగంట సేపు ప్రార్థించాడు అతను. ప్రార్థనానంతరం మనసెంతో ప్రశాంతిగా ఉంది. గుర్రంతో కొంచెం సేపు, ఎచ్చీ రాని స్పానిష్ భాషలో సంభాషించాడు. ముందుకి వెళ్దామా, ఏం చేద్దాం?—అని అడుగుతున్నాడు.

తమ దగ్గర వున్న నీటి కూజాలు ఖాళీ అయిపోయాయి. నిన్న ఉదయం నుంచీ గుర్రాలకి నీళ్ళు లేవు. గడచిన రాత్రి ఈ ఎర్ర గుట్టలలోనే విశ్రమించారు. పగల స్తమానం ప్రయాణం చేసినా, సాయంకాలానికి కూడా ఒక్క నీటి బొట్టు కనపడలేదు. గుర్రాలు దప్పికతో గిజ గిజ లాడు తున్నాయి. నీటి వాసన కోసమై పొద్దుటి నించీ అవి తపిస్తున్నాయి.

ఒకసారి టెక్సాస్ యెడారి గుండా ఒంటెల మీద ప్రయాణం చేస్తున్నప్పుడు, దప్పికంటే ఏమిటో స్వాను భవంతో తెలుసుకున్నాడు ఈ బాటసారి. నీటి కొరతవల్ల వారందరూ వంతులు వేసుకోవలసి వచ్చింది. అయినా ఏదో నీరంటూ కొంచెం గాక పోతే కొంచమయినా దొరికేది. ఈసారి మరీ ఘోరం. నిన్న వుదయం నుంచీ నీటి చుక్కలేదు. నాలుక పిడచకట్టి నోరంతా చేదుగా వుంది. నోటి చేదుకి సాయం, వాళ్ళు నొప్పులు! గోపురాల వంటి ఎర్ర కొండలు తనని పదే పదే భయపెట్టటంతో, తన దప్పిక మర్చిపోయేందుకు ప్రభువు పడిన దాహ బాధను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకు, ఆ ప్రభుని ధ్యానంలో 'తను' అనేది మాయము చేసేందుకు ప్రయత్నించాడు. భగవంతుడు తననీ విధంగా మరచించమని లిఖించాడా? 'స్వామీ యిది నా జీవిత చరమ ఘడియలా?' అంటూ ఆ శిలువ నుద్దేశిస్తూ తన శక్తి అంతటితోనూ ప్రార్థించాడు. 'చిన్నప్పటి నుంచీ సుశిక్షణలో పెరిగిన వాడవడం చేత, చిత్తము ఆ పర

మాత్ముని మీద వుంచి, ప్రార్థనలో నిమగ్నుడై, తనని తాను మర్చిపోగలిగాడు.

ఆ ప్రార్థన అలా ఎంతసేపు జరిగేదోగాని గుర్రం నిలబడ లేక, తూలిపోవడం వల్ల, ఆ ప్రాణి మీద అతనికి ఎంతో భూత దయ కలిగింది. కుంపటి వంటి ఈ ఎడారిలో తను ఆ రెండు జీవాలకీ యజమాని. వాటికి లేని మేధా శక్తి తనకి ఉన్నది. అంచేత వాటిని తన బుద్ధి బలంతో రక్షించుకోవాలి.

ఆ బాటసారి పేరు జీనులెటూర్. ఇతన్ని న్యూ మెక్సికో రాష్ట్రపు మృత గురువుగా వేశారు. సిన్ సినాటిలో సంవత్సరం క్రితం దాకా చర్చి ఉద్యోగంలో వున్నాడు. సిన్ సినాటిలో ఎవరూ అతనికి ఈ న్యూమెక్సికో దారి చెప్ప లేక పోయారు. ఫావర్ లెటూర్ అమెరికా వచ్చిన కొత్త రికంలో న్యూయార్కు నుంచి సిన్ సినాటికి రైలు మార్గం పడింది. ఆ రైలు మార్గం ముందుకు సాగిపోక అక్కడితో ఆగిపోయింది. న్యూమెక్సికో ఈ ఖండానికి ఎక్కడో మధ్య భాగాన వుంది. వోహియో వ్యాపారులకి న్యూమెక్సికో చేరుకునేందుకు రెండే రెండు మార్గాలు తెలుసు. ఒకటి: సెయింట్ చూయీ వెంట శాంటాఫె వెళ్ళే మార్గం. కాని, ఆ దారి వెంట ప్రయాణం చేయటం ఊమం కాదట - విప రీతమైన దొంగల భయం. రెండవది న్యూ ఆర్లీయన్సు మీదుగా, గాలెస్టాన్ చేరుకు, టెక్సాస్ దాటి, శాన్ ఆంటోనియో మీదుగా రయోగ్రాండ్డి లోయ వెంట

న్యూమెక్సికో చేరుకోవడం. 'అసావాదిత్యో బ్రహ్మ'లా,
 చుట్టు తిరిగి వెళ్ళే దారి అయినా, ప్రాణ భయంలేని
 ఈ మార్గం వెంట ప్రయాణం చేయమని లెటూర్ మిత్రులు
 సలహా ఇచ్చారు. వారి సలహా ప్రకారం ఈ చుట్టు దారి
 వెంట ప్రయాణం చేస్తున్నాడు లెటూర్. ప్రమాదకరం
 గానే వున్నది మొదటి నుంచీ ఈ ప్రయాణం! గాలెస్టాన్
 కేవులో అతను ప్రయాణం చేస్తున్న స్టీమరు మునిగి
 పోయింది. అక్కడితో అతనికిగల భౌతిక సంపదయానత్తూ
 జలదేవత పాలయింది. ప్రాణాలకి తెగించి అతి కష్టం మీద
 ఓ పది పుస్తకాలు కాపాడుకోగలిగాడు ఆ మునిగిపోతున్న
 ఓడలో నుంచి...తరువాత ఒక వర్తకుల జట్టుతో కలసి,
 చచ్చి చెడి, టెక్సాస్ దాటి, శాస్ ఆంటోనియో చేరు
 కుంటూ వుండగా, బండిలో నుంచి జారిపడి కాలు నిరుగ
 గొట్టుకున్నాడు. వైద్యం కోసం, విశ్రాంతి కోసం మూడు
 నెలల పాటు ఓ ఐడిష్ కుటుంబంలో అక్కడ గడిపి, వోటి
 కాలు గట్టి పడ్డాక, ప్రయాణం సాగించాడు. ఈ వేసవిలో
 ప్రయాణం మొదలుపెట్టి, పై వేసవిలో ఒక సాయంత్రం
 వేళకి తన గమ్యస్థానము సమీపించాడు. పన్నెండు నెలలు
 ప్రయాణం చేసిన మీదట జనపదం కనిపించేసరికి అతనికి
 ప్రాణం తెప్పరిల్లి నట్టయింది. తను ఉన్న బండ్ల వరుస
 ఎడ తెగవి అడవులగుండా రెండు గోజులు పరుగెత్తింది.
 సాయంత్రం నాలుగు గంటలవేళ కొంచెం పసరిక, నీరు
 కనిపించే పర్వత ప్రాంతాన నిలిచిందా బండ్ల వరుస.

అడవులు చూసి విసిగెత్తి వున్న నేత్రాలకి, ఎర్రనైన కొండ గుట్టలు, వూదిన బెలూనులవలె అగుపడ్డాయి. ఈ కొండలు ఎగిరెగిరి పడే సముద్ర కెరటాలలా వున్నాయి.

ఇనబింబం అత్తిగిరి చేరుకునే సమయాన, చేతులు చాచి పీతభూమిని కాగలించుకుంటున్నట్టు కనపడుతున్నాయి రెండు పర్వతాలు. ఆ బాహుబంధం లోపల ఉంది శాంతాఫే. అక్కడి చర్చిగోపురం చుట్టూ గల ప్రదేశాన్ని తిలకిస్తూ ఉంటుంది. ఆ పట్నంలోని ఒకే ఒక పెద్ద వీధి తిన్నగా చర్చి వద్దకు తీసుకు వెడుతుంది. శాంతాఫే చర్చి మందిరం ఒక నీటి జల నంటిది. జల నుంచి ఉద్భవించిన నీరు పరవళ్ళు తొక్కుతూ చుట్టూ పారినట్టే ఈ చర్చి ప్రభావం అక్కడి ప్రజల నిత్య జీవితముపై వ్యాపించినది. బూరుగ చెట్లు ఊగిసలాడుతూ మత సాధకులకి స్వాగతం చెబుతున్నాయి. వెనకటి ప్రయాణంలో లెటూర్ నెట ఫాదర్ జోసఫ్ కూడా ఉన్నాడు. బాల్య మిత్రులైన వీరిద్దరూ ఈ కొత్త ఖండంలోని కష్టాలు చెరిసమంగా పంచుకుంటున్నారు. ఆ సాయంత్ర వేళ శాంతాఫే గ్రామంలోకి ప్రభు సేవకులుగా వచ్చారు ఆ యిద్దరు ఫాదర్లూను!

*

*

*

మరి అయితే ఆ పర్వత హస్తాలకి దూరంగా తన గమ్యస్థానం ఎలా చేరుకోవాలో కూడా తెలీకుండా ఈ

మట్టి కొండల మధ్యకి ఎందుకు వచ్చిపడ్డట్టు ఈ లెటూర్ ?
మొదటిసారి శాంటాఫె చేరుకున్నాక ఏమయిందంటే
అక్కడి మెక్సికన్ ఫాదర్లు 'నీ అధికారం మేం అంగీకరిం
చేదిలేదు ఫో' అన్నారు.

అగతోనికాబిషప్ సంగతి తమకి తెలీదనీ, తాము
డురాంగోబిషప్ కి బద్ధులమై వున్నామనీ అన్నారు. 'ఫాదర్
లెటూర్, నువ్వే మా బిషప్ వైతే నీ యోగ్యతా పత్రా
లెక్కడ?' అని ముక్కుమీద గుద్దినట్లు అడిగారు. తన
నిక్కడ వేస్తున్నట్లు, ఈ ఉద్యోగం మార్పు, డురాంగో
బిషప్ కి వుత్తరం ద్వారా కబురు వెళ్ళిందని మాత్రమే
లెటూర్ కి తెలుసు. ఆ ఉత్తరం ఆయనగారికి అందిందో
లేదో! ఒకవేళ అందినా, ఆజ్ఞాపత్రం పంపేదేమిటిలే.
అని వూరుకున్నాడో! ఈప్రాంతాల వుత్తరాలు పోస్టుచేయ
డమేగాని, అవి అందుతాయనే నమ్మకం లేదు. డురాంగో
బిషపుకి ఒకవార్త తెలియపరచదలుచుకుంటే, తేలిక
మార్గమేదనగా, తిన్నగా వెళ్ళి చెప్పడమే! లెటూర్ కొద్ది
వారాలపాటు శాంటాఫెలో వుండి, తన అధికార పత్రం
కోసం, వోల్డ్ మెక్సికోలోని డురాంగో బిషప్ దగ్గరికి
ప్రయాణం కట్టాడు. శాంటాఫె నుంచి అక్కడికి రాను
పోను మూడువేల మైళ్ళు.

రయోగ్రాండీరోడ్డు ప్రమాదభూయిష్టమనీ, తప్పు
త్రోవలు అనేకం వున్నాయనీ, ఎక్కడైనా దారి తప్పి
పోవచ్చుననీ లెటూర్ కి ముందే వార్నింగు ఇచ్చారు

అతని శ్రేయోభిలాషులు. కొన్నాళ్ళు చాలా జాగ్రత్తగా తెలిసిన బాట వెంటనే పోతూ వచ్చాడు. ఆ తరువాత, కొంచెం నిర్లక్ష్యం చేశాడు. ఆ నిర్లక్ష్యానికి ఫలితం ఈ దారి తప్పడం. నగ్గిర గల ఆహార పదార్థాలు అయి పోయాయి; నీళ్ళ కూజాలు ఖాళీ అయ్యాయి; గుర్రాలు అలిసి పోయాయి. వెనక్కు వెళ్ళనూలేదు; ముందుకు పోనూలేదు. కొండగుర్తుగా కనపడ్డ యిసుక దారి వదిలి పెట్టకుండా వస్తున్నాడు యింతవరకూ. చివరికి ఆ యిసుక దారి కూడా మాయమయింది.

నీరసంగా పడివున్న తన గుర్రానికి అమాంతంగా ఏదో నూతన శక్తి రావడం, లెటూర్ కి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. అది కష్టపడి లేచి నుంచుని మోరెత్తి నలుదిక్కులకి చూసి, ఏదో ఆఘాతాన్ని అనుభవించి పీల్చింది. సామాను మోస్తున్న గుర్రం కూడా అదే ప్రకారం లేచి నిలబడి మోరేత్తి ఆఘాతించింది. నీటి చాలుని పసికట్టాయా ఈ జీవాలు?

మరొక గంటసేపు అదేమాదిరి ఎర్రగుట్టల మధ్యగా ప్రయాణం చేసిన మీదట ఆ యిసుక ఎడారిలో జలజల పారే నీటి ప్రవాహం కనపడింది. మానవుని బుద్ధిబలం నిరుపయోగమవగా, ఆ జంతువుల ప్రాణేంద్రియ శక్తి ప్రాణరక్షణ చేసింది. ఆ గుర్రాలు నిస్సహాయుడైన మానవునికి ప్రాణం పోసి, తమని తాము కాపాడుకున్నాయి. ఈ దుమ్ములో, ఈ యిసుకలో, ఈ ఎర్రకొండల దుస్వప్నంలో

గల గల పారే ఆ స్వచ్ఛమైన నీరు ఘోరరీతి విభ్రాంతునిగా చేసింది. ఇది నిజమా, భ్రాంతా అని కళ్ళు తుడుచుకు చూశాడు లెటూర్.

జలజలపారే నీరు, చూపు మేరలో పొలాలు, కొంచెం దూరంగా పత్తిచెట్లు, పూదోటలు, చిన్న చిన్న యిళ్ళు, వీటన్నితోపాటు తెల్లగా వున్న మేకల మందని ప్రవాహం వైపు తోలుకొస్తున్న ఒక బాలకుడు. అటు నంటి మహానందకర దృశ్యం కనపడింది - ఘోర లేటూర్ కి.

గుర్రాలు మరీ ఎక్కువ నీరు తాగకుండా, అతను వాటిని వారి స్తున్న సమయాన, నల్లశాలువా కప్పుకున్న ఒక అమ్మాయి, అటువైపుగా వచ్చింది. ఆమె ముఖార విందమునుండి వెలువడుతున్నది ఒక కరుణారస వాహిని. క్రైస్తవ కీతిని వందనం చేస్తూ 'ఎక్కడి నుంచి నస్తున్నాడు?' అని స్పానిష్ భాషలో అడిగింది.

'నీకు సర్వ శుభములు చేకూరుగాక... నేను దారి తప్పి పోయిన ఘోరరీతి. ఈ నీటి ప్రవాహం నా దస్విక తీర్చింది' స్పానిష్ లోనే సమాధాన మిచ్చాడు.

'మత గురువా! అంతటి అదృష్టమా మాకు! అవును, మీరు మత గురువుల వలెనే కనపడుతున్నాడు. మీరే సత్యవాక్కులే! మా తండ్రి ప్రార్థనలు విని భగవంతుడు మిమ్మల్ని క్షమించు పంపి వుంటాడు. మా వాళ్ళందరికీ తొందరగా చెప్పాలి ఈ సంగతి.'

2

మరొక గంటలో చీకటి పడింది. ఫాదర్ లెటూర్ కి ఆ మెక్సికనువాసుల యింట్లో అతిథి సత్కారం జరిగింది. వారు తమ యింటికి 'నదీ దేవత' అని నామకరణం చేసుకున్నారు. బెనిటో, అతని పెద్ద కొడుకూ, యిద్దరు మనుమలూ లెటూర్ తోపాటు భోజనాల దగ్గర కూచున్నారు. నీటి వాగు దగ్గర లెటూర్ ని కలుసుకున్న అమ్మాయి పేరు జోసెఫా. ఈ యింటి పెద్ద బెనిటో కుమార్తె. బెనిటో భార్య పోనడంతో ఇంటి పని అంతా జోసెఫాదే. ఎంతో రుచికరమైన పదార్థాలతో భోజనం పెట్టారు లెటూర్ కి.

ఈ యింట్లోకి నచ్చినప్పటి నుంచీ లెటూర్ కి ఏదో మహత్తర శాంతి లభించినట్లుగా వుంది. తెల్ల గోడల నిరాడంబరతలో ఏదో అనిర్వచనీయ మాధుర్యం అతనికి కనపడింది. భోజన పదార్థాలు తమ ముందర వుంచి, వెనుక వైపున నిలబడ్డ జోసెఫా అక్కడ ప్రశాంత వాతావరణానికి కారకురాలు. కొత్త మనుష్యుల మధ్య భోజనానికి కూర్చున్నా, స్వగృహంలో వున్నట్లుగానే వుంది లెటూర్ కి. ఆ నలుగురూ మంచి వాళ్ళు, వారి మాటల తీరులో ఆస్వాదనత న్యక్తమవుతోంది. భోజన పదార్థాలు ముట్టుకోడానికి పూర్వం, తను దైవప్రార్థన చెప్పినప్పుడు, వారు మోకరిల్లి ఫాదర్ ని తమ వద్దకు సంపిన జగన్నాథకు తమ కృతజ్ఞతా పూర్వక వందనాలు తెలిపారు. ఇక నుంచి.

తమ పిల్లలకి గాస్టిజమ్ జరుగుతుంది. తమ ప్రజల వివాహాలు పవిత్ర బంధాలుగా చేయబడతాయి. పిల్లల్ని వృద్ధరించేందుకూ, దాంపత్యాలు పవిత్రం చేసేందుకు మతగురువు ఒకడు వచ్చాడుగా తమకి! ఊరు చుట్టూ గల నేల తమదని చెప్పేందుకు వ్రాతకోత లేమీ లేవు తమ దగ్గర. దూరానగల ఏ అమెరికనులో వచ్చి 'యిదంతా మాది' అంటే తమని రక్షించే దిక్కెవరు? ఇక్కడి మెక్సికనులలో ఏ ఒక్కరికీ వ్రాయడం చదవడం రాదు. బెనిటో హైద్రో కొడుకు సాల్వటోర్, ఆల్బక్యూ పట్నం వెళ్ళి, అక్కడి ఒక కన్యని మత గురువు సమక్షంలో, శాస్త్రోక్తంగా వివాహం చేసుకు వచ్చాడు. ఆ కర్మకాండ జరిపించినందుకుగాను మతగురువు యిరవై వరహాలు వసూలు చేశాట్ట. ఆ యిరవైలో కొత్త సంసారానికి కావలసిన సామగ్రిలో సగం వచ్చేదట. ఈ దండుగ వ్యవహార మెందుకని అతని తమ్ములూ, యితర బంధువులూ శాస్త్రోక్త వివాహాలు మానుకున్నారు.

లెటూర్ వారిని అనేక ప్రశ్న లడిగాడు. వారికంత దాపరికం లేదు. నిర్మలమైన జీవితాలు వారివి. సుఖపడగల మార్గం తెలుసుకు, ఆ దారి వెంట నడిచే సుజనులు యిక్కడి మెక్సికనులు. ఉన్ని బట్టలు నేయడం, గోధుమ, మొక్కజొన్న, పొగాకు మొదలగు పంటలు పండించడం; ప్లమ్మ, యాప్రికాట్సా నిలవ జేయడం - వారి పని. సంవత్సరానికోసారి వారు ఆల్బక్యూకి, తమ ధాన్యం మర

పట్టించేందుకు మోసుకు వెళ్ళేవారు. అటువంటప్పుడే ఆ ధాన్యానికి బదులుగా నాజూకు వస్తువులైన పంచదార, కాఫీ గింజలూ మొదలైనవి తెచ్చుకునేవారు. పంచదార ధర ప్రియంగా వుంటే, తేనె వాడేవారు యిక్కడి వాళ్ళు, తేనె కొనుక్కోవలసిన సరుకు కాదుగా-తేనె పట్లు కావలసినన్ని ! తన తాతగారు ఏ సంవత్సరంలో యిక్కడికి వచ్చి స్థిరపడినదీ, బెనిటో చెప్పలేక పోయినాడు, రెండెడ్ల బళ్ల మీద సామానులు వేసుకు 'షిహూహ్' నుంచి యిక్కడికి వచ్చి పడ్డాడట వాళ్ళ తాతయ్య. 'ఏమైనా అది ఫ్రెంచి వాళ్ళు తమ రాజుని నరికేసిన తరువాత జరిగి వుంటుంది. ఫ్రెంచి ప్రజలు తమ రాజుని చంపేసిన సంగతి మా తాతయ్య నా చిన్నప్పుడు చెబుతూండేవాడు' అన్నాడు బెనిటో.

‘నేను ఫ్రెంచివాణ్ణి మీరీపాటికి గుర్తించివుండాలే!’ అన్నాడు ఫాదర్ లెట్జాక్.

నిజానికి వాళ్ళు గుర్తించ లేదు. వాళ్లెంతకీ యితను అమెరికను మాత్రం అయి వుండడని అనుకున్నారు. పెద్ద మనుమడు జోసీ ఈ అతిథిని మొదట్నుంచీ ఎంతో శ్రద్ధగా కనిపెడుతున్నాడు. జోసీవి ఆలోచనా పూరిత నేత్రాలు. జుట్టు కొంచెంగా ముఖంమీద పడుతూ వుంటుంది. ఇందా కటి నుంచి శ్రద్ధాసక్తులతో వింటున్న ఆ యువకుడు మొట్ట మొదటిసారిగా నోరు విప్పాడు.

‘ఆల్బర్క్యాలో అనడ మేమిటంటే, మేమందరమూ అమెరికనులమేనని. అది నేను వొప్పుకోను. నే నెప్పటికీ అమెరికన్ని కాను. వాళ్ళు వొత్తి నా స్తికులూ మతభ్రష్టులూను,’ అన్నాడు జోసీ.

‘అందరూ అలా కాదు. నేను ఉత్తర అమెరికాలో పదేళ్ళపాటు వున్నాను - అమెరికనులలో గూడా విశుద్ధ మత పర్తనులు అనేకులు వున్నారు,’ అన్నాడు ఫాదర్.

జోసీ అంత తొందగా వొప్పుకునే భావతాపకాడు. ‘వాళ్ళు మా చర్చి మందిరాలు ధ్వంసం చేశాడు పవిత్ర స్థలాలని గుర్రపు శాలలుగా వాడుకున్నారు, మా జీవన స్రవంతిని కలుషితం చేశారు. ఇప్పుడు మా మతం అపహరింప జూస్తున్నారు. వారికీ మాకూ పొత్తు కుదరదు. మా మతం మాది, మా పద్ధతులు మావి. వాటిని మేం ప్రాణ సమానంగా కాపాడుకుంటాం.’

ఫాదర్ లెటూర్ ఓహియో రాష్ట్రంలోని ప్రాటెస్టెంట్లతో తనకిగల స్నేహ బాంధవ్యం మొదలైనవి చెప్పి చూశాడు గాని ఆ మాటలు వారిని సంతృప్తి పరచలేక పోయాయి. తమ దేవుణ్ణి కొలవని వారందరూ విశ్వాస రహితులు అనుకుంటారు కొందరు ! అటువంటి వారికి ఏం చెప్పి లాభంలేదు.

భోజనాలయాలకు ఫాదర్ లెటూర్ ఒక దీపము పుచ్చుకుని ఆ యింట్లో ఉన్న పవిత్ర విగ్రహాలు పరిశీలించ

సాగాడు. మెక్సికోలో ఎంతటి బీదవాళ్ళ యిళ్ళలోనైనా సరే సాధు పుంగవుల విగ్రహాలు కనపడుతూ వుంటాయి. వాటిని చూసిన కొద్దీ లెటూర్ కి ఆశ్చర్యంగా వుండేది. ఈ విగ్రహాలలో ఏ రెండూ ఒక దానిని పోలి ఒకటి వుండేవి కాదు. దేని రూపం దానిది. బెనిటో తాత షిహాహు నుంచి అరవై సంవత్సరాల క్రితం తీసుకువచ్చింది. ఈ సాధు పురుషుల శిల్ప ప్రతిమలు. ఏ భక్తుడో ఈ విగ్రహాలను చెక్కి, వానికి రంగులు వేసి వుంటాడు. కాల గమనంతో రంగు కొంచెం తగ్గినా, ఆ తేజం మాత్రం తగ్గలేదు. ఆ విగ్రహాలకి బట్టలు తొడిగి, ఆట బొమ్మల మాదిరి తయారు చేశారు. ఏమైనా ఓహియో రాష్ట్రపు ఫాక్టరీలలో తయారయే ప్లాస్టర్ బొమ్మల వంటివి కావీ. ఆ దారు శిల్పంలో 'వర్జిన్' తెల్లని కండువామీద నల్లని మేలి ముసుగుతో శోక మూర్తియైన పెద్ద కుటుంబంలోని మెక్సికన్ వనితవలె, జాలి గొలుపుతూ దర్శనమిస్తోంది. నర్జినుకి కుడి పక్కగా సెయింట్ జోసెఫా, ఎడమ పక్కగా మెక్సికన్ దుస్తులలో ఒక గుర్రపు రౌతు. గుర్రపుస్వారి చేస్తున్న అతని బొమ్మ మన దృష్టిని అరికట్టుతుంది వింతగా.

ఇద్దరు మనుమల్లో రెండవ అతను 'ఆయన నా గురువు సాంటియాగో' అంటూ ఆ రౌతు బొమ్మని చూపించాడు.

'నీ గురువు కూడా నాకు మల్లేనే ఒక సుత సాధ కుడు. మా దేశంలో ఆయన్ని సెయింట్ జాక్వీజ్ అని పిలు

స్తాము. సెయింట్ జాక్వీజ్ కి ఒక చేతిలో కర్రా, ఒక చేతిలో సంచీ ఉంటాయి. ఇక్కడ దేశ పరిస్థితిని బట్టి గుర్రం ఉండాలనుకో.'

'ఈయన మాకు గుర్రాల దేవుడు. మరి మీ దేశంలో కూడా అంతేనా?' అని అడిగాడా యువకుడు ఘోషరీని.

'గుర్రాల దేవుడనే సంగతి నాకు తెలియదు. గుర్రాల కాయన ఎలా దేవుడయ్యాడు?' అని అడిగాడు లెటూర్.

'ఆయన గుర్రాలని దీవిస్తాడు. ఆయన ఆశీర్వాద బలం వల్లనే అశ్వ సంపద వృద్ధి అవుతుంది. మేమే కాదు. ఆట వికులైన రెడ్ యిండియనులు కూడా ఈ విషయం నమ్ముతారు. శాంటియాగోను అలక్ష్యం చేశామా గుర్రాలు వ్యాధుల పాలవుతాయి.'

రాత్రి ప్రార్థన లయాక ఫాదర్ లెటూర్, బెనిటో పెద్ద మంచం మీద నడుం వాలాడు. అతిథికని ఆ పెద్ద మంచం యిచ్చారు. దప్పికతో ఆ ఎర్ర కొండల ఎడారిలో స్పృహ తప్పి నిద్రపోవలసిన తనకు తోడి మానవుల ప్రేమానురాగాలతో యింతటి సుఖమయ వాతావరణం, ఇంతటిలో, చిత్తస్థయిర్యము, హృదయశాంతినీయగల ప్రదేశంలో హాయిగా, గుండెల మీద చేయి వేసుకు నిద్రించ గల భాగ్యం కలగడం ఆ భగవంతుని చిద్విలాసమను

కున్నాడు ఫాదర్. జోసఫ్ గాని తన వెంట ఉంటే ఇదంతా ఒక 'మహాత్మ్యము' కింద జమకట్టి ఉండును. క్రూసీఫారమ్ చెట్టుని ఉద్దేశిస్తూ తను జరిపిన ప్రార్థన ఫలితంగా ఆ ప్రార్థనకు సమాధానమూ అన్నట్లుగా, తన నిస్సహాయ పరిస్థితిలో ఏదో వెలుగు కిరణం తనకు దారి జూపింది నిజమే. ఆ చూపినది జగన్నాతేననీ ఆమె ఎటువంటి చీని చీనాంబరాలు ధరించిందో కూడా వర్ణించి ఉండేవాడు జోసఫ్.

మర్నాడు మధ్యాహ్నం విషప్ నీటి గట్టమ్మట తిరుగుతూ, జరిగిన విషయాలన్నీ జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుంటున్నాడు. బెనిటో, అతని కుమార్తె 'వర్జిన్' విగ్రహం ముందు ఫల పుష్పాదులు ఉంచి, భక్తి శ్రద్ధలతో ప్రార్థన చేశారు. ఉదయం జరిగిన సమూహ ప్రార్థనకి గోగపీడితు రాలైన శాల్వటోర్ భార్య తప్ప మిగతా అందరూ వచ్చారు. వివాహాలకి శాస్త్రోక్త విధి నెరవేర్చి, పిల్లల బాప్టిజమ్ పూర్తిగావించి, ప్రజలు చెప్పుకునే 'కన్ ఫెషన్సు' ఆలకిస్తూ మధ్యాహ్నం వరకూ ఆ కార్యక్రమంలో గడిపాడు. ఆ తరువాత విందు. విందు భోజనానికి మేక మాంసం వండారు. ఫాదర్ లెటూర్ తనకి వడ్డించే దానిలో మసాలా తక్కువ వేయమని కోరగా, మసాలా తినడం పాపకార్యమూ అని అడిగింది జోసెఫా. ఫ్రెంచి వారు మసాలా దినుసులు ఎక్కువ తినరనీ పరిమళానికి మాత్రమే వాడుతారనీ వివరించి చెప్పాడు.

బరువు భోజనానికి ' అలిసి నిద్రపోతున్న పిల్లల్ని
యిళ్ళకి చేర్చారు. మొగవాళ్ళు మాత్రం పెద్ద చెట్టు
చుట్టూతా చేరి చుట్టలు ముట్టించారు. ఏకాంతాన్ని అభిల
షించే బిషప్, అలా పదడుగులు నడిచి వస్తానని వారి నించి
తప్పుకున్నాడు. తనకి ఎవరూ సాయం రానక్కరలేద
న్నాడు. అలా నడిచి వెళుతున్నప్పుడు అతనికి ఆదిమ
సమాజం వారి వ్యయసాయపు పనిముట్లు అగుపడ్డాయి.
కొండపైన మేకల గుంపు కనపడింది. వాటి అరుపులో
ఏదో ప్రత్యేకత ఉంది. ఈ అంగోరా మేకల గుంపు నీటి
ప్రవాహాన్ని శరవేగాన దాటబోయింది. ఆ మేకల ముఖాలు
సాధుశీలతకి చిహ్నంగా కనపడ్డాయి. పెద్దవాటి కంటె
చిన్నవి మరీ ముద్దుగా ఉన్నాయి. ఎదిగి ఎదగని కొమ్ముల
తళతళతో, దేహకాంతితో అవి కంటిని కట్టేస్తున్నాయి.
కాని ఆ మేకల ముఖాలు యవకుడైన మతగురువుకి ఏదో
మహత్తర సందేశం తెలుపుతున్నాయి. అవి తమ ఉన్నితో
ఎందర్ని చలి బాధ నుండి కాపాడాయో, తమ క్షీరంతో
ఎందరు బాలకులకి జవశక్తిని సమకూర్చాయో!

నీటి వాగమ్మట ఒక మైలు ఎగువకి నడవగా పత్తి
చెట్ల ప్రదేశం కనపడింది. గోపురాకారంలోని ఎర్ర
కొండలు అక్కడికి కనుచూపు మేరలో ఉన్నాయి.
ఈ నిర్జీవపు టెడారిలో నీటి జల ఎలా పుట్టిందో ఆశ్చర్యమే!
ఘాగర్భానపోయే అంతర్వాహినేదో అంధకారం భరించ
లేక, ఒక్కసారి పైకి తన్నుకు నచ్చినట్టుంది. చీకట్లు

తెంచుకు పై కెగసి వచ్చిన జలదేవత చలవవల్ల ఈ మహా శూన్యంలో పచ్చని మొక్కలకీ, యిల్లు వాకిళ్ళకీ, పంట పొలాలకీ, అవకాశమంటూ ఏర్పడింది. వంటిళ్ళలోని పొగ, ఆకాశంలోకి హారతివలె ప్రయాణం చేస్తోంది.

మతగురువు నీటివాగు పక్కన కూచుని అస్తమయ సూర్యుని అరుణ కాంతులలో మునిగిపోయిన ప్రకృతి సౌందర్యం వీక్షిస్తూ మనోగతంలోకి చూసుకుంటున్నాడు. తనకి ఆతిథ్యమిచ్చిన ఈ బెనిట్ తాతగారు యిక్కడికి వచ్చాడన్నమాట. వాల్ఫింట్లో స్పెయిను దేశీయులు వాడిన వస్తువులున్నాయి. ఆ తాత రావడానికి పూర్వం కూడా యిక్కడ జనులు నివసించి వుంటారు. జన పదాలలోని జాతులూ, రంగులూ, కాల వైఖరినిబట్టి మారుతూంటాయి. మహా ఏడారిలో ప్రాణప్రదాయినిగా దర్శన మిచ్చిన ఈ జలదేవత, మానవుని లిఖిత చరిత్రకి పూర్వపుది. కోమనులు ఒక కొత్త చోటుకి వెళ్ళినప్పుడు అక్కడ తమకు కనపడ్త నదీ సుందరికి తమ సంప్రదాయానుసారమైన విగ్రహం ప్రతిష్ఠించే వారు. ఆ తరువాత క్రిస్టియనులు ఆ చోటుకి రాగానే ఆ విగ్రహం స్థానే శిలువని వుంచారు. ఎటొచ్చీ, వెనకటి పద్ధతులు నూతన ప్రజాగమనంతో మారి పోయాయి. ఏడారిలో మొలచిన ఈ కుగ్రామం తన అధీనం లోది. ఏనాడో స్పానిష్ మతగురువులు పాతివెళ్ళిన విత్తనం యింకా అలానే ఉంది. ఆ లేత మొక్కకి నీళ్ళు పోసి పెంచితే యిక్కడి ప్రజల కష్టంతో అది ఒక నృక్షమై

కాయలు కాస్తోంది. శాంటాఫెలోనివాడు, ఫాదర్ మార్టి నెజ్ కుతంత్రాలకి లోనై తన ఆధిపత్యం గుర్తించక పోతేనేం గాక, యిక్కడ ఈ అమాయకులకి తన అవసరం ఎంతయినా వుంది ! సామాన్యలెప్పుడూ అమాయక హృదయలే !

3

క్రిస్మస్ మధ్యాహ్నం లెటూర్ తన బల్లముందు కూచుని ఉత్తరాలు వ్రాసుకుంటున్నాడు. శాంటాఫె వచ్చినప్పటి నుంచి ఉత్తరాల సంఖ్య పెరిగింది. పై అధికారులకి తెలియ జేయవలసిన విషయాలు ఎక్కువయాయి. ప్రతిదీ తను వారికి సవిస్తరంగా తెలియ బరచాలి. ఇక స్వదేశానికి వ్రాయవలసిన విషయాలూ బోలెడన్ని !

లెటూర్, శాంటాఫె చేరుకుని తొమ్మిది రోజులే అయింది. డురాంగో బిషప్ అతి కష్టమీద అధికార పత్రాలు తనకి వొప్ప జెప్పాడు. ఆ పత్రాలు పుచ్చుకు మళ్ళీ పదిహేను వందల మైళ్ళు తిరుగు ప్రయాణంచేసి, స్వస్థలం చేరుకున్నాడు. శాంటాఫెలో తనకి శత్రుత్వమే యెదురౌతుందనుకున్న ఫాదర్ లెటూర్ కి, అక్కడి పరిస్థితులు ఆశ్చర్యం కలిగించాయి. స్థానికంగా వున్న ఫాదర్ జోసఫ్ అక్కడి ప్రజల్ని అప్పటికే ప్రసన్నుల్ని చేసుకోగలిగాడు. ఈ చీకాకులకి మూలకారకుడైన మెక్సికన్ ఫాదర్ తన ఆటలు యింక సాగవని, ఓల్డు మెక్సికోకి పారి

పోయాడు. జోసఫ్ అతని యిల్లు స్వాధీనం చేసుకు, లోపల గల నస్తువులన్నీ చక్కగా సర్దించాడు - కోటలోని మిలిటరీ అధికారులూ, అమెరికను వణిజులూ, మెక్సికను స్త్రీలూ ఈ విషయంలో జోసఫ్ కి సాయపడ్డారు.

మతగురువు నివసించే పురాతన భవనాన్ని కాలానుగుణంగా మార్చారు. లెటూర్ 'చకువుకునే గది' అని ఒక చివర గది సర్పరచుకొన్నాడు. అది 'క్రిస్ మస్' సాయంత్రం. గది విశాలంగా వుంది. గోడలు దళసరివి అవడం వల్ల చలి భయం లేదు. మానవుని రెక్కల కష్టం, ఈ యింట్లో ప్రతి మూలా కనపడుతుంది, అసలు ఈ భవనపు కిటికీలు, దర్వాజాలూ, పైదూరాలూ, తలుపులమీద చెక్కడపు పని, ప్రతి గదికీ మూలగాగల నిప్పు గూడూ యిచ్చిన్నీ కూడా మానవుని ప్రేమారాధనలకి చిహ్నంగా కనపడతాయి. 'స్టడీ' లోపలి భాగానికి ఈ మధ్యనే వెళ్ల వేశారు. నిప్పు గూడులోని అగ్ని, దీపనాలిక తెరిచినప్పుడల్లా, గది గులాబి వర్ణంతో తళుక్కుమనేది. ఈ గదికి గలది నిర్జీవమైన ధవళతమాత్రంకాదు.

అది సజీవమైన లేత ఎరుపు. గులాబీనుంచి ఎర్రదనం లోకి మారే ఈ కాంతి, కెరటాలవలె ప్రవహించేది. వెచ్చదనమూ, గది గోడల మీద ఆ కెరటాలతో బాటు చాందినీ మీదగల చిత్రాలూ, మొత్తం మీద అదొక సజీవ వాతావరణం. నేలమీద పరిచిన దళసరి తివాసీలూ తలుపులకి

వేలాడ తీసిన రంగు తెరలూ గదిలోగల వాతావరణానికి వన్నె తెస్తున్నాయి.

నిప్పు గూడుకి చెరోవైపునా చిన్న చిన్న గూళ్ళున్నాయి. ఒకదానిలో పూజావిగ్రహమూ మరొకదానిలో పుస్తకాలూ వున్నాయి. ప్రాణాలకు తెగించి కాపాడుకున్నాడే ఆ పుస్తకాలే అవి!

ఆ ఇంట్లో ఉన్న సోఫాలూ, కుర్చీలూ, యితర కర్ర నామాగ్రీ పలాయితుడవుతున్న మెక్సికను ఫాదరీ వద్ద చవుక ధరకు కొనినవే. సోఫాలూ, కుర్చీలూ మరీ బరువైనవి. సాగసైనవీ నాజుకువనీ చెప్పలేముగాని ఏదో ఫరవాలేదనిపిస్తుంది. లెటూర్ గదిలో ప్రతి వస్తువూ, చేతితో చేసినదే. అప్పటి కింకా న్యూమెక్సికోలోకి యంత్రాలు దిగుమతి కాలేదు. ఇనుప మేకులు ఎలా ఉంటాయో అక్కడి వారెరుగరు. అందుచేత, ఆ కుర్చీలకూ, బల్లలకూ, కర్ర మేకులే ఉండేవి. పనివాడు టేబుల్ అనగా నాలుగు కాళ్ళూ ఒక బల్లా అనుకోడం కాకుండా తన పనితనం చూపగల అవకాశంగా భావిస్తూ తయారు చేసేవాడు. అందుకనే ప్రతిదీ ముద్దర కొట్టినట్టుగాక ప్రత్యేకపు టూదంతో విరాజిల్లేది. ఆ గదిలోని వ్రాత బల్ల మాత్రం, కొటలోని మిలటరీ అధికారులు చర్చికి బహుమతిగా పంపారు. క్రొవ్వొత్తులు వెలిగించే వెండి సెమ్మాలు బిషప్, ఫ్రాన్సు నుంచి తెచ్చుకున్నాడు. వాటిని

వాళ్ళ మేనత్త అతని మత ధర్మ స్వీకార సందర్భంలో
యిచ్చింది.

లెటూర్ చేతిలోని కలం ముత్యాలకోవ వంటి
పూదా రంగు అక్షరాలు ఫ్రెంచి భాషలో, కాగితం మీద
వొడులుతూ నర్తకిలా సుడులు తిరుగుతూ ముందుకు
సాగుతోంది.

‘ప్రియసోదరా, ఈ నా కొత్త ‘స డీ’ని గురించి
ఏమని వ్రాయను? ఎటు చూసినా పరిమళాలే! ఇక్కడ
నిప్పు గూళ్ళలో వేసుకునే దేవదారు చితుకులు ఒక
ప్రత్యేక పరిమళం గలవి. అది మళ్ళీ ఘాటైన వాసన
కాదు సుమా! అతి మృదువైన సుగంధం. సర్వవేళలా ఆ
లేత సువాసన మమ్మల్ని ఆవరించి ఉంటుంది. నీవూ,
సిస్టరూ, ఈ పరిమళ ప్రశాంతతని ఏనాటికైనా గ్రహించ
గలరా, అని? వృత్తిరీత్యా మేము ఘాదరీలం. పగలంతా
పొడుగు కోటూ పెద్ద హేటూ ధరించి, అమెరికన్ వర్త
కులలా తిరుగుతూ వుంటాము. సాయంత్రం యింటికి
వచ్చాక ఆ బట్టలు నదలి, నిక్షేపంలాంటి పొడుగు గౌను
వేసుకునేసరికి, ‘హమ్మయ్య’ అనిపిస్తుంది. ఆ గౌను వేసు
కున్నప్పుడే నేను మత గురువుననిపిస్తుంది. మిగతా
రోజంతా ఒక మాదిరి వ్యాపార దృక్పథమే. అమెరికను
లతో ఎంత కలసి మెలసి తిరుగుతున్నా, అప్పుడప్పుడు
నేను ఫ్రెంచివాణ్ణినిపిస్తూ వుంటుంది. అమెరికను వ్యాపా

కుల దయాంతఃకరణ, కోటలోని మిలిటరీ ఉద్యోగుల ప్రియవర్తన - పై మెరుగులవంటివికావు. వారి మనసులు నిష్కల్మషములు. కోటలోని వుద్యోగులకు నాచేతనైన సాయం చేయాలని వుంది. నేను ఎంత సాయపడగలనో వాడు తెలుసుకోలేదు ఒక పక్షాన. 'కోట' కంటే చర్చి ఎప్పుడూ పటుతరమైనది; ప్రజలను సన్నాదులుగా మార్చగల శక్తి చర్చికి మాత్రమే ఉంది. ప్రజలు సన్నాదులైతే తప్ప, పరిస్థితులు బాగుపడవు.

'నా బాధ్యతలను గురించి, నా ఉన్నతాశయాలను గురించి వ్రాయవలసిన రోజుకాదిది. ఈ క్రిస్ మస్ శుభ సమయాన మేము మీ అందరితోటీగాక, దూర తీరాన వున్నాము. మనసు ఇంటినై పే గంతులేస్తోంది. ఫావర్ జోసఫ్ ఈపూట వంట మనిషిని పంపించేశాడు. క్రిస్ మస్ నాటి విందు భోజనం తనే, స్వయంగా వండుతానన్నాడు. ప్రస్తుతం వంటింట్లో తన పాకశాస్త్ర ప్రావీణ్యత చూపెడు తున్నాడు. ఇక్కడి ఆచారము ప్రకారం నిన్ననంతా నొవెనాలో ప్రార్థనలు జరిపాడు. మళ్ళీ అర్ధరాత్రి ప్రార్థనలు వున్నాయి. విశ్రాంతి తీసుకోవయ్యా అంటే, 'నాకు విశ్రాంతి ఎందుకు?' అంటాడు. ఇక్కడ మాకు ఈ సమయాన కూరగాయలు దొరకవు. 'లెట్టూస్' అనే మొక్కను గురించి యిక్కడివాళ్ళు వినలేదట. వంటింట్లో నుండి మసాలా వాసన వస్తోందిక్కడకు. ఈ రాత్రి యిక్కడ యిద్దరు శ్రేంచివాడు మీ ఆయురారోగ్యాలు కాంక్షిస్తూ,

మీకు శుభములు కలుగాలని దేవుని ప్రార్థిస్తూ, విందు చేసుకుంటారని మరువకండి.'

లెటూర్, కలం పేబులుమీద వుంచి, నిప్పుగూడు దగ్గరకి వెళ్ళి, వెలుగుతున్న ఒక చితుకుతో కొవ్వొత్తులు వెలిగించాడు. నీలిరంగు ఆకాశాన్ని, తెల్లమంచు కప్పుతోంది. ఆ ధవళ నీలంలాంచి శుక్రనక్షత్రం లేత ఎరుపు వన్నె దాల్చింది. లోకాన్ని వెండికాంతులు అలుము కొన్నట్లు వున్నాయి. ఆ చదువుకునే గోజుల్లో పాడుకుంటూండే భక్తిగీత మొకటి గొంతుకలోకి వచ్చింది. మెల్లగా ఆలాపిస్తూ, కొవ్వొత్తులు చేత పుచ్చుకొని, భోజనాల గదిలోకి వెళ్ళాడు లెటూర్. జోసఫ్ అప్పటి కప్పుడే 'యాప్రన్' తీసివేసి పొడుగాటి గాను ధరించాడు. అతను లెటూర్ వలె అందగాడు కాదు, అనాకారుల్లో ప్రథమునిగా జమ కట్ట వచ్చు. ఈ అనాకారిలోని మృదుహాసవదనం మాత్రం సాటిలేనిది. పొట్టిగా బక్క పల్చగా కాలమంతా గుర్రపు స్వారీలో గడపడం చేత ఏగ్బడ్డవొంగిన నడుంతో, చూడటానికి మనిషి అందంగా లేకపోయినా, దయలో బౌదాధ్యంలో అద్వితీయుడు. నలభై యేళ్ళకే ముసలి వాలకం వచ్చింది. చలి ప్రదేశాలలో ఎక్కువగా తిరుగుట వలన, ఒళ్ళు మొరటుబారింది. అసలే పొడుగు మెడ. ఆ మెడ, ఈ ముడతలతో, కొంచెం ఒంగినట్టయింది, కొన తేరిన ముక్కు, చీలినగడ్డమూ, పెద్దనోరు, ఏదో ఒక యోచనతో ఎల్ల వేళలా అదిమివుండే నెదిమెలు, ఎండు

గడ్డివంటిట్టాను! దూరపు వస్తువులు కనపడక పోవడమనే కంటిజబ్బు చిన్నప్పటినుంచీ వున్నదే! ఇక ఆ పాలిపోయిన నీలపు కళ్ళు ప్రసరింపగల కాంతు లేముంటాయి? వ్యక్తిలో గల పట్టుదలనూ నిశ్చలదీక్షనూ సూచింపగల రూపురేఖ లెంతమాత్రం కావతనివి. మెక్సికనులతో ఎలా మసలు కోవాలో మాత్రం అతనికి బాగా తెలుసు. లెటూర్ శాంటాఫె తిరిగి వచ్చేసరికి పరిస్థితులు మారిపోయాయంటే, అందుకు కారణం ఈ పూచిక పుల్లలో గల దృఢ సంకల్పమే!

భోజనాల గదిలోకి వచ్చాక లెటూర్, తన చేతిలోని కొవ్వొత్తులు నిప్పుగూడువద్ద వుంచాడు. ఎంచేతనంటే అప్పటికే టేబులుమీద ఆరు కొవ్వొత్తులు, సూప్ పాత్ర చుట్టూ ఉన్నాయి. ఇద్దరూ కొంచెంసేపు నిలబడి ప్రార్థన చేశారు. ఆ తరువాత లెటూర్, సూప్ కొంచెం రుచి చూసి, చెంచాను పాత్రలో ముంచి, కుర్చీలో వెనక్కి జేర గిలబడి 'ఓ - మహాద్భుతంగా వుంది. మిసిసిప్పీనదికి పసి ఫిక్ సముద్రానికి మధ్య గల ప్రాంతంలో ఏ నరమాన వుడూ యింతటి రుచికరమైన సూప్ తయారు చేయలేడు' అన్నాడు జోసఫ్ అభినందిస్తున్నట్టుగా.

'ఫ్రెంచివాడై పుడితే తప్ప యిటువంటి సూప్ చచ్చినా తయారుచెయ్యలేడు' అని అనేశాక, తన నేస్తం పలుకులలోని వ్యంగ్యం తట్టింది జోసఫ్ కి.

‘ఇటువంటి సూప్ తయారుచేయడమనేది ఒకవ్యక్తికి తన జీవితకాలంలో లభించే నేర్పుకాదు. ఈ పాకశాస్త్రం నైపుణికి వెనక వెయ్యిసంవత్సరాల చరిత్ర వుంది. సహస్ర వర్షముల సంప్రదాయ జ్ఞానం యిందులో నిగూఢమై వుంది.’

‘రాజావంటి లెట్యూస్ లేకుండా సూప్ ఎవడు మాత్రం ఎలా తయారు చెయ్యగలరు? ఆజన్మాంతం వుల్లి గడ్డలతో గడపలేం కదా!’ అన్నాడు జోసఫ్.

సూప్ పాత్రను లోపలకి తీసుకు వెళ్ళిపోయి, రోష్టు చికెన్ , సెలాడ్స్ తీసుకువచ్చాడు జోసఫ్. ‘మనం యింకే స్పృహ ఈ కందమూలాలతో జీవించవలసి వచ్చేట్టుంది. సాండస్కీలోని ఆ తోట తలుచుకుంటే నా కడుపు చెరు వవుతోంది. ఆ కాయగూరలూ, ఆ ద్రాక్షతీగెలూ, -అవన్నీ వాడులుకు యిక్కడికి రమ్మన్నావు. సాండస్కీలోని ద్రాక్ష తోట మాట చెబితే, నాకీపూట తిండి సహించదు. నా ద్రాక్షతీగల ద్రాక్షరసాన్ని ఏ అదృష్టవంతుడు సేవిస్తున్నాడో! ఫాదరీల జీవితమే అంత. మొక్క-వేసేది ఒకరూ, ఖల మనుభవించేది మరొకరూ!’

ఆ రాత్రివేళ మిత్రు లిద్దరూ తమ స్వభావైన డ్రైంచిలో మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఈ మధ్యంతా వారి మాటలు ఇంగ్లీషులోనే. అప్పుడప్పుడు భాషాభివృద్ధికోసం స్పానిష్లో సంభాషించడం అలవరచుకోవలసి వస్తోంది.

‘ఈ సాండస్కీ విసుగుపెడుతోందనీ, ఈ సుఖాలు ముళ్ళవలె వున్నాయనీ నీవు వాపోయినమీదటే కదా

రస్పించినది! స్థబ్ధుగా ఒక చోట పడివుండటం బావూలేదని, నీవు చేసిన గొడవంతా మరచిపోయావు కాబోలు.'

'అవ్వా కావాలి, బువ్వా కావాలనే సామెతమనకు కొత్తకాదుగా! మన స్వభావాలు అంతే! ఇంతకీ నేను చెప్పాచ్చేదేమిటంటే, రాగలిగినంత దూరం వచ్చాను, ఇక ముందుకి తరమకు' అంటూ ద్రాక్షరసం నీసామూత 'తెరిచాడు. పగడపు కాంతితో ద్రాక్షరసం ఘుమ ఘుమలాడుతోంది. 'మెక్సికనులకి ద్రాక్షరసం విలువ తెలుసు, ఈ ప్రాంతాల ధన మెక్కడో ద్రాక్షరసమక్కడ' అంటూ నీసాలోని కొంచెంగా పాత్రలోకి వొంపేడు.

లెటూర్ కుర్చీలో కొంచెం వెనకగా జేరగిలబడి అన్నాడు. 'సాదరీలకి దూరమూ దగ్గిరా ఏమిటి? - అన్నీ దగ్గరే. నా 'డయోసీస్' ఎంత మేరవుందో నాకే తెలీదు, కోటలోని అధికారులకు కూడా ఈ దేశవై శాల్యం గురించి తెలియదు. కిట్ కార్సన్ కి కొంత తెలియవచ్చునంటున్నారు.'

'విస్తీర్ణపు గొడవలు మనకెందుకు? ప్రస్తుతం శాంటాఫె లో వున్నాం. ఎక్కడికి వెళ్ళినా, మూడురోజులకి మించిన దూరపు ప్రయాణం పెట్టుకోవద్దు ఒక యేడాది పాటు. ఇంట సరిదిద్దుకోవలసినది బోలెడంత వుంది.'

'చదువుకునే రోజుల్లో నీవు తపోనిష్టలో గడవాలనే వాడివి కదూ, అలాగే ఉంటాయి నీమాటలు!'

‘ఇప్పటికీ ఆ ఆశ నాకు వుంది. ఒకనాడు నేను యివన్నీ తెంచుకు, ఫ్రాన్స్ చేరుకు, హోలిమదర్ ను ఆరాధిస్తూ, రోజులు గడుపుతాను. నాకింకా ఆ పిలుపురా లేదు. పిలుపు వచ్చేదాకా కార్యరంగంలో పని చేయాలి. ఏమైనా, శాంటాఫే వగ్గిర మనం ఆగుదాం - యింకా లోపలికి చొచ్చుకు పోవద్దు.’

‘ఎంతదాకా వెళ్ళాలో నిర్ణయించగలవాళ్ళం మనమా?’ దారి సీయనిపర్వతశ్రేణులూ, కుంపట్లనలెకాల్చే ఎడారులూ, ఆవులించే కొండలూ, త్రుళ్ళింతపెట్టనీటి వాగులూ, యిలాటి వనేకం కలువే జీవన జ్యోతిగా దాటుకొచ్చిన జోసఫ్ ‘యిక చాలు’ అనడం ఆశ్చర్యమే! ఆత్మగతాన్ని అక్కడితో ఆపి, ‘ఈ బటాణీల సెలాడ్ బాగా కుదిరింది కదూ! యిందులో ఒక్కటంటే, ఒక్క వుల్లిపాయ వేశాను - పరిమళంకోసం,’ అన్నాడు జోసఫ్.

భోజనానంతరం ఎండు ద్రాక్షలు నములుతూ, స్వదేశంలో లెటూర్ కుటుంబ భవనంలోని తోటలోని ఫల పుష్పాదుల గురించి మాట్లాడుకున్నారు. స్వగ్రామమూ, స్వగృహమూ, ‘నా’ అనే వాళ్ళూ, ఆ కొండకోనలూ చిన్ననాటి మధురస్మృతులూ, అవన్నీ వరసగా చీకట్లని తరిమే దీపకాంతుల్లా మనోవీధిని మెరిశాయి. మొట్టమొదట తాము ఏ చర్చి మందిరంలో అయితే దీక్ష స్వీకారం చేశాకో, ఆ చర్చి, ఆ పవిత్ర వాతావరణమంతా జ్ఞాపకం వచ్చింది.

స్మృతిపథంలో జీవించటమనే నీరసగుణం వారికి స్వభావరీత్యా లేదు. కాని క్రిస్మస్ రోజున ఎందుకో పాత సంగతులు మనసుని దొలుస్తున్నాయి. మీదిమీదికి దోబూచులాడుతూ వచ్చే ఆ జ్ఞాపకాలని వారు తరిమి కొట్టక, అనునయంతో పక్కరించారు. ఆ అతి ప్రశాంత వాతావరణాన్ని భంగపరుస్తూ తుపాకీగుళ్ళమోత, కెవ్వన కేకలు, గుర్రాల డెక్కల చప్పుడూ వినిపించాయి. లెటూర్ సగం లేచి నిలబడగా, జోసపు అతన్ని కూచోబెట్టి అన్నాడు. 'దీనికేమంత కంగారు పడనక్కర్లేదు - వెనుక 'ఆల్ సోల్స్ డే' రోజున కూడా యిదే ప్రకారం జరిగింది. చెడ తాగిన యువకులు, యోధవరుల్లా తుపాకులు పేలుస్తూ, పాటలు పాడుకుంటూ, కోట ప్రాంతాల తిరుగుతారు. అది తాగుబోతుల సరసం. నువ్వు ఆదుర్దాపడవలసిన దేమీలేదు అందులో.'

4

దురాంగో నుంచి వచ్చిన మర్నాడు బిషప్ నిద్ర లేవడం కొంచెం ఆలస్యమైంది. గడచిన రోజున అర్తనై మైశ్వు ఏకదారన ప్రయాణం చేయడంచేత, ఆరుకొట్టే దాకా మెలకువ రాలేదు. అతి శ్రావ్యమైన ఘంటారావ మేదో అతని చెవులలో మ్రోగింది. తనకి రోమ్ నగరంలో వున్నట్టనిపించింది. ఇంతటి అతి మధురమైన ఘంటానాదం ఒక్క రోమ్ లోనే ఉంది - వెండి గంట మోగిన శబ్దమది.

అంతటి శ్రవణానందకరమైన శబ్దం ఆ పవిత్ర భూమిలో తప్ప
మరొక చోట వుండటానికి అవకాశంలేదే! తను రోమ్‌లో
వున్నాడా, అనిపించింది లెటూర్‌కి! తను రోమ్‌లో
వున్నట్టు అపూర్వమైన కల! కాని, కళ్ళు తెరుపులకొచ్చే
సరికి అది శాంటాఫే.

ఉదయం కాఫీ పుచ్చుకుంటూ జోసఫుతో అన్నాడు-
ఆ వెండి గంటలు వినిపించిన సంగతి. 'సముద్రం మీదుగా
కొన్ని వేలమైళ్ళు ప్రయాణం చేస్తేగాని శ్రవణానందంగా
వినపడని ఆ మధుర నాదం యిక్కడ ఏలా వినపడిందో
ఆశ్చర్యంగా ఉంది.'

'అది కలకాదు - నిజమే! ఆ వెండి గంట యిక్క-
డిదే! శానుమిగుయల్ భవనం అడుగు భాగాన ఈ
బ్రహ్మాండమైన గంట వుంది. ఈ గంటని మోయగల
మంటపము యిక్కడెక్కడా లేదు. అది యిక్కడ వంద
యేళ్ళకి పైనుంచీ వుంటోందిట. సుమారు ఎనిమిది వందల
పౌనులకి పైగా బరువు. దీనిని నిలబెట్టేందుకు ఒక ఎత్తు
దిమ్మ చేయించి, ఎద్దుల సాయంతో దానిని పైకెత్తించి,
అడ్డ చెక్కలమీద నిలబెట్టి, వేలాడదీయించాను. ఒక మెక్సి
కను కుర్రవానికి గంట ఎలా మోగించాలో నేర్పించాను.
రోజూ సూర్యోదయానికి పూర్వం అతను మ్రోగిస్తాడు
గంటని.'

‘అంత పెద్ద గంట యిక్కడికి ఎలా వచ్చింది? ఎవరు తీసుకువచ్చి వుంటారు? బహుశా స్పానియర్డ్స్ అయి వుండాలి.’

‘అంతే అనుకుంటా. ఆ గంట మీద వున్న అక్షరాలుకూడా స్పానిష్ లోనే వున్నాయి. 1356 లో దానిని సెయింట్ జోసెఫ్ కి కానుకగా సమర్పించారు. దానిని మెక్సికో నుంచి ఎంప్లబండీలో వేసి పట్టుకు వచ్చారట. సెయింట్ జోసెఫ్ కి అని గంటమీద వ్రాసివుంది. ఈ గంట విషయమై ఒక కథకూడా వుంది. మూరులతో యుద్ధం జరిగినప్పుడు, వారు తమ పట్నాన్ని దోచుకునేటట్టుండగా, ఊళ్లో వాళ్ళందరూ సెయింట్ జోసెఫ్ కి కానుకగా సమర్పితమయ్యే ఈ గంట నిర్మాణంలో తమవద్దఉన్న వెండి బంగారాలన్నీ పడేశారట. దీని తయారీలో వెండి పాలు చాలా వుండటం చేతనే మ్రోగినప్పుడల్లా ఆ మధురస్వరం వెలువడుతోంది. వెండిగాక మరొకటైతే ఆ శబ్దంరాదు,’ అన్నాడు జోసెఫ్.

ఫాదర్ లెటూర్ ఆలోచించసాగాడు. ఈ వెండి యెవరిది? మూరులదా? స్పెయిన్ వారిదా? ఇది మూరులు తయారుచేశారా? స్పానిష్ వారు తయారుచేశారా? ‘స్పానియర్డ్స్ తయారు చేసివుంటే ఆ పనితనం మూరులవద్దనుంచి నేర్చుకున్నదే అయివుంటుంది. వెండితో వస్తువులు చేయటం వెండిని ఉపయోగించటం స్పెయిన్ దేశీయులు మూరుల వద్ద నుంచే నేర్చుకున్నారు!’

‘ఏమంటున్నావు, లెటూర్? మతరాహిత్యాలైన మూరులు భగవత్ చిహ్నమైన ఈ గంట తయారుచేసి వుంటారంటావా?’

ఫాదర్ లెటూర్ చిరునవ్వు నవ్వుతూ అన్నాడు, ‘ఈ ఉదయపు వేళ నాకు వినపడ్డనాదంలో ప్రాచ్యరీతి తోచినది. మాంట్రియల్లోని ఒక జెసూట్ మిత్రుడు, యూరప్ ఖండపు చర్చి మందిరాల్లోని గంటలూ, ఆ గంటలు మోగించే ఆచారమూ ప్రాచ్యదేశ ప్రభావమని చెప్పాడు. రోమ్ నగరంలోని ‘ఏంజిలెస్’ గంట క్రూసేడ్ల కాలంలో ప్రాచ్య ప్రాంతాలనుండి పట్టుకువచ్చిందేనట! అసలీ గంటలు కొట్టడమనేది మస్లిముల ఆచారం.’

జోసపుకి ఈ మాటలు నచ్చలేదు. ‘వెళ్ళానికు లెప్పడూ, పవిత్రమైన మతధర్మాన్ని చులకనచేసే పద్ధతిని వాదిస్తారు.’

‘చులకన చేయడ మేముంది యిందులో? అలా అంటే నే నొప్పుకోను. ఈ గంటలో మూరుల వెండికూడా వుందంటే, యింకా సంతోషింపదగ్గ విషయమే. శాంటా ఫెలో మనకి కనపడ్డ పనివాడు కంసాలి. స్పానియర్డ్స్ తమ పనితనాన్ని మెక్సికనులకి నేర్పారు. మెక్సికనులు నవాజోలకి నేర్పారు. ఏమైనా, యిదంతా మూరులవద్ద నేర్చుకున్న విద్యే.’

‘నేను పండితుణ్ణిగాదు, శాస్త్రజ్ఞుణ్ణిగాదు. ఆ విషయాలు నాకంతగా తెలియవు. పొద్దుటివేళ యిటువంటి తర్కవాదములోపడితే కుదరదు. సేంటాక్లేరా ఫాదర్ మెక్సికోనుంచి వస్తూ యిక్కడ ఆగాడు - బిషప్ దర్శనం చేసుకోవాలని. తన అనుభవాలు మనకి నివేదిస్తాడట ‘గొడలుపె’ అను కాథలిక్ షేత్రం వర్షించుకు యింటికి మళ్ళుతున్నాడు. ఈ షేత్రము యిక్కడివాళ్ళకి చాలా పవిత్రమైనది.’

లెటూర్ తన స్టడీలోకి వెళ్ళాడు. ఆ తరువాత జోసఫు సేంటాక్లేరా ఫాదర్ని ప్రవేశ పెట్టాడు. ఆయన డెబ్బయ్యేళ్ళవాడు. నలభై యేళ్ళుగా ఆయన ఫాదర్ ఉద్యోగంలో ఉంటున్నాడు. చిరకాలవాంఛతమైన ‘గొడలుపె’ యాత్రా సందర్శనాభిలాష యిన్నాళ్ళకి తీరింది. లెటూర్ అతనికి కుర్చీయిచ్చి కూచోమనేసరికి, ఆ వృద్ధుడు అమితా నందమునొంది అణకువగా కొంచెం ముందుకువంగి కూచుని రెండు చేతులూ మోకాళ్ళమీద ఆన్చుకుని, తనకు అనుభవమైన అద్భుతాలు వివరించసాగాడు. కోమునగరంలోని ప్రధాన మతాధికారికూడా, ‘గొడలుపె’కి కానుకలు పంపాడట.

1531 డిసెంబరు 9 వ తేదీ శనివారంనాడు ఒక చీవ ఫాదర్ కొండమీదనున్న సెయింట్ జేమ్సు మొనాస్టరీ నుంచి మెక్సికో పట్నంలో జరుగుతున్న సమూహ ప్రార్థనకి వేగంగా వెళ్తున్నాడు. అతని పేరు జువాన్. వయస్సు

ఏబదివదు. కొండ సగం దిగివచ్చి, ఒకమళుపు తిరుగుతూ వుండగా, దారికడ్డంగా ఒక కాంతి పడి, ఆ కాంతిలో నుంచి, ఒక బంగారు స్వరూపం వెలువడింది. అతనిని పేరుతో పిల్చి, 'జువాన్, నీవు బిషప్ దగ్గరకు వెళ్ళి, నే నెక్కడయితే వెలిసేనో, అక్కడ నా పేరన ఒక ఆలయం కట్టించమని చెప్ప, నీవు వచ్చేదాకా నే నెక్కడే వుంటాను.'

జువాన్ తన గమన వేగం మరింత హెచ్చించి, తిన్నగా బిషప్ దగ్గరకు వెళ్ళి, ఈ జరిగిన విషయం నివే దించాడు. 'మాత నీకు దర్శనమిచ్చిందా! ఎంత ధైర్యం సేకు! ప్రభుసేవకై జీవితాలర్పితంచేసిన మాలాటి మహా మహుల మనేకమందిమి యిక్కడ వుండిగా, నీలాటి నిర్భా గ్యుడికి దర్శనమిస్తుందా మాత?' అని అతనిని కసిరికొట్టి, ఈ జువాన్ని ఒకకంట కనిపెట్టి చూస్తూవుండండని, తన అనుచరులకి చెప్పాడు బిషప్ జమరాగా.

నిరుత్సాహంతో జువాన్, అస్వస్థుడై వున్న తన పెత్తండ్రి బెర్నార్డినో యింటికి వెళ్ళాడు. ఆయన వ్యాధి గ్రస్తుడై మంచంమీద పడున్నాడు. రెండురోజుల పాటు ఆ పెత్తండ్రికి సేవచేస్తూ అక్కడే ఉండిపోయాడు జువాన్. మాత తను స్థలానా స్థలంలో వుంటానంది. కాని బిషప్ ఆ ప్రకారం కసిరి కొట్టిన తరువాత, తను ఆ దయామయిని యే ముఖం పెట్టుకు చూడగలడు? మంగళవారం నాడు పెత్తండ్రికి ఏదో మందులకోసం మొనాస్టరీకి బయలు

దేరాడు. వెనుకటి త్రోవను వెళితే, మాత కనపడుతుం
దేమోనని భయపడి కొత్తదారి పట్టాడు జువాన్.

తను యింకోదారిన వెళుతున్నా, సగం కొండ ఎక్కే
సరికి ఆ దయామయి దారి కడ్డంగా ప్రత్యక్షమై 'దగ్గర
దారి వుండగా యిలా ఎందుకు వెళ్తున్నావు?' అని అడిగింది.

జువాన్ బొటబొట కన్నీళ్ళు కారుస్తూ, బిషప్ తన
మాటలు విశ్వసించలేదనీ, యీ రెండురోజుల బట్టీ రోగ
పీడితుడైన పెదనాన్నకి సేవ చేస్తున్నాననీ చెప్పుకున్నాడు.
మాత అతన్ని సముదాయిస్తూ, 'యింకో గంటలో మీ పెద
నాన్నకి నయమవుతుంది. జమరాగా వద్దకు మరొకసారి
వెళ్ళి, యిక్కడ నా పేర మందిరం కట్టడం గురించి చెప్పి
రా,' అంది. బిషప్ తన మాటలు నమ్మడం లేదనీ, అతనికి
నమ్మకం కలిగించే చిహ్నం ఏదైనా కావాలనీ అడిగాడు.
'అలా అయితే ఆ గుట్ట దగ్గరికి వెళ్ళి గులాబీలుకోసి తీసుకు
వెళ్ళు' అంది.

అది డిసెంబరు నెల. గులాబీలు పూసేకాలం కాదు.
మాత మహిమవల్ల గుట్టవెనక లెక్కలేనన్ని గులాబీలు
ఉన్నాయి. బుజంమీద ఉన్న నారబట్ట నేలపై పరిచి,
దాన్నిండా పువ్వులు పోసి మూటకట్టుకు మాత వద్దకువచ్చి
'యివిగో పువ్వులు' అన్నాడు.

'ఈ కట్టినమూట బిషప్ దగ్గరకు వెళ్లేవరకు విప్పకు'
అంది ఆ అదృశ్యశక్తి.

అలాగే నంటూ ఆ పువ్వుల మూటతో జవాన్ పట్నంలోకి పరిగెత్తాడు. బిషప్ ఆ సమయాన, యితర ఘోరీలతో ఏదో సంప్రదిస్తున్నాడు. జవాన్ తిన్నగా లోపలి కొచ్చి 'ఇదుగో ఈ గులాబీ పువ్వులు మీకు గుర్తుగా పంపింది మాత' అన్నాడు మూట విప్పతూ. మూటలో నుంచి గులాబీ పువ్వులు వడివడిగా రాలాయి. బిషప్ మిగతావారూ ఆశ్చర్యపోయారు. ఆ నార బట్టకి లోపల అంటుకుని వుంది ఒక అపురూపమైన చిత్తద్రవ్య. అక్కడ వున్నవారందరూ మోకాళ్ళమీద వ్రాలి, లోక మాతని ఉద్దేశిస్తూ ప్రార్థన చేశారు. ఆ దయామయి రూప చిత్రం 'మిరకిల్' అని చెప్పవచ్చు. జవాన్ కి దర్శన మిచ్చిన సువర్ణ మూర్తిని పోలివుంది ఆ రూప చిత్రం.

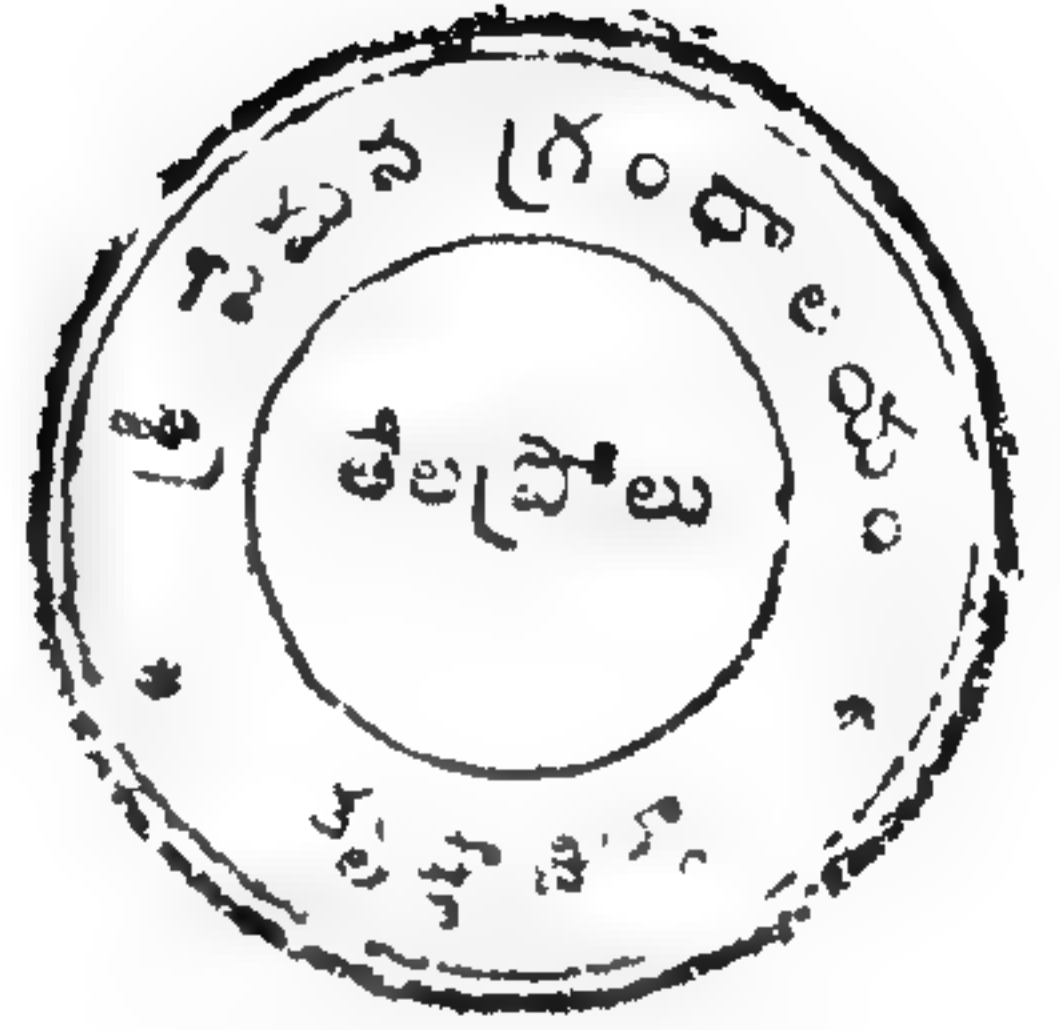
ఆ వరప్రసాదాన్ని పదిలపరిచేందుకు ఒక మందిరం కట్టించాలని వెంటనే, అప్పటి కప్పాడు నిర్ణయం జరిగింది.

సేంటా క్లెరారా ఘోరీ ఆ చిత్ర మహత్మ్యం పొగడ సాగాడు. ఉదయారుణ ఛాయని పోలిన బంగారు తళుకు ఆ ముఖ కాంతులలో ఉందట. ఏ దైవాంశ సంభూతుడో చిత్రించిన అపూర్వ కళాఖండమది. ఎందరో చిత్రకారులు ఆ మూర్తికి ప్రతి చిత్రాలు వ్రాద్దామనుకొని ఎంతో శ్రమించారు గాని కృతకృత్యులు కాలేకపోయారు. ఆ పవిత్ర షేత్రం నుంచి తాను తీసుకువచ్చిన పతకములను లెటూర్ కీ, జోసఫ్ కీ బహూకరించాడు ఆ వృద్ధుడు. ఆ మాత ఏ

దేశానికి చెందదు. సర్వ దేశాలకీ సమస్తప్రజలకీ పూజ
నీయురాలట.

సేంటాక్లేరా మతగురువు వెళ్ళిపోయాక, తనకా
పవిత్రక్షేత్రం దర్శించి రావాలని వుందని లెటూర్తో
అన్నాడు జోసఫు, 'ఇక్కడి ప్రజలమీద యిటువంటి 'మిర
కిల్స్' అద్భుతంగా పనిచేస్తాయి. ఇక్కడి కాథలిక్ లకి దివ్య
దర్శనంమీద మహా గొప్పనమ్మకం, సామాన్య ప్రజకి అద్భు
తాలూ, విచిత్రాలూతోగాని మతంమీదనమ్మకంకలగదు.'

'ఎక్కడైతే గొప్ప ప్రేమ వుంటుందో అక్కడ
మిరకిల్స్ జరుగుతాయి. మనకీ గాలిలో 'గాలి'వలె కని
పించే అదృశ్యవతారం, మానవ నేత్రం విశ్వప్రేమ
ద్వారా సృష్టించుకునే మధురమూర్తి కావచ్చు. గాలిలో
కనపడే బొమ్మలన్నీ దేవతలూ కాదు, దేయాలూ కాదు!
జోసఫు, నీవు నాకు, నాకు నీ పట్లగల ప్రేమద్వారా వ్యక్త
మవుతున్నావు. క్రైస్తవమతం చెప్పే మిరకిల్స్, ఆ అనిర్వ
చనీయ శక్తులన్నీ, వాటిని మనం అర్థం చేసుకోవడం
ద్వారా వ్యక్తమవుతున్నాయి. మనోచక్షువు వుంటేనే
మమత. శ్రవణేంద్రియ శిక్షణ వుంటేనే గాన మాధుర్యం.
ఆ జరుగుతున్నాయనే అద్భుతా లన్నీ, మనోమందిరం
ద్వారా ప్రసరించగల దివ్యరోచిస్సులు. ఈ మనసు
నిష్కల్మష భావానికి నిశ్చలసౌందర్యానికి నిలయమైననాడు,
అనంతవాహిని ఒక తృటిలో మనకు సాక్షాత్కరిస్తుంది.'
అన్నాడు లెటూర్.

ఫాదరీ ప్రయాణాలు

మార్చి మధ్యను జోసపు, ఆల్బక్యూ నుంచి వస్తూ మాన్యుయల్ పొలము వద్ద ఆగి కొత్తగా పెండ్లి చేసుకున్న వధూవరులను ఆశీర్వాదించి చంటి పిల్లలను బాప్ టైజ్ చేశాడు. ఆ రాత్రి మాన్యుయల్ యింట్లో మకాం చేసి, మర్నాడో మూడోనాడో శాంటాఫి మార్గంపట్టి, దారిలో డొమింగోవద్ద మరొక మజిలీ వేశాడు. ఈ డొమింగోలో ఒక పురాతన చర్చి మందిరం వుంది. అక్కడి వారికి మత విశ్వాసం ఉంది, గాని శిక్షణ తక్కువ. వారం గోజుల క్రితం తను ఆల్బక్యూ వెళ్తున్నప్పుడు అక్కడ ఒక ప్రార్థనా సమావేశము జరిపించాడు. ఇంటింటికీ వెళ్ళి, రంగుబొమ్మ లిచ్చి, పతకములిచ్చి, వాళ్ళని బతిమాలితేగాని ఆ కొద్ది మందీ కూడా ప్రార్థన వేళ పోగవలేదు. డొమింగో వూరు బాగానే వుంటుంది. రయోగ్రాండ్ లోయని అంటిపెట్టుకు నున్న ఈ గ్రామం పక్కన పంట పొలాలు బోలెడు

వున్నాయి. ప్రార్థన కొచ్చిన కొద్దిమంది ఫాదర్ జోసఫు వచ్చి రాని స్పానిష్ లో చేసే మత బోధన శ్రద్ధతో విన్నారు. అందరూ మంచి బట్టలు వేసుకువచ్చి, కుదురుగా కూర్చుని విన్నారు. ప్రార్థన కొచ్చినవారు తమ పిల్లల్ని 'జ్ఞాన స్నానం' చేయించేందుకు తీసుకురాలేదు. ఎప్పుడో రెండు వందల యేళ్ళ క్రితం స్పానియర్డ్స్ వాళ్ళని న్యూనత పరిచారట - ఆ కక్ష యింకా మనసులో పెట్టుకుని కూచున్నారు. అదీ డొమింగో విషయం.

ఇక్కడ పాపం జోసఫుని ఒక దగుల్బాజీ వర్తకుడు మోసముచేసి మొండి గుర్రాన్నొకదాన్ని అంటగట్టాడు. అది వారం రోజులు ప్రయాణం చేసేసరికి చిక్కి శల్యమై ఎందుకూ పనికిరాకుండా పోయింది. రోజుకు యిరవై, ముప్పయి మైళ్ళ కంటే నడవలేక పోయేది. మాన్యుయల్ ట్రేత్రం చేరుకునేసరికి, జోసఫు మనస్థితి ఏమీ బాగులేదు. మాన్యుయల్ ది చిన్న గ్రామం - అయినప్పటికీ అక్కడ, గుర్రాలూ, గుర్రపు సామగ్రి, జంతు చర్మాలూ సమృద్ధిగా లభ్యమయేటట్లున్నాయి.

జోసఫు గ్రామములో ప్రవేశించగానే నాలుగు వైపుల నుంచీ, పిల్లలు చేరి అతని గుర్రం వెంట పరుగెత్తసాగారు. ఈ పిల్లల్ని అనుసరిస్తూ, మేలిముసుగుల్లేని స్త్రీలు వీధుల్లోకి వచ్చారు. ఈ పిల్లలూ, ఈ స్త్రీలూ, వీళ్ళందరూ, మాన్యుయల్ తన విశాల భవంతి నుంచి నడి

వీధిలోకి వచ్చేసరికల్లా జాడ తెలియకుండా మాయమయారు. మాన్యుయల్ అందరికీ అంత భయము కాబోలు! హాట్ చేతులోకి తీసుకు, చిరునవ్వుతో, గుర్రం మీద వున్న కాతుకి చేయి అందించాడు మాన్యుయల్: 'ప్రభు సేవకునికి మా సుస్వాగతం' అంటూ. మాన్యుయల్ వయస్సు ముప్పయి అయిదు ఏళ్ళు వుంటాయి - దృఢ కాయుడు.

'ప్రభువు మిమ్మల్ని మీ యింటిని కాపాడుగాక! ఏరీ వధూనరులు?' అని అడిగాడు కోసపు.

'వాళ్ళక్కడ పొలాల్లో వున్నారు. ఇప్పుడేం తొందర లేదు. మీరు కొంచెం కాఫీ అదీ పుచ్చుకు, బడిలిక తీరేందుకు ద్రాక్షరసం సేవించి, కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకున్నాక ఈ తదంగం జరిపించవచ్చు' అన్నాడు మాన్యుయల్.

'కొంచెం రొట్టె, కాస్త ద్రాక్ష రసం పుచ్చుకుంటాను. అసలు నేను భోజనాల వేళకే ఇక్కడికి జేరుకోగల ననుకున్నాను. కాని యిది వట్టి పనికిమాలిన గుర్రం అవడంవల్ల రెండు గంటలాలస్యమైంది. ఆ గుర్రం మీద సామాను దింపేస్తే, నా దుస్తులు వేసుకుంటాను. పొలాల్లో పనిచేస్తున్న మీ మనుషుల కోసం వెంటనే కబురు పంపించండి, పవిత్ర కార్యం కోసం ఒక గంటసేపు పనిమాని తేనేం!'

ఫాదర్ కి యింత తొందరేమిటా అని ఆశ్చర్యపోయాడు మాన్యుయల్. 'అలాగే, మీరు చెప్పినట్టే

చేస్తాను ఫాదర్. పిల్లల్ని బాప్ టైజ్ చేయవలసిన కార్యక్రమం ఒకటుందిగదా! చేతులూ కాళ్ళూ కడుక్కు, బట్టలు మార్చుకు, విశ్రాంతి తీసుకోవడం మీ కిష్టం లేకపోతే జ్ఞానస్నానం వెంటనే మొదలుపెట్టించండి.'

'బట్టలు మార్చుకునేందుకు స్తలం చూపిస్తే, మొఖమూ, చేతులూ కడుక్కు, బట్టలు మార్చుకుంటాను. ఈ లోపల పిలిపించండి. ముందు వారిని యధావిధిని దంపతులుగా ఆశీర్వాదించాక కదా, పిల్లల్ని 'బాప్ టైజ్' చేయటం. ముందు వివాహకాండ, ఆపైన బాప్ టిజమూ. అదే సక్రమపద్ధతీ, అనాది నుంచీ వస్తున్న ఆచారమూను, కాదనేందుకు మనమెవరము? నిజానికి ఇవ్వాలి పెళ్ళిళ్ళు, కేపు బాప్ టిజము చేస్తే బావుంటుంది' అన్నాడు జోసెఫు.

మాన్యుయల్, జోసెఫుని లోపల గదిలోకి తీసుకు వెళ్ళాడు. పొలాల్లో పని చేస్తున్న యువతీ యువకులను తీసుకురావడం కొరకు పెద్దపిల్లలు వెళ్ళారు. మాన్యుయల్ కూతుళ్ళిద్దరూ పూజావేదిక నిర్మించసాగారు. ఇద్దరు వృద్ధ స్త్రీలు నేలంతా తుడిచారు. మరొకావిడ కుర్చీయూ, కుర్చీ పీటలూ చేరవేసింది.

వృద్ధస్త్రీలలో ఒకామె అన్నది. 'ఏమిటా ఫాదర్, అంత అనాకారిగా వున్నాడు. అలాటి కోతిముఖం నే నెప్పుడూ చూడలేదు. అంత అనాకారి గనక తప్పకుండా సన్మార్గుడై ఉంటాడు. గడ్డంక్రింద ఆ పులిపరికాయ చూశా

వూ? ఆ పులిపిరికాయేమిటి అసహ్యంగా! మా అమ్మమ్మ బతికివుంటే యిట్టే బాగుచేసివుండేది. షి మేయోలోని మంత్ర శక్తికల మన్నును గురించి అతని కెవరేనా చెబితే బావుండును. ఆ మన్ను అంటిస్తే అది యెండేసరికి దానితో కలిసి వచ్చేస్తుంది పులిపిరికాయ. ఇప్పుడీ రోజుల్లో పులిపిరికాయలు బాగుచేసేవాళ్లే లేరు!’

‘రోజులన్నీ మారిపోయాయి. వెనకటి కాలమాయిది? యిప్పుడు వీళ్ళకి పెళ్ళిళ్ళు చేస్తాడట ఆ ఫాదర్, ఎందుకో, ఏడవను? వాళ్ళు హాయిగా కాపరాలు చేసి, పిల్లల్ని కన్నాక, ఆ పెళ్ళిళ్ళు పవిత్రం చేయటమేమిటో, వాళ్ళ మొఖం, నా మొఖం! అదీ ఒకందుకు మంచిదే యేమోలే! ఈ మొగాళ్ళు పాబ్లోకిమల్లే, అందమయిన వనితల వెంటపడరు. మొన్న ఆదివారం రాత్రేం, ఆ పాబ్లో ఉన్నాడే అతను, ట్రెనిడాడ్ కుటుంబంలోని పెద్దమ్మాయితో పొదల చాటునుంచి రావడం నేను కళ్ళారా చూశాను.’

జోసఫు అక్కడికి రావడంతోనే ఆ ముసలమ్మలు మాటలు చాలించవలసి వచ్చింది. అప్పుడే అమర్చబడ్డ దైవపీఠం ముందు జోసఫు వంగి, భగవన్నామ స్మరణ చేయసాగాడు. స్త్రీలు చడి చప్పుడూ గాకుండా ఒక ప్రక్కకు తప్పుకున్నారు. మాన్యుయల్ తన సేవకుల ఇంటి వైపు వెళ్ళి ‘తొందరతొందరగా వివాహవేదిక వద్దకు రండి’ అంటున్నాడు వాళ్ళతో. స్త్రీలకు ఎంతో నవ్వుగా వుంది

యిదంతా. తమతమ మంచి దుమాళ్ళు మోచికి చుట్టుకు, ముసిముసి నవ్వులతో వేదికముందుకి వచ్చారు. కొందరు పురుషులు తమ మట్టిచేతులు కడుక్కోనుకూడా లేదు. దంపతులను వరసగా నిలబెట్టి, త్వరగా వివాహపు తంతు పూర్తిచేసి, ఒకరి తరువాత ఒకరికి భగవదాశీర్వాదమును అందిచ్చాడు.

మర్నాడు ఉదయం పిల్లలకు మంచి బట్టలు కట్టి తీసుకురమ్మనమన్నాడు బాప్ టిజమ్కి. ఆ పూటకి మత సంబంధమైన కార్య కలాప మయ్యాక, ఫాదరీగౌను మడత పెట్టి, సంచీలో పెట్టుకు, కడుపులో కరకరలాడుతూవుండటం చేత 'మీ వూళ్లో భోజనాలు ఎన్నిగంటలకి చేస్తారేమిటి?' అని అడిగాడు జోసఫు. అతను సూర్యోదయం కాకపూర్వం ఏదో కాస్త ఎంగిలిపడ్డాడు. మళ్ళీ అప్పటినుంచి నోరు మెదప లేదు.

'మా భోజనము మాటా? ఎప్పుడు వంటలై తే అప్పుడు. చీకటి పడ్డాక గంటా గంటన్నరలో భోంచేస్తాము ఇవాళ మీ రొస్తున్నారని మంచిమంచి పదార్థాలు వండాము' అన్నాడు మాన్యుయల్.

విందు సమయాన మాన్యుయల్, జోసఫులతో పాటు డిష్లో వున్న యువకులూ, పురుషులూ, ఒక పొడుగు టేబులు ముందు కూచున్నారు. మొగవాళ్ళ భోజనాల యాక స్త్రీలూ, పిల్లలూ తింటారు. ఫాదరీకీ, మ్యాను

యల్ కీ ఒక కొసని వడ్డించారు. ఇద్దరికీ మధ్య 'బోర్డో' వైన్ నీసా వుంది. ఈ 'బోర్డో వైన్' మెక్సికో నగరం నుంచి పనిమనిషిని పంపి తెప్పించాడు మాన్యుయల్. శాంటాఫె తిరుగు ప్రయాణం గురించి పెద్దలిద్దరూ మాట్లాడు తున్నారు. తను డొమింగోలో ఒక పూట ఆగుతాన న్నాడు జోసఫు.

'క్రిలెంసారే అక్కడ మీరీ గుర్రాన్నీ వొదుల్చు కుని వుండాల్సింది. ఇది మిమ్మల్ని శాంటాఫె తీసుకు వెళ్ళ గలదా అని నా అనుమానం. ఈ గుర్రం మార్చేయడం మంచిది' అన్నాడు మాన్యుయల్.

'అబ్బే, డొమింగోలో గుర్రాల బేరం చేయకూ డదు, వాళ్ళు అసలే అనుమాన మనస్కులు. ఈ ఫాదర్ ఏదో లాభ సాటి బేరానికి యిటు వచ్చాడు, అని లేనిపోనివి మనకి అంటగడ్తారు.'

తన తెల్ల నిపళ్ళు కనపడేటట్టు మాన్యుయల్ నవ్వాడు. 'ఆల్బక్యూలోని ఫాదర్ గెల్లిగోస్ మీకు తెలు సుగా? బాగా డబ్బు గలవాడు. ధనంతోపాటు ధైర్య సాహసాలు కూడా వున్నాయి. నేను అతనితో ఒకటి రెండుసార్లు బ్రిడ్జి ఆడాను. మంచి ఆటగాడు. పదివచ్చినా, పదిపోయినా లెక్కజేసే తంతుకాదు.'

'నాకు డబ్బుగల మతగురువుల మీదా, బ్రిడ్జి ఆడే వాళ్ళమీదా, ఆట్టే గౌరవం లేదు' అన్నాడు జోసఫు.

‘అయితే మీకు బ్రెడ్డిచేత కాదా? భోజనాలయక ఆడుకోవచ్చునని ఆశపడ్డానే! ఇలాటి చోట చీట్ల పేక కూడా లేకపోతే గోజు లెంత దుర్భరమో!’

‘నాకు ఆటలతో గడపవలసిన పనిలేదు. వెచ్చగా నిప్పుగూడు పక్కన కూచుని, ద్రాక్షరసం పుచ్చుకుంటూ వుంటే దానంతటదే కాలక్షేపం అవుతుంది. ఇక్కడి గ్రేప్ బ్రాండ్ ఫ్రెంచి వైన్ లా వుంటుంది.’

‘అవునట, ఫ్రెంచి వైన్ గురించి మా తాతగారి కాలంలో చెబుతూవుండేవారు. ఇప్పటికీ బెర్నలిలో తయారు చేస్తున్నారట - కాని మునుపటి రుచిలేదు.’

మర్నాడుదయం కాఫీ అనంతరం, పిల్లల బాప్ టి జమ్ అయాక జోసఫుని మాన్యుయల్ తన గుర్రపుశాల లోకి తీసుకువెళ్ళి, అక్కడ ఉన్న గుర్రాలు చూపించాడు. అందులో తెల్లని గుర్రాలు రెండు నిగనిగలాడుతూ చాలా బాగున్నాయి. ఆ గుర్రాలను బయటకు తీసుకువచ్చి, అవి ఎంతటి మేలుజాతితో, వాటి గుణగణాలు వర్ణించసాగాడు మాన్యుయల్.

‘కంటెంట్, ఏంజలికా - అని పేర్లు. ఈ గుర్రాలు చూపులకే కాక బుద్ధిలో కూడా గణించదగ్గవి. నేను వాటితో మాట్లాడినప్పుడు, అవి తలఎత్తి నా మాటలు అర్థంచేసుకు, స్నేహభావంతో పల్కరిస్తాయి. ఈ రెండు గుర్రాలూ ఒకదాన్ని విడిచి ఒకటి వుండలేవు.’

జోసపు కంటెంట్ అను గుర్రాన్ని కళ్ళెంపుచ్చుకు ముందుకు తీసుకు వచ్చాడు. 'ఇంత అందమైన గుర్రాన్ని నే నింతపరకూ చూడలేదు,' అన్నాడు ఘాదరీ. మాన్యుయల్ ఆ పొగడ్తనుండి తేరుకుంటూ ఉండగా, జోసపు ఆ గుర్రముపైకి ఒక్క ఎగురున ఎక్కి కళ్ళెం చేత పుచ్చుకున్నాడు. 'కంటెంట్' ఈ కొత్తరాతుని కుదిపి కింద పడేయబోయింది - వెర్రిగంతులు. వేసింది. కాని జోసపు 'మిడత' వలె దాన్ని కరుచుకు వుండటం, మాన్యుయల్ కి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఈ ఒక్కపలచని మనిషిలో యింతటి నేర్పువుందా అని ఆశ్చర్యపోయాడు.

'మీకు గుర్రాల సంగతి బాగా తెలిసినట్టుం చే.'

'ఈ దూర దేశంలో గుర్రమేకదా నా ఆప్తప్రాణి. అశ్వాలగురించి ఆ మాత్రం తెలికపోతే ఎలా బతకగలను? నావంటి పొట్టికాళ్ళ మనిషి, దినమూ ఎనిమిదిగంటలు ఈ గుర్రంమీద ప్రయాణం చేయడమగుటే, ఎంతశ్రమో ఆలోచించండి. ఘాదరీ లంటేనే నిరంతర బాటసారులు. అను నిత్యం మేము ప్రయాణం చేస్తూ ఉండవలసిందే. ఇక్కడనుంచి శాంటాఫే వెళతాను. అక్కడేదో మీటింగు ఉంది. అదయాక మర్నాడే 'మోరా' ప్రయాణం' అన్నాడు జోసపు.

'మోరాకా? అంతదూరం ఈ గడ్డు రోడ్ల మీదనా? మీ ఒక్కగుర్రం మిమ్మల్ని మోరా చేరుస్తుందా? నాకు నమ్మకం లేదు. అదెక్కడో దాన్లో చతికిలపడటం ఖాయం.'

మాన్యుయల్ ఈ మాటలు మాట్లాడుతున్నాడు. జోసఫు కంటెంట్ మీదనే కూచుని ఆ గుర్రాన్ని నెమ్మదిగా నిమురుతూ, దాన్ని మచ్చిక చేసుకొంటున్నట్టున్నాడు.

‘ఆ బక్క గుర్రం తప్ప నాకు మరొకటి లేదు. భగవంతుని పనికదా! ఒక వేళ అది చతికిలపడ్డా తిండి నీరూ లేనిచోట చతికిలబడకుండా వుండుగాక అని ప్రార్థిస్తాను - అంత కంటే చేయగలదేముంది? నా ఫాదర్ గౌనూ పవిత్ర గ్రంథాన్ని మించిన బరువు మోయలేని సుకుమారి నా గుర్రం!’

ఫాదర్ మాటలు శ్రద్ధగా వింటూ మాన్యుయల్ ఏదో ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఆ ఆలోచనతో చిట్టించుకున్న నుదురు మళ్ళీ మామూలుగా అయింది. మొఖంలోకి చిరునవ్వు వచ్చింది. ఒడిపిల్లవాని ఉత్సాహంతో మాన్యుయల్ అన్నాడు - తన మాటలకి, కొంచెం ఉపన్యాస వైఖరి కలుపుతూ: ‘ఫాదర్ మీ రాకవల్ల మా గృహం పావనమైంది. వైదిక సంస్కారం లేకుండా జీవిస్తున్న స్త్రీ పురుషుల్ని మీరు పవిత్రులుగా చేశారు - వారి పిల్లలకి భగవత్ కరుణ ప్రసాదించారు. మీకు మేము ఋణపడి వున్నాం. ఆ ఋణం ఎలా తీర్చుకోవాలో తెలీడంలేదు. మీరు ఈ ‘కంటెంట్’ని మా కానుకగా స్వీకరించి, మీ ప్రార్థనలలో ఈ మాన్యుయల్ ని గుర్తుంచుకుంటే, నా జీవితం ధన్యమవుతుంది.’

జోసఫ్ గుర్రంమీద నుంచి నేలమీదకి దూకి మాన్యుయల్ చేతులు పుచ్చుకు, 'మీరు చేసిన ఈ మహోపకారానికి భగవంతుడు మిమ్మల్ని సర్వదా కనిపెడతాడు. నేను మీ విషయమై తప్పక ప్రార్థన చేస్తాను,' అన్నాడు.

మాన్యుయల్ సంతోషపడ్డాడు. ఇద్దరూ ఒకరి నొకరు ఆదరంతో కౌగలించుకున్నారు. మిగిలిన కార్యకలాపం పూర్తి చేసేందుకు దైవపీఠం దగ్గిరికి వచ్చారు.

మర్నాడువయం మాన్యుయల్ జోసఫుని కాఫీ కనిపిలవడానికి వెళ్ళాడు. అతను తన గదిలో గాక అశ్వశాలలో ఉన్నాడు. జంట గుర్రాలని యిటూ అటూ తిప్పుతున్నాడు. అతని ముఖం నిన్నటంత వుత్సాహంగా లేదు ఎంచేతనో!

'మాన్యుయల్, మీ రిస్తానన్న బహుమతిని నే నంగీకరించలేను. నిన్న రాత్రంతా ఆ విషయమే ఆలోచించించాను. స్వీకరించరాదని చెప్తోంది నా మనసు. నే నెంత శ్రమపడతానో, మా బిషప్ (లెటూర్) కూడా అంతే శ్రమపడతాడు. అతని గుర్రమూ నా గుర్రంవలె బక్కచిక్కినదే! ఇంతకంటే మెరుగైనది కాదు. రెండూ ఒకే మాదిరిగా వున్నాయి. గాలెస్టాన్ పడవ ప్రమాదమప్పుడు అతను తన సమస్తం పోగొట్టుకున్నాడు. ఈ ప్రాంతాల తిరిగేందుకని ఒక పెట్టె బండి కట్టించుకున్నాడు. అది

కూడా మునిగిపోయింది. నాకు పై అధికారి అయిన బిషప్ సామాన్య గుర్రంమీద వెళుతూ ఉండగా, నేనీ మేలురకం గుర్రం ఎక్కి ఎలా తిరుగగలను? తిరిగితే బాగుంటుందా? నా ముసలిగుర్రమే నాకుండనీయండి - మీ బహుమతి నాకు వొద్దు' అన్నాడు జోసఫు.

ఆఖరు క్షణాన జోసఫు తన బహుమతిని ఈ ప్రకారం తిరస్కరించడము మాన్యుయల్ కి ఎంతో బాధ అనిపించింది. నిన్ననంతా మహా సంతోషంగా వున్నాడు. ఎప్పుడైతే బహుమతి నిరాకరింపబడిందో, తను తన పాదా ర్యపు మెట్టునుంచి కొంచెం జారిపడ్డట్టు భావించుకోసాగాడు. 'పోనీ, అది కాకపోతే ఈ అశ్వశాలలో మీకు నచ్చిన గుర్రం మరేదై నా తీసుకోండి. ఇక్కడున్న గుర్రాలన్నీ మీ బక్కగుర్రం కంటే శ్రేష్టమైనవే. మీ యిష్టంవచ్చింది తీసుకోండి.'

'వద్దు, వద్దు. ఆణి ముత్యాలవంటి ఈ మంచి గుర్రాలను చూశాక మరొక గుర్రంమీద మనసు పోతుందా? అంతగా అయితే విపాహాలస్థిజు పెంచి, వాటిని కొనగలిగేటంత డబ్బు నిలవచేసి, ఏనాటికైనా అవి మీ దగ్గర్నుంచి కొనుక్కుంటాను. మత ప్రచారకుని ఒంటరి జీవితంలో స్నేహపాత్రంగా వుండే గుర్రం కావాలి.'

ఏం చేయడానికీ తోచక వెర్రిముఖం వేశాడు మాన్యుయల్. ఈ గడ్డు పరిస్థితి తప్పించుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తాడు.

‘నేనే మీ అంత భాగ్యవంతుణ్ణయితే, ఏం చేస్తానో తెలుసా? యిది వికార్ కీ, యిది బిషప్ కీ అని రెండూ సమర్పించి, ప్రభు సందేశం నలువైపులకీ చాటే మత సాధకులకీ నా గుర్రాలు వుపయోగపడుతున్నాయి కదా అని నిండు హృదయంతో సంతోషిస్తాను’ అన్నాడు జోసఫు.

గత్యంతరం లేక మాన్యుయల్, ‘పోనీ అలాగే కానీయండి. నా సంపద. అంతటిలోనూ నేను ఎక్కువగా ప్రేమించే ఈ రెండు గుర్రాలూ మీకు ధర్మం చేస్తున్నాను, నా ఆత్మవిమోచనకై ప్రార్థన చేయండి. ఈ గుర్రాలు ఒకదాన్నొకటి వొదిలిఉండలేవు. విడదీశారా, బాధ పడ్తాయి. ఒకదాని కొకటి బాగా అలవాటై పోయాయి. నా కెంతో ప్రీతికరమైన ప్రాణుల్ని తమకి అర్పిస్తున్నాను. అంతకంటే చెప్పవలసిన దేముంది?’

‘మీ త్యాగ నిరతికి దృష్టాంతంగా నిలిచే ఈ మంచి పని మీకు నూతన సంతోష హేతువు అవుతుంది.’ అన్నాడు జోసఫు మెచ్చుకుంటూ. కాఫీ అయాక జోసఫు కంటెంట్తో మీద చక్కగా కూచొని, ఏంజెలికాని దాని వెనక కట్టి, మాన్యుయల్ భవనం నుంచి బయటికి వచ్చాడు. సాదరీ తన మంచి గుర్రాలు రెండింటితో, ఇలా వెళ్ళిపోతూ ఉండటము మాన్యుయల్ కి ఎంతో వేదన కలిగించింది. కాని అది పైకి చెప్పకోకూడని ఏడుపు. దేవుని ప్రతినిధి అయిన మతగురువుకి, ప్రభుసేవ నిమిత్తం వస్తువును ఒకటి సమర్పించి, ఎందుకిచ్చేనా అని వాపోతే,

చేసిన పుణ్యం కాస్తా బూడిదపాలవుతుంది. బిషప్ ఒక గుర్రమూ, వికార్ ఒక గుర్రమూ ఎక్కి మూలమూలలకీ ప్రయాణం చేస్తారు. జోసఫు అన్నట్లు వికార్ కి మంచి గుర్రం వుండి, బిషప్ కి లేకపోతే లోకులు ఏమనుకుంటారు? కంటెంట్; ఏంజలికాలింక దైవ కార్యానికి ఉపయోగ పడతాయి. ఆ అశ్వాలని ఆ ప్రకారం అందజేయటం కూడా, ఒక విధంగా తనకు సుకృతమేనని సరిపెట్టుకున్నాడు మాన్యుయల్.

2

బిషప్ లెటూర్, వికార్ జోసఫు ట్రూచాస్ పర్వతాల గుండా వర్ష పాతంలో ప్రయాణం చేస్తున్నారు. ఆ చినుకులు సీసపు ముద్దల్లా యేటవాలుగా పడుతున్నాయి. మంచు కిప్పిన పర్వతాగ్రాల మీదుగాకొట్టే గాలి, ప్రయాణీకులను విపరీతంగా బాధపెడుతోంది. ముక్కుమీదా, చెంపలమీదా పడే వర్షపు చినుకులు చిరు కప్పలవలె వున్నాయని వ్రాహించసాగాడు లెటూర్. పడే చినుకు ఛెళ్ళున పడేది.

పర్వత శ్రేణుల మధ్య వున్న మైదానంగుండా ప్రయాణం చేస్తున్నారు ఈ మతగురువులు. చుట్టూ నేల పసరికతో పచ్చబడుతుంది. ఇప్పుడు మాత్రం బలపంథంగులో ఉంది. మీద పడ్డ వర్షపు చినుకు రఫీమని పేలుతోంది. మేఘాలు పైపైకి వస్తున్నాయి. ఎటు చూసినా

దేనదారు చెట్లు - మేఘ మాలికలు వింత రంగులతో
 చుట్టూ తేలుతున్నాయి. గుర్రానికి కప్పిన బట్టలుకూడా
 బాగా తడిశాయి. ఫాదరీల ముఖాలు ఆ చలికీ, వర్షానికీ
 కందగడ్డలా ఎర్రబడ్డాయి. ముందు లెటూర్ గుర్రం వెళు
 తోంది. లెటూర్ వెనక జోసపు. ముఖంమీద వర్షం పడు
 తూన్నా, కళ్ళు తుడుచుకుంటూ వూర్గం తెలుసుకుంటు
 న్నాడు లెటూర్. జోసపుకి సరిగా దృష్టి ఆనదు - యిటు
 వంటి ఈదురు గాలిలో కళ్ళజోడు కూడా ఎందుకు, దండగ
 అని, లోపలదాచేశాడు. 'కంటెంట్' మెడ మీదుగా
 ఒరిగి, దైవ ప్రార్థన చేస్తున్నాడు జోసపు. లెటూర్ తన
 'ఏంజెలికాని' ముందు పోనిస్తున్నాడు. వెనక కంటెంట్
 వస్తోంది. జోసపు సోదరి ఫిలోమినా స్వదేశంలోని ఒకా
 నొక కాన్వెంటులో 'మదర్ సుపీరియర్'గా వుంటూ,
 తన సోదరుడూ, బిషప్ లెటూరూ ఈ దూర ప్రయాణాలు
 ఎలా చేసేదీ, సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్ ఎగ్జివర్ యాత్రా
 పటాన్ని చూసి వూహించేది. ఆమె సృష్టించుకున్న స్వప్నం
 కడు రమ్యమైనది. కాని వాస్తవికత ఎప్పుడూ దారుణ
 మేగా! వాస్తవికతలోకి కళామయ వాతావరణం ఎక్కడ
 నుంచిపట్టుకురాగలం? ఈయిద్దరూ వేటగాళ్ళనిగానీ, వ్యాపా
 రస్తులనిగానీ ఎవరూ అనుకోలేరు. మత గురువులు వేసు
 కునే కాలర్లు వేసుకున్నారు. అంతేగాక బిషపు కోటుమీద
 వెండి గొలుసుతో, వెండి శిలువ వేలాడుతోంది.

ప్రయాణం మొదలు పెట్టి, అప్పుడే మూడురోజులయింది. తెల్లవారినప్పటి నుంచీ యింతదాకా వారు, నరసంచారం చూడలేదు. ఒక్క బాటసారి కూడా కనిపించక పోవడం వల్ల, తాము వెళుతున్నది సరియైన మార్గమవునో కాదో అని సంశయం కలిగింది. కాని పరీక్షించుకునేందుకు అవకాశ మెక్కడ? ఎవరేనా కనపడితేగా, ఈ దారి ఎక్కడి కెళుంది? - అని అడిగేందుకు! బయలుదేరిన రాత్రి శాంటాక్రజ్ లో గడిపారు. అక్కడి కప్పుడే వసంతం వచ్చేసింది, 'ఎస్ పనోలో' దాటాక గాలీ ధూళీ ఎక్కువయ్యాయి. మొదట్లో యిసుక తుపానులూ, యిప్పుడు వడ గళ్ళతో వర్ష మూను! లెటూర్ 'మోరా' అనే చోటికి, అక్కడి కాందిశీక సమస్య విచారించేందుకు వెళుతున్నాడు. స్థానిక మతగురువు బిషప్ సాయం కోరాడు. ఈమధ్య నేటివులు 'కొనిజోస్' లోయమీద ధాడిజరిపి అక్కడున్నవాళ్ళందరినీ నరికేసేయటం చావగా మిగిలినవాళ్ళు ప్రాణాలు అరిచేతబట్టుకు, తమ తాతముత్తాతల ప్రదేశమైన 'మోరా'కి వలస వచ్చారు. ఈ కొత్తగా వచ్చినవాళ్ళందరినీ ఏమిటి చేయడమని స్థానిక మతగురువు లెటూరుకి కబురుపెట్టాడు - స్వయంగా వచ్చి ఈ సమస్య పరిష్కరించమంటూ.

లెటూర్ జోసఫులు పర్వత లోయదాటి వీరభూమి చేరుకోక పూర్వమే వర్ష ధార, మంచు కురవడంగా మారింది. వర్ష మైతే తట్టుకోవచ్చు; కాని మంచుతో వేగడమెలా? వెన్నముద్దల్లా రాల్తోంది మంచు. ఈ రాత్రికి

గుర్రాలు తాము ఎక్కడ బస చేయాలో తెలియడం లేదు. చలి మంట వెలిగించే ఆస్కారం కూడా లేదే, నేలంతా బురద బురదగా వుంది. నాలుగు గంటలకే సంధ్య కాంతులు కమ్ముకోజొచ్చాయి. పగటి వెల్తురు యింకెంత సేపో వుండేటట్టులేదు.

‘గుర్రాలు బాగా అలసిపోయాయి. వీటి కేదై నా ఆస్కారం పెట్టాలి’ అన్నాడు లెటూర్ జోసఫుతో.

‘ఇప్పుడప్పుడే కాదు. ఇంకొంచెం ముందుకిపోయాక ఆలోచిద్దాం, చీకటిపడేలోపున మనకి తలదాచుకునే స్థలం కనపడకపోదు’ అన్నాడు జోసఫు. తను యిందాకట్నుంచీ చేస్తున్న ప్రార్థన దేవుడు ఆలకించి వుండడా అని అతని నమ్మకం. చీకటి ముంచుకొచ్చేలోపల, యే పాతయిల్లో విధిగా కనపడుతుందని అతని ఉద్దేశం. అదే విధంగా కన పడింది కూడా. అది ఒక గుర్రపుశాల. అయినా ఫరవా లేదనుకున్నారు. మత గురువులు తమ గుర్రాలని ముందు వాకిట్లోకి నోనిచ్చారు. గుర్రాలు వచ్చిన అలికిడి అవగానే, లోపలనుంచి ఒక మనిషి బయటకు వచ్చి, ఏదో కొత్త భాషలో వీరితో మాట్లాడాడు. ఆ భాష వీళ్ళ కర్ధంకాలేదు. ‘ఈ రాత్రికి మీ రిక్కడ వుంటారా? ఉండండి. సదుపాయం గానే ఉంటుంది’ అని అర్థంవచ్చే సంజ్ఞలు చేశాడు అవతల మనిషి. లెటూర్ కి ఎందుచేతనో ఆ వ్యక్తిపట్ల సదభిప్రాయం కలగ లేదు. వంకర మెడ, చిన్న శలాగల తాటిచెట్టులాటి ఆ మనిషిని చూసి, లెటూర్ లోన అసహ్యించుకున్నాడు. ఆ

చూపులలో మానవత్వము కనపడలేదు లెటూర్ కి. కాని, మోరా వెళ్లేదారిలో ఉన్న తలదాచుకోగల స్థలం యిదొక్కటేనాయెను - అంచేత, అయిష్టంగా వున్నప్పటికీ సమాధానపడక తప్పింది కాదు.

గుర్రాలని, శాలలో కట్టేయవచ్చునా అనీ, వాటికి దాణా ఎక్కడ పెట్టాలనీ అడిగారు మత గురువులు.

'మీరు లోపలికి రండి. నేను వర్ష పు కోటు వేసుకు వచ్చి ఆపని చూస్తాను' అన్నాడు యింటి యజమాని.

లెటూర్, జోసపులు అతని వెంట లోనికి వెళ్లారు. ముందు, చేతులు వెచ్చచేసుకుంటేనేగాని ప్రాణం నిలిచే టట్టు లేదు - అప్పటికే కొంకర్లుపోతున్నాయి. గుప్పెట్లు పట్టేసుకున్నట్లయి, వేళ్ళు తెరుపులకి రానడంలేదు. ఇద్దరూ నిప్పుగూడువద్ద నిలబడి అరచేతులు వెచ్చజేసుకుంటున్నారు. ఇంటి యజమాని నడవకి మధ్యగావున్న పార్టీ షన్ దగ్గరకి వచ్చి, యేదో భాషలో అరిచేసరికి, లోపల నుండి ఒక మెక్సికను స్త్రీ బయటికి వచ్చింది.

లెటూర్, జోసపులు ఆమెను స్పానిష్ భాషలో పలకరిస్తూ, వందనమర్పించారు. పెదవులు విప్పక, కళ్ళు వాల్చి, భయభ్రాంతురాలై నిలబడిందామె. మతగురువు లిద్దరూ ఒకరి మొఖాలు ఒకరు చూసుకున్నారు - ఆవిడ పిచ్చిదా అన్నట్టుగా! ఆమె చూపులు కూడా పిచ్చి చూపులే.

‘బట్టలు కుర్చీలమీద పడేస్తే ఎలా? నలుగురు వచ్చి పోయే యిల్లని తెలీదూ?’ అని తిట్టివుంటాడు ఆ యింటి పెద్ద. అంచేత నేకాబోలు ఆమె మూలనున్న బట్టలు, కుర్చీలపై వున్న తడి తువ్వోళ్ళు, తడి మేజోళ్ళూ అవన్నీ తీసి, ఒక మూటగా కట్టింది. ఆమె చేతులు వణుకుతున్నాయి. వీది ముట్టుకున్నా కింద పారేసేటట్టుంది. ఆమె వయసే మంత ఎక్కువకాదు. కాని ముఖంలో గోచరించేది శూన్య భావమూ, కళ్ళలో కనిపించేది పిచ్చి చూపునూ!

వర్షపు కోటూ పొడుగు జోళ్ళూ వేసుకున్న ఆమె భర్త, గుమ్మం వద్దకు వెళ్ళి, తలుపు తెరిచి ఒక్కసారి వెనక్కి తిరిగి, ఆమె వంక తీక్షణ దృష్టులు ప్రసరించాడు. ‘ఇట్లా రా, నీతో పని వుంది’ అన్నట్టున్నాడు.

కొక్కెంనుంచి నల్ల శాలువ తీసుకు మెడమీద కప్పుకుని, భర్త ఆదేశ ప్రకారం వెళ్ళిందామె. నడవ తలుపు తెచ్చుకు వెళ్తూ. ఒక్కసారి వెనక్కి- తల తిప్పి, అతిథుల ముఖాల్లోకి భావ గర్భితంగా చూసి, ‘నెళ్ళి పొండి, వెళ్ళి పొండి’ అన్నట్లుగా చేతి వ్రేళ్ళు వూపింది. ఆ వెర్రి ముఖం, తెగించి చెప్పిందా సందేశాన్ని. భాష చెప్పలేని భీతి ఆమె కళ్ళలో ద్యోతక మయింది. ఆమె వేదనకీ, సూచనకీ అర్థమేమిటా అనుకున్నారు ఛాదరీలు. అంతా అగమ్య గోచరంగా వుంది. నోటమాట లేక ముఖాలు చూసుకున్నారు యిద్దరూ. ‘జాగ్రత్త సుమా’ అన్నాయి ఆమె కళ్ళు.

మొట్టమొదట నోరు మెదిపింది ఫాదర్ జోసఫ్.
'ఏదో ప్రమాదం రానుంది. నీ తుపాకీలో గుళ్ళున్నాయిగా!'

'గుళ్ళున్నాయిగాని తుపాకీ బాగా తడిసిపోయింది.
...కాని, మరేం ఫరవాలేదు.'

ఫాదర్ లిద్దరూ యింట్లో నించి బయటికి వచ్చారు.
ఇంకా కొద్దిగా వెలుతురు వుంది. వర్షం మాత్రం రివ్వన
కొడుతోంది. అశ్వశాలవైపు నడిచారు.

'మా గుర్రాలు బయటికి తెచ్చి పెడతారా?' అని
అడిగాడు బిషప్ ఆ యింటి యజమానిని.

ఆ అమెరికన్ అశ్వశాలలోంచి బయటకు వచ్చి,
'ఏం కావాలి మీకు?' అని అడిగాడు.

'మా గుర్రాలు! మేము మనసు మార్చుకున్నాం.
తిన్నగా 'మోరా' కే వెళదామనుకొంటున్నాము. మీకు
అననసరంగా శ్రమ యిచ్చినందుకు ఊంతవ్యులం'

అమెరికన్ కోపోద్రిక్తుడై, తాను పాము పడగ
ఆడించినట్లు తల తిప్పుతూ, 'ఏం, ఏమొచ్చింది మీకు? నా
కొంప నచ్చలేదా?'

'సంజాయిషీలతో పనిలేదు. జోసఫ్, గుర్రపుశాల
లోకి వెళ్ళి, మన గుర్రాలు బయటికి తీసుకురా,' అన్నాడు
లెటూర్.

‘నా గుర్రపు శాలలోకి మీరెలా అడుగుపెడతారో చూస్తాను. ఎంత సాహసం!’ అన్నాడు అమెరికన్.

బిషప్ తన తుపాకీ బయటికి తీసి, అమెరికను వేపు గురి పెడుతూ, ‘మహానుభావా, నిన్ను కష్టపెట్టడం మా కష్టంలేదు. ఆ దురుసు మాటలు తగ్గించి, అక్కడ కుదురుగా నిలబడు, కదిలేవో కాల్చేస్తాను,’ అన్నాడు ఫాదర్ లెటూర్ నిశ్చల కంఠంతో.

అమెరికను చేతిలో తుపాకీలేదు. నిరాయుధుడవడం వల్ల లెటూర్ ఆడ శిరసావహించక తప్పిందికాదు. జోసఫ్ లోపలికి వెళ్ళి. గుర్రాలని బయటికి తెచ్చాడు. వాటి జీనూ కళ్ళెం యింకా అలానే వున్నాయి. అలసి పోయిన ఆ గుర్రాలు ఆహారం నములుతున్నాయి. వాటి కూడా యిక్కడ వుండటం యిష్టం లేనట్టుంది. రాతుల్ని యెక్కించుకోవడం తరువాయిగా అవి దొడు తీశాయి. లోయ దిగుతున్నప్పుడు జోసఫ్ అన్నాడు. ‘వాళ్ళ యింట్లో తుపాకీ వుండకపోదు. మనని వెనుక నించి కాలుస్తాడేమో ఆ కఠినాత్ముడు!’

‘గుర్రంమీద వెంబడిస్తే తప్పమనని అందుకోలేదు. ఆ గుర్రపు శాలలో యింకా గుర్రాలున్నాయా?’

‘లేవు. కంచర గాడిద ఒకటి వుంది.’

‘అయితే, భయంలేదు.’

ఎదురుగా కనపడే కొండగుట్ట ఎక్కి దిగుతూండే సరికి బాగా చీకటిపడింది. వర్షం ఏకధారగా పడుతోంది. 'మనం రోడ్డువెంట వెళుతున్నట్టు లేదు. దారి తప్పిపోతేనేం గాని, మన నెవరూ వెంటాడటం లేదు - అంతవరకూ అదృష్టవంతులమే! మన గుర్రాల వివేకంమీద మనం ఆధారపడాలి. అవే మనని ఓ దారికి చేర్చగలుగుతాయి. పాపం, ఆమెని అనుమానించి చెడతిడుతూవుంటాడు' అన్నాడు లెటూర్, ఆ చీకటిలో అతనికి ఆమె ప్రసన్న వదనం పడేపడే కనపడుతోంది.

'మోరా' చేరుకునే సరికి అరరాత్రి చాటింది. స్థానిక మతగురువు యిల్లు కాందిశీకులతో నిండివుంది. లెటూర్ కి జోసఫు కీ పడుకునేందుకు పక్కలు యేర్పాటు చేశారు.

మర్నాడు వుదయం గుర్రాలశాలనించి ఒక కుర్రవాడు వచ్చి, గడ్డిమేటిదగ్గర ఒక పిచ్చి మనిషి పడివుందనీ, తెల్లగుర్రాలమీద వచ్చిన ఫాదరీల దర్శనం చేయించమని ఆవిడ మొత్తుకుంటోందనీ చెప్పాడు. ఆమె ధరించిన బట్టలు పీలికలై వున్నాయి. కాళ్ళూ, చేతులూ, ముఖమూ, జుట్టూ, బురదతో అంటుకుపోయాయి. ఒక్క రాత్రిలో ఆమె రూపు యింతగా మారిపోయిందేమో అని ఆశ్చర్యపోయారు జోసఫు లెటూర్లు.

తను మళ్ళీ ఆ యింట్లోకి వెళ్ళనే లేదట. ఫాదరీ లిద్దరూ గుర్రాలెక్కి వెళ్ళిపోయాక, ఆ అమెరికన్ గబ

గబా యింట్లోకి వెళ్ళి తుపాకీ తీసుకువచ్చాట్ట. ఆమె నీళ్ళ కుండు వెనక దాక్కుంది. భర్త కనుమరుగు అవగానే మోరావైపు దారి పట్టింది. ఎక్కడ వెనకనుంచి వచ్చి కాల్చేస్తాడేమోనని భయపడుతూ బయల్దేరిందట. కాని అతను రాలేదు. ఈ పూరు చేరుకునేసరికి తెల్లవారుజామయింది. ఆ చలివేళ గుర్రపుశాలలో, గడ్డిలో పడుకుని ప్రాణాలు పోకుండా కాపాడుకుంది. తెల్లారిలేచేక తనని చూస్తారనీ, బతికివున్నా చనిపోయినా ఈ సంగతి ఫాదరి లకు తెలుస్తుందనీ అనుకుందట. బిషప్ కి పాదప్రణామం చేస్తూ తన భయానకగాథ వివరించి చెబుతూండేసరికి, అతను సగం విని, 'ఇది సివిల్ అధికారులకి సంబంధించిన విషయం. ఇక్కడ మేజిస్ట్రేట్ ఎవరూ లేరా?' అని అడిగాడు.

అక్కడ మేజిస్ట్రేటు ఎవరూ లేరట. పిరియాన్ అను రక్షణాధికారి యిటువంటి దరియాపులు జరుపుతాడట ఆ చుట్టుపట్ల! అతనికి కబురు వెళ్ళింది. ఈలోగా కాందిశీక వనితలు ఆమెకి స్నానం చేయించి, కట్టుకునేందుకు బట్టలిచ్చారు. దెబ్బలు తగిలినచోట మందు రాశారు.

కడుపులో తిండి, కరుణతో మాటా ఆ అభాగ్య వతికి ధైర్యం సమకూర్చాయి. ఆమె నయస్సు పాతిక ఏండ్లుండవచ్చు. పేరు మాగ్డలీనా, భర్త పేరు బక్ స్కెల్సు. అతను జన్మతా అమెరికన్. మెక్సికన్ ఆమ్మాయిలకి అమెరికన్ని పెళ్ళి చేసుకోవడం ఒక గొప్ప! ఈ మాగ్డలీనా బక్ స్కెల్సుని ఆరేళ్ళక్రితం పెళ్ళాడింది. అప్పట్నుంచీ ఆ కొండ

లోయని ఆనుకున్న యింట్లో ఉంటున్నాడు. మోరాపల్లూని కి వచ్చే బాటసారుల్ని, తమ యింట్లో ఆ రాత్రికి వుండమని కపటవినయంతో చెప్పి, వారిని హతంచేస్తూ వుండేవాడు బక్ స్కేల్సు. వాళ్ళ దగ్గర గల ధనం దోచుకునేవాడు. ఇలా నలుగురుని చంపివేశాడు. ఆ ప్రయాణికులకు ఈ ప్రాంతం కొత్త గావడంవల్ల బక్ స్కేల్సు మాయమాటల్లో బడి ప్రాణాలు కోల్పోయారు. వాళ్ళ ప్లేడేమిటో తను మర్చిపోయింది. చనిపోయిన నలుగురిలోనూ ఒక జర్నను యువకుని ముఖం మరుపురానిది. అతనికి కొంచెం స్పానిష్, కొంచెం ఇంగ్లీషూ వచ్చు. నీలినేత్రాలతో ఎంతో సుందరమైన ఎదనబింబ మతనిది. అతన్ని కూడా నరికేశాడు బక్ స్కేల్సు. ఈ శవాలన్నిటినీ, గుర్రపుశాలనైనక పాతి నెట్టాడు తన భర్త. ఏదైనా నెద్ద వర్ష పాతం వచ్చినప్పుడు అవి బయటపడి తమ పాపం బద్దలవుతుందేమోనని ఎప్పుడూ భయమే తనకి! ప్రయాణికుల్ని కడదేర్చి, వాళ్ళ గుర్రాల్ని రాత్రికిరాత్రీ తీసుకువెళ్ళి నేటివులకి అమ్మేసి వచ్చేవాడు. మాగ్డలీనాకి ముగ్గురు పిల్లలు కలిగేరట. కాని ఆ ముగ్గురీ కూరాలిక్రూరంగా చంపేశాడు బక్ స్కేల్సు. అతను తన మొదటిపాపమ పొట్టనెట్టుకున్నాక, ఈ కాపరం వద్దు మొర్రో - అని పుట్టింటికి పారిపోయిందట. రాంచోస్ లోని తన తలిదండ్రులవద్దకి వచ్చి ఈ బక్ స్కేల్సు 'నువ్వు నాతో రాకపోతే నీ తలిదండ్రుల్ని యేం చేస్తానో చూసుకో' అన్నాడట. ఎవరినిపోయి సహాయం అడగ్గలదు? ఎవరు

తననీ నరరూపరాక్షసుని కబంధ హస్తాలనుంచి కాపాడగలరు? తను ఎవరిదగ్గరకైనా వెళితే, వాళ్ళకే అసకారం జరుగుతుంది. తన భర్త యింట్లో లేనప్పుడు వెనక రెండు సార్లు ప్రయాణీకులను మృత్యు ముఖమునుండి కాపాడిందట. ఈసారి ఫాదరీలని చూడగానే ధైర్యం వచ్చింది. వారు సజ్జనులూ, ఆర్తులను కాపాడేవారూ వలె కనిపించేరు. వారి గుణాధిక్యత తనను పాపపంకిలం నుంచి కాపాడగలదనిపించింది. తనకీ శీవితంలో యింకేమీ అఖ్కర లేదు. నిశ్చింతగా చనిపోగలదు. తన కడపటిక్షణాలు ఏ మఱగురువు సన్నిధినో, అతను తన ఆత్మశాంతికై ప్రార్థిస్తూ. పుండగా గడిస్తే చాలు!

ఈమె చెప్పిన కథంతా నిజమేనని రుజువు చేసుకునేందుకు, సెయింట్ విరియాన్ అతని బృందమూ బక్ స్కే-ల్సు నివసించే చోటికి వెళ్ళారు. మాగ్డలీనా చెప్పినట్లుగానే గుర్రపుశాల వెనుక నాలుగు శవాలు కనపడ్డాయి. పెళ్ళాం పుట్టింటికి పారిపోయిందేమోనని వెతకడానికి వెళ్తున్న బక్ స్కే-ల్సుని, టావోస్ కి వెళ్ళేదారిలో పట్టుకు, బంధించి మోరా తీసుకువచ్చారు. ఆ పైస విరియాన్, టావోస్ మేజిస్ట్రేటు కోసం మనిషిని పంపాడు.

మోరాలో జైలంటూ లేదు. 'అంచేత స్కే-ల్సుని ఒక ఖాళీ గుర్రపుశాలలో పెట్టి నాలుగు వైపులా కాపలా వుంచారు. ఈ ఘనుణ్ణి చూడటానికి చుట్టూ జనులు పోగయారు. స్కే-ల్సు తన భార్యని తిట్టేతిట్లు వినడం ప్రజలకి

తనూషాగా వుంది. గదిలో ఒకమూలగా చాపమీద కూచుని, తనని ఎట్లాగైనా శాంటాఫె తీసుకు వెళ్ళమని లెటూర్ ని వేడుకుంటోంది. శాంటాఫెలోవుంటే తనభర్త అంతదూరం రాలేడనీ, తనకి ప్రాణభయం వుండదనీ అంటుంది. స్కెల్సుని యిక్కడ తాళ్ళువేసి కట్టి వుంచినా, ఆమెకి ప్రాణాపాయమనీ, యిది ప్రమాద స్థితి అనీ బిషప్ కి తెలియకపోలేదు. అతనూ విరియినూ చెరో తుపాకీ పుచ్చుకు, ఆమెకి కాపలా కాశారు అపాయం జరక్కుండా.

తెల్లవారే సరిక మేజస్ట్రేటు తన పరివారంతో టావోస్ నించి వచ్చాడు. ఈ కేసు వివరాలు నలుగురికీ వినపడేటట్టు విరియాన్ చెప్పాడు. టావోస్ లో మాగ్డలీనాని సురక్షితంగా ఉంచగల స్థలం యేదేనా వుందా అని బిషప్ అడిగిన మీదట, బక్ స్కిన్ దుస్తులు వేసుకున్న ఒక పెద్దమనిషి, జనసమూహం నుంచి వెలుపలకి వచ్చి, మాగ్డలీనాని తను సంరక్షించగలనన్నాడు. ఫాదర్ లెటూర్ అతనిని లోపలికి తీసుకు వెళ్ళాడు. ఈ కొత్త మనిషి గౌరవ సూచకంగా హాటు తీసి చేతిలో పుచ్చుకు, ఆమె వద్దకు వెళ్ళి, స్పానిష్ లో అడిగాడు: 'మాగ్డలీనా నేను జ్ఞాపకంలేనా?' అని.

అగాధమైన తన కళ్ళు పైకెత్తినదామె. ఆ విషాద నేత్రాలలోకి ఒక చిన్న వెలుగు వచ్చి, ఆరిపోయింది. చాపమీద కూచున్న మాగ్డలీనా తన రెండు చేతులూ

అతని కాలిమోచిప్పలపై వుంచి, 'క్రిష్టోబాల్, క్రిష్టోబాల్ నువ్వా, నువ్వా!' అంది.

'మాగ్డలీనా, నిన్ను నావెంట మా యింటికి తీసుకు వెళ్ళుతాను. మా ఆవిడ నీకు సాయం వుంటుంది. నీకు మా యింట్లో భయం ఉండదు.'

'ఎంత మాట? మీ యింట్లో వుంటే నాకు భయ మేమిటి!' అంది మాగ్డలీనా ఆనంద బాష్పాలతో.

'నువ్వు మొదటి నుంచీ మంచి పిల్ల వే, మాగ్డలీనా. ఈ కారు మేఘాలు వాటంతటవి పోతాయి. కొంచెం ధైర్యంగా వుండు' అన్నాడు.

'ఫాదర్ లెటూర్, ఈమెను నా వెంట తీసుకు వెళ్తాను. నేను టావోస్ దగ్గర వుంటున్నాను. నా భార్య కూడా మెక్సికనే. అంచేత సాటి ఆడదాని కష్టాన్ని అరం చేసుకో గలుగుతుంది. ఈ బక్ స్కేల్సు జేయిలు గోడలు దూకి వచ్చినా, మా యింటి పొలిమేరలకు రాదు. నేనంటే వాడికి సింహ స్వప్నం. నా పేరు కార్సన్.'

కిట్ కార్సన్ విషయం లెటూర్ వెనకనే విని వున్నాడు. ఇతన్ని కలుసుకోవాలని చాలా గోజులబట్టి అనుకుంటున్నాడు కూడా. కార్సన్ కొంచెం పొట్టి మనిషి. లెటూర్ అంత చక్కని విగ్రహం కూడా కాదు. అతని ఇంగ్లీషు వుచ్చారణలో దక్షిణ ప్రాంతపు యాస వుంది.

నేత్రాలెప్పుడూ యోచనాముద్ర దాల్చి వుంటాయి. ఆ మీసకట్టు అతని వ్యక్తిత్వానికి ఒక ప్రత్యేకత నిస్తుంది. అతని పెదవులూ నోరూ ఎంత గంభీరంగా వుంటాయో, ఆ గంభీరతతోపాటు అంత సహృదయతని దాచుకున్న సంగతి చాలా మందికి తెలియదు. కార్సన్ని చూసీ చూడగానే లెటూర్ కతనిమీద గౌరవం ఏర్పడింది. అతని దుస్తులూ ఆ నుగుచున్న తీరూ, ఆ మాట పొందిక, కార్సన్ని ఒక ప్రత్యేక వ్యక్తిగా తోపింప జేస్తాయి.

లెటూర్ కార్సనుతో కరస్పర్స్ చేస్తూ 'మిమ్మల్ని ఎన్నాళ్ళబట్టో కలుసుకుందామనుకుంటున్నాను. ఈనాడు ఇల్లా సమకూడింది,' అన్నాడు. ఒక చిరకాల స్నేహానికి అది నాందీ ప్రస్తావన. మోరాలో జరగనలసిన వ్యవహార కాండ అయ్యాక, కార్సను వ్యవసాయ షేత్రానికి ప్రయాణ మయ్యారు లెటూర్ జోసఫులు మాగ్డలీనాతో సహా. మాగ్డలీనా జోసఫుతో వెనకని వస్తోంది. బిషప్పు కార్సనూ-ముందు వెళ్తున్నారు కబుర్లు చెప్పుకుంటూ. తను ఒక కాథలిక్ ననీ, కాథలిక్ అయినా ప్రాటెస్టెంట్ అయినా ఒక రేననీ మెక్సికను పిల్లలని పెళ్ళిచేసుకునే అమెరికనులు కాథలిక్ ధర్మం స్వీకరిస్తారనీ కార్సన్ అన్నాడు. 'నా కెందుకనో మతాచారాలమీద నమ్మకం లేదు. నాకు కనపడ్డ పరిస్థితులు మరోవిధంగా నాకు సాక్షాత్కరించి వుండవచ్చు. ఆ ఘాదరీలు మాత్రం అలాటివాళ్ళయి వుండవచ్చు. ఆ టావోజ్ లోని మార్టి నెజ్ విషయమే చూడండి. లోకహితం కోరే

మనిషి అటువంటి విశ్వంఖల జీవనుడై తే ఎట్లా చెప్పండి? లూసిగో ఫాదరీ పిసినిష్టితనం చెప్ప తరం కాదు. స్వర్గ ద్వారాలు తెరిపించేందుకు, బీదవాళ్ళ దగ్గర ఎంత క్రూరంగా జబ్బు గుంజుతాడో చెప్పలేను.'

బిషప్ కి కార్సన్ వివేకబుద్ధి పట్ల అమిత గౌరవం యేర్పడింది. ఇద్దరూ యించుమించు సమవయస్కులే - నాలుగుపదులు దాటినవారే! ప్రపంచానుభవంతో వాళ్ళ మేధాశక్తి వివేకవంతమూ, కరుణారసపూరితమూ అయింది. ప్రపంచపు నలుదిక్కులూ చూసినవాడు కార్సన్. ఇస్పాడు మెక్సికన్ భార్యతో స్థిరపడ్డాడు గాని, బాల్యం నుంచీ అతను సాహసోపేత జీవనం గడిపాడు. శాంటాఫెకీ, పసిఫిక్ తీరానికి మధ్యనున్న ప్రదేశం యింకా సర్వే చేయ బడలేదు. మాపులూ అవీ లేవు. ఆ ప్రాంతమంతా కార్సన్ కి కొట్టిన పిండి. అక్షరం ముక్కరాని ఈ ప్రతిభాశాలి ముఖాన్ని బట్టి మనిషిని, మొక్కని బట్టి నేలనూ తెలుసుకో గలడు. అతి కష్టమీద సంతకం పెట్టడం నేర్చుకున్నాడు. వ్రాయడం చదవడం రాకపోవచ్చు. కాని అతనికి గల భూగోళ జ్ఞానమూ, లోకానుభవమూ అపారం. అతనికి అక్షరజ్ఞానం లేకపోవడం, ఒక విధంగా చారిత్రక ధర్మ మేమో! అచ్చు పుస్తకాల్లో వుండేవి, అతను చదవ నన సరం లేకుండా, అనుభవమనే గీటురాయితో తెలుసు కున్నాడు. పథ్నాలుగో ఏటనుంచీ ఇరవయిదాకా గుర్రపు బళ్ళు తోలేవానిగానూ, వంటవానిగానూ, ఎందరో ముష్క-

రులవద్ద పనిచేసి, కఠినత్వానికీ, క్రూరత్వానికీ ఈ లోకంలో గల ఎల్లలు తెలుసుకున్నాడు. అతి దారుణ పరిస్థితుల్లో కూడా తన ఆత్మశక్తిని, జాలిగుండెనీ విడనాడనివాడవటం వల్ల నే మాగ్డలీనాని కాపాడేందుకు తనకు తానుగా, ముందుకు వచ్చాడు. 'ఈమె చిన్నపిల్లగా ఉన్నప్పుడు టావోస్ లో చాలాసార్లు చూశాను, ఎంత చక్కగా ఉండేదప్పుడు! ఆ లేతపువ్వు యిలా మాడిపోతూంటే, అయ్యో అని కూడా అనలేమా!'

న్యాయ విచారణ అయాక బక్ స్కేల్సుని పురితీశారు. ఏప్రిల్ లో లెటూర్ శాంటా ఫే నుంచి సెయింట్ లూయీ వెళ్ళి, అక్కడనుంచి బాల్టిమోర్ వెళ్ళాడు ఫాదరీల మీటింగులో పాల్గొనేందుకు! సెప్టెంబరులో తిరిగి వస్తున్నప్పుడు, శాంటాఫే లోని ఆడపిల్లల స్కూలు కోసమని 'లోరెట్టా సిస్టర్స్' అయిదుగుర్ని తీసుకువచ్చాడు. ఈ అయిదుగురు 'నన్స్' కీ పని సాయంకోసం మాగ్డలీనాకి కబురంపించాడు. వీరి యింటిపనులూ వంటపనులూ మాగ్డలీనా చూసేది. 'నన్స్' అంటే మాగ్డలీనాకి మొదట్నుంచీ ఎంతో గౌరవం. చర్చి ప్రాంగణంలో, మాసవసేవలో మాగ్డలీనా తన కష్టం మరచిపోగలిగింది. ఫాదర్ లెటూర్ కి ఒక విధంగా ఆమె దేవతా స్వరూపిణి. 'లోరెట్టా సిస్టర్స్ ని' చూడడానికి వచ్చినప్పుడు లెటూర్ వీధి గుమ్మం ద్వారా కాకుండా పెరటి దారమ్మట లోపలకి వచ్చేవాడు. ఎంతేత

నంటే 'కిచెన్ గార్డెన్' దగ్గర మాగ్డలీనా దయాపూరిత
 వదనం దర్శన మిస్తుంది. కార్సన్ కి చిన్నప్పుడు చక్కని
 అమ్మాయిలా కనపడ్డ మాగ్డలీనా, మళ్ళీ సుందరరూపం
 దాల్చింది. ఉద్రేకపు టుయ్యాల యవ్వనారణ్యాన్ని దాటి,
 ఆ బాలమూర్తి, నేడు మళ్ళీ తేజోమూర్తిగా, ప్రభు భవ
 నానికి వెలుగు తెస్తోందనుకున్నాడు ఫాదర్ లెటూర్.

ఎ కోమా

శాంటాఫె జేరిన మొదటి సంవత్సరంలో బిషపు లెటూర్ నాలుగు నెలలపాటు తన 'డయోసీస్'లోవున్నాడు. బాల్ టిమోర్ వెళ్ళి రావడం ఒక ఆర్నెలు పట్టింది. శాంటాఫె నించి సెయింట్ లూయీకి వెయ్యి మైళ్ళూ గుర్రంమీద ప్రయాణం చేసి, అక్కడనుంచి, పిట్స్ బర్గ్ కి స్టీమరుమీద వెళ్ళి, ఆ తర్వాత కంబర్ లేండు మీదుగా పర్వతాలు దాటుకుంటూ, కొత్త రైలుమార్గము వెంట వాషింగ్ టన్ చేరుకున్నాడు. తిరిగి వచ్చేటప్పుడు యింకా ఆలస్యమయింది. శాంటాఫెలో స్థాపించబోయే విద్యాలయం కోసం అయిదుగురు సిస్టర్స్ ని వెంట తీసుకువచ్చాడు. ఆడ వాళ్ళతో ప్రయాణం గనుక, యింకొంచెం ఆలస్యమై, సెప్టెంబరు మూడోవారానికి చేరుకున్నాడు శాంటాఫె.

ఈ వెళ్ళిరావడం వల్ల తన మతప్రదేశంలోని ప్రజలకి యెటువంటి ప్రయోజనమూ లేదు. తను స్వయంగా

చూసుకోవలసినది బోలెడంత ఉంది, తన ప్రజలందరినీ పక్కరించి వారి కష్టసుఖాలు తెలుసుకుంటేగాని తన బాధ్యత నెరవేర్చినట్లవదు. గుర్రాలకు ప్రసిద్ధికెక్కిన డోమెంగో, భవళచ్చాయతో వెలుగొందే యిష్ లెటా, పసరిక ప్రాంతమైన లగూనా, మంచు శిఖరాలతో నిండి వుండే ఎకోమా యివన్నీ చూడాలి యింకా!

బంగరు కాంసుల అక్టోబరులో, జాకెంట్లో అనుగైడ్ ని వెంటబెట్టుకు, పర్యటన ప్రారంభించాడు లెటూర్, ఇక్కడి దారులు లెటూర్ కి తెలియవాయె - అంచేత దారి తెలిసిన మనిషి. వెంటనుంటేగాని లాభం లేదు. మొట్టమొదట ఆల్బక్యూ ఫాదర్. గెల్లిగోస్ ని కలుసుకుందామనుకున్నాడు. శాంటాఫె తర్వాత తగిలే పెద్దపట్నం ఆల్బక్యూ. ఆల్బక్యూలోని చర్చిని మెక్సికన్ కుటుంబాలకి మిత్రుడైన గెల్లిగోస్, సర్వ స్వతంత్రంగా నిర్వహిస్తున్నాడు. గెల్లిగోస్, లెటూర్ కంటే పదేళ్ళు పెద్దగాని, వరసని అయిదురాత్రులు, బడలిక నేది లేకుండా మెక్సికన్ డాన్సు చేయగలడు. వేటగాళ్ళూ, జూదరులూ అతని మిత్రకోటిలో వారు. ఈ గెల్లిగోస్ ఎల్ పాసో నుంచి ద్రాక్షరసానూ, టావోస్ నుంచి విస్కీ, బెర్నలిలో నుంచి ఫ్రెంచి బ్రాండ్, మొదలైన మేలురకం పానీయాలు తెప్పించి, యింట్లో యెప్పుడూ స్టాకు ఉంచేవాడు. అతిథి సత్కారం, సుఖ భోజనం అతనికి ప్రీతిపాత్రమైనవి. కడుపునిండా భోంచే శాక, కాసేపు సరదాకి జూదమాడితే తప్పా? - అని

ప్రశ్నించే ఘోరీ ఈయనగారు. ఒక ధనికవితంతువు గెల్లి
గోస్ పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ కనబడుస్తూ, అతను యిచ్చేవిందు
లకి, తన నవ్వుకర్ల నీ వంటనాళ్ళనీ పంపేదట. తను స్వయంగా
వచ్చి అతిథులకి స్వాగత మిచ్చేవట ఆ మెక్సికన్ మహిళ.
ఆదివారాలప్పుడు ప్రార్థనానంతరం, చర్చి ఆవరణకి బయట
నున్న ఆమెగారి పెట్టె బండిలో ఎక్కి, వారి యింటికి భోజ
నానికి వెళ్ళేవాడట గెల్లిగోస్. అంత చక్కని పెట్టె బండి
ఊరు మొత్తానికి అదొక్కటే!

లెటూర్ కి ఈ గెల్లిగోస్ నడత విషయమై వెను
కనే, అనేక ఫిర్యాదులు వచ్చాయి. అవన్నీ పరిశీలించి,
ఈ క్రిస్మస్ లోపున గెల్లిగోస్ ని పదవీ విముక్తుని
చేయడం ప్రజలకి మంచిదేమోననుకున్నాడు.

లెటూర్ కి గెల్లిగోస్ చక్కటి స్వాగతం యిచ్చాడు.
ఆ ఘోరీ చూపే వింతలూ, కొత్త సంగతులు లెటూర్ కి
ఆశ్చర్యం కలిగించలేదు. అతను చూపినవన్నీ శ్రద్ధతో
చూశాడు. ఇష్టంగానీ అయిష్టంగానీ పైకి కనపడనీయకుండా
అతను చెప్పిందంతా విన్నాడు.

ఈ బిషప్ తనని వెంట రమ్మంటాడేమో, వేళకి
భోజన సదుపాయం లేకుండా ఎండ వానలు లక్ష్యనెట్ట
కుండా నేనెక్కడ ప్రయాణం చేయగలను? నల్లరాయ్
పట్టు పరుపు అనుకోవడం ఎలా? అంటూ గెల్లిగోస్, అయి
దారు గోజుల క్రితమే ఆలోచించి ఒక ఎత్తు వేశాడు.

కాలికేదో గాయం అయిందని పెద్ద కట్టు కట్టుకు, కపట బాధ మధ్యమధ్య నటిస్తున్నాడు. ఎకోమాలో ప్రార్థనా సమావేశము జరిపించి యెన్నాళ్ళయిందని లెటూర్ అడిగేసరికి, తిన్నగా సమాధానం చెప్పక, అక్కడి నేటి వులు వాళ్ళ పండుగల సమయంలోనే గాని ఇతర సమయాలలో ప్రార్థనలకు సమకూడరనీ, క్రితంనారి తను వెళ్ళి నప్పుడు, చర్చి తాళాలు తమ దగ్గర లేవన్నారనీ అన్నాడు. మాట వరుసకి అడిగాడే గాని, ఆ విషయం తర్కించదలుచుకోలేదు, లెటూర్.

నిజానికి లెటూర్ కీ గెల్లిగోస్ తన వెంట రావటం యిష్టంలేదు. రావద్దని ఎలా చెప్పడమా అని అతను తటపటాయిస్తున్నాడు. ఈ కల్పిత గాయం నల్ల యిద్దరూ తెరిపిన పడ్డారు. సద్వచనాలతో వీడ్కోలు పొంది, ఆల్బక్యూ నుంచి ప్రయాణమయ్యాడు లెటూర్. గెల్లిగోస్ దుర్మార్గుడు కాదు, సౌఖ్యాన్వేషి. మత గురువుగా అతను పనికిరాడు. సంతుష్టాంతరంగుడైన గెల్లిగోస్ సుఖాలు వాడుకోలేడు. అంచేత ఏదీ మార్చేందుకు యిష్టపడడు. అతని ముఖం మారనట్టే, స్వభావమూ మారదు.

గెల్లిగోస్ ని పదవీచ్యుతునిగా చేయడం తప్ప మరొక మార్గం లేదు. అది మిగతా షావరీలకి గుణపాఠం అవుతుందేమో చూడాలి - అనుకున్నాడు లెటూర్. జోసఫు, లెటూర్ ని ఒక రాత్రి యిస్లేటూలో మకాం చేసి,

వృద్ధుడైన డిబాకాని పల్కరించి రమ్మన్నాడు. డిబాకా అతని ప్రజలకు ఎంతో యిష్టాడు.

యిస్లేటా అన్న వూరు యింకొంచెం దూరంలో వుండగానే ఛాదర్ లెటూర్ కి ఎందుకనో హృదయం తేలికై నట్టనిపించింది. ఇక్కడ ఎర్రమన్ను లేదు. చుట్టూ తెల్లదనం, ఆ ధవళతలో చెట్లూ చేమూ మరింత చక్కగా ప్రకాశిస్తోంది. ఆ వూళ్లోగల చర్చి మందిరమూ, నివాస గృహాలూ అన్నీ తెలుపులోనే ఉన్నాయి. ఈ ఊళ్లోకి వస్తూవుండగా లెటూర్ కి, ఫ్రాన్సు దేశ దక్షిణ తీరానగల తన బంధువింటికి వెళుతున్నట్టనిపించింది. వాళ్ళ తోట, వాళ్ళ కబుర్లూ అవన్నీ జ్ఞప్తికి వచ్చాయి. తిన్నగా చర్చి దగ్గరకి వచ్చాడు. అక్కడ ముసలి మత గురువు డిబాకా బయటికి వచ్చి, కళ్ళమీదుగా చేయి వుంచుకు లెటూర్ ముఖంలోకి చూసి, అతనికి నందనం తెలియబడుస్తూ, 'పూజ్యపాదులైన మీరు యింత చిన్నవారా?' అని ఆశ్చర్యంతో అన్నాడు. ఆ తరువాత డిబాకా, బిషప్ నిచర్చి వెనక, తోటని అంటిపెట్టుకు వున్న తన యింట్లోకి తీసుకు వెళ్ళాడు. అక్కడ ఎన్ని రకాల నాగదాళి మొక్కలో! ఇక పంజరాల సంగతి చెప్పనే అఖిర లేదు. ఎన్ని పంజరాలలో, యెన్ని చిలకలో! చిలకలు నేలమీద గెంతుతున్నాయి. వాటి రెక్కల్లో ఒకటి కోయడంచేత అవి యెగర లేవట. చిలక ఈకలంటే యిక్కడి నేటివులకి వైఘ్యురాలతో సమానం. అవి తమ దుస్తులకి తగిలిం

చుకు ఎంతో మురిసిపోతారట. ఆ ఈ కలిస్తానని ఆశ పెడితే గాని వాళ్ళు చచ్చికి రాదు. అంచేత డిబాకా యిన్ని చిలు కల్ని పెంచుతున్నాడు.

డిబాకా యిల్లు లోపలా బయటా ధవళ వర్ణంలో వుంది. ఇస్లేటాలోని అందరి యిల్లా యించు మించు అంతే. డిబాకా చాలా బీదవాడు. అతని మనసు ఎంతో మెత్త నిది. ఒక నేటివు స్త్రీ, అతనికింత ఉడకేసి పెడుతోంది. పదార్థాలు దుచికరంగా చేయడం చేత కాకపోయినా, వేళ కింత వండి పెట్టేది. ఇక్కడి వీధులూ యిల్లా చాలా పరి శుభ్రంగా వున్నాయనుకున్నాడు లెటూర్. ఇస్లేటాకి దగ్గ రిలో శేల్ల సున్నపు గుల్ల దొరుకుతుంది. అది వెల్లవేసు కునేందుకు వూళ్లోవాళ్ళందరూ వుపయోగించేవారు. ఆ తేల్ల రాయిలో వెల్లవేసుకోవడమనే ఆచారం వారికి ఎన్నో తరాలబట్టి వుంది. డిబాకా చాలా అమాయకుడు - అతనిది పసి హృదయం. కొంచెం మూఢ నమ్మకాలు కూడా వుండేవి గాని అతనిది బంగారము వంటి మంచి తనం. కుడి కంట్లో పువ్వు లేచి ఆ కన్ను నిరుపయోగ మయిపోయింది - ఎడమ కన్నుతో మాత్రమే చూడగలడు. అంచేత, మాట్లాడుతున్నప్పుడు కొంచెం తల ఒరగేసి మాట్లాడడం అతని అలవాటు.

ఇంటి ముందుకి వచ్చిన లెటూర్ కి, అక్కడ తగిలిం చిన ఒక కర్ర చిలుక బొమ్మ కనపడింది. కర్ర చిలుకని ముట్టుకు చూసి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. జీవించి వున్న సక్షిలా

గానే వుందది చూపులకి. ఎంతో నేర్పుగా చెక్కారు. ఎటువంటి పనితనం! రెక్కలూ, ఈకలూ అవన్నీ ఆ పనివాడు కర్రలోనే చూపించాడు. ఈ కర్ర పక్షి ఇంత తేలిగ్గా వుందేమిటా, అనిపించింది లెటూర్ కి. వేలువేస్తే జారిపోయేటట్లు వుంది ఆ కర్ర నునుపు.

కర్ర పక్షిని పరిశీలిస్తున్న లెటూర్ ని వృద్దేశించి డిబాకా అన్నాడు. 'నా ఐశ్వర్యమేమిటో మీరు గ్రహించారు. ఆ కర్ర పక్షి ఈ వూళ్లోగల వస్తువులన్నిటిలోకీ పురాతనమైనది. ఈ చర్చి కంటే, యిక్కడి మనుషుల కంటే, ఈ ప్రజల జ్ఞాపకాల కంటే పురాతనమైనది.'

అచ్చటివారికి చిలుకలంటే ఎంత యిష్టమో, వాటిని ఏవిధంగా ఆరాధిస్తారో, డిబాకా బిషప్ కి వివరించి చెప్పాడు. ఒకప్పుడు వాటి ఈకలకు చెప్పలేనంత విలువ వుండేది. వ్యాపార నిమిత్తం వచ్చిన స్పానియర్డ్స్ పెట్టెల నిండా ఈకలు పోసుకు, తీసుక వచ్చి, యిక్కడి వారికి యిచ్చి, ఇక్కడ లభ్యమయే సరుకులు శాంటాఫె తీసుకు వెళ్ళి, అక్కడ వర్తకం చేసేవారు. వ్యాపారులు పక్షి ఈకలు తీసుకువచ్చేవారే గాని, బతికి వున్న పక్షిని తీసుకు రానడం అరుదు. ఒక్కొక్కసారి యేవరేనా బతికి వున్న పక్షిని తీసుకువచ్చారా, వారికి బ్రహ్మరథమే! ఆ. పక్షిని ఎంతో గొప్పగా పూజిస్తూ దానికి తెగమర్యాద చేసేవారు. అది ఖర్మవశాత్తూ మరణించిందా, వూళ్లో అందరూ ఏడుస్తూ కూచునేవారు. దాని అస్తికలు ఎంతో పవిత్రంగా అట్టేపెట్టి,

పూజా పునస్కారం జరిపేవారు. ఇస్లామాలో ఒక అతి పురాతనమైన చిలుక శిరస్సు వుందట. ఈ కర్రపక్షిని డిబాకా ఒక వృద్ధుని వద్దనుంచి పుచ్చుకున్నాడు. ఆ వృద్ధుడు నిస్సంతుగా మరణిస్తూ, దీనిని తనకి వొప్పజెప్పాడు. ఈ కర్ర పక్షి ఏదో అసలు పక్షికి ప్రతిరూపమై వుంటుంది. ఆ పక్షిని ఎవరో పూర్వీకులు ఆరాధించి వుంటారు.

లగూనాలోనూ, ఎకోమాలోనూ ఉన్నవారిని గురించి తనకు గల జ్ఞాపకాలు బిషప్ కి చెప్పాడు డిబాకా. చిన్నతనంలో, జవసత్వాలు బాగా పున్నప్పుడు ఆప్రాంతా లన్నీ గుర్రంమీద తిరిగి నచ్చేవాడట. వాళ్ళు తనతో ఎప్పుడూ మంచిగానే ఉండేవారట.

‘ఎకోమా నా వృద్ధేశంలో ఒక పవిత్ర షేత్రం. అక్కడ సెయింట్ జోసఫ్ చిత్రపటం వుంది. దానిని ఎవరో స్పెయిన్ రాజు చాలా సంవత్సరాలక్రితం పంపి చాడట. సెయింట్ జోసఫ్ లో అద్భుత శక్తులు వున్నాయి. వర్షాలు బాగా పడకపోతే, ఆ చిత్రపటాన్ని పొలాలచుట్టూ పూరేగించి ప్రార్థన చేస్తారట. అదేమి చిత్రమోగాని ఈ ప్రార్థనలయ్యాక, విధిగా వర్షం పడుతుంది. పరిసర ప్రాంతాల్లో కరువు కాటకాలు వున్నాయేమోగాని యెకోమాలో అటువంటిదేనాడూ లేదు. పొరుగుప్రాంతమైన లెగూనాలో వర్షం పడకపోవచ్చు. కాని ఎకోమాలో, సెయింటు జోసఫ్ ధర్మమా అని విధిగా వర్షాలు కురుస్తాయట.’

2

తెలతెలవారుతూండగా డిబాకా వద్ద సెలవు తీసుకుని లెటూర్, తన గైడ్ జాకింట్తో పడమర వైపుగా ప్రయాణం సాగించాడు. అది ఒక ఎడారిప్రదేశం. కళ్ళు పొడుచుకున్నా పచ్చని మొక్క కనపడ్డంతేదు. అంతా ధూళి, యిసుకాను. కుందేళ్ళు దాక్కునే పొదలు మచ్చుకి కూడా లేవు. మాడిపోయిన బ్రహ్మచేముడు కొంకల మీదుగా, అడవి గుమ్మళ్ళు మాత్రం తెగపాకాయి. అవొక్కటే యిక్కడి వృక్ష జీవనానికి తార్కాణం.

పొద్దెక్కుతున్న కొద్దీ తుపాను తీవ్రత పెరగ సాగింది. వేడిమితో యిసుకకి నూతనశక్తి వచ్చింది కాబోలు. లెటూర్ కి కొత్తగాని, జాకింట్ కి ఈ ప్రాంత మంతా కొట్టినపిండే! లగూనాలో జరిగే నృత్యాలలో పాల్గొనేందుకు ఈదారమ్మట తను ఎన్నోసార్లు వెళ్ళాడు. నోటిమీదుగా రుక్మాలు కట్టుకొని, తల కొంచెం కిందుకి వచ్చి, రివ్వున ముందుకు సాగిపోవడమే. ఈ ఎడారి ఒక పెద్దదికాదు జాకింట్ దృష్టిలో! మిట్టమధ్యాహ్నం మయాక ప్రయాణం ఆపి, యజమానికి కాఫీచేసి పెట్టేందుకు నాలుగు చితుకులు ఏరి, చిన్నమంట చేశాడు. ఆ చితుకుల మంట మీద కాఫీ సిగ్గు కాగుతూండగా, యిద్దరూ నేలమీద చతి కిల పడి, తాము తెచ్చుకున్న బ్రెడ్ తిన్నారు.

పగలంతా అలా ప్రయాణం చేస్తూనే ఉన్నారు. ఎర్రధూళి వెనక, నారింజపండులా కనిపించాడు పడమటకి

వాలుతున్న సూర్యుడు. ఎటు చూసినా చెట్లంటూ లేవు. విశాలమైన ఆరు బయలులో కంబళ్ళు చుట్టలా చుట్టుకు పడుకున్నారు. పగలు ఎండ ఎలా పేల్చేసిందో, రాత్రి చలి అలా పీల్చేస్తోంది. రాత్రంతా దారుణమైన చలిగాళ్ళు కొడుతూనే ఉన్నాయి. సూర్యోదయం కాక పూర్వమే మెలకువ వచ్చింది లెటూర్ కి. చేతులూ, కాళ్ళూ కొంకర్లు పోయే ఆ చలిలో ప్రాణాలుగ్గపట్టుకుని, ఎంతసేపు కూర్చున్నావో! చిట్టచివరకు లోక బాంధవుని దర్శనమయింది. ప్రథమ కిరణపు వెలుగులో తమ వస్తువులు సద్దుకు, మళ్ళీ ప్రయాణం మొదలు పెట్టారు లెటూర్, జాకింటోలు.

మధ్యాహ్న మవుతూవుండగా జాకింటో, పచ్చని యిసుక గుట్టలమధ్య యింకొంచెం పసుప్పచ్చగా వున్న దృశ్యాన్ని చూపుతూ, 'అదుగో అదే లగూనా' అన్నాడు. ఆ పచ్చగుట్టల వెనుక నెక్కడ వుందో, లెటూర్ చూపుకి ఆనలేదు. ఊరు చేరువవుతున్నకొద్దీ యిసుక గుట్టలు తగ్గి రాళ్ళ గుట్టలు పెరిగాయి. ఇవి ధగ ధగ మెరిసే పసుప్పచ్చని రాతి కొండలు. ఆ కొండ రాళ్ళని చీల్చుకు జుని పర్ మొక్కలు తప్ప, వేరు వృక్షసంతానంలేదు. పచ్చ కొండల కడుగున ఒక చక్కని నీటిమడుగు వుంది. ఆ సరోవరాన్నిపట్టే, ఆ వూరికి లగూనా అనే పేరు వచ్చింది.

ఇస్లేటా ఫాదరీ డిబాకా తమ బిషప్ యిలా వస్తున్నాడని లగూనా ప్రజలకి ముందే కబురంపాడు. అంచేత లెటూర్ రాకకై అక్కడివాళ్లు ఎదురుచూస్తున్నారు.

చర్చిలోని దుమ్ముదుట్రా దులిపి పరిశుభ్రంచేసివుంచారు. ఇక్కడి చర్చి పెరియను సేనానుల యుద్ధ డేరావలె వుంది లెటూర్ కళ్ళకి. ఆ డేరా నమూనాని లెటూర్, లైన్స్ నగరంలో జరిగిన ఎగ్జిబిషనప్పుడు చూశాడు. చర్చిలోపల వర్ష దేవుడూ వాయుదేవుడూ బొమ్మలూ సూర్య చంద్రాదుల బొమ్మలూ - యిలాటి వనేకం చిత్రించబడి వున్నాయి. చర్చిలోని చెక్కడపుపని స్పానిష్ మతగురువులో, క్రీస్తు మతం స్వీకరించిన నేటివులో చేసివుంటారనుకున్నాడు లెటూర్.

మర్నాడువయం ప్రార్థనా సమావేశము జరుప వచ్చుననీ, జ్ఞానన్నానం కావలసిన పిల్లలు చాలామంది వున్నారనీ, వారికి స్వాగతమిచ్చిన లగూనా గవర్నరు అన్నాడు. రాత్రికి చర్చిలో మకాం చెయ్యమనీ, అక్కడ బాగానే వుంటుందనీ గవర్నరు చెప్పినప్పటికీ లెటూర్ చర్చిలో బసచేయటానికి అంగీకరించలేదు. తనూ తన గైడూ కొండలపైన జునిపర్ చెట్లకింద ఆరుబయట విశ్రమిస్తామని అన్నాడు.

జాకింట్ వంటచెరుకూ మంచిసీభూ పట్టుకు వచ్చాడు. ఉత్తరదిశని కొండమీద ఆ రాత్రి గడపటానికి నిశ్చయించుకున్నారు.

‘ఆ యెదురుగా కనిపించే పర్వతశ్రేణిని ఏమంటారో తెలుసా?’ అని అడిగాడు లెటూర్ జాకింట్లోని.

‘దాన్ని పాశ్చాత్యు లేమంటారో నాకు సరిగ్గా తెలీదు. లగూనా ప్రజలుమాత్రం ‘మంచుపిట్ట’ అంటారు.’

‘లగూనాలో వారు ఏమంటారో అదే నేనడుగు తూంట. మంచుపిట్టా? ఎంత చక్కటి పేరు, ఆ ధవళ శిఖరాలకి.’

‘మంచిపేర్లు వెతకడంలో ఇచ్చటివారు అఖం డులు. లగూనాలో ప్రజలు మీగురించి ఏమనుకుంటు న్నారో తెలుసా? ఇంత చిన్నవాడు ‘బిషప్’ ఏమిటి? - అని ఆశ్చర్యపోతున్నారు. గవర్నరు యిందాక అంటు న్నాడు: నా కొడుకులకంటే చిన్నవాడే, యితన్ని ఫాదర్ అని పిలవట మేలా అని!’

జాకింట్లో కంఠంలో విధేయతకంటే సహజత్వం కన పడేసరికి బిషప్ కి సంతోషమైంది. ఇష్టపడటం దాకానే గాని, యిష్టపడితే ఇచ్చట వారు ప్రాణ మిస్తారు.

‘మీరందరూ అనుకునేటంత చిన్నవాడిని కాదు నేను, నా హృదయానికి పెద్దతనం వచ్చింది. నీ వయస్సు ఎంతన్నావు?’

‘ఇరవై ఆరు’

‘పిల్ల లున్నారా?’

‘ఒక్కడే కొడుకు. ఇంకా పసివాడు, యేడాది నిండ లేదు.’

ఆ పైన కొంచెం సేపు వారిద్దరూ మాటలు లేకుండా మాన ముద్ర దాల్చారు. కాఫీ పాత్ర పోయ్యి దగ్గర వుండి. కప్పులో కాఫీ పోసుకు తాగుతున్నాడు. లెటూర్. సూర్యుడు అపరాంబుధి గ్రుంకడంతో పచ్చ కొండలు, గోధుమ రంగు దాల్చాయి. పశ్చిమాకాశం బంగారు దుప్పటి పరిచినట్టుంది. ఊళ్లోనివారు దీపాలుముట్టిస్తున్నారు. మినుకు మినుకు మనే ఒక చిన్న నక్షత్రం ప్రక్కన శుక్రుడు తేజోరాసిలా వెలుగుతున్నాడు.

జాకింట్లో తను కాలుస్తున్న చుట్ట అవతల పారేసి 'శుక్రుని ప్రక్కన వున్న ఆ మినుకు మినుకు మనే నక్షత్రం చూశారా? దాన్ని యిక్కడి వారు ఏమంటారో తెలుసా? 'గైడ్' అంటారు.'

యజమానీ సేవకుడూ మిత్రుల వలె ఏవరి ఆలోచనలు వారు నెమరువేసుకుంటూ, చుట్టూ అలముకొస్తున్న నిశీధిలో, యెవరి ఆత్మల్లోకి, వారు చూసుకుంటున్నారు. జాకింట్లోగల మత విశ్వాసాల గురించి, అభిప్రాయాల గురించీ ఏనాడూ ప్రశ్నించలేదు లెటూర్. అటునంటివి అడగటం మర్యాద లక్షణంకాదు. అడిగినందువల్ల ప్రయోజనం లేదు. తనది పాశ్చాత్య నాగరికత ద్వారా అవగతం చేసుకున్న మనోభావాలు. అవి జాకింట్లోకి చెప్పడమెలా? చెప్పినా అర్థమవుతాయా? చిరకాల సంప్రదాయ ఫలితంగా ఏర్పడ్డ అనుభవసారమూ ఏ భాషలోకీ తర్జుమా కాలేని గుణ విశేషమూ ఇచ్చట వారిలో వున్నాయి.

వారిలో ఒకడు ఈ జాకింటో ! చీకటితోపాటు చలిగాలి కొట్టింది. తన వూలు కోటు వేసుకు, శాలువా కప్పుకు కూచున్నాడు లెటూర్. జాకింటో తను కప్పుకున్న దుస్తులు కొంచెం వొత్తిగించి ఆకాశ వీధిలోకి చూస్తున్నాడు.

‘ఎన్ని నక్షత్రాలలో ! ఈ నక్షత్రాలన్నీ ఏమై వుంటాయి, ఫాదర్ ?’

‘శాస్త్రకోవిదులు ఆ నక్షత్రాలన్నీ మన భూలోకం వంటి గోళాలని అంటున్నారు.’

జాకింటో, తను కాలుస్తున్న చుట్ట ఒకసారి గట్టిగా పిల్చి అన్నాడు. ‘అదేమిటి అలా అంటారు ? ఆ నక్షత్రాలు మహాపురుషుల ఆత్మలు. ఆకాశాన అలా వెలుగుతుంటూ వుంటాయి - అవి లోకపూజ్యుల ఆత్మలు.’

‘అయిండవచ్చును. అవి గోళాలైనా, ఆత్మలకు చిహ్నాలైనా ఏవైనప్పటికీ చాలా గొప్పవి. అవి ఏమిటో పరిశీలించడానికి బదులు వాటి ఉత్కృష్టతనీ ఘనతనీ అంగీకరించి, వినములమై శిరసు వంచి పరాత్పరునికి ప్రణమిల్లాలి. మనసు పాడుచేసుకోక నిద్రపో. అవేమిటో నీకూ నాకూ అర్థం కావు,’ అన్నాడు లెటూర్.

వేసుకున్న మంటకు, చెరో వైపున, మోకాళ్ళ మీద వంగి దైవ ప్రార్థన గావించారు వారిద్దరూ. జాకింటో తనకి గైదే కాకుండా మిత్రుడు కాగల అవకాశముంది. ఈ యువకునిలో ఆటకాయితనం కంటే సంప్రదాయ గౌరవ

వమూ, సన్నార్గవర్తనా ఎక్కువగా కనపడతాయి. తాత ముత్తాతల వద్ద నుండి వంశానుక్రమంగా ఈ యువకులు పొందే శిక్షణ వారికి ఏ పరిస్థితినిైనా, చాకచక్యంగా ఎదుర్కోగల శక్తిని సమకూరుస్తోంది. ఎడారులకీ జడి వానలకీ భయపడక గమ్యం చేరుకోగల ధీమంతుడి యువ కుడు - అనుకున్నాడు లెటూర్.

లెటూర్ జాకింట్లోని ఏ ప్రకారం అర్థం చేసుకుందా మని ప్రయత్నిస్తున్నాడో అదేవిధంగా జాకింట్లోకూడా ఈ బిషప్ ని తెలుసుకుంటున్నాడు. గెల్లిగోస్ తో మాట్లాడి నప్పుడు చక్కగా మాట్లాడాడు. ఆ మనిషికి తగ్గట్టు అక్కడ ప్రవర్తించాడు. ఇస్లేటా ఫాదర్, డిబాకాతో మనసు విప్పి ఎంతో ప్రేమగా మాట్లాడాడు. గెల్లిగోస్ వద్ద కావలసింది, మాట నేర్పరితనం. డిబాకా దగ్గర కావలసింది, మనసు మంచితనం. ఇక నేటివులతో మాట్లాడుతున్నప్పుడు ఈశ్వేతజాతీయుడు, తనేదో అధికుణ్ణి అనే భావంతో కాక సమానస్తులతో మాట్లాడుతున్నట్టుగా, వారిని ఆదరంతో పలకరిస్తాడు. కల్ల బొల్లి మాటలూ నటనలూ లేవు. ఫాదర్ జోసఫు దయగల వాడేగాని లెటూర్ కి మల్లే కాదు. ఉన్నమాట మొఖం మీద అనేస్తాడు - అవతల. వాళ్ళకి కష్టం కలుగుతుందేమో అను ఆలోచన లేకుండా. లగూనా గవర్నరుని పలకరించి నప్పుడు లెటూర్ ఎంతటి ప్రసన్నవదనంతో ఉన్నాడూ ! అది గుర్తించినది జాకింట్ ఒక్కడే.

3

మర్నాడుదయం ప్రార్థనలు అయాక లగూనా నుంచి ఎకోమా వెళ్ళేదారి పట్టాడు లెటూరూ అతనికి త్రోవ చూపే మనిషి. చుట్టూ నేల, ఎర్రని యిసుక ఎడారివలె వుంది. నేలలో నుంచి మొలుచుకు వచ్చిన ఇసుక శిఖరాలు యూరప్ ఖండంలోని చర్చి గోపురాలవలె వున్నాయి. ఈ ఇసుక శిఖరాలు మరీ దగ్గరగా కాక ఒక దాని కొకటి యెడం' యెడంగా వున్నాయి. అక్కడక్కడ జునిపర్ మొక్కలూ, పచ్చపొదలూ, దూరానికి సముద్రకెరటాల మాదిరితోపించే గోధుమనన్నె వృక్ష సంపదతో ఆ పీఠ భూమి ఏదో అసంపూర్ణతతో దర్శన మిచ్చింది. ఇక్కడేదో అద్భుతమైనవి సృష్టిద్దామనుకున్న భగవంతుడు, సగం పని కానిచ్చి మానుకున్నట్టుగా వుంది ఆ దృశ్యం.

ఎకోమా ప్రయాణ మార్గంలో ప్రత్యక్షమయే ఇసుక శిఖరాలు, లెటూర్ మనసులో చెరక్కుండా నిల్చి పోయాయి. ఈ శిఖరాల మీదుగా యిసుక మేఘాలు పరుచుకు కనిపించేవి. కొన్నిటి మీద అవి పైకి ఆకాశ మండలంలోకి ప్రయాణం చేస్తున్నట్లుగా వుండేవి. ప్రతి శిఖరానికీ, ఈ యిసుక టోపీ వింతరూపులో కనపడేది. పొగ అనేది నిప్పులో ఒక భాగమైనట్లూ, నురుగు అనేది కెరటంలో భాగమైనట్లు, ఈ యిసుక టోపీలు కూడా ప్రతి యిసుక గుట్టకీ ఒక భాగమే కనిపించేవి.

లెటూర్ కి రాను రాను నేల కంటె ఆకాశ మొక నీలపు యెడారిలా కనపడ జొచ్చింది. నేలమీద దృశ్యంలో కొలది మూర్ఖులు వున్నాయి కాని, ఆకాశమండలం ఒకే ఒక్క నీలం. శిఖరాలుగల యిసుక టోపీలూ యిసుక మేఘాలూ తప్ప, ఆకాశం మీద చాలాసేపటి వరకూ మేఘ మాలికలంటూ లేవు. పెకోస్ కి పశ్చిమంగా తిరిగే సరికి దృశ్యం మారిపోయింది. సోమరిగా నాట్యం చేసు కుంటూ పోయే మేఘ కన్యలు ఆకాశవీధిని అలంకరిస్తూ, నేలమీద గల యిసుక గుట్టలని తమ వెలుగు జలుగులతో మార్చసాగాయి. ఈ ప్రదేశమంతా అపురూప కాంతు లతో ప్రకాశిస్తోంది.

లెటూర్ ఆ అద్భుత కాంతులకి ఆశ్చర్యపడుతూ వుండగా, జాకింటో తన గుర్రాన్ని ఆపి, 'అదే ఎకోమా' అన్నాడు.

జాకింటో వేలుపెట్టి చూపుతున్న వేపుగా లెటూర్ తన దృష్టిని పోనిచ్చాడు. రెండు యిసుక గుట్టల కావల, కొన్ని మైశ్య దూరాన చతురస్రాకారాన, ఏదో కనపడు తోంది.

'అదుగో, ఆ కనపడుతున్న దే' అన్నాడు జాకింటో మళ్ళీ. తాము చేరుకోవలసిన గమ్యం వంక ఆశగా చూస్తున్నారు, యిద్దరూ, దూరాన్నెక్కడో గోధుమ వన్నెలో కనపడుతోందది. ఒక కొండ దగ్గరకు వచ్చాక, 'అక్కడ

వెనక ఒక ఊరు వుండేది. ఆ కొండమీద ప్రజలు నివశించే వారట. కాలక్రమేణా అక్కడి ప్రజలు తిండి లేక మాడి మరణించారని చెబుతారు.'

‘ఆ శిల మీద, నేలా నీరూ లేనిచోట వాళ్ళు ఎలా బతక గలిగారు?’ అని అడిగాడు లెటూర్.

మానవుడు ఆత్మరక్షణ కోసం ఎటువంటి చోటికైనా జంతువువలె పరుగెడతాడు. ఉత్తరాన్నించి నవాజోలూ, దక్షిణాన్నించి అపాచీలు తమని జంతువుల్ని వేటాడినట్లు తరుముకొస్తూ వుండగా ఆ పై శిలలో వారు తలదాచుకునే వారట. ఈ ప్రదేశమంతా ఆటవిక జాతులతో నిండివుండే దనీ, యిక్కడి నేటిపులు ఒకరినొకరు దారుణంగా వేటాడే వారనీ లెటూర్ తెలుసుకునేందుకు ఎంతోసేపు పట్టలేదు. పర్వతం పైన దాక్కున్న మనుషులు, యుద్ధ భీతిలేని కాలంలో పీఠ భూమి మీదకి వచ్చి పంట పండించుకుంటూ శత్రువుల అలికిడి అవగానే మళ్ళీ పర్వతంలోని తమ రహస్య స్థలంలోకి పోయి దాక్కునేవారు. బలవంతులైన శత్రువులతో తాము పోరాడి నెగ్గలేక పోవచ్చు. కాని పారిపోయి దాక్కునేందుకు ఒక స్థలం అంటూ వుండేది, ఎకోమా శిలని యింత వరకూ ఎవరూ ఆక్రమించుకోలేక పోయారు - ఒకసారి స్పానియర్డ్స్ మాత్రం స్వాధీన పరుచుకున్నారు. ఈ శిల పీడిత మానవుల పాలిట మహోపకారి. ఆత్మరక్షణకీ ఆత్మశిక్షణకీ ఒక సజీవ నిదర్శనమై నిలిచింది.

కొండ శిలల మధ్య భగవంతుడు దాగి వుంటాడా అనిపించింది లెటూర్ కి.

ఇక్కడి వారి జీవితం తమ జీవితానికి భిన్నమయినది. ఐరోపా వాసులను ఆశ్చర్యచకితులను చేసే అనేక విషయాలు తెలుసుకుంటున్నాడు లెటూర్. సర్వమానవాళికి వలెనే, ఎకోమా ప్రజలు కూడా అనిత్యజగత్తులోని నిత్యానంద స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలని తంటాలు పడ్డారు. ఈ శిలమీద వారు జన్మించారు. ఈ శిలలో వారు పెరిగి పెద్దవారై ఆనంద విషాదాల మీద తేలియాడుతూ మృత్యు సన్నిధిని చేరుకున్నారు. అతి సామాన్య విషయాలలో జైచిత్రి సర్వసహజమేమో!

నల్ల మేఘాలు, ఆకాశం మీద అక్కడక్కడ విదిలించబడ్డ సిరా బొట్లలా కనపడుతున్నాయి. బాటసారులకు ఎకోమా చేరువవుతోంది.

వర్షం వచ్చేట్టుంది అనుకుంటూండగానే వర్షం పడింది. తేలిపోతాయనుకున్న మేఘాలు వర్షించసాగాయి. దొలుచుకొచ్చిన కొండ అడుగున గుర్రాలు రెండూ నిలబెట్టి, తమ రగ్గులు తీసుకు కప్పుకు కొండ ఎక్కారు. జాకింట్లో ఎక్కమన్నాడు - లెటూర్ అనుసరించక తప్పింది కాదు. ఆ ఎగుడు దిగుడు మెట్లు ఎక్కడ జారతాయో అన్నంత భయంగా ఉన్నాయి. పిల్లులు కూడా పరుగెత్తలేనంత నునుపుగా ఉన్నాయి ఆ రాళ్ళు. పర్వతం పైభాగాన చెట్టూ చేమా లేదు కాని తాము

ఎక్కే చోట మాత్రం తెల్లటి ఈప్టర్ లిల్లీస్ ఉన్నాయి. వాటి పరిమళం ఏమంత బాగులేదు. ఏవో పట్టు పువ్వుల్లా కృత్రిమ రూపంతో కనపడుతున్నాయి ఆ లిల్లీస్.

చెవులు చిల్లులు పడే వురుములతో వర్షం తీవ్రమయింది. గుహలో తల దాచుకున్న ఈ యిద్దరూ తమ రక్షణ స్థలానికి వెలుపల కుండ పోతగా వర్షం పడ్డం చూచి ఆశ్చర్యపోయారు. పది నిముషాల క్రితం తాము నిలబడ్డ ప్రదేశం ఒక చిన్న వాగై పోయింది. ఎటు వంక చూసినా నీటి మడుగులే. నీరు యెక్కడి కక్కడ చక్కగా పరుచుకోవడంతో సాయంత్రపు నీరెండ తళ తళ మెరుస్తోంది. కొండ వాగు జలజల పరువు లెడుతోంది. సూర్యు డొక్క సారి ముసుగు తొలిగించుకు వచ్చి చిరునవ్వు నవ్వాడు. సృష్టి ప్రారంభాన భూకాంతని నీటిధారతో పునీతం చేసి, యిలాగే నవ్వి వుంటాడు సూర్యభగవానుడు.

అంత వుధృతంగా వచ్చిన వర్షం, అరగంటలో మాయమయింది. లెటూర్ జాకింటోలు నెమ్మదిగా కొండ గుహ దాటి బయటకు వచ్చి, తమ మార్గాన బయలుదేరారు. ఏకోమా నగరం ధగ ధగ లాడుతోంది సూర్య కాంతితో. వర్షం పడటంతో ఆ ఊరు వీధులు వాటం తటవి శుభ్ర పడ్డాయి. నీళ్ళ గుంటల నిండా పరిశుభ్రమైన వర్షపు నీరు నిలిచింది. బట్టలు వుతుక్కునేందుకు స్త్రీలు తమ బట్టల్ని ఈ నీళ్ళ మడుగుల వద్దకు తీసుకు వస్తున్నారు. మంచి నీళ్ళ కుండలు నెత్తిన పెట్టుకు మరి కొందరు తమ

యిళ్ళకు వెళ్తున్నారు. ఆ నీళ్ళు భూగర్భంలో గల నీటి
జల నుంచి తెచ్చుకునేవి. ఆ నీటిజల మున్నూట అరవై
కోజులూ వుంటుంది. అది తాగేందుకు మాత్రమే ఉప
యోగిస్తారు. మిగతా వాటికి ఈ వర్షపు నీరు వాడతారు.
వర్షం పడ్డ కోజున బట్టలు వుత్తుకోవడం వాళ్ళ
ఆచారం.

కొండ పైన సుమారు పది యెకరాల నేల ఉం
టుంది. అక్కడ ఒక చెట్టుగాని పుట్టగాని లేవు. చర్చి
మందిరం, దాని చుట్టూ గల గోడలూ తప్ప యింకేమీ
లేవు. ఈ శిలమీద పడే సూర్యరశ్మి ఊళ్లో వారిని బాధ
చెట్టదు. వాళ్ళ యిల్లు ఏంతో అనువుగా కట్టుకున్నారు.

శిల మీద ఉన్న చర్చి మందిరం దూరం నుంచి
చూడటానికి ఏదో భయంగా ఉంటుంది. ఆ శిథిలమైన
చర్చి బురుజు డెబ్బయి అడుగుల యెత్తు ఉంది. చూపులకి
ఆ చోటు కోటలా ఉంటుంది గాని ప్రార్థనా మందిరంలా
మట్టుకు లేదు. భవనం యెంత విశాలమైనదో చెప్పతరం
కాదు. ఆ విస్తీర్ణత లెటూర్ కే కొంచెం బెరుకు పుట్టిం
చింది. మధ్యాహ్నం వేళ సమూహ ప్రార్థన జరుపుతున్న
ప్పుడు మొత్తం అరవై కంటే యెక్కువ మంది లేరు. ఆ
కొద్దిమంది కూడా ఏదో నత్తల వలె ఉన్నారు. నత్త
భయపడినపుడు గుల్ల లోపలికి చొచ్చుకుపోతుందే అదే
మాదిరి వీరు కూడా తమ బొందెలు మాత్రం చర్చిలోకి
తీసుకు వచ్చి మనసు లెక్కడో దాచినట్టున్నారు. లెటూ

కొకి ఈ ఎకోమా అనుభవ మొక ఆధ్యాత్మిక అపజయంలా తోచింది.

దైవకార్యం అయ్యాక, ఫాదరీ గౌనూ అదీ తీసి వేరే వుంచి, జాకింట్ వంట చర్చి పరిశీలించడానికి బయల్దేరాడు. తోపలి పనితనం పరిశీలించిన కొద్దీ అతని ఆసక్తి వృద్ధి జెందింది. ఎకోమాలో యింత బ్రహ్మాండమైన చర్చి ఎవరు నిర్మించారు ? ఎందుకని ? ఇంత పెద్ద భవనం కట్టడానికి యేదో ప్రబల కారణం వుండాలి. 17వ శతాబ్ది ప్రారంభంలో రామ్ రెజ్ అనే మత గురువు ఎకోమా శిలమీద ఈ చర్చిని నిర్మించాడు. ఇది కట్టేందుకు యిరవై సంవత్సరాలకు పైగా పట్టింది. ఇందుకయే సాధన. నామగ్రి అంతా గుర్రాల మీద, గాడిదలమీద అడుగునించి పైకి మోసుకు వచ్చి, ఈ నల్ల రాయి మీద యిటువంటి చర్చి భవంతి కట్టారు.

తెటూర్ కొకి ఆ పరిసరాలు గమనించిన కొద్దీ రామ్ రెజ్ గానీ ఆయన తరువాత వచ్చిన స్పానిష్ ఫాదరీలు గానీ, ఈ చర్చిని అక్కడ స్థానిక వాసుల పుషయోగం కోసం గాక తమ కీర్తి కోసం, తాము శాశ్వతంగా చరిత్ర పుటలలో నిలవాలనే కాంక్షతోనూ యిది కట్టించారా అనిపించింది. ఆ శిలామయ ప్రదేశం చుట్టూ గల సోందర్య దీప్తులు, స్పానిష్ ఫాదరీలని యిటువంటి సాధనిర్మాణానికి వృద్ధిపింపచేసి వుంటాయి. ఎందరు నేటివులు ఈ చర్చి కోసం రాళ్ళను పైకి మోసుకొచ్చాకో ! ఇందు

లోని ప్రతి రాయా మానవుని బుజాల మీద కెక్కి ఇక్కడికి వచ్చినదే ; ఎందరు స్త్రీ పురుషులూ బాల బాలికలూ యివిమోశానో ! జనిపర్ మొక్కలు తప్ప, కలప అంటూ లేని ఈ ప్రాంతాల ఆ దూలాలు ఎలా సంపాదించానో !

‘ఆ కలప యెక్కడిదై వుంటుంది?’ అని అడిగాడు లెటూర్ జాకింటోని.

‘శాన్ మేటియో పర్వతం దగ్గిరిదా కర్ర’ అన్నాడు జాకింటో.

‘శాన్ మేటియో పర్వతాలా? అవి యిక్కడికి నలభై యాభై మైళ్ళు వున్నాయనుకుంటా. అది ఎలా తీసుకు వచ్చారు?’

‘ఎలా తీసుకురావడ మేమిటి? ఎకోమా ప్రజలు మోసుకువచ్చి వుంటారు’ అన్నాడు జాకింటో.

సింహద్వారం, లోపలి వసారాలూ, యిటూ అటూ గల దారులూ, పక్కలనున్న వసారాలూ, ముందు ఉన్న చిన్న గోపురమూ యివన్నీ నిర్మించేందుకు ఎకోమా ప్రజలు యెంత శ్రమపడి వుంటానో ! ఈ కొండ మీద చక్కటి తోట. ఇప్పుడంటే పాడై పోయింది గాని ఒకప్పుడు పీచెసూ, ద్రాక్ష, సమృద్ధిగా పండిన గుర్తులు యింకా వున్నాయి. చర్చికి ఈశాన్యంగా ఒక విరామ మందిరం వుంది. అక్కడ ఆ రాత్రి మకాం చేదామనుకున్నాడు లెటూర్, ఆ విరామ వాటిక కొనని నిలబడి, సూర్యాస్తమయ శోభ చూస్తూ

కమ్మకొంటూ వచ్చే నీడలు, నల్లదనం లోకం పైకి చిమ్మ
డం, కాంక్షతో వీక్షిస్తున్నాడు. రాతి యుగంలోని మనిషి
వలె కూచున్నాడు లెటూర్. స్వగృహమూ, స్వదేశమూ
జ్ఞాపకము వచ్చాయి. తను పాశ్చాత్య పౌరుడు. వాంఛ
లతో స్వప్నాలతో కూడిన ఉత్కృష్ట చరిత్రగమనం
సూచించే పాశ్చాత్య నాగరికతకి చెందినవాడు. ఆకాశ
మండలం ప్రతి ఉదయాన, ఎటువంటి కాంతులతో మారి
పోతుందో, ఆ ప్రకారం శతాబ్దుల కనుగుణంగా పాశ్చాత్య
వాసులు మారిపోతున్నా, యిక్కడి ప్రజలు మాత్రం
మార్పులేక, కోరికలూ అవసరాలూ పెంచుకోక, ఈ రాళ్ళ
మధ్య, శిలాయుగ వాసులై, సంతృప్త జీవనం గడుపు
తున్నారు. ఆ సంతృప్తిలో సరీ సృపధర్మం కనపడుతుంది -
అనగా అత్యవసరమనిపిస్తేనే కొద్ది దూరంపాకి, మళ్ళీ వాన
పాముల్లా మట్టిలో జొరబడి, రోజులు గడిపేయడం.

తిరుగు ప్రయాణంలో లెటూర్, యిస్లేటా ఫాదరీ
డిబాకాతో మరొక రోజు గడిపాడు. ఇద్దరూ ఎన్నో విష
యాలు మాట్లాడారు. అందులో ఈ ఎకోమా కథ ఒకటి
ఉంది. ఇది చాలామంది మర్చిపోయారట. కాని డిబాకా
తనకి జ్ఞాపక మున్నంత వరకూ చెప్పాడు ఈ ప్రకారం.

4

18 వ శతాబ్దపు ప్రారంభ కాలం. తెల్ల మత
గురువుల మీద స్థానిక ప్రజలు విజృంభించి, అప్పటికి వీరై

సంవత్సరాలవుతుంది. ఆ ప్రథమ విప్లవంలో అచ్చటి వారు కంటి కగుపడ్డ తెల్లవారందరినీ నరికేయడమో, తరిమేయడమో చేశారు. ఆ హింసాకాండ జరిగిన నలభై! చూడండి సంవత్సరాలకి పాశ్చాత్యులు మళ్ళీ పునరాక్రమణ ప్రారంభించారు. ప్రాణాలర్పించిన పాత మత గురువులలో ఒకడు బాల్బజార్. ఇతను తిన్నగా ఎకోమాకి వచ్చాడు. కొంచెం క్రూరుడూ, కఠినుడూను. ప్రజల చేత చచ్చే చాకిరీ చేయించేవాడు. మత గురువాయెను - ఆయన మాట పాటించవలసిందే! ప్రజల రక్త మాంసాలు పీల్చి, వారి కాయకష్టం మీద ఈ ఎకోమా చర్చిమందిర నిర్మాణం జరిపించాడు బాల్బజార్. వాంఛల పల్లకీలో వూరేగే మతగురువు ఈయన గారు. చుట్టుపక్కల గల మత గురువులందరిలోనూ తను గొప్పవాణ్ణి పేరు పొందాలి - ఆ కీర్తి దాహంతోనే ఈ బ్రహ్మాండమైన చర్చి తల పెట్టాడు. ఇటువంటి ప్రభుమందిరాలని సుందరవంతం చేయడం కంటే జీవిత పరమార్థ మేముంది ఈ నేటివులకి? - అనుకునేవాడు. తను చేవుని ప్రతినిధి కనక, అక్కడ లభ్యమయే వాటిలో, శ్రేష్టమైనవి యెన్నుకోవడం తన ధర్మం అని భావించేవాడు. ధాన్యంలో ఒకటోరకమైనవీ, ఫలాల్లో ప్రత్యేకమైనవీ, తనకి సచ్చిన మాంసం, తనకి కావల్సిన సామాగ్రి, యిలాటివన్నీ తరలించుకు పోయేవాడు. వీటితో తృప్తి పడేవాడా? అవి చాలవు. అడుగు నుంచి కొండ మీదకి తట్టలతో మట్టి తెప్పించి తోట వేశాడు. పాటి మన్నూ పెంటా మొదలైన

ఎరువులు అడుగు నుంచి తీసుకువచ్చి ఈ దొడ్లో వేయాలి. మొక్కలకి బోదులు చేసి వాటిని నీళ్ళతో తడపాలి. గ్రామంలోగల ప్రతి స్త్రీ, ఘోదరీకి వారానికి యిన్ని కుండల నీరు అని లెక్క చొప్పున, నీటి మడుగులలో నుంచి నీరు మోసుకువచ్చి వప్ప జెప్పాలి. అన్ని మెట్లు వొగరుస్తూ యెక్కి, చర్చి వెనుక భాగానున్న ఆ తోడ తడపాలి. ప్రజలకీ, ఈ కాయకష్టం యేమంత బాధ అనిపించలేదు. కాని తమకున్న కొద్దిపాటి నీరూ ఈ ఘోదరీ మొక్కలు తడపటానికి వ్యయమవుతోందే అని ఏడుపొచ్చేది.

బాల్టజార్ సోమరికాదు, ఉత్సాహవంతుడు. మనుషుల్ని జంతువుల వలె తోలుతూ పని చేయించగల సమర్థుడు. ఎకోమా వచ్చిన కొద్ది కాలానికే. నీరు వొంటబట్టి, వొళ్ళు వచ్చింది. మొక్కలకోసం, విత్తనాల కోసం అప్పుడప్పుడు ప్రయాణాలు చేస్తూ వుండేలాడు. పీచెస్ లో మంచివి యేరేందుకు ఒరైబి వెళ్ళాడు. ఒకసారి 'సోనోరా' వెళ్ళి ద్రాక్ష అంటు కుండీలలో పెట్టుకు, ఆ మట్టి కుండీలు కంచర గాడిదల మీద పెట్టించి, ఒక పెద్ద పరివారంతో అవి తీసుకు వచ్చాడు. తోటలో వేసే రకరకాల కాయ గూరల కోసం శాంటాఫె యెన్నోసార్లు వెళ్ళాడో చెప్పు తరం కాదు.

స్పెయిన్ లోని కులీన కుటుంబంలో నించి వచ్చిన ఈ బాల్టజార్ చిన్నప్పటి నుంచీ సుశిక్షణ పొందినవ్యక్తి. అతనికి వంటపనీ, వడ్రంగం రెండూ తెలుసు. ప్రపంచపు

కొనని ఈ శిలమీద నివాస మేర్పరచుకోడం తన జీవన ధర్మం అయింది కనక ఈ శిలాగృహాన్ని యెంత సుఖవంతంగా చేసుకోవచ్చునా అని, యెప్పటి కప్పుడు ప్లానులు వేస్తూ వుండేవాడు. తన పనులు చేసి పెట్టేందుకు యిద్దరు నౌఖరులు కావాలన్నాడు. ఒకతను కంచరగాడిదను కనిపెడుతూ తోట పని చూసేందుకూ, రెండో అతను వంట చేసి వడ్డించేందుకూను ! కాలక్రమాన శరీరం పెరగడంతో ఈ యిద్దరూ కాక మరో నొకరుకూడా అవసరమయ్యాడు. దూరాభారపు ప్రయాణాలకి తను వెళ్ళలేక, ఈ యువకుడిని పంపుతూ వుండేవాడు. ఏదైనా యినుప సామగ్రి కావలసాచ్చినా బట్టా పాతా కావలసాచ్చినా, యితణ్ణిపట్నం వెళ్ళి అవి తీసుకు రమ్మనేవాడు. వస్తూన్నప్పుడు బెర్నలేలో ఆగి, తోలు సంచి నిండా ద్రాక్ష రసం నింపుకు రావడం, ఆ అనుచరుడు మర్చిపోయేవాడు కాదు. ఫాదరీ, ఉపవాస దినాల్లో తినేందుకుగాను, ఈ యువకుడు ఒక్కోసారి, అయిదు గోజులు కాలి నడకను వెళ్ళి, శాండియా పర్వతశ్రేణిదాటి ఉప్పు చేపలు తీసుకు వచ్చేవాడు. జూనీలోని సీమకుందేళ్ళంటే తెగ యిష్టం ఫాదరీకి. అంచేత అవి కూడా మర్చిపోయేవాడు కాదు.

ఎకోమా ఫాదరీకి ఆత్మ విచారం కంటే, కడు పాత్రం ఎక్కువ. ఉండడమేమో గండశిలమీద అవడం వల్ల రకరకాల కాయగూరలు పండించేందుకు, అతని బుర్ర అద్భుతంగా పని చేసేది. తత్కారణంగా జిహ్వా

చాపల్యం పెరిగేది. నడివయసులో వున్న ఈ ఘోరీ. అక్కడికి వచ్చే నేటివు స్త్రీలతో సంబంధం పెట్టుకోడం ఏమంత కష్టతరం కాదు. కాని ఆ విషయంలో మాత్రం చాలా ఘట్టిగా వుండేవాడు. ఈ మత గురువులు కొత్తదేశం వచ్చిన మొదట్లోనే గ్రహించారు, యిలాటి వాటిలో తప్పటడుగు వేస్తే, తమ పలుకుబడి మంట గలుస్తుందని ! అంచేత యెన్ని తప్పులైనా చేసేవాడుగాని, ఈ తప్పు మాత్రం జరగనిచ్చే వారు కాదు. ఘోరీని ఆదర్శ పూజ్యునిగా నేటివులలో కొందరు బ్రహ్మచర్యం అవలంబించేవారు ఆత్మ నిగ్రహం కోసం ! నిగ్రహ జీవితం వల్ల దయ్యాల్నీ భూతాల్నీ తరిమి కొట్టవచ్చునని వారి నమ్మకం. అందుచేత ఈ స్వానిషు ఘోరీల బ్రహ్మచర్యావలంబన ఒకవిధంగా మేలు చేసింది. కాని బాల్టజార్ లోని నిగ్రహాన్ని ఉదాత్తశక్తి అనగలమా, అది అతని నీరస గుణాలని కప్పి పెట్టే ముసుగు గాని!

బాల్టజార్ ఎకోమాలో పదిహేను సగవత్సరాలు హాయిగా గడిపాడు. చర్చిని అభివృద్ధి పరచి, తన మందిరం యింకొంచెం చక్కగా నిర్మించుకు, కొత్తజాతుల కాయగూరలు వనమూలికలూ పెంచుతూ, సుఖంగా గడిపాడు పదిహేనేళ్ళు. శరీరం లావుదేలినా, చేతుల్లో శక్తి, కండరాల బలమూ, వేళ్ళ నైపుణీ - యివి మాత్రం తగ్గలేదు. తనతోటే ఒక చిన్న రాజ్యంగా, ఆ రాజ్యరమకి తను ప్రభువై నట్టుగా, రుచికరమైన కాయగూరలు

పెంచుతూ, స్త్రీలు తనకి చెల్లించవలసిన నీటి శిస్తు ఒక్క కడవ కూడా విడవకుండా రాబడుతూ సుఖజీవనం సాగిస్తున్నాడు. మొదట జేసిన ముగ్గురు నౌఖర్లకి వివాహాలవటంతో, కొత్త వాళ్ళు మరో ముగ్గురిని తన సర్వీసులోకి తీసుకుని వాళ్ళకి ట్రయినింగు ఇచ్చాడు.

బాల్టజార్ లోని నిగంతుశత్వం నానాటికి వృద్ధికాజొచ్చింది. ఒక్కోసారి ఎకోమా ప్రజలు తిరగపడదామనుకునేవారు. కాని ఈ ఫాదరీ దగ్గర వున్న మంత్రతంత్రా లెటువంటివో జడిసి, యితడు తమని రాళ్ళగానే చేస్తాడో, బూడదగానే మారుస్తాడో అని భయపడి వెనకాడేవారు. ఇది యిలా వుండగా స్పెయిన్ దేశపు రాజు ఈ ఫాదరీ కోరిక ప్రకారం సెయింట్ జోసఫు చిత్రాన్ని పంపించాడని తెలియటంతో ఆ చిత్ర మాహాత్మ్యం వాళ్ళని మరింత భయపెట్టింది. స్థానిక గాంత్రికుల ప్రయత్నాలు విఫలమైనప్పుడు, ఈ సెయింట్ జోసఫు పటాన్ని పొలాల వెంట తిప్పితే, విధిగా వర్షం పడేది. ఈ చిత్ర పటానికి తగు మర్యాదలుచేసి, లాంఛనాలన్నీ సక్రమంగా జరిపించి వూరేగిస్తే, లగూనాలోనూ, జూనీలోనూ పడని వర్షాలు యిక్కడ పడుతున్నాయి. ఈ చిత్రపటం వచ్చినప్పటి నుంచీ, నీటి యెద్దడి కరవుకాటకాలూ లేవు. ఈ చిత్రాన్ని తెప్పించింది బాల్టజార్ కదా ! అతని కేదే నా ద్రోహం తల పెడితే, అది తమకి బెడిసి కొడుతుందేమో అని భయపడేవారు.

లగూనా వాసులు ఎకొమా వారికి తరుచూ వినతి పత్రాలు పంపుతూ ఉండేవారు, తమ దగ్గర ఉన్న పవిత్ర పటాన్ని మాకు ఒకసారి అరువివ్వగలరా అని. అరువు యిచ్చినందుకుగాను, యిదుగో మీకింత అద్దె చెల్లిస్తాం - అని బేరాలు కూడా పెట్టేవారు. బాల్బజార్ తన ప్రజలతో చెప్పాడు. 'దీన్నిక్కడ నుంచి కదిపారా, ఆపైన నా బాధ్యత లేదు. ఈ చిత్రపటం మన పొలిమేర దాటి వెళ్ళాక మనకు యెటువంటి విపత్తయినా సంభవించవచ్చు. ఆపైన నన్నని లాభం లేదు' అని పిరికి మందు పోశాడు. ఒక వేళ ఫాదరీ మాట నెదిరిస్తే, తాము ఏమైపోతామో అని వాళ్ళకి మహా చెడ్డ భయం. అంచేత కిమ్మనకుండా ఆ మత గురువు చెప్పిన దానికల్లా తల వొగ్గుతూ, ఆయనకి కావలసిన ఆహారపు సరుకులు సమర్పిస్తూండేవారు.

ఇలా వుండగా ఒక వేసవి కాలంలో ఫాదరీకి తన చక్కటి ఉద్యానవనమూ, నీటి కూజాలతోను రంగు కంబళ్ళతోనూ అలంకరించబడ్డ తన విశ్రాంతి మందిరమూ చూసి మెచ్చుకునే అతిథులు వస్తే బాగుండునని అనిపించి, ఒక చిన్న డిన్నర్ పార్టీ యిద్దామనుకున్నాడు. జూసీ లోనూ, లగూనాలోనూ, యిస్ లేటాలోనూ వున్న మత గురువుల్ని ఎకొమా ఫాదరీ ఫలానా గోజున విందుకు ఆహ్వానిస్తున్నట్టుగా చెప్పి రమ్మని కబురంపాడు సేవకుణ్ణి. అప్పట్లో జూనిలో యిద్దరు ఫాదరీలుండేవారు. విందు గోజున కొండ ముఖ ద్వారాన ఒక సేవకుడు వుంచ

బడ్డాడు. అతిథులు రాగానే వారి అశ్వాలను తీసుకువెళ్ళి లోన కట్టేసి, కొండ యెక్కే మెట్ల దారి చూపడం అతని గాని డ్యూటీ. అన్ని మెట్లూ ఎక్కేక కొసని కనపడతాడు బాల్టజార్ అతిథుల్ని ఆహ్వానిస్తూ. ఎండెక్కక పూర్వం వచ్చిన అతిథులు చర్చి చుట్టూ తిరుగుతూ, ఈ గండ శిల మీద యింత చల్లని మందిరం ఎలా కట్టించగలిగాడో మనవాడు, అని స్వజాతీయుని మెచ్చుకుంటూ, ద్రాక్ష తీగెల మీదుగా వచ్చే మలయ మారుతానికీ, కారెట్ వుల్లి మొదలైన వాటిమీద నుంచి మట్టితో కలసి వచ్చే సుగంధ పరిమళాలకీ సంతోషాంతరంగులై, బాల్టజార్ సాధించిన ఘన విజయం మనందరం గర్వపడదగ్గదని లోన అనుకుంటూ, కరువుదీరా పచార్లు కొట్టి మధ్యాహ్న సమయానికి భోజనాల బల్ల చేరుకున్నారు. చేను సామాన్యణుడిననుకున్నారా? అన్నట్టుగా కొంచెం కీఫీ వెళ్ళబోశాడు బాల్టజార్. అతిథుల భోజనాల విషయమై మొదట్నుంచీ అమిత శ్రద్ధ తీసుకున్నాడు. ప్రతీ పదార్థం స్వయంగా చూచి తన తయారు చేయించాడు. అసలీ సాక శాస్త్ర విద్య బాల్టజార్ కి శెవిల్లోలో వుండగా అలవడింది. అప్పుడప్పుడు ఆ శెవిల్లీకి స్పానిష్ రాజు అతని సామంతులూ వచ్చి కడుపు నిండా భోంచేసి వెళుతూ వుండేవారు.

బయట గండ శిల మీద విపరీతంగా వేడి. ఇక్కడ ఈ లోపల చుట్టూ చక్కని మొక్కలుండటంచేత ఎంతో చల్లగా వుంది. అతిథులు నలుగురుకీ ఈ విందు మహా

దానందంగా వుంది. ఇలాటి భోజనం ఆరగించి యెన్ని సంవత్సరాలైందో! మరిచి పోయిన రోజులు జ్ఞప్తికి తెస్తున్నాడు ఈ బాల్టజార్, అనుకున్నాడు. తను కొద్ది కాలంలో ఒక ఫౌంటెన్ కట్టించబోతున్నాననీ, ఫౌంటెన్ అక్కడ వుంటే లోపల యింకా చల్లబడుతుందనీ దర్జాగా చెప్పాడు బాల్టజార్. నింపాదిగా కూర్చుని, వచ్చే రుచికరమైన పదార్థాలనన్నిటినీ సావకాశంగా ఆరగింపమని కోరాడు తన అతిథులను. సూపు తర్వాత టర్కీ వస్తుంది. ఆ టర్కీ వంటకం తాను స్వహస్తాలతో తయారుచేశాడు. అందులో కారటూ, వుల్లీ సువాసనకు మాత్రం వేశాడు. ఆ రోజు అసలు వంటవాడేమో పదార్థాలు యేవీ చల్లబడకుండా మోతాదైన వేడిలో వుంచడానికి వంటింట్లో వుండిపోయి, ఒక దాని తర్వాత ఒకటి సర్వరుకి అందిస్తున్నాడు. గుర్రాల దగ్గర పని చేసే నౌకరు వడ్డన పని చూస్తున్నాడు. ఇతను సరిగా వడ్డన చేయగలడో లేడోనని మొదట్లో సంశయించాడు బాల్టజార్. కాని, అతని నేర్పరితనానికి మెచ్చుకు వెండి పతకం బహూకరిద్దామనుకున్నాడు.

ఇస్కటా ఫాదరీ ఒక హాస్యభరిత సన్నివేశం వర్ణిస్తున్నాడు. నౌకరు 'టర్కీ'ని పెద్ద పాత్రలో పెట్టుకు, ఆ పాత్ర రెండు చేతులా జాగ్రత్తగా పట్టుకు, వేడి వేడి ద్రవంతో తేలే టర్కీని డైనింగ్ టేబుల్ వద్దకు తెస్తున్నాడు. అతనికి కొద్దిగా స్పానిష్ భాష రావడం చేత,

ఘోరరీలు చెప్పుకునే కథ అర్థమై ఘోరరీల నవ్వు వచ్చి,
 నవ్వు ఆపుకోలేక కొద్దిగా ముందుకి వంగడంతో పాత్ర
 లోని గోధుమ రంగు వేడి ద్రవం, జూనీ నుంచి వచ్చిన
 పెద్ద ఘోరరీ తల మీదా బుజాల మీదా పడింది. అసలే
 బాల్బజార్ కోపిష్టి. అందులో ఈ మధ్య ద్రాక్షరసం తెగ
 త్రాగుతున్నాడు. అందువల్ల వెర్రి కోపం పట్టలేక, టేబుల్
 మీద తన కుడి ప్రక్కనున్న ఇత్తడి కూజాను తీసుకు,
 శక్తి కొద్దీ నౌకరు ముఖం మీద కొట్టాడు. అది తిన్నగా
 వెళ్ళి అతని కణతలకి తగిలిందేమో, చేతులోని
 పాత్రతో కొంచెం నేపు తూలి, యిక నిలబడలేక నేల
 మీద కొరిగాడు. అతను యింక మళ్ళీ లేవలేదు. కదలక
 పడి వుండే సరికి కొద్దిగా వైద్యం తెలిసిన జూనీ ఘోరరీ,
 తన ముఖం మీద పడ్డ పదార్థం తుడుచుకుంటూ, ఆ
 యువకుని మీదకి వారిగి, అతని నాడి పరీక్షించి, తన
 ప్రక్కనున్న జూనియర్ ప్రీస్టుని, 'పద, పోదాం' అన్న
 సౌంజ్జ చేస్తూ, కోటుచ్చుకు లాగాడు. ఇద్దరూ మరో
 మాట లేకుండా మెట్ల దగ్గరకు వెళ్లారు. జూనీ ఘోరరీలు
 చల్లగా తప్పుకోవడం చూసి, లగూనా, యిస్లేటా ఘోర
 రీలు కూడా అదే మార్గం అవలంబించారు. నలుగురు ఘోర
 రీలూ ఎంత వేగంగా మెట్లు దిగి పారిపోయాలో చెప్ప
 లేము.

బాల్బజార్ ఒక్కడూ మాత్రమే వున్నాడక్కడ,
 తన దుష్కార్యానికి ఫలితం అనుభవించేందుకు. నడవటానికి

వెళ్ళిన నౌకకు ఎంతకీ రాకపోయే సరికి, వంటింట్లోని వంట వాడు భోజనాల బల్లదగ్గరికి వచ్చి, 'అక్కడి దృశ్యం చూసి, ఒక్క పరుగున అక్కడ నుంచి పారిపోయాడు.

బాల్టజార్ వంట ఇంటిలోకి వెళ్ళేసరికి అక్కడ ఎవరూ లేరు. వేడివేడి పదార్థాలు పాత్రల నిండా పడి వున్నాయి. అవేమీ తినాలనిపించలేదు బాల్టజార్ కి. ఎంను కంత తొందరపడ్డానా అని కాసేపు పరితపించాడు. తను కూడా పారిపోతే ఎలా వుంటుందనే ఆలోచన కలిగింది. భయపడి పారిపోతే తన పరువు ప్రతిష్టలు మంట కలుస్తాయి. తన మాటకి విలువ నశిస్తుంది. అసలక్కడి నుంచి పూర్తిగా బిచానా ఎత్తేస్తేనో? - అనుకున్నాడు. బాగా ఎదిగిన తోటా, పక్కానికి వస్తున్న పీచెస్, పండ్ల భారంతో వారిగిన ద్రాక్ష తీగలూ వీటిని వొదిలిపెట్టి వెళ్ళడమేలా? పాత్రలో తేలుతున్న టర్కీని ఒక్కసారి బయటకి తీశాడు. 'ఇది బతికివున్నప్పుడు ఎంత చక్కని పక్షి! చంపుతున్నప్పుడు అది ఎంత గిలగిల లాడిందో!' అనే భూతదయ కలిగింది. ఈవిందు కోసం దాని ప్రాణం తీశాం కదా, అనుకుంటూ తన విశ్రాంతి మందిరంలోకి వెళ్లాడు. పూజా గ్రంథం తెరిచి, వాక్యాలు చదువుతున్నాడే కాని అవి తలకెక్కడము లేదు.

అతని ఆరామ మందిరం ఒక కర్ర పంజరం. అందులోకి గాలి బాగా వస్తుంది. ఆ పంజరంలో కూచుంటే చుట్టూగల లోకమంతా కనిపిస్తుంది. కిదనున్న గ్రామం.

అలికిడి లేకుండా ప్రశాంతంగా వుంది. కడవలతో నీళ్ళు మోసుకు వెళ్ళే స్త్రీలు గానీ, నీటి మడుగువద్ద ఆడుకునే పిల్లలు గానీ కనపడటం లేదు. మరొకవైపు తల తిప్పే సరికి, మెట్ల దగ్గర నల్లని శిరస్సు దర్శన మిచ్చింది. అప్పుడే ద్వారం దగ్గర కాపలా పెట్టేశారన్నమాట తను పారిపోకుండా!

ఆ నలుగురు ఫాదరీలతోపాటు తను కూడా పారిపోయి వుంటే ప్రాణాలు దక్కేవి కదా! - అనుకున్నాడు. ఇప్పుడు విలపించడం చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకోవడమే! ఈ గండశిలమీద కాక, ప్రపంచంలో ఎక్కడ వున్నా తను తప్పించుకు పారిపోవచ్చు. ఈ శిలే తనని బందీగా చేసింది. ఇక్కడకు వచ్చేందుకు రెండే దారులు వున్నాయి. ఒక దారి దగ్గర కాపలా పెట్టినప్పుడు, రెండో దారి వొదిలి పెట్టారా? మూడువందల అడుగుల ఎత్తుగల ఈ శిల మీద నుంచి ఎటు పారిపోవడానికీ దారిలేదు. తెగించి దిగబోయినా, ఆధారంగా పట్టుకునేందుకు ఒక్క మొక్కకూడా లేదు. ఎలా తప్పించుకోవడం?

సూర్యుడు అస్తాది చేరుకుంటున్నాడు. కిందగల గ్రామం నుంచి రకరకాల కంఠాలు వినిపిస్తున్నాయి. ఏదో హడావిడిగా వున్నారక్కడి ప్రజలు, 1680 లో యిక్కడి వారు మత గురువుల్ని పెట్టిన హింసలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి బాల్లజార్ కి. ఒక శ్రేంచి మతగురువు కళ్ళు రెండూ పూడ పెరికారట. మరొకతన్ని నిలువునా మంట పెట్టారట.

జామజ్ లోని ఫాదరీని దిగంబరునిగా చేసి కాళ్ళూ చేతుల మీద అతన్ని డేకించారట. అక్కడీతో పూరుకున్నారా ? కొన డిపిరితోవున్న అతని శరీరాన్ని గుర్రాలతో తొక్కించారట !

చంద్రోదయంతో బాల్టజార్ మనసు సరిపరి పిథాల పోయింది. ఎడారిలో పడే చంద్ర కిరణాలు భయం గొల్పుతాయి. ఈ రాత్రి చంద్రుడుదయించకుండా వుండు గాక, అని వేయి దేవుళ్ళకి మొక్కుకున్నాడు బాల్టజార్, కాని మొక్కరూ అతని మనవి ఆలకించినట్టు లేదు.

చంద్రోదయంతో, యెకోమా ప్రజలలో హడావిడి ఎక్కువయింది. వారు యేది తల పెట్టినా చంద్రోదయంతో గాని ప్రారంభించరు. కొందరు శిలపై కెక్కుతున్నారు. చూస్తూ చూస్తూ వుండగానే - కొందరు చర్చిలో ప్రవేశించి, తన ఆరామ మందిరం నద్దకు వచ్చారు. ఏం కావాలి, ఎందుకు వచ్చారు ? - అని డాంబీకంగా అడిగాడు బాల్టజార్. వాళ్ళేమీ సమాధానం చెప్పలేదు. రెక్కలు విరిచి కట్టి కాళ్ళకి తాళ్ళు వేశారు.

అతను వాళ్ళని ఎదిరించలేదు, పోరాడలేదు. వారు ఒక విషయమై నిశ్చయానికి వచ్చారా, యింక దానికి తిరుగులేదు. తను స్పెయిన్ దేశీయుడు; వీళ్ళు తన అధికారానికి బద్ధులై నడచుకోవలసినవాళ్ళు-అనే ధీమాతో వున్నాడు చివరిదాకా.

అతన్నా శిలమీద నుంచి మెట్ల దారివెంట క్రిందికి దింపి, అక్కడ ఉన్న ఒక మెట్టమీదకి తీసుకు వెళ్ళారు. ఎకోమా స్త్రీలు పగిలిపోయిన చాత్రలూ, కుళ్ళి పోయిన ఆహార పదార్థాలూ ఆ గుట్టపై నుంచి అవతలకి గిరవాటు పెట్టేవారట. అలాటి చోటికి అతన్ని తీసుకు వెళ్ళి, తాళ్ళు విప్పి నలుగురు మనుషులు కాసేపతనిని వుయ్యాల లూపి, చివరికి శిఖరం మీద నుంచి గిరవాటు వేశారుట.

తమ రక్తం పిండిన కిరాతకుణ్ణి ఆ ప్రకారం వాడు లుచ్చుకున్నారు ఎకోమావాసులు. అతనితోపాటు అతను వాడుకునే సామానులన్నీ కూడా గిరవాటు వేశారు. అంతే గాని చర్చిలోగల పూజాసామగ్రి మైల పరచలేదు వారు. ఛాదరీ కష్టపడి పెంచిన ద్రాక్ష తీగెలూ, పీచ్ మొక్కలూ నీళ్ళు లేక మాడిపోతూ వుంటే, నిన్న మొన్నటి దాకా కడవలతో నీళ్ళు మోసుకు వచ్చిన స్త్రీలే 'వాటికి అంతే కావాలి' అని ఒకళ్ళతో ఒకళ్ళు చెప్పుకుంటూ. నవ్వు కునేవారు.

కొన్ని సంవత్సరాల తర్వాత యింకో మత గురువు వచ్చాడు. అతడు మెక్సికన్. అతనికి ద్రాక్ష తీగెలూ, పీచెసూ అక్కర లేదు. ప్రజలందరితోపాటు బటాణీలూ, గోధుమలూ తినేవాడు. బాల్బజార్ తోట పాడు పడింది. పీచెస్ ఆయా ఋతువుల్లో తల ఎత్తేవి గాని ఆలనా పాలనా లేక మళ్ళీ వాడిపోయేవి.

స ర్వం క థ

ఆల్బర్క్యూ ఎకోమాల సందర్శించి నచ్చిన నెల్లా శృకి ఫాదర్ లెటూర్ గెల్లిగోస్ని పదవీచ్యుతునిగా చేశాడు. అతని శాధ్యత కూడా జోసపు నెత్తి మీదనే పడింది. గెల్లిగోస్ స్థానే ఫ్రెంచి ఫాదర్ కొత్తతను రావడంతో ఆల్బర్క్యూ ప్రజలలో, ముఖ్యంగా విలాసవతులైన వనితలలో నిస్పృహ బయలుదేరింది. ఈ జోసపు వచ్చి రాగానే సంస్కరణలంటూ తల పెట్టాడు. గెల్లిగోస్ కాలంలో పర్వదినాలు సరదాగా వుండేవి. ఈయన గారొచ్చి పర్వదినాలంటే పవిత్రమైనవనీ అనాడు విలాసాలూ, వినోదాలూ కాక నిష్కల్మష మనసుతో భగవదారాధన జరపాలనీ ప్రకటించాడు.

అక్కడి మెక్సికనులకి యిదంతా మొదట్లో అర్థరహితంగా కనిపించింది. కాని విశృంఖల జీవనానికి అలవాటు పడ్డ ఆ మనుషులు, నియమవంతులవడానికి ఆటే.

కాలం పట్టలేదు. ఫాదర్ జోసఫు ఫ్రాన్సులో వున్న తన సోదరి ఫిలోమినాకి ఉత్తరం వ్రాస్తూ యిలా అన్నాడు: 'నా వికారేజ్ లోని ప్రజలు బడి పిల్లలవలె నున్నారు. అల్లర్ల ఆగడం మొదలు పెడితే, ఎవరెక్కువ అల్లరిచేస్తారా, అని పంతాలాడుకున్నట్టే, చదువు విషయంలో ఎవరెక్కువ బాగా చదువుతారా, అని పోటీ పడ్డట్టే, ఈ అమాయక ప్రజలు వెనకటి విశ్వంఖిలతని యెలా ఆనందించాగో, యిప్పటి నియమనిష్టలని కూడా అడే ప్రకారం ఆచరిస్తున్నారు.'

ఫాదర్ జోసఫుకి మామూలు కార్యభారంలో పాటు మరొక కొత్తది నెత్తిన పడింది. ఫిబ్రవరిలో అతను లాస్ వెగాస్ అనే ప్రదేశానికి బిషప్ ఆజ్ఞప్రకారం వెళ్ళి వలసి వచ్చింది, తిరిగి రావలసిన రోజుకి రాకపోయేసరికి, ఎందుకు రాలేదు చెప్పా - అని లెటూర్ ఆందోళన పడ సాగాడు.

ఒకరోజు పొద్దుట, ఒక కుర్రవాడు, ఫాదర్ జోసఫు ధవళాశ్వమైన కంటెంట్ యెక్కివచ్చి, ఒక విచార వార్త తెలిపాడు. పెకోస్ ప్రాంతాల ఒక గ్రామంలో విశ్రమించినప్పుడు, జోసఫుకి నల్లబొబ్బల వ్యాధి అంటు కుందట. అక్కడ చాలామంది ఈ వ్యాధితో మరణిస్తున్నారని తెలిసి, చనిపోయిన వారి ఆత్మలకి పారిశుధ్య కర్మ జరిపేందుకు వెళ్లాడు జోసఫు. అక్కడ బయలు

దేరేసరికి వ్యాధిలేదు గాని, మార్గమధ్యాన ఈ కుర్రవానికి ఆ వ్యాధి పొడసూపింది.

యువకుణ్ణి తమ తోట చివరభాగానున్న పాకలో వుంచమనీ, అతన్ని పది మందితో కలవనీయక వేరేగా అట్టే పెట్టమనీ ఆజ్ఞాపించాడు బిషప్. లొరెటా సిస్టర్సుని అతని కావలసిన మందూమాకూ సంగతి కనుక్కోమన్నాడు. ఆ అబ్బాయికి మరీ ఎక్కువగా తిండిపెట్టవద్దనీ, ఒక డొక్కమాడుస్తూ వుండమనీ వంటవానికి ఆదేశించి, తను ప్రయాణానికి సిద్ధమయ్యాడు. తన నౌఖరు 'ఏంజలికా'ని తీసుకుని వచ్చేసరికి, ఈ ప్రయాణానికి యిది వద్దనీ కంటెంట్, ఏంజలికాలని ఒక దగ్గిరుంచమనీ చెప్పి, జోసఫు అనారోగ్య వార్త తెలిసిన రెండు మూడు గంటలలో శాంటాఫె నుంచి బయలుదేరాడు లెటూర్.

పెకోస్ వెళ్ళి జాకింట్లోని తోడు తీసుకు ముందుకు వెళ్ళాలి. జాకింట్లో గ్రామం చేరుకునేసరికి మిట్ట మధ్యాహ్నం దాటింది. కొండల మధ్య పొందికగా వున్న గ్రామ మది. జునిపర్ మొక్కలూ, దేనదారు వృక్షాలూ, ఎర్ర పొవలూ అమితంగా కనిపిస్తున్నాయి. తన గుర్రాలిక్కడ మార్చుకుని, వేరు గుర్రాలమీద యిక్కడ నుంచి ప్రయాణం చేయాలని బిషప్ అనుకున్నాడు. జాకింట్లో, ఆ గ్రామంలోని మిగతా పెద్దలూ రాత్రివేళ పర్వతారోహణ ఔమదాయకం కాదనీ, ఆ రాత్రికి అక్కడ వుండి

పోయి తెల్లవారగట్టే వెళ్ళమనీ అన్నాడు. నీలి ఆకాశం మీద పడమటి దిక్కున పర్వతాలకు వెనక్గా ఒక దళ సరి మేఘం చలనం లేక అతుక్కు పోయినట్లు కనపడుతోంది. ఊరి పెద్ద ఆ మేఘం వంక పరిశీలనగా చూసి 'ఈదురు గాలి తప్పదు' అన్నాడు.

ఆ పూటకి అక్కడ వుండేందుకు అయిష్టంతోనే బిషప్ గుర్రం దిగి, జాకింట్లోకి ఒప్పజెప్పాడు. ఈ పెద్దల మాట మన్నించేందుకు అతి విలువైన కాలాన్ని పాడు చేసుకోవలసి వస్తోందే అనిపించిందతనికి. మరో రెండు గంటలకిగాని సూర్యాస్తమయ మవదు. ఒక గంటసేపు అక్కడున్న పురాతన చర్చి మందిరం చూస్తూ గడిపాడు. ఎట్టకేలకు ఆకాశం మీది నారింజపండు తామ్ర వర్ణం దాల్చి, పొదలమాటుకి జారిపోవడంతో లోకమంతా నల్ల దనం ఆవహించింది. ఎర్ర యిటుకల చర్చి గోడలు చారి త్రక ధూళితో అలసటాల్చి ఆవులిస్తున్నట్టుగా వున్నాయి. ఆ శిథిల ప్రాంగణంలో పచ్చార్లు చేస్తూ వుండగా, సహచరుడైన జోసఫ్ గురించి యెన్నో తలంపులు వచ్చాయి. అతను యెటువంటి అవస్థలో ఆ కుగ్రామంలో పడి వుంటాడో! జోసఫ్ మొదటి నుంచి అర్భకుడే. అతని ఆరోగ్యం ఏమంత దృఢమైనదికాదు. మత శిక్షణ పొందుతూ వుండే రోజుల్లో కూడా అతన్ని ఆర్మెల్లకీ, ఏడాదికీ విశ్రాంతికని ఆరోగ్య కేంద్రాలకి పంపుతూ వుండేవారు. తనూ జోసఫ్ ఓహియో రాష్ట్రంలో ఘోరీలుగా పని చేస్తూ ఉండగా రెండుసార్లు

తను మృత్యు ముఖంలోకి ప్రయాణం చేశాడు. ఒక సా
రేమో అతని పేరు, 'చనిపోయిన వాళ్ళ పట్టి'లో కూడా
వేసేశారు. కాని బతికి బయటపడ్డాడు. రెండుసార్లు మృత్యు
వుకి తోకరా యిచ్చిన మనిషి, ఈసారి మాత్రం తప్పించు
కోలేడా అని లెటూర్ ఆశ.

ఆ జీర్ణ మందిరం చుట్టూ తిరుగుతూ, ఎన్నో విష
యాలు ఆలోచించ సాగాడు లెటూర్. ఈ ప్రదేశం ఎంత
పొడిగానూ పరిశుభంగానూ వుందో! గోడల్ని అనుకుని
రాతి బెంచీలు కూడా ఉన్నాయి. వాడకం లేని గదులెన్నో
కనపడ్డాయి. ఈ రాత్రికి తను యిక్కడ విశ్రమించవచ్చు
నని అనుకున్నాడు. ఏ జాగా బావుంటుందో కూడా ఎన్ను
కున్నాడు. గాలి కీచుమని తోదిస్తోంది. చూస్తూ వుండగానే
చుట్టూ చీకటి కమ్ముకుపోయింది. చర్చికి కొంచెం దిగువగా
వున్న ఆ గ్రామంలోని యిళ్ళలో దీపాలు ఎర్ర కాంతితో
వెలిగాయి, జాకింటో తన కోసం, కొంచెం దూరంగా ఒక
శిల మీద, దళసరి దుప్పటీ కప్పుకు, చలికి బుజాలు కొంచెం
ముందుకు వంచుకు నిలబడ్డాడు.

'వంట అయింది' అని జాకింటో చెప్పేసరికి, లెటూర్
అతనిని అనుసరించాడు. ఆ రాత్రికి బిషప్ ఫోజనం వారిం
ట్లోనే! ఆ గ్రామంలోని యిళ్ళన్నీ అరలమాదిరి ఉన్నాయి.
జాకింటో యింటి ముందు ఒక నిచ్చెన వుంది. ఆ నిచ్చెన
మీది నుంచి మిద్దె మీదికి వెళ్ళవచ్చు. మిద్దెలో మరొక
కాపురం వుంటోంది. గుమ్మం పొట్టిదవడంవల్ల ఏ మాత్రం

ఏమరు పాటుగావున్నా బుర్ర తంగుమంటుంది. అందుచేత
 బిషప్ శిరసు వంచుకుని యింట్లోకి వెళ్ళాడు. ఈ పొట్టి
 గుమ్మాలవల్లా నేల కిందుగా యిళ్ళు వుండటం వల్లా చలి
 గాలుల ఉధృతం కొంత తగ్గుతుందని అక్కడి వారి నమ్మకం.
 గది సన్నగా పొడవుగా వుంది. గోడలు శుభ్రంగా వెల్ల
 వేయబడి వున్నాయి. పేవో రెండుమూడు జంతు చర్మాలు
 తగిలించబడి వున్నాయి. తప్ప మిగతా మేర యావత్తూ
 అతి ధవళంగా వుంది. రంగు కంబళ్ళు దళసరివి ఒక
 మూలని నేల మీద మడతలతో పేర్చబడి వున్నాయి.
 అక్కడే ఒక మూలగా గదిలో నిప్పుగూడు వుంది. నిప్పు
 గూడు దగ్గరనే ఇంట్లో వాళ్ళు పడుకుంటారు. పూర్తిగా
 మట్టి నేల అవడంవల్ల పొగటివేళ పీల్చుకున్న వేడ్కిని, ఇది
 రాత్రంతా అట్టే పెట్టుకోగలుగుతుందట. అంటే ఈ మట్టి
 నేల బయట నేలంత తొందరగా చల్లబడదు. వేగంగా
 చల్లబడకుండా, వుండేందుకు, నిప్పుగూడు కూడా సాయ
 పడుతుంది. నిప్పుగూడులో వేసిన కర్రపేళ్ళు గదిని తమ
 సుగుంధంతో ముంచెత్తుతున్నాయి. వేడితోపాటు
 పరిమళాన్ని కూడా ఇచ్చే చెక్కలవి. నిప్పుగూడుని ఆను
 కునే వంటపొయ్యి ఉంది. జాకింట్లో భార్య కేరా అతిథి.
 కోసమని గోధుమ రొట్టె, బటాణీల వేపుడూ మొదలైన
 వాళ్ళ ప్రత్యేక వంటకాలు కొన్ని చేసింది. బిషప్ భగ
 వన్నామం స్మరించి భోజనం ముట్టుకున్నాడు. పురుషులిద్దరూ
 భోంచేస్తూ వుండగా, కేరా వుయ్యాలలో పడుకున్న పాపని.

వూపుతోంది. ఆ పాపకి ఒంట్లో నలతగా ఉంటోందిట. ఏం జబ్బు? - అని లెటూర్ అడగలేదు. ఆఖరికి చూస్తానని కూడా అనలేదు. ఎంచేతనంటే వీరు తమ పసి పిల్లలని ఈ చలికాలంలో వూపిరాడనన్ని బొంతలు, చుట్టూ చుట్టి పడుకోబెడతారు. చలికాలంలో పాపలకి నీళ్ళే పోయ్యరు. అటువంటి వాళ్ళకి సలహాలిచ్చి ప్రయోజనమేమిటి?

జాకింట్లో పాపకి తనేమీ ఉపకారం చేయలేక పోయాననే, అని లెటూర్ కి దిగులేసింది. పెకొస్ లో ఈనాడు వుయ్యాలలంతగాలేవు. శిశు మరణ సంఖ్య విపరీతంగా వుండటంవల్ల జాతి నానాటికి క్షీణిస్తోంది. ఇక వయసులోవున్న స్త్రీ పురుషులు తగినంతమంది సంతానాన్ని యెందుకనో కనడంలేదు. బహుశా ఆ జాతిలోని జీవ శక్తి క్షీణిస్తోందేమో! మశూచికం మొదలైన అంటువ్యాధులు వారి మీద ఎప్పటికప్పుడు దాడి జరిపి, తమ వంతు పుచ్చుకుంటాయి.

శిశు మరణాలు, స్రమాద వ్యాధులు, యువతీ యువకుల అలసత్వం - యివే కాకుండా, యింకా బోలెడన్ని కారణాలు చెబుతారు. అసలీ ప్రాంతాల ప్రతి తెగకీ సంబంధించిన కథలు అనేకం యిలాటివి వున్నాయి. ఈ తెగ ప్రజలు యేదో కొండ గుహలో, ఒక పవిత్రాగ్నిని తర తరాలుగా కాపాడుతున్నారనీ, అది యేనాటికీ ఆరదనీ, ఆ పవిత్రాగ్ని యెక్కడ ఉన్నదీ, శ్వేత జాతీయులకు

చచ్చినా, తెలియ నివ్వరనీ, ఆ అగ్ని దేవతను తృప్తి పరచడం కోసం ఈ జాతి ప్రజలు తమ శక్తినంతా వినియోగిస్తున్నారనీ ఒక కథ ! ఆ అగ్ని ఆరిపోకుండా కాపాడవలసిన భారం యువకులదట. అందుచేత, ఉత్తమ యువకులందరూ ఆ అగ్నిని సంరక్షించే నిమిత్తం ప్రాణాలు భారపోస్తున్నారు. ఈ కథ లెటూర్ కి నమ్మ శక్యంగా తోచలేదు. 'ఒక వేళ పవిత్రాగ్ని అంటూ ఒకటి ఉన్నప్పటికీ చుట్టూ యిన్ని చెట్లు, యింత కలప ఉన్న ప్రదేశంలో అగ్నిని కాపాడటం ఏమంత కష్టమైన పని ? యిది నిరాధారమైన కథలా కనపడుతోంది' అనుకున్నాడు లెటూర్.

పవిత్రాగ్ని తర్వాత సర్పం కథ ఒకటుంది. 'నాగరాజు' సంగతి స్పానిష్ పరిశోధకులూ, అమెరికన్ పరిశోధకులూ బయటకు తీశారు. నాగదేవత కథ నమ్మడానికి చాలా కారణాలు కనపడతాయి. ఈ జాతి ప్రజలు సర్పారాధకులు. అంతేగాక, వీళ్ళందరూ తమ యిళ్ళల్లో ఒక కట్ట పాముని పెంచుతారట. అది యింట్లో ఒక రహస్యపు సొరంగంలో పెరుగుతూ వుంటుందట. ఇళ్ళల్లో కట్ట పాముల విషయం యిలా వుండగా, పర్వతం మీద ఒక బ్రహ్మాండమైన పాము వుంది. ఆ సర్పరాజుని వీళ్ళు పండుగ రోజున పర్వతం మీద నుంచి పూళ్ళోకి పట్టుకు వచ్చి, ధూపదీప నైవేద్యాలతో దానికి పూజలు చేసి తమ పసి పిల్లలని ఆ 'నాగప్రభువు'కి బలి యిచ్చేవారట. ఆ కారణంగా జాతి సంఖ్య తగ్గిపోయిందని పరిశోధకుల వాదన.

వీటన్నిటి కంటే పాశ్చాత్యులు పట్టుకు వచ్చిన అంటు వ్యాధులు అసలు కారణం కావచ్చు. స్థానిక ప్రజలలో కోరింత దగ్గు, చీడ, గవజ బిళ్ళలూ లాటివి కూడా, కలరా అంత ప్రమాదకరంగా పరిణమిస్తాయి. వ్యాధి సోకాక, బతకడం బతక్కపోవడం అనేది వీరు జరిపే వైద్య ప్రక్రియ మీద ఆధారపడి వుండదు. వారు వైద్యాలు చేయరుగా - దేవతలకి శాంతి చేస్తారు. అందుచేత, నూకలుంటే బతకడమేగాని మందునల్ల కాదు. ఏమైనా పెకోస్ జాతి నానాటికి క్షీణిస్తున్న మాట మట్టుకు నిజం. జాకింటోయిల్లు ఆ గ్రామానికి చివరని వుంది. పాడుపడ్డ యిళ్ళు అనేకం కనిపిస్తాయి ఆ వూళ్లో. ఒకప్పుడు ఆ గ్రామ జనాభా ఆరు వేలు వుండేదట. ఇప్పుడున్నది నూరుమంది. స్పానిష్ దేశీయులు వెనుక యిక్కడ స్థావరంగా ఉండి, వీరి దగ్గర నుంచి ధాన్యం జంతు చర్మాలూ మొదలైనవి కప్పంగా పుచ్చుకునేవారట. ఒక వసంత కాలంలో వీరు కర్ణాకర్ణి గా వినపడుతున్న 'ఏడు బంగారు నగరాలు' వెతికేందుకు పెకోస్ లోని పురుషులని బానిసలుగా మార్చి, స్త్రీలను ఉంపుడు కత్తెలుగా చేరదీసి ఆ 'సప్తపురి అన్వేషణ'లో కొండలూ గుట్టలూ దాటుకు ముందుకి చొచ్చుకు పోతూ యేదో మహాబిలంలో కూరుకు పోయి మరణించారట. ఇప్పటికీ ఈ 'సప్తపురి కథ'ని అక్కడి వాళ్ళు చెప్పుకుంటూ వుంటారు.

నిప్పు గూడు పక్కగా కూచున్న లెటూర్ ని, పర్వతాల మీదుగా అవ్యక్తగానం ఆలాపించుకుంటూ వచ్చే వాయువులు స్పృశిస్తున్నాయి. ఎన్నో వింత సంగతులతో నిండిపోయింది లెటూర్ మనసు. తన పక్కగా కూచున్న జాకింట్లో మనోవీధిలోకి కూడా, తనకు కలిగిన వంటి తలం పులే వచ్చాయా? ఒక్కోసారి రివ్వున కొట్టే ఆ గాలి, భూత కాలాన్ని తుడిచేసే తీవ్ర వాదిలా వుంటోంది. దేన్నో చెరిపేసెయ్యాలనే ఆత్రంతో గంతులెడుతోంది. ఆ మహా ధృతాన్ని మానవలోకం తల వంచుకు ఆలకించాల్సిందే. కాని ఉయ్యాలలో పసిపాప మాత్రం ఆ వాయుదేవత ఆగ్రహాన్ని లక్ష్యపెట్టడం లేదు. తన శక్తి కొద్దీ తనూ యేడుస్తోంది. జబ్బు పిల్ల లేడవడం సర్వసహజం, అనే నిశ్చింతతో ఒక మూలకి నక్కి కూచుంది క్షేరా. వెచ్చని నిప్పు గూడులోకి చూస్తున్నాడు జాకింట్లో.

బిషప్ తన ప్రార్థన పుస్తకం తెరచి, ఒక గంట సేపు ఆ వెలుతురులో ప్రార్థన గీతాలు చదివాడు. ఆ దైవనామ, సంకీర్తన అతనికి కాస్త ప్రోత్సాహ మిచ్చింది. నూతనోత్సాహమై, కంబళు కప్పుకు, తను పరుండవలసిన చోటుకని బయలుదేరాడు. చర్మపు దుస్తులతో జాకింట్లో అతని వెంట వెళ్ళాడు. ఎన్నో యిళ్ళు దాటుకుని శిథిల ప్రాంగణం చేరుకున్నారు. ఆ చర్చి గోడలు చాలా చోట్ల పడిపోయి వున్నా, 'మేము పూర్తిగా పడిపోలేదు

సుమా, ఈ తుఫాను లెన్నో మేము చూశాం... అని అంటున్నాయి ఆ నక్షత్ర కాంతిలో.

2

ఎంత చలి అయినా, సూర్యోదయం కాక పూర్వం లేనడం అలవాటు బిషప్ కి. అర్ధరాత్రి గడిచాక మరీ ముడుచుకు పడుకోవలసి వచ్చింది. కళ్ళు తెరుపులకి వచ్చాక మొట్టమొదటి పనేమిటంటే భగవద్భావనం. తెల్లారి లేచాక మొదటి పని ప్రార్థన అనుకునేవాడికి, ఏ పనికై నా, బోలెడు తీరిక వుంటుందని - జోసఫ్ అభిప్రాయం.

లెటూర్ లేచేసరికి, గ్రామం యింకా మేల్కొలేదు. జాకింటో యింటికి వెళ్ళి, తలుపుతట్టి లేపి కుంపటి చెయ్యమన్నాడతన్ని. అతను అశ్వాలు సిద్ధం చేసేలోపున కాఫీ పెట్టుకొని, తన దగ్గరున్న మెక్సికన్ బ్రెడ్ ఒక ముక్క కోశాడు. ఆ రొట్టె ఆ నీళ్ళ కాఫీ వుంటే రోజులకి రోజులు ప్రయాణం జెయ్యగలడు లెటూర్. ఇంత పొద్దుట తిండేమిటని జాకింటో గునిశాడు. అలాకాదు అని లెటూర్ అతన్ని కూచోపెట్టి, తన రొట్టెలో చెరి సగం అతనికి యిచ్చేడు. క్లేరా యింకా నిద్ర పోతోంది, గదిలో ఒక మూలగా.

నాలుగయేసరికి ప్రయాణీకు లిద్దరూ రోడ్డు మీదకి వచ్చారు. ముందు జాకింటో దారి తీస్తున్నాడు; వెనక బిషప్. మధ్యాహ్నం దాకా అలా ప్రయాణం చేస్తూనే

వున్నాడు. 'ఇక్కడ కాసేపు ఆగుదామా!' అన్నాడు. లెటూర్. జాకింట్లో ఆకాశంవైపు చూసి, 'వద్దు వద్దు' - అన్నాడు. ఆకాశమండలంలో సూర్యదర్శనమే లేదు. మొదట్లో తేలికగావున్న గాలి, రానురాను బరువెక్కింది. అంటే కొంతసేపట్లోనే మంచు పడుతుందన్న మాట. చూస్తూ వుండగానే సరుగుడు చెట్లమీద మంచు ముద్దలు పేరుకుంటున్నాయి. ఒక సుడిగాలి బాటసారు లిద్దరినీ కొంచెం సేపు చుట్టేసింది. సముద్రంలో తుపాను లాగానే వుంది నేలమీది ఈ మంచు తుపాను కూడా. మంచుకన్నె పరిచ, యంతో గాలి దేవునికి ద్విగుణీకృతోత్సాహం కలిగినట్టుంది. దారి తీస్తున్న జాకింట్లో, లెటూర్ కి కనపడటంలేదు. అతను కప్పుకున్న కంబళీ రంగూ, అతని తల, అతని భుజమూ, అతని గుర్రపు తోక. - ఈ ప్రకారం ఆనవాళ్ళు చూసుకుంటూ ప్రయాణం సాగిస్తున్నాడు బిషప్. కళ్ళ ముందు కనబడే సరుగుడు చెట్లు చూస్తూ వుండగానే మంచుతో కప్పడిపోయాయి. దారి, దారి గుర్తులూ, పర్వతమూ, పర్వతము మీది రాళ్ళూ యివన్నీ కూడా, మంచుతో కప్పడిపోయి, ఒకే తెల్లని దుప్పటిని లోకం మీద పరిచాడా దేవుడు - అన్నట్లుంది,

జాకింట్లో తన గుర్రం మీద నుంచి క్రిందికి దిగి, కంబళ్ళు తను పుచ్చుకు, సామానుల సంచీ బిషప్ వేపుగా గిరవాటు వేస్తూ 'తొందర పడాలి. ఒక ఊణం ఆలస్యం

చేయకూడదు. నాకీ దగ్గరలోనే ఒక స్తలం తెలుసు.
అని పెద్దగా అరిచాడు.

‘ఈ గుర్రాల్ని యిక్కడ యెలా వొదిలి పెడ
తాం?’ అని బిషప్ నోరు లేని జీవాల తరపున మాట్లా
డాడు. ‘వాటి దారి అవి చూసుకుంటాయి. మన దారిని
మనం పోదాం,’ అన్నాడు జాకింట్లో నిర్దాక్షిణ్యంగా.

ఆ తర్వాత ఒక గంటసేపు లెటూర్ యమయాతన
అనుభవించాడు. కంటి కేమీ ఆనడం లేదు. గాలి
పీల్చలేకుండా వున్నాడు. నోరు తెరుచుకు ఆయాస
పడుతూ వూసిరి తిత్తులు నింపుకుంటున్నాడు. కనపడి
కనపడని రాశ్వమీదుగా, నేల కొరిగిన చెట్లమీదుగా,
మంచుగుంటల్లో పడుతూ, లేస్తూ, యిక్కడితో యిక
అయిపోయిందనుకుంటూ, మళ్ళీ జీవితేచ్ఛ ప్రసాదించే
కడసారపు సాహసంతో ఒక అడుగు ముందుకు వేస్తూ,
దీనాతిదీనంగా, ఆ జాకింట్లో బుజాలమీద వుండే రంగు
దుప్పటి కోసం దృష్టిని కేంద్రీకరిస్తూ, ఒక్కొక్క అడుగే
ముందు వేస్తున్నాడు. ఒక గంటసేపు అలా పోరా
డాడు ప్రాణాలమీద తీపితో.

క్రమేణా, దశసరి మంచు కాస్త పల్చబడింది.
జాకింట్లో యెత్తు ప్రదేశం మీద నిలబడ్డాడు. బిషప్
కూడా ఆ చోటు చేరుకు, అతని పక్కగా నిలబడ్డాడు.
ఆ గండశిలమీద నిలబడి చూస్తే, చుట్టూ పరుచుకు

పోయిన తెల్ల మంచు, ఆ మంచు తుపాను వృధృతమూ
 స్పష్టంగా వాళ్ళకి కనపడ్డాయి. తుపానుకి బయట నుండి
 వాళ్ళు తుపానును చూడగలిగారు. దుప్పట్ల మూట
 భుజం మీదనుంచి క్రిందికి దింపి, శిఖరాగ్రం ఎక్క
 జోతున్నాడు జాకింట్. బిషప్ తలపై కెత్తి చూశాడు.
 తెరుచుకున్న రాతి పెదవుల్లా వుంది ఆ కొండ శిఖరం.
 జాకింట్ క్రింద పెదవి మీదికి ఎక్కి, లెటూర్ ని కూడా
 అంతదాకా యెక్కించి, తను క్రిందకి వెళ్ళి దుప్పట్లమూట
 తీసుకువచ్చేదాకా, అక్కడే నిలబడమన్నాడు. బిషప్ కి
 తనేదో రాతి రాక్షసి నోటిముందు నిలబడ్డట్టుగా వుంది.
 జాకింట్ మూట పట్టుకువచ్చాక, యిద్దరూ లోనికిదిగారు.
 క్రింద పెదవినుంచి లోపలికి దిగేందుకు కర్ర నిచ్చిన ఉంది.

ఈ బిలంలో ప్రవేశించాక బిషప్ మనసు పరిపరి
 విధాలపోయింది. ఇదేదో అత్యద్భుత ప్రదేశం. ఇక్కడి
 వాసన, ప్రాణభీతివల్ల తనిక్కడికి నచ్చి దాక్కోడం
 యివేమీ బిషప్ కి బావూలేదు. బిలంలో కూడా చాలా
 చల్ల గానే వుంది గాని బయటంత ఘోరం కాదు. తన శిర
 స్సుకి యిరవై అడుగుల యెత్తునున్న ఒక రంధ్రం ద్వారా
 వెలుతురు వస్తోంది లోపలికి.

బిషప్ ఆ బిలాన్ని ఆశ్చర్యంతో పరికిస్తూ, దీని
 వైశాల్యం ఎంత ఉంటుందా అని లెక్కకట్టబోయాడు,
 జాకింట్ నాలుగుమూలలా ఏదో వెతుకుతున్నట్టుగా
 చూశాడు. లోపల కావలసినన్ని చితుకులు వున్నాయి,

‘తొందరగా నిప్పు రాజెయ్యి; లేకపోతే ఈ చలికి బిగుసుకు పోతాము’ అన్నాడు లెటూర్.

‘ఫాదర్, మిమ్మల్ని స్థలంలోకి నేను తీసుకువచ్చి ఉండకూడదు. యిది మావాళ్ళ పవిత్ర స్థలం. ఇక్కడ నుంచి వెళ్ళాక ఈ సంగతి మీరు పూర్తిగా మర్చిపోవాలి. ఇటువంటి స్థలం ఒకటున్నట్టూ, యిది చూసినట్టూ, మీ రెవరితోనూ అనకూడదు సుమండీ!’

‘తప్పకుండా మర్చిపోతాను. కాని ఈ చలినుండి బతికి బయటపడ్డాక కదా, మర్చిపోవడాయూ, జ్ఞాపక ముంచుకోవడాలాగాను. నా తల గిరగిర తిరుగుతోంది. వెంటనే వెచ్చనిమంట వెయ్యకపోతే, నే నింక కళ్ళు తెరుస్తా ననుకోను.’

జాకింట్లో మూటవిప్పి, అందులో పొడిగా వున్న కంబళీని, వొణుకుతున్న బిషప్ కిచ్చి కప్పుకోమన్నాడు. ఈలోగా అక్కడి బూడిదయెత్తి, కాలిన కట్టెలు ఒక పక్కగా చేర్చి, చెకుముకి రాళ్ళతో నిప్పుచేసి, ఆ నిప్పుకి చితుకులువేసి మంటని పెంచాడు.

ఆ కొండ బిలంలో అనేక చోట్ల కంతలు అవుపడు తున్నాయి. అవన్నీ పూడ్చడం సాధ్యమయే పనికాదు, ఒక వైపుగా ఒకకంత మానవుని శిరసంతది, నేలకి ఏడడుగుల ఎత్తున ఉంది. బిలంలోగల చిన్న చిన్న రాళ్ళు అక్కడ పేర్చి, రాళ్ళతో దాన్ని పూర్తిగా మూయడ

మయాక, దోసిళ్ళతో కాలిన బూడిద తీసుకు, తడిమంచూ బూడిదా కలిపి, దానితో ఆ రాళ్ళపేర్చుని జాగ్రత్తగా అలికాడు జాకింట్లో. ఒక పావుగంట పట్టింది ఆ కార్యక్రమం, ఈలోగా చలిమంట పెద్దదై, వెచ్చదనం చుట్టూ ఆవరించడంతో, బిలంలోని వెనుకటి దుర్వాసనపోయి, చితుకులు కాలడంవల్ల ఒక కొత్తపరిమళం రా నారంభించింది. ఆ చితుకులేవో సుగంధవృక్షానివి కాబోలు! లెటూర్ కి ఏదో మగతగా ఉంది. తలలో ఏదో గిరగిరతిరుగుతోన్నట్టుంది. తన దేహంలోని రక్తప్రవాహం పైన పడే శీతల ప్రభావమే యిటువంటి నైపరీత్యానికి కారణమేమో అనుకున్నాడు కాసేపు. తుమ్మెదల ఝంకారమూ దూరా న్నుంచి యేదో డప్పులు మోతా వినపడుతోందతనికి. 'నీకూ వినపడుతోందా అలాటిది?' అని అడిగాడు జాకింట్లోని. మొదటిసారిగా జాకింట్లో పళ్ళికిలిస్తూ నవ్వి, కాలే చితుకొకటి దీపంమాదిరి చేతపుచ్చుకు, ఫాదరీని తనవెంట బిలం లోపలికి తీసుకువెళ్ళాడు. అక్కడ ఒకచోట కొద్దిగా బీట వారినట్టుంది. ఆబీటవారిన ప్రదేశంమీద మట్టిపూత పూసిఉన్నది. జాకింట్లో ఆ మట్టిపూతని తన దగ్గిరున్న చాకుతో కోసి, అక్కడ చెవివుంచి అడుగునుంచి నస్తున్న శబ్దం తను విని, బిషప్ నికూడా వినమన్నాడు.

ఫాదర్ లెటూర్ కి ఆ బీట అడుగు నుంచి ఒక మధురమైన శబ్దం వినపడింది. అది పృథ్వీమాత అనాదిగానం భూగర్భం నుంచి ప్రవహించే ఒక నదీమ తల్లి ఆ.

బిలం అడుగు భాగం నుంచి జలజల పరువులెత్తుతోంది. ఆ ప్రవాహ వేగానికి బిలం యావత్తూ దద్దరిల్లుతోంది. నీరు చాలా అడుగ్గా, పర్వత పీఠానికి యింకా లోతుగా, మానవుని కంట పడటం యిష్టంలేనట్టు, ఆ చీకట్లని తెంచుకు మహోద్వేగంతో పరుగు తీస్తోంది.

‘ఎంత వేగం, ఎంత వేగం! భయం పుట్టించేటట్లుంది ఆ పారుదల?’ అన్నాడు ఛాదర్ లేచి నిలబడుతూ. జాకింట్లో, బీటవారిన ప్రదేశానికి తిరిగి మట్టిపూత పూస్తూ, ‘మీ మెదడులో కల్పితమయ్యే ధ్వనులకి యిదీ కారణం’ అన్నాడు.

ఇద్దరూ చితుకులమంట వున్న చోటు చేరుకున్నారు. రాతి పెదవుల వెనుక, పగటి కాంతి పల్చబడుతోంది. ఆ రోజు దినకరునికి అస్తమించడం యిష్టం లేనట్టుగా వుంది. తాము తెచ్చుకున్న కాఫీ పాత్రా, బ్రెడ్డుముక్కా ముందర పెట్టుకు, నిప్పులవైపు చూస్తున్నాడు లెటూర్. పొడి దుప్పటిమీద మంచుముద్దలు కాసిని పోగుచేసి, వాటిని కాఫీ పాట్లోనేసి నిప్పులమీద వుంచాడు జాకింట్లో. అతను కాఫీ ప్రయత్నంలో వుండగా. బిషప్ తన జేబు లోంచి ‘టావోస్ విస్కీ బాటిల్’ తీసుకుని నాలుగు గుక్కలు గడగడ పుచ్చుకున్నాడు.

కాఫీ తయారయింది. ఇద్దరూ కాఫీ బ్రెడ్డు పుచ్చుకుంటున్నారు.

‘మనం నిజంగా అదృష్టవంతులం. తెగించి గుర్రాలని వదిలేశాం కాబట్టి, యిక్కడికి చేరుకోగలిగాం. నేనైనా యిక్కడికి ఒకటి రెండు సార్లు వచ్చానేమో-అంతే! చేరుకోలేక పోతామా అని మొండి ధైర్యం చేశాను’ అన్నాడు జాకింట్.

‘ఇంత ప్రమాదం ముంచుకొస్తోందని నాకు తెలీనే తెలీదు. నువ్వు వుద్దండుడివి’ అన్నాడు బిషప్, తన ప్రాణాలు కాపాడిన కుర్రవాణ్ణి అభినందిస్తూ.

ఆ రాత్రి లెటూర్ తన ప్రార్థనా గ్రంథం చితుకుల వెలుగులో తెరిచాడు. అసలు యివ్వాలి తెల్లారింపు ట్నుంచీ, దైవ చింతన ఒకసారి కూడా కలుగలేదు. జాకింట్ చేత ప్రార్థన గీతాలు చెప్పించి, భగవన్నామం జిహ్వాని మాధుర్యంతో నింపుతూ వుండగా కంబళ్ళు చుట్టుకు, పాదాలు నిప్పులు దెసగా వుంచి, నిద్రా ప్రయత్నంలో పడ్డాడు. లెటూర్ ఒక రాత్రినేళ మెళుకువ తెప్పించుకు, బిలంలోకి వచ్చి రాగానే జాకింట్ రాళ్ళతోనూ మట్టితోనూ పూడ్చేసిన ఆ కంత ఏమిటో చూద్దామనుకున్నాడు.

అనుకున్నట్టుగానే, అర్ధరాత్రి మెలుకువ వచ్చింది. చితుకుల మంట ఉజ్వలంగా వెలుగుతోంది. ఆ కాంతివల్ల బిలమంతా వెచ్చదనంతోబాటు తేజోవంతమయింది. ఏకంతనై తే మూశాడో, అటువైపు చేతులు పరుచుకు,

అక్కడ అడ్డంగా పడుకున్నాడు జాకింటో. నిద్రలో కూడా అతని చెవులు, ఆళ్ళకంతకి వెనకాలగల ఏదో శబ్దాన్ని ఆలకిస్తున్నట్లుగా వున్నాయి. బిషప్ తను పడుకున్న చోటు నుంచి కదలేదు సరికదా, తెరచిన కళ్ళు వెంటనే మూసేసుకు, జాకింటో కనుగప్పి ఆ రహస్యం తెలుసుకోవాలనే దుర్బుద్ధి తన కెందుకు కలగాలా అని వాపోయాడు.

మర్నాడు తెల్లారేక యిద్దరూ ఆ రాత్రి పెదవుల నుంచి వెలుఫలకి వచ్చారు. చుట్టూ కనిపించే ధవళ లోకం, అరుణ కిరణాలతో చెలిమిచేసి, ఎర్రదనం తెచ్చుకుంది. గులాబీ మేఘాలు మంచుకన్నెలతో పరిహాసమాడుతున్నాయి. లోకంలోగల మెత్తదనమూ, మృదుత్వమూ ఆ ఉదయపువేళ శిఖరంమీదనున్న ఆ పునర్జీవిత లిద్దరికీ కనపడ్డాయి. హిమ సమూహంలో కప్పడిపోనలసిన ఈ దేహాలని భగవంతుడు ఎందుకనో అట్టేపెట్టాడు - అనుకున్నాడు లెటూర్.

గుర్రాల కోసం వెతకడం అనవసరమన్నాడు జాకింటో. అవి మంచులో ఖచ్చితంగా కూరుకుపోయి వుంటాయి. మంచు కరిగాక, తమ జీనులూ, కళ్ళెల్లూ, యితర సామగ్రి దొరుకుతాయన్నాడు. ఎనిమిది మైళ్ళు కాలినడకని ప్రయాణంచేసి, అక్కడోకచోట రెండు గుర్రాలు అద్దెకు పుచ్చుకు, ఆ రాత్రి నక్షత్ర కాంతిలో మిగతా ప్రయాణం పూర్తిచేసి, జోసఫ్ వున్న గ్రామం చేరుకున్నారు. జోసఫ్ కి జ్వరం బాగా తగ్గింది. మనిషి కోలు

కుంటున్నాడు. లెటూర్ కంటే ముందుగా చేరుకున్నాడక్కడికి కార్సన్. కిట్ కార్సన్ దుప్పల వేట్కై అటు వైపు వచ్చి, జోసఫ్ జబ్బుపడ్డాడన్న వార్త తెలియటంతో, వెంటనే ఆ గ్రామం వచ్చాడు. జోసఫ్ కి గుర్రం మీద కూచోగల వోపిక రాగానే, శాంటాఫెకి ప్రయాణం చేయించి తీసుకువెళ్ళారు - కార్సన్, లెటూర్ లు. రోగిష్టి మనిషితోగనక తిరుగు ప్రయాణం నాలుగు రోజులు పట్టింది.

*

*

*

లెటూర్ తన మాట నిలబెట్టుకున్నాడు. జాకింటో చూపిన కొండ బిలం గురించి ఎవరితోనూ ఎక్కడా అనలేదు. కాని, అందు విషయమై ఆశ్చర్యపడకుండా వుండటమెలా? తల్చుకున్నప్పుడల్లా ఆ అనుభవం అతన్ని భయ సంభ్రమాలలో ముంచెత్తేది. ప్రాణాపాయ స్థితిలో వుండగా ఆ బిలం తన ప్రాణాలు కాపాడింది. ప్రాణప్రదాయిని అనే సంతోషంకంటే, దానిని గురించిన తలపు వచ్చినప్పుడల్లా హడలు పుట్టేది లెటూర్ కి.

జాకింటో స్వభావమూ, ఆ కొండ బిలమూ అతనికి అర్థంకాని విషయాలైపోయాయి. పెకోస్ మతస్తులలో కొన్ని వింత ఆచారాలు, విపరీత ధోరణులూ నిజంగా వున్నాయేమో ననిపించింది. శాంటాఫెలోని మెక్సికనులకు గాని, తెల్ల వారికిగాని ఈ స్థానిక ప్రజల మనస్తత్వమూ, మనోధర్మమూ పూర్తిగా తెలియవు.

వారిని గురించి తనకు తెలిసినంతవరకూ చెప్పి, గ్లోరిటా కనుమవద్ద నివసించే జెబ్ అనే వ్యాపారస్తునికి యింకా బాగా తెలుసు - అన్నాడు కార్సన్. ఆ జెబ్ తల్లి పాశ్చాత్య స్త్రీ, తండ్రి స్థానికవాసుడు. పర్వత ప్రాంతీయులకు పంచదార, పుప్ప, పొగాకు, విస్కీ, మొదలైనవి అమ్ముతాడట జెబ్. ఒకసారి అతను పెకోస్ పిల్లని ప్రేమించి, ఆ అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకుంటానని పట్టుపట్టడంతో, వాళ్ళమ్మ పెద్ద రాద్ధాంతంచేసి, ఆ పెళ్ళి తప్పించడంతో, యిక పెళ్ళే చేసుకోనని ఘోటక బ్రహ్మచారిలా ఉండి పోయాడట.

తన ఉద్యోగ ధర్మానికి చెందిన ప్రయాణాలలో ఒకసారి లెటూర్, ఆ జెబ్ యింటివద్ద ఆగాడు, ముఖ్యంగా అతని నోటివెంట పెకోస్ జాతివారి ఆచార వ్యవహారాలు నిందామనే ఆశతో.

పవిత్రాగ్నికి సంబంధించిన కథ అబద్ధం కాదేమో - అన్నాడు జెబ్. ఎటొచ్చీ, ఆ అగ్ని పర్వతాలలో ఉంచా, గ్రామం మధ్యని ఉంచా, అనే సంగతి చెప్పలేమన్నాడు. ఇక సర్పాలని గురించిన కథ విషయం ఊళ్లో కట్లపాములు వుండటం సర్వ సామాన్యం. అంచేత అవి యింట్లోనూ వుండవచ్చు. రెండేళ్ళ క్రితం ఒక కుర్రవాడికి పాముకరిస్తే, విస్కీ పోసేందుకు తన దగ్గరకు తీసుకు వచ్చారట. పాము అందరినీ కరిచినట్టే వాడినీ కరిచిందట.

‘వారు సర్పరాజుని దాచివుంచడం సంగ తేమిటి?’—
అని జెబ్ ని అడిగాడు లెటూర్.

‘అది సర్పమో, కొండ చిలువో, మరొకటో మనకి తెలియదు. అదేమిటో తెలీయదు గాని, దానిని పర్వదినా లప్పుడు పూజా పునస్కారాలు జరిపేందుకు మాత్రం తీసుకువస్తూవుంటారు. ఏమైనా వీరినిగురించి మనం పూర్తిగా తెలుసుకోలేము.’

జెబ్, అతని బాల్యంలో ఈ పాము కథలు చాలా వినివుండటం చేత, ఒకసారి పెకోస్ వారి ఉత్సవ సమయాన, వాళ్ళకి తెలీకుండా, ఆ రహస్యంగా తీసుకువచ్చే దేమిటో తెలుసుకునేందుకు కాపలా కాశాడట. ‘సన్నగా పొడుగ్గా ఉన్నదా పెట్టె. నలుగురు మోస్తున్నారు భుజాలమీద. మోత కర్రలు ఆ బరువుకి కొంచెం వంగాయి కూడా. అలాటిపెట్టె నలుగురు తెల్లవాళ్ళు మోసుకు వస్తూవుంటే, అందులోవి, ధనరాసులో, విస్కీ సీసాలో. తుపాకీమందో— ఈ మూడింటిలో ఏదో ఒకటని పందెంకట్టి చెప్పేయవచ్చు. కాని, వీరి విషయంలో మన లెక్కలు సరిగావు. ఆ నలు గురూ అంత కష్టపడి మోసుకువచ్చేది ఒక రాయికావచ్చు. అది వాళ్ళ తాతముత్తాతల కాలంనుంచీ పూజా గౌరవా లందుకుంటున్న ‘రాయి’ అయితే, వీళ్ళూ దానిని ఎంతో భక్తి శ్రద్ధలతో కొలుస్తారు. వాళ్ళ విలువలు వేరు, మన విలువలు వేరు. వాళ్ళ మనసులూ, వాళ్ళ నమ్మకాలూ

వేరు. మన మాటలు వాళ్ళ నమ్మకాలను వీసమంతకూడా మార్చలేవు.'

‘పాతకాలపు సంప్రదాయాలు మన్నించడం ఒకం దుకు మంచిదే! తరతరాలుగా వచ్చే ఆచారాలు ఆ జాతి ప్రజలకు బలాన్నిస్తాయి గాని నష్టమేమీలేదు’ అన్నాడు లెటూర్.

‘వీరిలో క్రీస్తుమతావలంబకులు వుండవచ్చు, కాని వాళ్ళు తమ పూర్వాచారాలు వొదిలిపెట్టరు. వీరి పూజార్ల మాటలు ఎంత నిజమో, ఎంత అబద్ధమో నాకు తెలీదు గాని, నా చిన్నప్పుడు ఒక రాత్రివేళ, ఒక పెకోస్ వనిత చంటిపిల్లాడిని చేతుల్లో దాచుకు నూ పెరట్లోకి వచ్చి, ‘ఈ ఉత్సవమయేదాకా, నన్నూ మా అబ్బాయిని దాచండి’ అని కాళ్ళావేళ్ళా పడి మా అమ్మని బతిమా లింది. నిజంగా ఆ కుర్రవాడిని సర్పరాజుకి బలియిద్దామను కున్నానో, లేక బలియిస్తారని ఈ అమాయకురాలు ఊరికే భయపడిందో, యేమయితేనేం, ఆనాటి దృశ్యం మాత్రం నే నిప్పటికీ మరిచిపోలేకుండావున్నాను. మా అమ్మ వాళ్ళిద్దర్నీ ఆ రాత్రికి ఎలానో దాచేసింది. ఆ చిన్న నాటి జ్ఞాపకం చెరక్కుండా మిగిలిపోయింది నా మనసులో’ అన్నాడు జెబ్.

5

మార్టి నెజ్

ఆల్బక్యూ తరువాత భాగ్యవంతమైన గ్రామం టావోస్. అక్కడి ఫాదర్‌కి ప్రజలకి కూడా అమెరికనులంటేనూ, శ్వేతజాతీయులంటేనూ వైరుధ్యం ఏర్పడింది. స్పెయిస్ దేశీయుడుగాని ప్రతి పాశ్చాత్యునీ వారు సంశయ భావంతో చూసేవారు. ఫాదర్ ప్రజలూ ఒకరి కొకరు తోడై, మతభక్తిని మంటగలిపారు,

ఒకసారి లెటూర్ జాకింటోని నెంటబెట్టుకు టావోస్ గ్రామానికి అధికార రీత్యా వచ్చాడు. రావడానికి పూర్వమే కార్సన్ ద్వారా యిక్కడి మతగురువైన మార్టి నెజ్ గురించి బోలెడంత వినివున్నాడు, మార్టి నెజ్ ఒక నియంత, అతని పలుకుబడికి ఆ చుట్టుపట్లగల మతగురువులు గజగజలాడేవారు.

మార్టి నెజ్ గురించి వున్న కథలు యిన్నీ అన్నీ కాదు. అయిదు సంవత్సరాలక్రితం అమెరికన్ గవర్నర్

మీద స్థానిక వాసులు జరిపిన తిరుగుబాటుకి, యితనే సూత్ర ధారుడంటారు. అప్పుడు, వారు అమెరికన్ గవర్నరునీ, మరొక పన్నెండుగురు తెల్ల వారినీ దారుణంగా చంపి, చర్మం వొలిచారట. అందుకు ప్రతిగా ఏడుగురు స్థానిక వాసులను ఉరితీయవలసిందిగా మిలటరీ కోర్టువారు తీర్పు చెప్పారు. సామాన్యులను పురికంటం ఎక్కించారే గాని ఈ కుట్రతో సంబంధం గల మార్టి నేజ్ ని ఎవరూ ఏమీ అనలేకపోయారు. అదలాఉండగా, ఈ ఏడుగురు నీ మరణ వండన నుంచి తప్పిస్తాననీ, ఉన్న తాధికారులతో తను స్వయంగా మాట్లాడి అంతా సరిచేస్తాననీ వారికి ఆశ పెట్టి, వాళ్ళ యిక్కుపాలాయి స్వాధీనం చేసుకున్నాడు మార్టి నేజ్.

ఉరిశిక్ష విధింపపడ్డ ఏడుగురూ 'యిదేమి ఘోరం, మమ్మల్నిలా గోతులో దింపేవేమిటి?' అని ఛాదరీని అడ్డగా నేనున్నానుకదా, మీరేమీ ఆదుర్దాపడక్కర్లేదు' అని వాళ్ళచేత ప్రతాలమీద సంతకాలు కూడా పెట్టించుకు, పై ఆఫీసరులతో మాట్లాడేందుకు వెళుతున్నానని, తన స్వగ్రామం చేరుకున్నాడు. ఆ ఏడుగురినీ అనుకున్న రోజున పురితీశారు. కొన్నాళ్ళు గడిచి, ఈ సంగతి పాతబడ్డాక మళ్ళీ టావోస్ చేరుకుని, తనకు సంక్రమించిన సుక్షేత్రాలు నిర్విచారంగా సేద్యం చేయించసాగాడు మార్టి నేజ్.

బిషప్ కీ మార్టి నేజ్ కీ మధ్య జరిగే ఉత్తర ప్రతుత్తరాలు 'మీరు పెద్దలంటే', 'మీరు పెద్దలు', అనే ధోర

ణిలో వుండేవి. లెటూర్ వెనుకొకసారి టావోన్ వొద్దా మనుకున్నాడు గాని రాలేక పోయాడు. ఇప్పుడు తప్పనిసరి అయింది మార్బి నేజ్ ని చూడటం లెటూర్ కి. అదే మొదటిసారి అయినా తెలిసిన మనిషిని చూస్తున్నట్లుగా ఉంది. ఆ రీవీ, ఆ దృఢ చిత్తమూ ముఖంలోనే కనపడు తున్నాయి. లెటూర్ కంటే అతను ఏమంత పొడగరి కాదు. పెద్ద పెద్ద బుగ్గలూ, లావుపాటి మెడ, విశాలమైన ఛాతీ, దారుఢ్యంగా కనపడే చేతులూ, కోల ముఖమూ అతన్నొక మరుపురాని వ్యక్తిగా మనో ఫలకంమీద చిత్రి స్తాయి. ఆ పెదవుల కదిలికలోనే అతని భోగాలాలసత్వము వ్యక్తమవుతుంది. వాంఛా జలధిలో మునిగితేలే భావుకు డతను.

వ్యక్తులు తమ యిష్టప్రకారం శాసించి, తాము చెప్పినచే న్యాయమనే రోజులు గడచిపోయిన సంగతి, మార్బి నెజ్ కు తెలియదనీ, ఎంతటి మహనీయుడైనా, న్యాయ సూత్రాలకు కట్టుబడక తప్పదనీ లెటూర్ విశ్వాసం. ఈ మార్బి నెజ్ వెనుకటి శతాబ్దానికి చెందిన వాడు. ఒక రకంగా, ఆ తరహా వ్యక్తుల కాలం తీరిపోయింది. అయినప్పటికీ తన శక్తి యుక్తులతో పలుకుబడి నిలబెట్టుకుంటూ వస్తున్నాడు.

బిషప్, జాకింట్లోలు పర్వతాల చాటున వుండగానే దుమ్ము లేవడం కనపడింది. జాకింట్లో ఆ దుమ్ము బిషప్ కి

చూపెడుతూ, మార్టి నెజ్ వర్పాటు చేస్తున్న స్వాగత మన్నాడు.

గుర్రాల మీద వున్న ఆ వందమందిలోనూ మార్టి నెజ్ ని గుర్తు పట్టడం ఏమంత కష్టంకాదు. బక్ స్కిన్ బ్రీచెస్, పొడుగు జోళ్ళూ, వెండి బకిల్స్ తో ఆ మెక్సికన్ హాట్ లో అతను ప్రత్యేకంగా కనబడుతున్నాడు. తిన్నగా బిషప్ వద్దకు వచ్చి అతనికి సవినయంగా స్వాగతం చెప్పాడు.

ఫాదరీ లిద్దరూ పక్క పక్క గుర్రాలమీద గ్రామం వైపుగా ప్రయాణం చేస్తున్నారు. టావోస్ అనేది చాలా చిన్న పట్టణం. ఆ పూరు గోడలన్నీ పసుపు పచ్చ రంగులో వున్నాయి. వీధులు అష్ట వంకరలు తిరిగాయి. ఇక పళ్ళలోటలు తెక్కనేనన్ని. చర్చి మందిరం ప్రవేశించేందుకు ఫాదరీ లిద్దరూ గుర్రాలు దిగారు. వీరికి స్వాగతం తెలిపేందుకు సమకూడిన ప్రజలందరూ ఒక పెట్టున జయనాదాలు చేశారు. బిషప్ మట్టి నేలమీద నడవడమేమిటని, అతను నడిచి వచ్చేందుకు, దారి పొడుగునా దుప్పట్లు పరిచారు. మోకరించి వున్న ఆ స్త్రీ పురుషులు ఫాదరీ వేలినున్న దివ్యాంగుళీయాన్ని ముట్టుకు, తమ కృతజ్ఞత తెలియపరిచారు. ఇటువంటి స్వాగతమూ ఈ మాదిరి పటాటోపమూ స్వదేశంలో అయితే తెటూర్ నిస్సంశయంగా గర్హించి వుండేవాడు. కాని యిక్కడి పద్ధతులూ, వీరి జీవన విధానమూ వేరు. ఆర్భాటం చేయడం వారి తత్వంలో ఉంది.

ఇక్కడి ప్రజలు మతాన్ని ఆధ్యాత్మిక చింతనతోగాక, గాఢ్యా ప్రదర్శనతో కూడా కొంతవరకూ కొలుస్తారు.

మార్టి నెజ్ యిల్లు చర్చికి ఎదురుగా వుంది. ఆ యింటి ముంగటకూడా కొందరు స్త్రీ పురుషులు మోకరించి వున్నారు. అందులో ఒక పది పన్నెండేళ్ళ కుర్రవాడు మాత్రం, అందరితోబాటు వినమ్రంగా వుండక, నెత్తిమీద హాటుతో దర్జాగా నిలబడ్డాడు. దేవి మొహంతో జనాన్ని చూస్తున్న ఆ బాలుని వద్దకు మార్టి నెజ్ పెద్ద పెద్ద అంగలు వేసుకుంటూ వచ్చి, వాడి నెత్తిమీద టోపీ గిరవాటు వేసి, రెండు చెంపలూ వాయిం చాడు. 'అలా చేయి చేసుకోవడ మేమిటి, మనం దౌర్జన్య వాదులం కాకూడదు' అని ఏదో నెమ్మదిగా లెటూర్ చెప్పబోయేసరికి, మార్టి నెజ్ టఫీమని అనేశాడు. 'వాడు నా కొడుకు. పదిమందిలో ఎలా మసులుకోవాలో పన్నెండేళ్ళొచ్చిన కుంకను తెలియకపోతే ఎలా?'

అయితే ఇక్కడి మత వ్యవహారాలు ఈ పద్ధతిని సాగుతున్నాయన్నమాట - అని తనలో అనుకున్నాడు లెటూర్. తాను సుశిక్షణకు అలవాటుపడి వుండటంచేత, మార్టి నెజ్ అహంకార ప్రవర్తనని అతను ఏవగించుకున్న సంగతి, ముఖంలో కొద్దిగా కూడా తెలీచేలేదు. తన చేతికింద మనిషి తనను ఎదిరిస్తూ మాట్లాడినప్పటికీ చిరునవ్వుతో వూరుకున్నాడు.

ఇంట్లో ప్రవేశించాక లెటూర్ని తన 'చదువుకునే గదిలోకి' తీసుకు వెళ్ళాడు మార్బి నెజ్. అక్కడ ఆ పుస్తకాల గదిలో నేలమీద పడుకుని నిద్రపోతున్నాడొక యువకుడు. బాగా పుష్టిగా లావుగా వున్న ఆ యువకుడు, ఒక బరువు పుస్తకం తలగడగా పెట్టుకు, నెల్లకిలా పడుకుని గురక తీస్తున్నాడు. అతని ఉచ్చాస నిశ్వాసాలకు గంగాళం వంటి అతని పొట్ట, క్రిందికి పైకి వూగుతోంది. ఫ్రెంచి యువకులు వేసుకునే గోధుమవన్నె గౌను ధరించి పొట్టి క్రాపు పెట్టుకున్నాడు. ఆ నిద్రబోతుని చూడగానే మార్బి నెజ్ కి ఒక్కసారిగా నవ్వు నచ్చింది. పకపకా నవ్వి, తన కాలి వేళ్ళతో అతని డొక్కలో పొడిచి, మళ్ళీ మరొకసారి నవ్వాడు. ఆ నిద్రబోతు ఖంగారు పడుతూ లేచి, తెరిచివున్న ద్వారం గుండా తోటలోకి పరుగు తీశాడు.

'ఏయ్, యేమిటా నిద్ర? రాత్రి వేళ కష్టపడే యువకులే పగలు నిద్రపోతారు. దీప కాంతిలో రాత్రంతా చదువుతున్నావా? నీకు తత్వ శాస్త్రంలో పరీక్ష పెడతాను జాగ్రత్త' అని మార్బి నెజ్ అనేసరికి, కిటికీ వెలుపల నుంచి అచ్చట ఉన్న స్త్రీల వికటహాసము వినిపించినది. ఆ యువకుడు ఎండేసిన బట్టల వెనక్కి వెళ్ళి దాక్కున్నాడు.

'వాడు ట్రెనిడాడ్ - నా విద్యార్థి. మొదట్లో డురాంగో పంపాము. అక్కడ మావాడికి ఒక అక్షరం ముక్క అంటలేదు. మొద్దు తలకాయో, యింటిమీద

మమతో తెలీకుండా ఉంది. ప్రస్తుతం చేతనైన శిక్షణ యిస్తున్నాను. ఎప్పటికో ఒకప్పటికి అతన్ని మత గురువుగా చేసి తీరుతాను,' అన్నాడు మార్టి నెజ్.

‘ఇది మీ స్వగృహంగా భావించుకోండి,’ అని మార్టి నెజ్ లాంఛన ప్రాయంగా అన్నప్పటికీ లెటూర్ ఆ యింటిని అలా స్వగృహంగా భావించుకోదలుచుకోలేదు. క్రమ జీవనానికి అలవడ్డ బిషప్ కి ఈ యిల్లు గందర గోళంగానే ఉంది. మార్టి నెజ్ టేబులుమీద పుస్తకాలు ఒక గుట్టగా పడివుండడమే గాకుండా అవి పూజా విగ్రహాలని కప్పేస్తున్నాయి. ఇక ముక్కుపొడుం టేబుల్ మీద ఎక్కడ పడితే అక్కడే! కుర్చీలో పుస్తకాలు, టేబులుమీద పుస్తకాలు, మంచంమీద పుస్తకాలు, గది నిండా అవి చిందరవందరగా చిమ్మబడి వున్నాయేగాని పుస్తకాల బీరువాలో ఒకటిలేదు. అది మాత్రం ఖాళీగా బోసిగా వుంది. నేలమీదున్న పుస్తకాలు మంచు తుపాకులూ యిసుక తుపానులూ రుచిచూసి వుంటాయి.

ఇక యింట్లో పనివాళ్ళందరూ, చాలామంది స్త్రీలే. వయస్సులో వాళ్ళూ, వయసు మళ్ళినవాళ్ళూ మొత్తం మీద గృహకృత్య భారమంతా స్త్రీలదే. సమస్తం వారి చేతులమీదుగానే నడుస్తున్నట్లుంది. ఆ స్త్రీలకి తోడు పచ్చని పిల్లులు. ఈ ప్రత్యేక జాతి మార్జాలాలని ఫాదర్ గారు ఎంతో మోజుపడి తెప్పించారట. అవి గూళ్ళలోనూ కిటికీల్లోనూ నివాసమేర్పరచుకొని సుఖజీవనం సాగిస్తు

న్నాయి. ఈ మార్జాలలో కొంచెం ధైర్యం గలవి, యజమాని భోజనాల బల్ల దగ్గరికి వచ్చి, ఆయన కరుణించి పడవేసిన పదార్థాలు తింటాయి.

ఆ రోజు భోజనాలవేళ మార్టి నెజ్ లెటూర్ కి, నేల మీద గుర్రు పెడుతూ నిద్రపోయిన యువకుణ్ణి పరిచయం చేశాడు. ఆ బాజయ్యువకుడు మార్టి నెజ్ దగ్గర విద్యార్థి కాకుండా అతనికి కార్యదర్శి కూడానట. కాని, రోజులో చాలాభాగం నంటగదిలో గడుపుతూ, నంటకత్తెల పనికి అడ్డు తగిలేవాడట.

మార్టి నెజ్ ఈ మాటలు ఆ యువకుని ముఖంమీద అన్నప్పటికీ అతగాడు చలించినట్టులేదు. అతని దృష్టంతా నోటిముందున్న భోజనంమీదనే లగ్నమై ఉన్నది. ఈ యువకునికి, ఆఖరికి, సాధారణ మర్యాదలు కూడా తెలియవే- అనుకున్నాడు లెటూర్. బీదబంధువుల్ని నౌకర్లనీ చూసి నట్టు మార్టి నెజ్ ఈ ట్రినిడాడ్ ని చూడటం, లెటూర్ కి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఇదుగో ఈ పుస్తక మందుకో; ఆ జోళ్ళు యిలా పట్టుకురా; నిప్పుగూడు చితుకులు తక్కువగా వున్నాయి, కాసిని తీసుకురా; గుర్రానికి జీనూ కళ్లైం వేశావా? - యిటువంటి పనులు పురమాయించేవాడు మార్టి నెజ్. లెటూర్ కి ఆ ట్రినిడాడ్ ముఖం చూడడమే అసహ్యమనిపించింది. భోజన సమయాన అతనొక్క మాట కూడా మాట్లాడలేదు. మాటలతో ఆ కొంచెం కాలం

వృధాచేయడ మెందుకని యావచ్చకీ భోజనం వై పే తిప్పాడు. ఏదై నా ఒక ఊణకాలం అతనిదృష్టి తింటున్న స్టేలునుంచీ, తినబోయే పదార్థాలనుంచీ మళ్ళిందా, ఆ చూపు తిన్నగా వడ్డిస్తున్న వంటక తైమీవకే. అటూ యిటూ తప్ప అతనికి చూడవలసింది, మరొకటి లేదీ లోకంలో. ఇతని చూపుని ఆ వంటక తై మాత్రం అసహ్యంతో చీదరించుకునేది. కాని తత్వశాస్త్రం నేర్చుకుంటున్న ఈ విద్యార్థి మీద, అ చీదరింపులు పని చేసేవి కాదు.

మార్టి నెజ్ కడుపునిండా భుజిస్తూ, హాయిగా ద్రాక్షరసం సేవిస్తున్నాడు. ఇంట్లో వంటవాళ్ళు యింత మంది వున్నప్పటికీ మార్టి నెజ్ కి పదార్థాలు రుచికరంగా ఉండేవి కాదు. ఎల్పాసోనుంచి తెప్పించిన ద్రాక్షరసంతో సరితూగేవి కాదు అవి. భోజన సమయాన మార్టి నెజ్, లెటూర్ ని ఒక సున్నితవిషయమై కదిపాడు. 'ఫాదర్ లకి బ్రహ్మచర్యం అంత అవసరమా?' అని, అడిగాడు.

'ఈ విషయమై ఎన్నో శతాబ్దాలు క్రింద మనవాళ్ళొక నిర్ణయానికి వచ్చి, యుక్తాయుక్తాలు తేల్చేశారు. దానిని గురించి గ్రెండు అభిప్రాయాలంటూ లేవు' అన్నాడు లెటూర్.

'ఏ విషయమై కూడా సర్వకాలాలకి పనికివచ్చే నిర్ణయం వుండదుగా! కాలగతిని బట్టి అభిప్రాయాలు

మాడుతాయి. ఫ్రెంచి ఫాదర్లు బ్రహ్మచర్యం ముఖ్యం అనుకున్నారు గాని మావాళ్ళావిధంగా ఏనాడూ అనుకోలేదు. సెయింట్ అగస్టిన్ అంతటివాడు ప్రకృతి ధర్మానికి వ్యతిరేకంగా నడవటం భావ్యం కాదన్నాడు. జీవితమంతా బ్రహ్మచర్యంలో గడిపినందుకు, సెయింట్ అగస్టిన్ తన వార్ధక్యంలో ఎంతో సంతాపం పొందాడు. అందుకు తగ్గ సాక్ష్యం మనకు ఆయన రచనల్లోనే దొరుకుతుంది' అన్నాడు మార్టి నెజ్,

సెయింట్ అగస్టిన్ రచనలు ఋణంగా చదివిన ఫాదర్ లెటూర్, అటువంటి అభిప్రాయం ఆ మహనీయుడు, వెలిబుచ్చిన గ్రంథభాగంలో చూపితే తను సంతోషిస్తానన్నాడు.

‘ఎందుకేనా మంచిదని, నే నివన్నీ వ్రాసి అట్టే పెట్టాను. మీరు వెళ్ళబోయే లోపున నేను మీ కవి చూపిస్తానుగా! మీరు బహుశా ఆయన రచనలు భక్తి తత్పరతతో చదివివుంటారు. అసలీ బ్రహ్మచర్యం మనోవైశాల్యాన్ని సెంచదు. పశ్చాత్తాపమూ, తమాగుణమూ, అనేవి పాపం చేసినవాళ్ళకిగాని, బ్రహ్మచారులకేం తెలుస్తాయి? పాపం అంటే యేమిటో మనం స్వానుభవంలో తెలుసుకుంటే తప్ప పాపుల నెలా కనికరించగలం? అంచేత పాపకర్మలు చేయడం కూడా అన్ని అనుభవాలలోదే. ప్రార్థనలవల్ల ఉపవాసాలవల్ల ఆత్మ, పరిశుద్ధ్యాన్ని పొందదా..

పాపమనే గొడ్డలితో నరకబడ్డ ఆత్మ, పశ్చాత్తాపంవల్ల అతకబడి; తన సహజత్వాన్ని పొందగలుగుతుంది. అలా కానప్పుడు మత విశ్వాసమనే దొక మృతప్రాయమైన తర్కమే అవుతుందిగా!

‘ఈ విషయమై మనం తర్వాత మాట్లాడుకుందాం, నేను శాంటాఫే విషప్ నై వున్నంతకాలం, పాతపద్ధతిలోనే మతారాధన మత కార్యక్రమం జరగనలసి వుంటుంది. భగవంతుని మోలనిలబడి మనం చేసిన వాగ్దానాలు, మనమే నిలబెట్టుకోలేకపోతే, ప్రజలను ఏమి బాగుచెయ్యగలము. ఏమైనా యిటువంటి విషయాల్లో నేను ఛాందసుణ్ణి’ అన్నాడు లెటూర్, ఆ వాదాన్ని అక్కడితో తుంపేస్తూ.

మార్టిన్ లుథర్ వెకిలిగా నవ్వుతూ తన భుజంమీద కెక్కినపిల్లిని కిందికి గిరవాటుపెట్టి అన్నాడు. ‘మీరు నయస్సులో చిన్నవాడు, ఈ ప్రాంతాలకికొత్త. మీ కిక్కడి రీతినీతులు కొన్ని తెలియవు. ప్రకృతి శక్తుల్ని అవనోధించడం మంచిపని కాదు. నేటి మతగురువులు మీరుమెచ్చుకునే ఫ్రెంచి జెసూట్లకంటే ఉత్తములు. ఇక్కడ ఉన్న చర్చి, మతానికి సజీవనిదర్శనము. అంతేగాని యూరపులోని పెద్దచర్చికి చెందిన వికలాంగం కాదు. ఇక్కడి మత వృక్షపు వేళ్ళు, ఈ గడ్డలో పాతుకుపోయాయి. ఎక్కడో దూరానున్న రోమ్ ఈ ప్రజలమీద అధికారం చెలాయించదల్చుకుంటే, అది జరిగేపని కాదు. ఇక్కడివారు ‘రోమ్’ పంచిపెట్టే విరాళాలకి చెయ్యి జాపరు. వారు అకారణంగా

కల్పించుకున్నా పూరుకోరు. ఇక్కడి మతసిద్ధాంతం, ప్రజల
కాయ కష్టంతో పెరిగి, జాతీయతని అలవరచుకుంది.
'ప్రభువు' పట్ల భక్తిశ్రద్ధలు యిక్కడివారి కున్నట్లు మరె
వరికీ లేవేమోకూడా! యూరప్ ఖండపు బాహ్యడంబరా
లతో యిక్కడివారిలో గల సహజభక్తిని చెడగొట్టేరా,
వాళ్ళు మోసగాళ్ళూ వ్యర్థులుగానూ తయారవుతారు.'

మార్టి నెజ్జ్ యిచ్చిన ఈ ఉపన్యాసానికి లెటూర్
ముక్తసరిగా జవాబు చెప్పాడు. 'నేను ఈ ప్రజల మత
జీవనం చెరిపేందుకు రాలేదు. ఎవ్వరూ, మతగురువులు
నియమనంతులై, తమ పవిత్రతద్వారా ప్రజలలో పరివ
ర్తన తీసుకురాగల మార్గమేదేనా వుండేమో ఆలోచి
స్తాను.'

మార్టి నెజ్జ్ తన పాత్ర నిండా ద్రాక్ష రసం నింపు
కుంటూ, నిర్విచారంగా అన్నాడు. 'మీరు ఏ ప్రాంతాల
ఎటువంటి మార్పులు చేసినాసరే కాని, నా పట్నాన్నీ, నా
ప్రజలనీ మార్చేందుకు మాత్రం ప్రయత్నించకండి. నా
ప్రజల మతజీవనానికి నేను బాధ్యుణ్ణి. అంతగా కాదు
కూడదంటే, మీరు ఒక శ్రేణి ఫాదరీని యిక్కడ వేయ
వచ్చు. అతను రోమ్ కి ప్రతినిధిగా వుంటాడిక్కడ. నేనేమో
ప్రజల ప్రతినిధిగా నా పని నేను చూసుకుంటాను' అంటూ
మార్టి నెజ్జ్ కుర్చీలో నుంచి లేచి, నిప్పుగూడు దగ్గరకు
వెళ్ళి, నిప్పుగూడు వైపుగా వెనుదిప్పి, ఆ వెచ్చదనం
లోపలికి పీల్చుకుంటూ, 'బిషప్ మీరింకా వయస్సులో

చిన్నవారు. ఆ సంగతి మళ్ళీ మీకు జ్ఞాపకం చేస్తున్నాను. ఇక్కడి వారిని గురించిగానీ, మెక్సికనుల గురించిగానీ మీ కేమీ తెలియదు. యూరప్ నాగరికత యిక్కడ ప్రవేశ పెట్టేరా, అది యిక్కడి ఆచార వ్యవహారాలతో కలువక మొత్తానికే బెడిసి కొడుతుంది. వీరు జరిపే జంతు బలులూ, మూఢాచారాలూ మనము వద్దన్నామా, వాళ్లు మన చర్చి పొలిమేరలకేరారు. ఫ్రెంచి సోదరా! రెండు ఆటవిక జాతులమధ్య జీవిస్తున్న సంగతి మీరు మరవకండి. మీరు సంస్కరణలని భావించేవి, యిక్కడ ప్రవేశ పెట్టే ముందు, యిక్కడివారి ఆచార వ్యవహారాలు పూర్తిగా తెలుసుకోవాలికద! ఫ్రెంచివారి ఫాషనులు యిక్కడి నప్పవు. చర్చి విధించే ఆంక్షలు కొన్ని, నేటి వుల మతజీవనంలో అంతర్భాగమై ఉండటంనల్ల, వాళ్ళు వాటిని మన్నిస్తున్నారు.'

ఈ మాటలు వింటూన్న ట్రెనిడాడ్ కి మళ్ళీ నిద్ర వచ్చిందో యేమో, కుర్చీలో నుంచి లేచి సాష్టాంగ దండ ప్రణామం చేస్తున్నట్టు ఒంగి నమస్కరించి, నంట గది వైపు జారుకున్నాడు. ఆ విద్యార్థి కనుమరుగయ్యాక, లెటూర్ తన అతిథిని వుద్దేశిస్తూ, కొంచెం కఠినంగా అన్నాడు: 'మార్టి నేజ్, ఆ యువకుని ముందు మీరిటువంటి నిషయాలు మాట్లాడటం నేను వొప్పను. పైగా అతనికి మత విద్య నేర్చుతున్నానంటారు! మత విద్య నేర్చుకునే యువకుల ముందు మాట్లాడ వలసిన మాటలూ యివి?'

అసలా యువకుడు ఈ జన్మలో ఘోర కాలేడు. అతని కాగితంగాని నా దగ్గరకు వచ్చిందా, పొరబాటున కూడా నేను ఆమోదించను.'

మార్టి నెజ్ పళ్ళు బయటపెట్టి, వికృతంగా నవ్వాడు. 'మీకా చింతేమీ అక్కర లేదు. ట్రెనిడాడ్ కి ఆ ఉద్యోగం వాళ్ళ పెద్దనాన్న నించి వచ్చే వారసత్వం. పెదనాన్న బాగా ముసిలివాడయ్యాడు. ఈ ఉద్యోగము బయట వాళ్ళకు పోకుండా, ట్రెనిడాడ్ కి తర్ఫీదు యిప్పిస్తున్నాడు. ట్రెనిడాడ్ నిద్రమోతనీ, భోజనప్రియుడనీ మీ ఉద్దేశం. అది నిజమే, అతనిలోగల భక్తితీక్షణత మీకేం తెలుసు? ఉత్సవాల సమయాన 'ఆల్బక్యూ' వెళ్ళినప్పుడు ఈ మొద్దు మనిషి పూర్తిగా మారిపోతాడు. పెద్దపెద్ద శిలువలు భుజాన వేసుకు, ఎత్తయిన పర్వతాలు అవలీలగా ఎక్కుతాడు. నిరుడిక్కడికి, వాళ్ళంతా బహ్మ చెముడుముళ్ళతో వాచ్చే సరికి ఆడపిల్లలందరూ కోడిపిల్లలా చుట్టూచేరి, ఆ ముళ్ళు ఒక్కొక్కటే లాగివేశారు.'

లెటూర్ కి అప్పటికే విసుగెత్తిపోయింది. తనకని నిర్దేశింపబడిన గదిలోకి వెళ్ళాడు. పరిసరాలంత యిష్ట తరంగా లేవుగాని పక్క పరిశుభ్రంగా ఉంది. అసలు ఈ యింట్లో సువాసనలకి ఏదో ప్రత్యేకత ఉంది. పగలంతా అలసివున్నప్పటికీ పక్కమీద పడుకోగానే నిద్ర పట్టలేదు లెటూర్ కి. గిన్నెలు కడుగుతూ నిర్విరామంగా సాదచేస్తూన్న స్త్రీల కంఠాలు ఒకపక్షాన తగ్గితేనా?

స్త్రీల కిచకిచలూ, గిన్నెల చప్పుడూ వాటాలు వేసుకున్నట్టు అతనికి నిద్రాభంగం చేయసాగాయి. ఈ శబ్దాలు తగ్గాక యిక నిద్రపోవచ్చుగదా అనుకొనేసరికి, కోపంతో ఉన్న ఎద్దు, బుసలు కొట్టినవిధంగా మరొక వైపునించి శబ్దం వచ్చింది. ఈ యింటిగోడలు దట్టమైనవి, ప్రక్కగదిలో శబ్దం వినపడ్డానికి వీలేదు. కాని మార్బి నెజ్ తన గదితలుపులు తెరుచుకున్నందుకున్నట్టున్నాడు. అందుకని ఆయనగారి గురక సుళ్ళుతిరిగి లెటూర్ మీదికి దాడి చేసింది. ఈ బుసలుకొట్టే గురకమధ్య తనకు నిద్రపట్టడం అసంభవమనుకొని, గదిలోని కొవ్వొత్తి వెలిగించి, తలుపు తెరుచుకు వసారాలోకి వచ్చి, మార్బి నెజ్ గది తలుపులు వోరవాకిలిగా వేసి, మళ్ళీ తన గదిలోకి వెళ్ళాడు లెటూర్. ఈసారి గురక వినిపించడం తగ్గిందిగాని గోడమీద చిన్న యెలకవంటి ప్రాణేదో కనపడింది. అది ఎలకేనా, అనినిశ్చయించుకునేందుకు, మళ్ళీ దీపం వెలిగించి చూడబోయేసరికి, అది స్త్రీ శిరోజాల తుట్ట అని, చేతితో ముట్టుకున్నమీదట తెలిసింది. ఆ ఊణాన లెటూర్ కి, ఎంత వెలపరింత కలిగిందో! ఇటువంటి దౌర్భాగ్యపు గదిలో పడుకోవలసి వచ్చింది గదా, అని విచారిస్తూ కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

మర్నాడు ఉదయం పదకొండుగంటల వేళ పెద్ద ప్రార్థనకి ఏర్పాట్లుజరిగాయి. లెటూర్ మతాధిపతి కుర్చీలో ఆసీను డయాడు. టావోస్ లోని చర్చి అద్దంలా పరిశుభ్రంగా వుంది. అక్కడికొచ్చిన ప్రజలు కూడా భక్తి ప్రపత్తులు

గల ఉత్తముల్లా ఉన్నారు. పూజాపీఠం దగ్గర నగిషి వస్తువులనేకం ఉంచారు. పాలమీగడవంటి తెల్లని బట్టలమీద, అల్లి కకుట్టు కుట్టి ప్రార్థనావేదికపై పరిచారు. ప్రార్థన గీతం మార్టి నెజ్ అందుకోగానే, సమావేశమైన ప్రజలందరూ కంఠం కలిపారు. అసలు మార్టి నెజ్ కంఠంలోనే గంభీరత వుంది. కంఠ నైర్మల్యతతో పాటు, ఉద్రేకపూరితమైన వాక్కు, ఆ పాటనొక కమనీయ గానామృతంగా చేసింది. చర్చికి సంబంధించిన ప్రతి చిన్న విషయములోనూ ఎంతో జాగ్రత్త కనబరిచారు. బిషప్. లెటూర్ కి సంతోషం కలిగేటట్టు ప్రవర్తించారు అందరూ. ముఖ్యంగా, ప్రార్థన సమయాన మార్టి నెజ్ ని చూసేసరికి లెటూర్ కే ఎంతో ఆశ్చర్యమేసింది. విశ్వంఖిల జీవనుడనుకున్న ఈ మనిషిలో ఎంతటి ప్రగాఢభక్తి వున్నదీ, త్రికరణశుద్ధిగా తననితాను భగవదర్పితం చేసుకోగలుగుతున్నాడే, అని విస్మయం చెందాడు. మార్టి నెజ్ కంఠగళంలోని రక్తనాళాల కుదుపు ద్వారా ఆ మనిషి వ్యక్తిత్వం గోచరమయింది లెటూర్ కి. ఇతను మెక్సికన్ అయినప్పటికీ చాలా సమర్థుడు, ఆకర్షణాబలంతో ప్రజలనికట్టేయగల శక్తిసంపద అతనిసొమ్ము - అనుకున్నాడు లెటూర్ లోలోన.

ప్రార్థనానంతరం మార్టి నెజ్ ఒక గుర్రంమీద, లెటూర్ మరొక గుర్రంమీదా బయలుదేరారు. టావో.స్ లో తనకున్న పొలంపుట్రా ఈ ఉన్నతాధికారికి చూపిం

చాడు మార్బ్ నెజ్. మాటల సందర్భాన అమెరికన్ గన
ర్నరు బెంటు హత్యగురించి, అందుకు ప్రతిగా ఏడుగురు
స్థానికులకు మరణశిక్ష పడడం గురించి, యేదో లోకవ్యవ
హారం చెబుతున్నట్టుగా అన్నాడు. ఏ విస్తవమైనా ముందు
టావోస్లో ప్రారంభమై ఆ పైన న్యూమెక్సికోకి పాకు
తుందట.

మధ్యాహ్నపు వేళ బంగారపు వన్నె దాల్చి, పిర
మిడ్ల ఆకారంలో వున్న రెండు మందిరాలలోకి లెటూర్ ని
తీసుకువెళ్ళాడు మార్బ్ నెజ్. ఆ రెండిటిలోనూ యేదో
విగ్రహాలు వున్నాయి. వాటిమీద ఏదో వింత వెలుగుపడు
తోంది పైనుగిచి. మేకపిల్లల అరుపులూ ధూమ్రవర్ణం
దాల్చిన ధూళీతప్ప ఆ చుట్టుపట్ల మరింకేమీ లేవు. ఆ
రెండు మందిరాలలోనూ ఏదో పవిత్రనిశ్శబ్దత కనపడింది
లెటూర్ కి.

సుమారు వెయ్యి సంవత్సరాలక్రితం ఈ రెండింటినీ
యెవరో కట్టించారనీ, కొలది మార్పులతో వెయ్యేళ్ళ బట్టి
అవి యీ ప్రకారమే వుంటున్నాయనీ, మొట్టమొదట కొర
నాడో మనుష్యులు వీటి ఆచోకీ తెలుసుకు యూరోపియను
లకు తెలియజేశారనీ మార్బ్ నెజ్ చెప్పాడు.

చుట్టూ పర్వతాలనిండా బోలెడంత కలపవుంది.
చెట్టూ చేమతో పచ్చగా ఉన్నాయి కొండలు. ఇంక
కొండవాగులు, వంకర్లు తిరిగే ఏర్లు, సుళ్ళు తిరిగే ప్రవా

హాలూ బోలెడన్ని ఆ ప్రాంతాల. ఆ పర్వతము, ఆ పర్వతపు లోయలు, అందులోగల రహస్యప్రదేశాలు ఇచ్చటి వారికి యెన్నో శతాబ్దాలనుండి ఆరాధన స్థలాలట. వారికి సంబంధించిన అనేక రహస్యాలు ఈ కొండకొనలు తమ గుండెల్లో దాచుకున్నాయి

‘వీళ్ళీ కొండల్లో ఏమూలనో, తెల్లవాళ్ళ కంట పడకుండా పోప్ ప్రతిమని కూడా తయారుచేసి పూజిస్తూ వుంటారు. ఎటొచ్చి ఆ ‘పోప్’ విగ్రహం మన కళ్ళ పడనీయరు. 1680 లో విప్లవం జరిగినప్పుడు పోప్ విగ్రహాన్ని నాలుగేళ్ళపాటు లోపల కప్పెట్టేశారట. మీకా విప్లవం గురించి తెలిసే వుండాలి’ అన్నాడు మార్టి నెజ్.

‘అవునేదో విన్నాను కాని అది టావోస్ లో ప్రారంభమైందని తెలియదు.’

‘నేను మీకు నిన్న చెప్పానుగా, ఏ విప్లవానికైనా టావోస్ లోనే అంకురార్పణ జరుగుతుందని! ఇక్కడ ఒక స్థానిక ‘పోప్’ బయలుదేరి రోముమీద ఆధారపడడమెందుకు, నేనే దేవుని ప్రతినిధిని అంటూ విప్లవం లేవదీశాడు. ఒక సామాన్య కార్మికను మహా విజేత నెపోలియను అయినట్టే, టావోస్ నివాసి తను ‘పోప్’ని అవుదామనుకున్నాడు’

ఈ ప్రాంతాలకు లిఖిత చరిత్ర అంటూ లేదు. అందుచేత పుక్కిట పురాణాలే చరిత్రకి ఆధారాలుగా

తీసుకోవాలి. 1680 లోని విప్లవము స్పెయిను దేశీయులను సమూలంగా నాశనంచేసిన కథ వర్ణించి చెప్పాడు బిషప్ కి మార్టి నెజు. ఆ విప్లవానంతరం ఎల్పాసోకి ఉత్తరాన తెల్లవాడు ఒక్కడు కూడా మచ్చుకి లేడట.

ఆ రాత్రి భోజనానంతరం, తనకు ఆతిథ్యం యిచ్చిన పెద్దమనిషి, ముక్కుపొడుం గట్టిగా పీలుస్తున్న సమయాన 'మీ జీవిత కథ చెప్పండి' అని అడిగాడు లెటూర్.

మార్టి నెజు టావోస్ కి పడమటగా నీలపు కొండలకి వెనక నున్న అబిక్యూ అనే చోట జన్మించాడు. మెక్సిక నులు ఉండే ప్రదేశాల్లో అది ఒకటి. ఆ ప్రదేశానికి మిగతా ప్రపంచానికి సంబంధ బాంధవ్యాలు స్వల్పం. గిరవాటు వేయబడ్డట్టుగా వున్న ఈ ప్రజలు ఐకమత్యంతో మూఢ విశ్వాసాలతో కూడిన తీవ్ర మతవాదంతో జీవించే వారు.

మార్టి నెజుకి చదువు సంధ్యలు లేవు. వ్రాయడం చదవడం రాదు. ఇరవయ్యో యేట పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. ఇరవై మూడో ఏట అతని భార్య, శిశువు, యిద్దరూ మరణించారు. మూడేళ్ళ వివాహ ఫలితంగా, అతనికి సాంసారిక జీవితం మీద రోత జనించింది. భార్య చనిపోక పూర్వమే ఒక మత గురువుతో స్నేహం చేసుకు, మనసుని 'మతం' వైపుకి తిప్పుకునేందుకు ప్రయత్నించాడు. భార్య మరణంతో ఏకాకియై, మత విద్య నేర్చుకునేందుకు తన

దగ్గర వున్న వస్తువులన్నీ అమ్మేసి, నాలుగు జతల బట్టలూ ఒక గుర్రమూ కొనుక్కుని ఓట్టు మెక్కికోలోని డురాంగోకి ప్రయాణమయ్యాడు. అక్షరం వ్రాయడం చేతగాని ఈ యిరవై మూడేళ్ళ యువకుడు డురాంగోలోని మత పాఠశాలలో ప్రవేశించి, ఎబిసిడిల దగ్గర నుంచి, స్పెయిన్ లాటిన్ భాషల్లోని కావ్యాలదాకా విద్యా కాంక్షతో జ్ఞాన తృష్ణతో అహోరాత్రాలు కష్టపడి చదువుకున్నాడు. ఆరేళ్ళు పట్టింది ఈ శిక్షణకి. శిక్షణానంతరం మార్టి నెజు తన స్వగ్రామమైన అబిక్యూలో మత సాధకునిగా ప్రవేశించాడు. స్వగ్రామం అబిక్యూ అయినప్పటికీ, ఉద్యోగ కారణంగా టావోస్ లో వుండవలసి వచ్చింది. మనిషి టావోస్ లో వుంటున్నప్పటికీ, మనస్సు అబిక్యూని వరించేది. పుట్టి పెరిగిన గడ్డ అంటే అతనికి తెగ అభిమానం. అమెరికనులంటే అతనికి యిష్టంలేదు. ఎంచేతనంటే వారి రాకతో తనవంటి వారి స్తానం పలుకుబడి చెదురుతాయని భయం. అంచేత ఆరోజు రాకుండా వుండాలని కోరుకొనేవాళ్ళలో మార్టి నెజు ఒకడు.

టావోస్ నుంచి బయలుదేరి యింటికి వస్తూ బిషపు లెటూర్ కిట్ కార్సన్ రాంచి హావుస్ దగ్గర ఆగాడు. కార్సన్, యింటిదగ్గరవుండే సమయం కాదది - గొర్రెలు బేరం చేసేందుకు పర్వతప్రాంతాలకి వెళ్ళివుంటాడు. లోగడ మాగ్డలీనా విషయంలో కార్సన్ సతి చూపిన ఆదరానురాగానికి ఆమెని అభినందిద్దామని, మాగ్డలీనాని

శాంతాఫేలోని సిస్టర్సుతో భగవత్ సేవలో జీవితం గడుపుతోందని ఆమెకి తెలియచేదామనీ అక్కడ ఆగాడు లెటూర్.

ఆదరణలోనూ ఆతిథ్యంలోనూ కార్సన్ సతి మెక్కి కన్ వనిత ననిపించుకుంటుంది. పొడువుగా పీలగా కొంచెం వంగినట్టుండే కార్సన్ సతి నీలి నేత్రాలూ నల్ల కుదులూ స్త్రీ సహజ సౌందర్యానికి చిహ్నాలుగా కనబడుతాయి. ఆమెకు వ్రాయడం, చదవడం చేతకాదు. కాని ఆమె సంభాషణమాత్రం ఎంతో చక్కగా పదలాలిత్వంతో మధురంగా ఉంటుంది.

కార్సన్ సతిలో సుశిక్షణ, హాస్యచతురిమ కనపడు తూంటాయి. ప్రసంగవశాన ట్రీనిడాడ్ గురించి యిలా చెప్పింది: 'చాలామంది ఆ ట్రీనిడాడ్ లూసిరో కుమారు డంటారు. నాకు నమ్మకంలేదు. బహుశా మార్టి నెజ్ కొడుకే అయివుండవచ్చు. ఆ స్వేచ్ఛా జీవికి, ఏ నిర్భాగ్యురాలి ద్వారానో కలిగివుండవచ్చు. నిరుడు అబిక్యూలో వుత్సవాల వేళప్పుడు, ఏమైందో తెలుసా? ఈ ట్రీనిడాడ్ తనేదో భగవంతుని ప్రతినిధిలా వేషం వేసుకు, తను ఎటు వంటి దేహబాధకై నా తాళగలనన్నాడు. 'నేను దేవుడి ప్రతినిధిని నాకు దెబ్బలు తగలవు' అంటూ తనని ఆరు వేల దెబ్బలు కొట్టమన్నాడు. కాని ఒకవంద పూర్తికాక పూర్వమే మూర్ఛపోయాడు. అబిక్యూలోని ప్రజలు యిందుకు కోపగించి, ట్రీనిడాడ్ ని బ్రహ్మచేముడు డొంక

లలో బాదారు. ఈయేడు మావూరు రానక్కర లేదు అని కబురు పెట్టారు. ఈ భక్తుని గొప్పదనం చెప్పకు, ప్రజలందరూ తెగ నవ్వుతారు యిప్పటికీ!’

ఫాదర్ లెటూర్, కార్సన్ సతిని టావోస్ ప్రజల స్వభావం యెటువంటిదనీ మార్టి నెజ్ ని మార్చి మరొకరిని వేస్తే సహిస్తారా అనీ అడిగాడు.

‘అటువంటి పిచ్చిపనులు చేయవద్దు. ఇక్కడి వాళ్ళందరూ మార్టి నెజు శిష్యులు. మార్టి నెజుకి వ్యతిరేకంగా యెవరేం మాట్లాడినా యెవరేంచేసినా వారు సహించరు. వృద్ధులు పాతకాలపు ఆచారాలు మానరు. యువకులు వాళ్ళంతటవాళ్లు మారుతారు. అంచేత తొందరపడడం మంచిపనికాదేమో అని నా అభిప్రాయం.’

మర్నాడు బిషప్ బయలుదేరి వెళుతూఉండగా, కార్సన్ సతి, మాగ్డలీనా రోసమని ఒక అల్లిక రుమాలు యిచ్చింది. ‘ఆమెకు ఆ స్తిపాస్తులేమీ మిగల్గలేదు. ఆ రాక్షసుడు సమస్తం మింగేశాడు. ఉరి తీశాక మిగిలినవి, తుపాకీ గుర్రమూను.’

శాంటాఫే వద్ద జోసఫ్, బిషపురాకకై యెదురు చూస్తున్నాడు. ఇద్దరూ ఒకర్నొకరు చూసుకుని చాలా రోజులైంది. మాట్లాడుకోవలసిన విషయాలు చాలా ఉన్నాయి. లెటూర్ కృషిని రోములోని వున్న తాధికారులు మెచ్చుకు శాంటాఫేలోని ‘వికారేట్’ని ‘డయోసీస్’గా

మార్చారు. ఆ శుభవార్త తెలిపే వుత్తరంతో పాటు, లెటూర్ నొకసారి కేంద్రానికి రమ్మంటూ కార్డినల్ వద్ద నుంచి పిలుపు వచ్చింది. లెటూర్ గోము వెళ్ళినప్పుడు యిక్కడి వ్యవహారాలు చూసుకోవలసిన భారం జోసఫ్ ది. పొడుగు శానులు వేసుకున్న ఫాదర్ లిద్దరూ కొవ్వొత్తి దీపాల వెలుగున కూర్చుని, ఆ సాయంసమయాన యేవేవో విషయాలు చర్చిస్తున్నారు.

‘ఇప్పట్లో నేనా టావోస్ మతగురువుని మార్చను, అక్కడి వ్యవహారాల్లో మనం జోక్యం కలిగించుకోనక్కర లేదు. ప్రజలు మతవిశ్వాసం పట్ల సద్భావపూరితులై ఉన్నారు. ఫాదర్ వ్యక్తిగతంగా ఎటువంటివాడైనా ప్రజలలో మట్టుకు మతచైతన్యం కలిగించాడు. చర్చి సిద్ధాంతాలకి చక్కగా కట్టుబడివున్నారు వాడు’ అన్నాడు లెటూర్.

‘మార్బి నెజుకి శిక్షణ గరపగలమా? సజ్జనుడుగా మార్చగలమా?’ అని అడిగాడు జోసఫ్.

‘ఇక్కడ సజ్జనదుర్జన ప్రమేయం లేదు. చాలాకాలం బట్టి అతను ఆ ప్రాంత ప్రజలకి సర్వాధికారి. మన మిప్పుడొక ఫ్రెంచి మతగురువుని అక్కడ వేసినా, ప్రజలు మార్బి నెజు పక్షమే పలుకుతారు. అంచేత ప్రస్తుతానికి మనం అతని లోపాల విషయం మర్చిపోవటం మంచిది.’

‘అతనివి ఊమించరాని లోపాలే! మానాభిమానాలు విసర్జించి, అంత బాహుటంగా నీతిబాహ్యమైన జీవితం గడుపుతున్న మార్టి నెజుని ఎలా కనికరించి వదిలివేయడము? ఈమధ్య నేనొక కథవిన్నాను. ఎనిమిదేళ్ళ మెక్సికన్ పిల్లను స్థానికులెవరో అపహరించి, ఆ అమ్మాయికి పదిహేనేళ్ళు వచ్చాక, అమ్మ జూపారట. పదిహేనేళ్ళ ఆడ పిల్లమీద అత్యాచార ప్రయత్నాలు అనేకం జరిగినప్పటికీ, ఆమె కన్యాత్వం భగవదనుగ్రహం వల్ల కాపాడబడింది. ఆ పిల్ల ఏదో ప్రభుసేవాసంస్థలో చేరుదామనుకుంటూ ఉండగా ఆమెపైన మార్టి నెజు కన్నుపడింది. ఆమె అతనికంటే బడడమేమిటి, పవిత్రత కోల్పోవడమేమిటి, రెండూ ఒకే సారి జరిగాయి. మార్టి నెజు ఆ అమ్మాయిని తన నౌకర్లలో ఒకడికిచ్చి పెళ్ళి చేయించాడు. ఇప్పుడామె టావోస్ లోనే వుంటోంది.’

‘అవునవును - ఆ కథ నేనూ విన్నాను. కాని మార్టి నెజు పెద్ద వాడయిపోతున్నాడు. శృంగార లీలలు యింకెన్నాళ్లో సాగవు. అతనితో కలహం పెట్టుకు, టావోస్ ప్రజలను మతభ్రష్టులుగా చేయడము నా కిష్టము లేదు. అతనిస్థానే టావోస్ ప్రజల మనసుని ఆకట్టుకొనగలిగే మతగురువు మరొకడు మనవద్ద లేడు. పంజితే నిన్ను పంపాలి. నీకు ఆల్బుక్యూలో పని వుంది కదా! కొద్ది నెలల్లో నేను రోమ్ ఎలానూ వెళ్ళాలి! అక్కడికి వెళ్ళినప్పుడు ఎవరైనా స్పానిష్ ఫాదర్ లభ్యమవుతాడేమో చూసి,

అతన్ని పట్టుకు వస్తాను, ఏమైనా స్పానియర్డ్స్ అంటే వారు కొంతలో కొంత యిష్టపడవచ్చు.'

'అవును, అదీ నిజమే. తొందరపడి యే నిర్ణయానికి రాకూడదు. నువ్వు యూరప్ వెళితే ఈ బాధ్యతలన్నీ ఎలా నెరవేర్చగలనో! నేను ఆల్బిక్యూ వదలిపెట్టి, ఈ శాంటాఫెలో వుండాలి కాబోలు యింక!'

'అవును మరి! ఆల్బిక్యూలో కొన్నాళ్ళు లేక పోతే, ఆ ప్రజలు నీ కోసం యింకా బెంగపెట్టుకుంటారు. ఆ పరితాపమూ ఒకందుకు మంచిదే. అక్కడ చేయగలదంతా చేశావు. ఇకనుంచి నీ కార్య స్తానమిక్కడ. మనం యిప్పుడేదేనా మాట్లాడుకోవాలని వుంటే, డెబ్బది మైళ్ళ ప్రయాణం చేయవలసి వస్తోంది.'

జోసఫు నిట్టూరుస్తూ అన్నాడు. 'నాకు శాంటాఫె రాసిపెట్టి వుందని అనుకుంటూనే వున్నా. శాండస్కీ నుంచి ఆల్బిక్యూకి బదిలీ చేసినట్లే, ఆల్బిక్యూ నుంచి యిక్కడికి లాక్కునేట్టున్నావు,' అంటూ జోసఫు తన కళ్ళద్దాలు తీసి పెట్లో పెట్టి, యిక విశ్రమించడానికి వేళై నదన్నట్లుగా లేచి నిలబడ్డాడు. 'అయితే నువ్వు పై ఏడు గోములో ఉంటావు. నేనిక్కడ ప్రజల మధ్య స్వదేశానికి దూరంగా వుంటాను. గోమ్ వెళ్ళగల అవకాశం నీకు లభించింది. నాకు ఆ అదృష్టం యిప్పట్లో పట్టేటట్లు లేదు. స్వదేశం వెళ్ళే నిన్ను చూస్తే నాకు అసూయ కలుగుతోంది. బంధు

మిత్రుల్ని చూసి వాళ్ళతో మాట్లాడగలుగుతావు. పోనీ, మా సిస్టర్ ఫిలోమినానై నా చూసి, ఆమె నా కోసం కుట్టి వుంచిన శాన్లు పట్టుకు రా,' అంటూ లేచి నిలబడి, ఒక కొవ్వొత్తి దీపం చేత బుచ్చుకు తన గదివైపుగా నడిచాడు జోసఫ్.

2

ఫిబ్రవరి నెలలో లెటూర్, శాంటాఫెనుంచి రోమ్ నగరానికని బయలుదేరాడు ఒక సంవత్సరంపాటు శాంటాఫెలో లేడు. తిరిగివస్తున్నప్పుడు తన మతవిద్యా సంస్థ నుంచి నలుగురు యువక మత గురువులనీ, టలాడ్రిడ్ అను స్పాసిష్ మత గురువునీ వెంట తీసుకువచ్చాడు. ఈ టలాడ్రిడ్ ని టానోస్ పంపేందుకని తీసుకొచ్చాడు. బిషప్ సలహామీదట మార్టి నెజు, నామమాత్రమైన రాజీనామా పత్రం దాఖలుచేసి, పెద్ద ప్రార్థనలుమాత్రం తను జరిపే టట్టు ఒప్పుకున్నాడు. సమూహ ప్రార్థనలు జరపడమే కాకుండా జనన మగ్గణాదులూ వివాహాది శుభ కార్యాలూ కూడా తనచేతులుమీదుగా జరిపిస్తూ, టలాడ్రిడ్, తనూనువ్వెంతంటే నువ్వెంత అనుకునే స్థితికి వచ్చారు.

వీరి పేచీలు సరిపెట్టలేక బిషప్ వుక్కిరిబిక్కిరి అవడం మొదలెట్టేడు. లెటూర్ తప్పనిసరిగా టలాడ్రిడ్ భావమే సబబనవలసివచ్చేది. మార్టి నెజు తన చిరకాల మిత్రుడు లూసిరోతో చేయికలిపి 'పురాతన చర్చి' మీద

తిరుగుబాటు జరిపి, వేరొక చర్చి స్థాపించి, అసలై నదీ సిన
 లై నదీ యిదేననీ, పవిత్ర కాథలిక్ చర్చికి తమ మఠి
 రమే నిజమైన ప్రతి అనీ ఫ్రెంచి బిషప్ గారి చర్చి అమెరి
 కన్ సంస్థ అనీ, అక్కడికి వెళ్ళడం భగవంతునికి అపచార
 మనీ, పెద్దయెత్తున ప్రచారం లేవదీశారు. లూసిరోగ్రామం
 లోని ప్రజలూ, మార్టి నెజు గ్రామంలోని ప్రజలూ
 మొదట్లో పాత చర్చి కే వెళుతూవుండేవారు. కొందరు పెద్ద
 వాళ్లు ఈ సమూహ ప్రార్థనకి వెళ్ళడమో, ఆ సమూహ
 ప్రార్థనకి వెళ్ళడమో అనే అవస్థలోపడి, ఎటుపోయి ఎటు
 వచ్చినా, రెండిటికీ వెళ్ళడం మంచిదని తీర్మానించు
 కున్నారు. దీర్ఘ సమాసాలతో కఠినపదభూయిష్టమయిన
 ఒక ప్రచార పత్రాన్ని అచ్చొత్తించి పంచిపెట్టాడు మార్టి
 నెజు. విగ్రహారాధన ఎలా అతి ప్రాచీనమైనదో, మత
 గురువులకు బ్రహ్మచర్య మన్నది ఎటువంటి మూఢా
 చారమో, సకారణంగా వివరిస్తూ వెలువడింది ఆ ప్రకటన
 పత్రం. కాని మార్టి నెజు ప్రజలలో చాలామందికి వ్రాత
 కోతలు తెలియవు. అక్షరజ్ఞానం లేకపోవడంవల్ల ఆ
 పత్రాల్లో యేదో గొప్ప విశేషముండకపోతుందా, లేక
 పోతే మన మార్టి నెజు యిలాటివి యెందుకు అచ్చొత్తించి
 పంచిపెడతాడు, ఏదో వుండేవుంటుంది - అనుకున్నారు.
 లూసిరో మార్టి నెజు లిద్దరూ అప్పటికే వయసుమళ్ళినవార
 వడంవల్ల ఈ బ్రహ్మచర్యం నిబంధన ఒక్క ట్రినిడాడ్ కే
 పనికొస్తుంది. పెద్ద మత గురువులిద్దరూ ట్రినిడాడ్ ని వెను

వెంటనే ఒక మత గురువుగా చేసి, యిటు లూసిరో గ్రామ, మైన హాండ్‌కి, అటు టావోన్‌కి వార్తలు చేరవేసేందుకు వుపయోగించుకోసాగారు.

మార్టి నెజు లూసిరోలు మొదలుపెట్టిన ఈ వీష్ణు వం చుట్టుపట్ల ప్రజలని కూడా ఆకర్షించింది. వీరిద్దరి గురించీ ప్రజలు మొదట్నుంచీ రకరకాలుగా చెప్పుకునేవారు. కొన్నాళ్ళు మిత్రత్వం, కొన్నాళ్ళు శతృత్వం. పూర్తిగా మిత్రులూ కాదు, పూర్తిగా శత్రువులూ కాదు. వ్యసనంలో మిత్రులు; అధికార ప్రాపకంలో శత్రువులు. నువ్వా నేనా? - అను ప్రశ్న రానంతవరకూ వాళ్ళు ఆప్యాయం తోనే గడిపేసేవారు.

ఇక్కడొక చిన్నవిషయం జెప్పాలి. లూసిరోకీ, మార్టి నెజుకీ అధికార దాహం ఒకే పాళంలో వుంది. మార్టి నెజు విలాస పురుషుడు, లూసిరోకి కూడా విలాసాలు కావాలి గాని చచ్చినా దమ్మిడీ ఖర్చుపెట్టడు. వయసొచ్చి నప్పటినుంచీ, అతను పరమలోభిగా పేరుబడ్డాడు. డబ్బు లేక కాదు; కావలసినంత డబ్బువుంది. కాని, ఖర్చుపెట్టడమంటే ప్రాణం పోతుంది. 'నాకేం కావాలి, నేను యెటువంటి పేదరికంలో బతుకుతున్నానో చూస్తున్నావు కదా! నాకు దర్జాలూ అవీ పనికిరావు. బల్ల చెక్కేగాని, మెత్తని పరుపులు నా వొంటికి పడవు,' అంటూ తన నిరాడంబరత గురించి ఖునంగా చెప్పుకు, ఆనందించేవాడు లూసిరో. పశు

పులు పెంచడ మెందుకు అనో దండగఅని, తనకోసం ఒకే ఒక్క ఒక్కగుర్రాన్ని అట్టే పెట్టుకునేవాడు. ఆ ఒక్కగుర్రంమీద యెక్కడికి వెళతాడయ్యా అంటే, శతృత్వం లేనికాలంలో టావోస్లోని మార్టి నెజుని చూడ్డానికి. లేదా పూరు చివరని పున్న ప్రజలెవరేనా భోజనానికి పిలిస్తే, వాళ్ళయింటికి. ప్రతి శుక్రవారం యిటువంటి విందుభోజన మొకటి తగిలేది. అతని మతపాలనకింద ఉన్న కుటుంబాల్లో ఎవరో ఒకరు ఈ దైవ ప్రతినిధిని, తమ యిల్లుపావనంచెయ్యి మంటూ పిలిచేవారు. ఆ గ్రామప్రజలకి లూసిరో అంటే ఎంతో ఇష్టం. అందుకు కారణం ఒక్కటే. మెక్సికనులకి కన్నూ మిన్నూ తెలీకుండా ఖర్చుపెట్టే అలవాటొకటుంది. పూజ్యుడైన మతగురువు జన్మతా లోభి-అదే వారి గౌరవానికి మూల కారణం. గృహిణులు వీధిలో పారేసే పాత చీపుళ్ళు సయితం ఏరించి, ఆ మాత్రానికే వాటిని వీధిలో పారే య్యాలా, అని పొదుపు గురించి చెప్పేవాడు. పుట్టి, బుద్ధి యెరిగాక, లూసిరో డబ్బు పెట్టి కొన్నదంటూ ఏమీలేదు. మార్టి నెజు తను వేసుకునే బట్టలు పాతవైపోయాయని యెవరికేనా దానం చెయ్యబోతే, ఆ దానం తనకే చెయ్యి మనేవాడు లూసిరో. స్థూలకాయుడైన మార్టి నెజు బట్టలు, ఒక్కగా వుండే లూసిరోకి యెంతో ఒదులుగా వున్నప్పటికీ అవే వేసుకు తిరిగేవాడు - కొనకుండా వచ్చిన బట్టలు కదా అను నంతోషంతో. ఈ యిద్దరు ఫాదరీలకీ ఒకసారి బ్రహ్మాండమైన వైరం ఎందుకొచ్చిందంటే, మార్టి నెజు లూసిరోకి

చెప్పకుండా తన పాత బట్టలు, ఎవరో బీద విద్యార్థికి దానం చేశాడట. 'ఈ చలికాలంలో నన్ను చావమన్నావా? ఏమిటి నీ వృద్దేశం?' అంటూ పెద్ద కజ్జా వేసుకున్నాడు లూసిగో.

వీళ్ళిద్దరూ నిశ్చింతగా దాపరికం విడిచి మాట్లాడుకునేవారు ఒకరితో ఒకరు. మార్టి నెజు చెప్పగల హాస్యకథలన్నీ లూసిగో గురించే. లూసిగో చెప్పేవన్నీ మార్టి నెజు గురించే!

ఒకానొక వివాహ సమయాన లూసిగో అక్కడ గల యువక బృందాన్ని ఉద్దేశిస్తూ యిలా చెప్పాడు. 'మీరు ఎన్ని అనండి, మార్టి నెజు కంటే నేమ శతవిధాల అధికుణ్ణి. తిండి ఎక్కువై, అతని బుగ్గలు బలిసిపోతున్నాయి. దేహాన్ని విపరీతంగా పెంచేస్తున్నాడు. ఆ ఆకారాన్ని ఏ వనితలు మెచ్చుకుంటారు? నాకు స్త్రీలంటే ఆ మాదిరి చాపల్యంలేదు. డబ్బుమాట వినపడిందా, అర్ధరాత్రి నిద్రలోంచి కూడా లేస్తాను, నిజమే! అరిచేతులోని డబ్బు మనలను సుఖపెడుతుంది. కాని వొళ్లో కూచున్న పిల్ల మనలను యేట్లో దింపుతుంది. అది తథ్యం అబ్బాయిలూ మరచిపోకండి.'

ధనతృప్తి తనకు చిన్నప్పటినుంచీ ఉన్నదనీ, అది వయసుతో గాటు తీయనై వార్ధక్యంలో పటిక బెల్లంలా అవుతుందనీ వర్ణించేవాడు. మార్టి నెజుకి స్త్రీలంటే యెలా

యిష్టమో, తనకు డబ్బంటే అంత యిష్టంట. అదృష్టవశాత్తూ వీరిద్దరిదీ అన్వేషణలో చెరో మార్గ మగుటవల్ల గాని, లేకపోతే ఏనాడో బుర్రలు బద్దలుకొట్టుకుని వుందురు. ముద్దుల తనయుడు ట్రీనిడాడ్ తనని చూడ్డానికి వచ్చినప్పుడు 'మార్టి నెజు గుణాలన్నీ నేర్చుకు వచ్చావా, నాయనా?' అని అడిగేవాడు. కాని, పెదనాన్న కళ్ళలో ఖారం కొట్టడమే మార్టి నెజు నేర్చిన మొదటివిద్య. తన దత్తపుత్రుడు తనంతవాడవుతాడని సంతోషపడేవాడు లూసిగో.

మతవిప్లవం విషయమై నిరంతరమూ వచ్చేవార్తలు వినలేక బిషప్ లెటూర్, 'టావోస్ కి ఫాదర్ జోసఫ్ ని పంపించాడు. మూడువారాల కాలంలో ఈ మత విద్రోహకు లిద్దరూ సక్రమ పంథాలో నడుచుకోకపోతే సంఘ బహిష్కారం జరుగుతుందని ప్రకటన చేయించాడు జోసఫ్. మూడువారాల గడువై, నాలుగో ఆదివారం వచ్చింది. అయినప్పటికీ మార్టి నెజు తన పొరబాటు వొప్పు కుంటూ, పశ్చాత్తాపం వెలిబుచ్చలేదు. అతనికి గల అధికారాలన్నీ పూడబీకి, పదవీభ్రష్టుణి చేశాడు జోసఫ్. అదే రోజున హిండో గ్రామానికి ఆ పద్దెనిమిది మైళ్ళు ప్రయాణము చేసి మార్టి నెజు కిచ్చిన శ్రీముఖం వంటిదే లూసిగోకి కూడా అందచేశాడు.

తను పదవీభ్రష్టుడైనప్పటికీ, తన చర్చి మందిరంలో యధావిధిగా ప్రార్థనలు జరిపించేవాడు మార్టి నెజు. కొన్నాళ్ళ

పాటు. కాని ఈ బహిష్కారం జరిగిన కొద్దిరోజులకే, అతను జబ్బుచేసి చనిపోవడంతో ఆకథ అంతటితో పూర్తి అయింది. మార్టి నెజు మరణంతో, లూసిరో వంటరివాడయ్యాడు. అతని ప్రతాపం కూడా దిగజారుతోంది గాని, ముసలివాడైన లూసిరో, అర్ధరాత్రివేళ ఒక దొంగని పట్టుకుచంపిన కథ మాత్రం ఆ చుట్టపట్లంతా వ్యాప్తమయింది.

గూడ్సుబళ్ళమీద దొంగతనం జరిపే ఒక రైలు దొంగ, ఈ హీండ్ గ్రామంలోని లూసిరో దగ్గర డబ్బు పాతర ఉందని విని, అది కాజేదామనే తలంపుతో ఒక అర్ధరాత్రివేళ వీళ్ళ యింటిమీద పడ్డాడు. ఎదమరచి నిద్ర పోవడమన్నది లూసిరో ఎన్నడూ ఎరగడు. అర్ధరాత్రివేళ ముందు సావిట్లో పదధ్వని వినపడగానే చెవులు నిక్కించి వింటూ మంచం అడుగునదాచిన పిడిక త్తి బయటికితీశాడు. తుపాకీ చేతులో పుచ్చుకున్న ఆ ఆజానుబాహువైనదొంగ, తడుముకుంటూ లోనికి రావడమేమిటి, లూసిరో గురిచూసి ఆ చీకట్లో ఒకపోటు పొడవడమేమిటి, ఒక్క తృటిలో జరిగాయి. అంతటి గజదొంగ కుప్పకూలినట్టు రక్తపు మడుగులో పడిపోయాడు. వాణ్ణి పొడిచెయ్యడమయ్యాక, లూసిరో వీధిలోకి వచ్చి, అరిచి బొబ్బలుపెడుతూ, పూరందరినీ లేపాడు. లోపలికొచ్చి చూసినవాళ్ళు, ఈ ముసలివాడింత ధైర్యంగా ఎలా చంపగలిగేడా, అని ఆశ్చర్యపోయారు.

రక్తపుమడుగుతో ఆ గది, కసాయివాని కొట్టులా వుంది వాళ్ళ కళ్ళకి.

ఆరాటి 'షాక్' నుంచి లూసిరో మరి తేరుకోలేదు. ఆ మర్నాడే మంచ మెక్కాడు. దినదిన క్షీణత ప్రారంభమయింది. టావోస్ వైపుగా ఒకసారి పశువుల డాక్టరు వెళ్తుండగా హీండ్లో ప్రజలు అతన్ని బతిమాలి తీసుకువచ్చి, లూసిరోని అతనికి చూపించారు. ఈ పశువుల డాక్టరు గుర్రాలకీ మనుషులకీ ఒకే విధమైన మందులు వాడేరకం. అశ్వ వైద్యంలో నిపుణుడైన ఆ డాక్టరు మహాశయుడు లూసిరో కేదో గడ్డువ్యాధి పట్టుకుందనీ, బహుశా అది కాన్సర్ అయివుండవచ్చుననీ, చావుకబురు చల్లగా తేల్చాడు.

ఏమయినా లూసిరో మార్టి నెజువలెగాక, బహిష్కార ముద్ర పోగొట్టుకుని, పరితప్తహృదయంతో కనుమూశాడు. జోసఫు, టావోస్ నుంచి యేదో మతవ్యవహారంమీద మరొక గ్రామం వెళ్తు, కిట్ కార్సన్ యింటి దగ్గర ఆనాడు తనూ కార్సనూ, కార్సన్ సతీ, భోజనాల బల్లమీద దగ్గరకూచుని ఉండగా, ట్రీనిడాడ్ అక్కడికి వచ్చాడు. ఫాదరీలు వేసుకునే పొడుగు గాను వేసుకుని, మెల్లోని క్రాసు ప్రస్ఫుటంగా కనపడేటట్టుగా ధరించిన ట్రీనిడాడ్, కార్సన్ సతికి వినయపూర్వక నమస్కారం చేసి, తనకు బాగా వచ్చుననుకున్న యింగ్లీషు భాషలో ఫాదర్ జోసఫుతో యిలా అన్నాడు. 'నేను లూసిరో

తమ్ముడి కొడుకుని. మా పెదనాన్న చాలా చాలా జబ్బుగా ఉండి, చనిపోతానంటున్నాడు. ఆమె రక్తంకూడా కక్కుకుంది' అని స్త్రీలింగపులింగశబ్దాలు మిళితంచేసి మాట్లాడాడు. అతను చెపుతున్న దేమిటో జోసపుకి అర్థంకాలేదు.

'అబ్బాయ్, నువ్వు చెప్పదలచుకున్నది నీ స్వభాష అయిన స్పానిష్ లో చెప్పకూడదూ, బతికిపోతాను. నీ యింగ్లీషుకంటే స్పానిష్ మెరుగ్గా వుంటుందేమో!'

ఆతర్వాత ట్రెనిడాడ్ స్పానిష్ లో మొదలుపెట్టాడు. కథ ఏమైనా రక్తం కక్కుకోడం సంగతిమాత్రం, నొక్కిచెబుదామనుకునోయేయో, మళ్ళీ యింగ్లీషులోనే మాట్లాడాడు. లూసిగో చావుబతుకులమధ్య వున్నాడనీ, కక్షసారి ప్రార్థనకి తనను తీసుకురమ్మన్నాడనీ జోసపుకి యెట్టకేలకు అర్థమయింది.

దైవకార్యం విషయంలో వాయిదాలు పనికిరావు. 'అలాగే, వస్తానుపద' అంటూ వెంటనే ప్రయాణానికి సిద్ధమయ్యాడు జోసపు. ఈ రాత్రికి విశ్రమించి తెల్లవారి బయలుదేరమనీ, కొత్తదారిని అర్ధరాత్రి ప్రయాణం అంతమంచిదికాదనీ, వారించాడు కార్సన్. గుర్రం నడవలేక పోతే కాలినడకని వెళ్తానని, కార్సన్ దంపతులవద్ద సెలవు తీసుకుని హోండ్రోవైపుగా బయలుదేరాడు జోసపు. గబగబా భోజనం ముగించి, ట్రెనిడాడ్ కూడా జోసపు వెంట బయలుదేరాడు.

హోండ్రోగ్రామం జోసపుకి యిష్టమైన ప్రదేశాలలో ఒకటి. ఆ వూరు ఎప్పుడు వెళ్ళాలన్నా, అతనికి సంతోషమే. ఇప్పటికి ఎన్నోసార్లు వెళ్ళాడు అక్కడికి. ఆయా దుత్తువుల్నిబట్టి చుట్టూగల ప్రకృతి సౌందర్యం మారుతూ వుంటుందక్కడ.

ఆ ప్రదేశం పైకి పీఠభూమిలావున్నా, ఒక్కోచోట మెట్టలూ పుట్టలూ దర్శనమిస్తాయి. ఈ గుట్టలు గండశిలలంత గట్టిగా వుండేవికాదు. గుట్ట మెట్టలు తర్వాత లోయలు కనపడేవి. లోయప్రాంతాల కాలు జారిందా, యింకేమీలేదు. పర్వతాలైతే గుర్రాలకి కష్టంలేదుగాని యిటువంటి నేలమీద ప్రయాణం ప్రమాదకరమే! ముఖ్యంగా పొలాలవెంబడి నెత్తున్నప్పుడు, గుర్రాలని తను నడిపించాల్సి వుంటుంది. ఈ పీఠభూమిలోకి కొండలపై నుంచి ఒక నది ప్రవహిస్తోంది. ఆ నదీ ప్రవాహం ఎంత వృధృతమంటే, నది కడ్డుగా కర్రతోట్టెలుపెట్టి, నీటిని పొలాలవైపు మళ్ళించేవారు. ఈ నీటిని ఒక పెద్దకుండులో నిలువచేసేవారుకూడా. నీటిని సద్వినియోగం చేయడం మెక్సికనులకి బాగా తెలుసు. రాత్రివేళ ఆ నీటికాలువ తెల్లని గుడ్డపీలికలా కనపడింది జోసపుకి. సమశీతోష్ణ మండలపు పురుగులూ పువ్వులూ ఆ ప్రాంతాల విరివిగా వున్నాయి.

హోండ్రోకి అతనెప్పుడు వెళ్ళినా, పగటివేళ వెళ్లాడే గాని, చీకటివేళ ప్రయాణం చెయ్యడం యిదే మొదటి

సారి. తన గుర్రం 'కంటెంట్' హోండ్లోకి తనని నిక్షేపంగా చేర్చగలదు గాని దాన్నంత బాధపెట్టడం మంచిది కాదనుకుని, తను దిగి నడుస్తూ, దాన్ని కళ్లెం పుచ్చుకు నడిపించాడు.

లూసిగో యిల్లు చేరుకునేసరికి అర్ధరాత్రి అయింది. ఊళ్లో సగం మంది అక్కడే వున్నారు. నల్ల శాలువలు కప్పకుని ప్రార్థనగీతాలాలపిస్తూ, మెక్సికన్ స్త్రీలు పెక్కు కొవ్వొత్తులతో లూసిగో మంచం చుట్టూ కూచున్నారు. ఆ కొవ్వొత్తులు తప్పించుకు ఎలా వెళ్ళడమో తెలీకుండా వుంది జోసఫ్ కి.

తనకి తెలిసిన గోంజలెస్ అనే ఆవిడని, ఈ కొవ్వొత్తులకు అర్ధమేమిటని అడిగాడు జోసఫు. 'చనిపోతున్న ఫాదరీకి వెలుతురు కనపడటం లేదట; ఆ వెలుతురుకోసం ఈ దీపాలు' అంది గోంజలెస్. ఈ కొవ్వొత్తులన్నీ తన మరణ సమయానికని, ఆ పరమలోభి నిలువ చేసు కున్నాడట.

మంచంమీద ఒక మూలగా లూసిగో రోదిస్తూ, యిటూ అటూ దొర్లుతూ పడుకున్నాడు. ఒకతను లూసిగో పాదాలు పడుతున్నాడు. మరొకతను కడుపులో బాధ తగ్గేందుకు, పొట్టమీద వేడినీళ్ళు కాపడం పెడుతున్నాడు. లూసిగో స్తిమితంగా పడుకోలేకుండా వున్నాడు. ఆ రాటంతో యిటూ అటూ ఒకటే దొర్లుడు.

జోసపు అక్కడి స్త్రీలను వృద్దేశిస్తూ, 'మీరు కొంచెం తప్పుకుని దారియిస్తారా? ఈ కొవ్వొత్తుల వెలుగు నన్ను వుక్కిరి బిక్కిరి చేస్తోంది' అన్నాడు.

జోసపు మాటలకు భయపడి స్త్రీలు, ఆ కొవ్వొత్తుల తోటే పక్కగా వెళ్ళారు. మరణ శయ్యమీద వున్న లూసిగో అమాంతం లేచి కూచుని 'వద్దు, వద్దు-వెళ్ళకండి. ఈ కొవ్వొత్తుల వెలుగు లేకపోతే, ఎవరేనా దొంగ నా మీదపడి దోచుకుంటాడు' అన్నాడు. ఆ మాటలు విని స్త్రీలు భయభ్రాంతలై, మంచం చుట్టూతా చేరారు మళ్ళీ. లూసిగో చిక్కి శల్యమై వున్నాడు. అతని దవడలు లోతుకుపోయాయి. నాసికాపుటం ముఖానికి తగిలించి నట్టుగా వుంది. జ్వర తీవ్రతతో కళ్ళు ఎర్రగా వున్నాయి. ఆ నేత్రాలు జోసపు ముఖంలోకి అనుమానంతోనూ విచారంతోనూ చూశాయి. ఈ చివరి రాత్రి లూసిగో, మెక్సి కన్ వలె కాక స్పానియర్డ్ లా కనపడ్డాడు. జోసపుని దగ్గరికి పిలిచి, అతని చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని, కాళ్ళు పడుతున్న మనిషిని తన శక్తికొద్దీ తన్నాడు ఆ ముసలివాడు.

'నా వొంటిమీద ఈ బట్టలు తీసేయండి. నా కిన్ని బొంతలు ఎందుకు కప్పారు? మత గురువు వచ్చాడుగనుక యింక నేను చెప్పవలసిన విషయమిది. ఇందులో రహస్య మేమీలేదు. జోసపు, నీకు నేనూ మార్టి నెజు యిద్దరం ప్రబల విరోధులం. అయినప్పటికీ నేను నీకు కొన్ని విషయాలు చెప్పాలి. అంచేత చెబుతున్నాను.'

‘మార్టి నెజు చనిపోతూ తన ఆత్మశాంతికై అబిక్యూ లోని చర్చిలో ప్రార్థనలు జరిపి, బీదసాదలకి అన్నదానం, వస్త్రదానం చెయ్యమన్నాడు. ఆ ధనం లూసిగో ఖర్చు పెట్టక, తన గదిలో ఒక మూల భూస్తాపితం చేశాడట. ‘అదిగో ఆ శిలువకింద’ - అని గోడవైపు చూపెట్టాడు లూసిగో. జోసఫ్ సూచన ప్రకారం కొవ్వొత్తులు చేత బుచ్చుకున్న స్త్రీలు పక్కకి తప్పుకోగానే పెద్దపెట్టున అరిచాడు లూసిగో. ‘ఎక్కడివాళ్ళక్కడ వుండండి ఈ కొత్త మనిషికి నన్ను వొప్పచెబుతారా? అంత నమ్మక ద్రోహం లనుకోలేదు. అసలీ దేవుడు మరణానంతరం కూడా, మన సంపద కాపాడుకోగల రహస్యం ఎందుకు చెప్పలేదా, అని దుగ్ధగా వుంది నాకు. నాకేగనుక వెనుకటి శక్తి వుంటే, ఎవరిమీదా ఆధారపడవలసిన పని వుండదు. కాని యిలా మంచమెక్కి మీ అందరికీ కూడా లోకువయిపోయాను...’

గోంజలెస్, లూసిగో వద్దకు వచ్చి అతన్ని శాంతింపజేసి, మళ్ళీ పక్కమీద యధా ప్రకారం పడుండబెట్టి, ‘చెప్పదలుచుకున్నదేదో నెమ్మదిగా చెప్పండి’ అంది. మార్టి నెజు తనకిచ్చిన పైకం, అతని అభీష్టప్రకారం అబిక్యూ చర్చికి పంపమన్నాడు. తన మంచానికి తల దిక్కుగా, గోడకి వేలాడదీసిన శిలువకి కొంచెం అడుగున తవ్వి తేతన స్వంతనిలవ అవుపడుతుందిట. అందులో మూడవభాగం ట్రెనిడాడ్ కి యిచ్చి, మిగతా రెండుభాగాలూ శాంటాఫే

చర్చిలో తనపేర జరిపే అన్నదానాలకి వినియోగించ
మన్నాడు.

‘నీ కోరికలన్నీ నీ యిష్టప్రకారం నెరవేరుస్తాం. పరలోక యాత్రాసమయం ఆసన్నమయింది గనుక ఈ యిహలోకపు బాధలు మరచి, మనసును నిర్మలంగా వుంచు కున్నమీదటగాని నీకు ‘సేక్రమెంటు’ యివ్వడ మెట్లా?’ అన్నాడు జోసఫు.

‘ఈ ప్రపంచం వదిలి వెళ్ళడమంటే మాటలా? మీకేం, మీ రింకా యిక్కడ వుండవలసినవాళ్ళు కాబట్టి, ఆలానే చెబుతారు. గోంజలెస్, యిలారా, తల్లీ, నువ్వొక్కతెవే నాకు నమ్మకస్తురాలివి. ఈ ప్రాణి యింకా వుండగానే, ఆ దాచిఉంచిన ధనం బయటికి తీయించి, నా కళ్ళముందు లెఖ్కురాయించు. అసలీ లెక్కలూ డొక్కలూ మీ కెవరికేనా వచ్చా అని, నా కనుమానమే! ఆ కార్సన్ని ఎందుకు పిలిచుకొచ్చావు కాదు, ట్రనిడాడ్? అతనికే తెలుసు ఈ లెక్కలు. ట్రనిడాడ్, నువ్వో మూర్ఖుడవు, అంతదూరం వెళ్ళినవాడివి, కార్సన్ ని వెంటబెట్టుకురామా?’

జోసఫుకి ఈ ధోరణి చికాకు కలిగించింది. ‘మహానుభావా, నీ ఆలోచనలు డబ్బుమీద కాక స్వర్గద్వారపు తలుపులవైపు మళ్ళితే కాని ‘సేక్రమెంట్’ ప్రసాదించను. ఇటువంటి మనఃస్థితిలో వున్న మనిషికి పారిశుద్ధ్యమివ్వడం భగవంతుని దేస అపచారం అవుతుంది.’

లూసిరో కళ్ళు రెండూ మూసుకుని, చేతులుజోడించి నమస్కరించాడు. గోంజలెస్ పక్కగదిలోకి వెళ్ళి సేక్రి మెంటుకి తగు ప్రయత్నాలు చేసింది. జోసఫు మామూలు దుస్తులు వొదిలి, మతగురువు దుస్తులు వేసుకుని, పవిత్ర జలమూ, మిగతా వాటితోనూ పారిశుధ్య కార్యక్రమపు తంతు ప్రారంభించాడు. లూసిరో తను లోగడ జరిపిన మత విద్రోహచర్యలకు పశ్చాత్తాపం వెలిబుచ్చుతూ, 'కన్ ఫెషన్' ప్రారంభించి, తనతప్పు మనస్ఫూర్తిగా అంగీకరించినమీదటనే పవిత్రజలాభిషేకంతో అతని సద్గతికి ప్రార్థన జరిగింది.

ఈ పారిశుధ్యానంతరం, లూసిరో ఆరాటం చాలా భాగం తగ్గింది. చేతులు రెండూ గుండెలమీదవుంచుకు భగవత్ ప్రార్థనలో పడ్డాడు. చుట్టూచేరిన స్త్రీలు భక్తిగీతాలు పాడసాగారు. బయట తలుపులమీద వర్షపు చినుకులు పడుతున్నాయి. హోండ్రో గ్రామాన్ని శుభ్రపరిచేందుకా ఆ జలమన్నట్లుగా వుంది. ఏ ఒక్కరికీ బడలిక లేదు. ఇంటికి పోవాలన్న కోరిక లేదు. మరణశయ్యమీద వున్న ఆ మతగురువు అంతిమ ఘడియలు, సజల సేత్రాలతో దర్శించడం. తమ అదృష్టంగా భావించారు వారందరూ.

ఆ గోజులలో పాశ్చాత్య దేశాలలోకూడా మృత్యువుకి ఒక పవిత్రమైన సాంఘిక విలువ వుండేది. ఈ దేహంలోని రక్త ప్రసారం ఆగిపోయి, గుండె నిలిచిపోవడంతో మనిషి చచ్చిపోతున్నాడనే క్రూర పరీక్ష కాదది. దేహ

ధర్మం మాట అటుంచి, మరణమనేది 'ఆత్మ' ఈ లోకం నుంచి మరొక ఉన్నత లోకంలోకి చేసే ప్రయాణంగా భావించేవారు ఆనాటి ప్రజ. అది ఒక శూన్యత్వమూ, అంధకారమూ కాదు. ఈ పంచభూతమయ దేహం నుంచి జీవ శక్తి, మరొక ఉన్నత పథానికి చేసే ప్రయాణం. ఆ ప్రయాణాన్ని వీక్షించగలగడమొక అదృష్టంగా పరిగణింపబడేది. నెపోలియన్, లార్డు బైరన్ మొదలైనవారు చెప్పిన కడసారి మాటలు ఎంతో ఘనంగా పేర్కొంటూ వుండేవారు. అవి మామూలు శబ్దాలే కావచ్చు గాని వాటిలో ఉత్కృష్టమైన విలువ వుందని నమ్మేవారు ఆనాటి ప్రజలు.

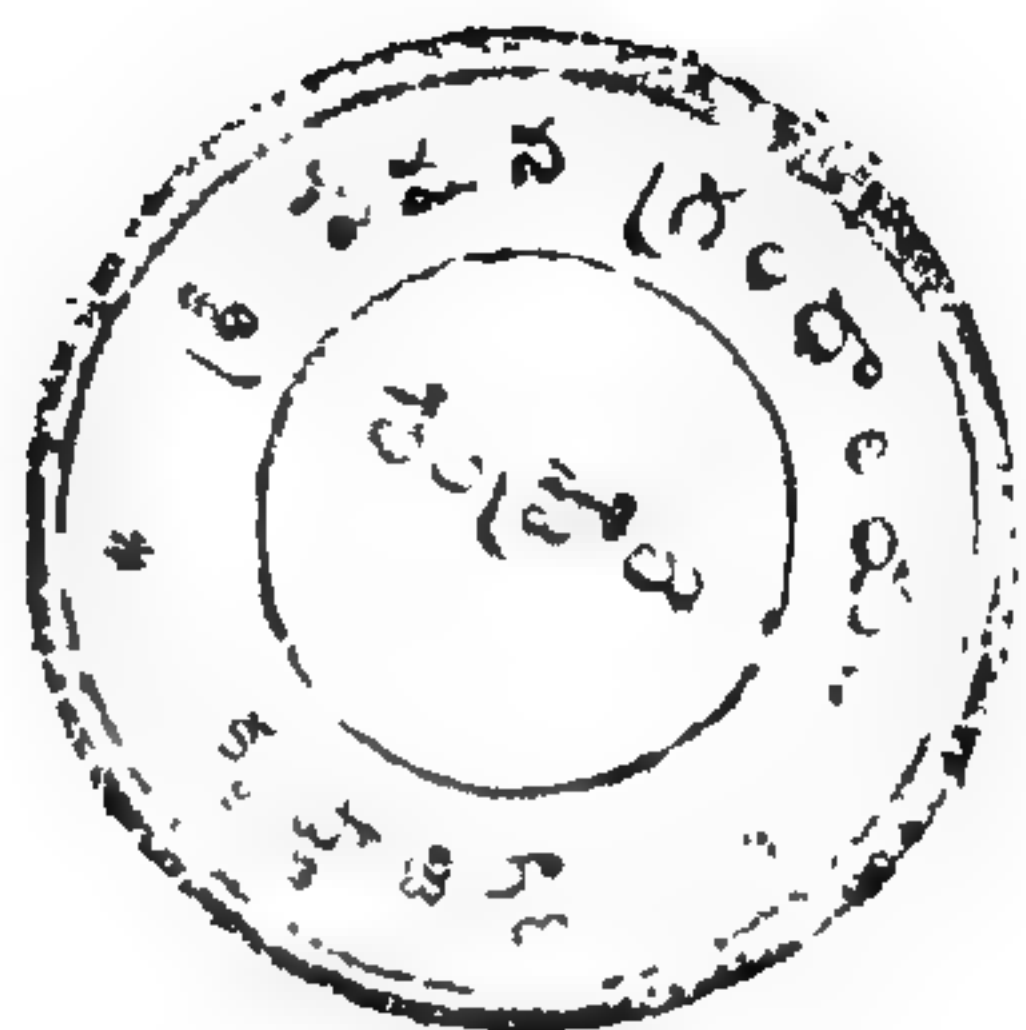
మృత్యు నాన్నిధ్యంవల్ల ఏర్పడే ఆ ప్రశాంత వాతావరణం, ట్రీనిడాడ్ వడదడా లోపలికి వచ్చి, 'బిగ్గరగా ప్రార్థన చెప్పబోయేసరికి భగ్నమయింది. ఈ ట్రీనిడాడ్ రాకకు మంచంమీద మగత నిద్రలో వున్న ముసలివాడు 'దొంగ, దొంగ! పట్టుకోండి, పట్టుకోండి' అని బిగ్గరగా అరిచాడు. పెదనాన్న భయాందోళన చూసి, పూర్తిగా శిలువ దగ్గరకు వెళ్ళక పూర్వమే వెనుకకు జారుకున్నాడు, ట్రీనిడాడ్.

ఇంకో గంటకి సూర్యోదయమవుతుందనగా, లూసిరోకి శ్వాస పీల్చుకోవడం కష్టమయింది. ఇద్దరు మనుష్యాలు అతన్ని ఎత్తి కూచోబెట్టి, ఆనుకునేందుకు దిండ్లు ఉంచారు. స్త్రీలలో గుసగుస ప్రారంభమయింది. కొవ్వొ

త్తులు మరి కొంచెం ముందుకు తీసుకు వచ్చి, వినములై మోకరించారు అందరూ. చుట్టూ ఉన్నవారి ముఖాలు పరీక్షిస్తున్నాడు లూసిగో. అతని నేత్రాలు కాంతివంతములై వెలుగుతున్నాయి. కళ్యార్పకుండా కొవ్వొత్తులూ, కొవ్వొత్తుల వెనకాలగల ముఖాలూ చూస్తున్నాడు. అతని పెదవులు రెండుమూడుసార్లు విడివడ్డాయి. ఏదో మాట్లాడాలని ప్రయత్నం కాబోలు. ఆ పెదవులమీది కేదో చింతాక్రాంతమైన చిరునవ్వు తన్నుకుంటూ వచ్చి నట్టు, చూసేవాళ్ళకి కనిపిస్తోంది. కాని అతని స్థూల దేహం ఒక్కొక్క గుక్కే గాలి పీల్చుకునేందుకు, యావ చ్చక్రితో శ్రమిస్తోంది. 'మార్బి నెజు, నీ కంతే శాస్తి కావాలి,' అని గుర్రం సకిలించినట్లుగా, ఒక్కసారి బిగ్గరగా అని, ఆ ఒక్క ఊపులో గిలగిల్లాడుతూ మరణించాడు.

సూర్యోదయ సమయానికి లూసిగో ప్రాణం గాలిలో కలిసిపోయింది. 'పరలోకంలో మార్బి నెజు పడుతున్న కష్టాలు మా పెదనాన్న స్వయంగా చూసి, అతనికంతే శాస్తి కావాలన్నాడు' అని ట్రెనిడాడ్ అడగనివాళ్ళది పాపంగా ప్రచారం చేశాడు. మెక్సికను స్త్రీలుకూడా, అది నిజమేనన్నారు. ఏమయితేనేమి, హోండ్రో గ్రామంలో ఫాదర్ లూసిగో చివరి ఘడియలు ఒక కథగా మిగిలి పోయాయి.

చనిపోయిన మతగురువు అభీష్ట ప్రకారం నిధి తవ్వి
 తీసేందుకూ అతను చెప్పిన చోట్లలో తవ్వేందుకూ ఏర్పాట్లు
 జరిగాయి. ఈ వింత చూసేందుకు టావోస్ నుంచీ, శాంటా ఫె
 నుంచీ, మోరానుంచీ మనుషులు వచ్చారు. లూసిరో దాచి
 ఉంచిన నిలువలో స్పానిష్ నాణాలేకాక ఫ్రెంచి, అమెరి
 కన్, యింగ్లీష్ నాణాలు కూడా అనేకం వున్నాయి.
 అందులో కొన్ని చాలా పాతకాలపువి. అవన్నీ గవర్న
 మెంటు ఖజానాకి పంపి పరీక్ష చేయించే సరికి, వాటిమొత్తం
 విలువ అమెరికన్ కరెన్సీలో ఇరవై వేల డాలర్లని తేలింది.
 మారుమూల కుగ్రామంలో నివసించే ఒక ముసలి మత
 గురువు, యిరవై వేల డాలర్ల సొమ్ము పాతరేసి వుంచడం
 నాటికీ నేటికీకూడా అశ్చర్యకరమైన సంగతే! అంత డబ్బు
 ఎలా నిలవచేశాడో!

డోనాయిజ బెల్లా

బిషప్ లెటూర్స్ కి ఒకేఒక కోరిక వుంది - శాంటాఫె చర్చిని చక్కగా తిరిగి కట్టించడము. ఆ ఆలోచనగురించి తలపోసినకొద్దీ, ఆ వాంఛ, తన భౌతిక కాయం, ఈలోకం నుంచి నిర్గమించిన తదుపరినికూడా, తను చేసిన ఒక మంచిపని మిగుల్తుందనే ఆశాభావానికి కారకమయింది. తను శాంటాఫె వచ్చినప్పటినుంచీ, వున్నదానిలో ఏదో కొంత ఈ చర్చి నిర్మాణానికని వెనుక వేస్తూనే వున్నాడు. కాని, అది ఏపాటి? యాంట్‌నియో, అను మెక్సికన్ ధన వంతుడు తనకి సాయపడటంతో కల నిజమయింది.

పేరుప్రతిష్టలూ లోకానుభవమూగల పెద్దకుటుంబం లోని మనిషి యాంట్‌నియో. జీవితంలో చాలాభాగం ఎల్పాసోలోనూ, న్యూఆర్లీయన్సులోనూ గడిపి, తన అర వయ్యాయేట శాంటాఫెలో స్థిరపడ్డాడు. ఇక్కడికి వస్తూ తనవెంట పదిబళ్ళ సామాను తీసుకువచ్చాడట. 'చిన్న

ప్పుడే మొదటి భార్య గతించడంవల్ల, న్యూఆర్లియన్సులో వుండగా మరొకామెని వివాహం చేసుకున్నాడు. ఆమె కెంటకీరాష్ట్రపు వనిత. లూసియానాలో ఆమె బంధువులు వుండేవారు. ఫ్రెంచి కాన్వెంటులో చదువుకున్న అమ్మాయి అగుటవలన, భర్తను చాలవరకూ పాశ్చాత్య పౌరునిగా తయారుచేసింది. ఆ బట్టలూ ఆ అలవాట్లూ ఆ దర్జా అతని మెక్సికన్ బంధు మిత్రులకు కొంచెం కంటక ప్రాయంగా ఉండేది. అతని పద్ధతులూ నిజాయితీ మెచ్చు కునేవారుగాని లోపల యేదో ఈర్ష్యగానే ఉండేది వారికి.

యాంట్‌నియా భార్య డోనా యిజబెల్లా కాతలిక్ మతస్థురాలు. ఆవిడకు మతగురువులకు ఆతిథ్యమిచ్చుట ఎంతో సరదా. విశాలమైన ముందు వాకిలీ, తోటా ఉన్న యాంట్‌నియా భవనానికి ఆమె అక్షరాలా గృహలక్ష్మి. ఆమె వయసులో ఉన్నదని చెప్పడానికి వీలేదు. కాని ఆ మాట పొందిక, ఆ హుందాతనమూలో అవతల వాళ్ళని కట్టివేయగల ఆకర్షణ వుంది. ఉత్సాహమే జీవరక్తంగా తన ముఖసౌందర్యం కాపాడుకుంటూ వస్తోంది. ఇజబెల్లా తలకట్టులో అక్కడక్కడ మెరిసే వెండి వెంట్రుకలు ఆమె సౌజన్యదీప్తికి చిహ్నాలవలె కనపడ్తాయి. ఫ్రెంచి భాష అనర్గళంగా మాట్లాడగలదు. స్పానిష్ తడుముకుంటూ మాట్లాడుతుంది; హార్ప్ అనే వాద్య విశేషమును చక్కగా వాయిం చడం నచ్చు; పాటలు శ్రావ్యంగా పాడగలదు.

లెటూర్ కీ జోసపుర కీ వీరి పరిచయం ఒక రకంగా అదృష్టమనే చెప్పవచ్చు. స్థానికులతోనూ నౌకర్లతోనూ తప్ప స్వజాతీయులతో స్వభాష మాట్లాడుకునే అవకాశం లేని ఈ మతసాధకు లిద్దరూ, ఒక్కో సాయంత్రం వారింటికి వెళ్ళి, వారి ఆతిథ్యమును పొంది ఎంతో ఆనందించి, నూతనోత్తేజంతో వెనక్కువచ్చేవారు. కడుపునిండా భోజనం పెట్టి, కమ్మని పానీయాలిచ్చి, మధురమైన సంగీతం వినిపించి, తమ చిన్ని ప్రపంచమేకాక బయట లోకంలో జరుగుతున్న అనేకానేక విషయాలపై ఆసక్తి కనబరుస్తూ, సంభాషించే వంపతులు ఎవరికి యిష్టులుకారు? ఒక్కోసారి ఇజబెల్లా ఫ్రెంచికవుల గీతాలు, జోసపురలో కంఠం కలిపి పాడేది. స్త్రీ అవడం వల్ల ఆమెలో స్త్రీ సహజమైన అహంకారం కొంత లేకపోలేదు. తను పాడటమే మొదలు పెడితే, తన భర్తకు యిష్టమయ్యే మూడు పాటలు పాడటమేకాకుండా, ప్రతీ పాటా తనకు తెలిసిన మూడు భాషల్లోనూ పాడేది. నీగ్రోల పాటలు అప్పటికింకా అచ్చుకాలేదు. ఆ నోటా ఆ నోటా ప్రచారమైన అపూర్వ గాన మాధుర్యాలవి.

యాంటోనియో వొడ్డూ పొడవూ గల మనిషి. కాస్త స్తూలకాయుడనే చెప్పవచ్చు. నేత్రాలలోని కాంతి, అతన్ని చుట్టూగల మనుష్యులలో ప్రత్యేకునిగా చేసేది. తల యించుమించుగా బట్టతల అయిపోయింది. ఎక్కువగా మాట్లాడేవాడుకాదు. న్యూఆర్లియన్సునుంచి తీసుకువచ్చిన

ఆ పెద్ద కుర్చీలో ఆసీనుడై, పొడుగు చుట్ట నోట్లో పెట్టుకు, తన భార్యమణి సంగీతం మహదానందంతో ఆలకించే వాడు.

ఇజబెల్లా గురించి శాంటాఫెలోని మనుష్యులు రక రకాలుగా చెప్పుకునేవారు. అందం చెడకుండా యిన్నాళ్లు ఎలా కాపాడుకోకలిగిందని కొందరూ, భర్తని తన ప్రేమానురాగాలతో యిన్ని సంవత్సరాలెలా కట్టేయ గలిగింది, అదేదో తమాషాగా వుంది - అని మరికొందరూ, వీలైనప్పుడల్లా యీమె గురించి తర్కిస్తూ వుండేవారు. శాంటాఫెలోని అమెరికనులూ, యాంట్లోనియో సోదరులూ ఈ ఇజబెల్లా రకరకాల సౌందర్యలేపనములతో తన అందం కాపాడుకుంటోందనీ. ఎల్పాసోలోనూ, న్యూఆర్లియన్సులోనూ ఆమెకి ప్రియులు వుండివుంటారనీ లెక్కలు గుణించారు. బావగారి కొడుకులూ మేనల్లుళ్ళూ, ఈమె గారితో న్యూఆర్లియన్సునుంచి యాంట్లోనియో దంపతులు పట్టుకొచ్చిన పాబ్లో అను మెక్సికన్ కుర్రవాడికీ సంబంధం వుందని కథలు ప్రచారం చేశారు. శాంటాఫె వచ్చాక ఇజబెల్లా గురించి ఎన్ని అభూత కల్పనలు ప్రచారమయ్యాయో అన్ని గౌనులు వున్నాయి ఆమెకి బట్టల బీరు వాలో. ఈ అందమైన గౌనులు అక్కడ పడివుండటమేతప్ప ఆమె ఎప్పుడోగాని ధరించేదికాదు వాటిని ఈ ఊళ్లో, భర్త జేబులోనుంచి డబ్బుతీసి, దాచి అట్టేపెట్టుకుందనీ భర్తకి మందుపెట్టి తనవశం చేసుకుందనీ అంటారు. ఈ కథల్లోని

నిజానిజాలు యిదమిద్దమని చెప్పడం కష్టం. ఇంట్లో నాక
ర్లందరూ యజమానురాలంటే ఎంతో భక్తి శ్రద్ధలతో
మసులుకుంటారు.

పోస్టులో వచ్చే వార్తా పత్రికలు, అవి ఏడెనిమిది
వారాల క్రితానివి అయినా, ఎంతో సంతోషంగా చదువు
కునేవాడు యాంట్‌నియో. సిగరెట్ల కంటే చుట్టలూ,
విస్కీ కంటే ఫ్రెంచి వైనూ శ్రేష్టమైనవని అతని అభి
ప్రాయం. సోదరులతో మాట్లాడేందుకు అందరకూ ఆసక్తి
గల ప్రసక్తి ఏమీ ఉండేదికాదు. షావెజ్ అనే చిరకాల
మిత్రుడూ, ఈ యిద్దరు ఫ్రెంచి మతగురువులూ తప్ప శాం
టాఫెలో అతనికి హితువు లేవరాలేదు. స్నేహితులంటే
ప్రాణం. యిచ్చే బాపతు. యాంట్‌నియో బిషప్ దగ్గరకు
వస్తున్నప్పుడు, జోసఫ్ కి యిష్టమైన చెర్రీ బ్రాండ్ సీసా
ఒకటి పట్టుకువచ్చి, కొత్తగా వేసిన తోట ఎలా పెంచాలో
సలహాలిచ్చే వాడు లెటూర్ కి. లెటూర్ కి వెండి వస్తువులు
ప్రజంటు చేసినది వీళ్లొక్కరే. వాళ్ళిచ్చిన కంచమూ, నీళ్ళ
పాత్రా, అలంకరణ సామగ్రి అతను నిత్యమూ వాడు
తూండేవాడు. తనకు ఎటువంటి అలంకరణ సామగ్రి
ఉన్నదో, అటువంటిదే తయారు చేయించి లెటూర్ కి
యిచ్చాడు యాంట్‌నియో. 'మా వారు ఏది యిచ్చినా
జోసఫ్ కైతే రుచి పాకాలకు సంబంధించినవీ, లెటూర్
కైతే మానసికానందం కలిగించేవీ యిస్తారు' అనేది
ఇజబెల్లా.

ఈ దంపతులకి ఇనెజ్ అని ఒక కుమార్తె వుంది. ఆ అమ్మాయికి పెళ్ళిడువచ్చి చాలా గోజులైంది కాని పెళ్ళి కాలేదు. ఆ అమ్మాయికిక పెళ్ళి అవదనీ, పెళ్ళి చేసుకోదనీ అందరూ అనుకునేవారు. పరివ్రాజికగా చర్చిలో యింకా ప్రవేశించలేదు. ఒక విధంగా ఆమెది సర్వసంగ పరిత్యాగ జీవితమే. తల్లి లోగల హాయిలూ సొగసులూ ఈమెలో లేవు. కంఠం మాత్రం చాలా బాగుండేది. న్యూ ఆర్లియన్సు చర్చి మందిరంలో అప్పుడప్పుడు పాడుతూ వుండేదట. తలిదండ్రులు శాంటాఫె వచ్చాక ఇనెజ్ ఒకే ఒక్కసారి వచ్చింది వాళ్ళని చూడడానికి. ఈ యింటి వాతావరణం ఆమె స్వభావానికి సరిపడ్డట్టు లేదు. ఇనెజ్ శాంటాఫె వచ్చినప్పుడుకూడా చాలా సాధారణపు దుస్తులు వేసుకుని తల్లితోపాటు చర్చికి వెళ్ళింది.

ఫాదర్ లెటూర్ చిరకాల వాంఛితమైన శాంటాఫె చర్చి నిర్మాణానికి యాంటోనియో సహాయం చేస్తానన్నాడు. ఆ దంపతులు స్నేహశీలురవడంవల్ల స్నేహితుల కోర్కె తీరడమే, వారికి ఆనందదాయకం. అదీ కాక యాంటోనియోకి తన స్వగ్రామమైన శాంటాఫెలో కాథెడ్రల్ నిర్మితమవాలని చాలాకాలం నుంచీ ఆశగా వుంది. తను విరిగి వచ్చిన ప్రదేశాల్లో ఎక్కడ చూసినా పెద్ద పెద్ద చర్చి భవనాలు వున్నాయి. భగవత్ సేవకి ఆ విధంగా ప్రయోగపడటంలోనే తన ధనానికి సార్థకత - అనుకున్నాడు

యాంటోనియో. లెటూర్, అతనూ ఎన్నో రాత్రులు ప్లానులు వేసి, డిజైనులు గీసి, ఎస్టిమేటులు కట్టి, ఎంత డబ్బువుతుందో లెఖ్ఖవేశాడు. 1860 లో, అనగా లెటూర్ అక్కడికి బిషప్ గా వచ్చిన పది సంవత్సరాలకి, కొత్త సంచ త్వరపు విందులో, చర్చి మంధిరానికయ్యే పైకం తను విరాళంగా యివ్వనున్నాననీ, మర్నాటినుండి పని ప్రారంభింప వచ్చుననీ అతిథులందరి ముందూ అన్నాడు యాంటోనియో.

ఆనాటి పిందు మరువరానిది. శాంటాఫె నుంచి వెళ్ళి పోతున్న యిద్దరు మిలిటరీ వుద్యోగులతోపాటు ఫాదర్ లెటూర్ కిట్ కార్సన్ మొదలైన వారెందరో పాల్గొన్నారు ఆ విందులో. భవిష్యత్ విషయమై ఎవరికీ ఎటువంటి ఆందోళనాలేదు. ఇంటినిండా దీపకాంతులు; సన్నని సంగీతం; స్నేహ మాధుర్యంతో కూడిన మిత్రసమాగమం. ఈ ఆనంద సమయంలో ముందు రాగల ఉపద్రవం, ఎవరికీ తట్టలేదు. సరిహద్దు ప్రాంతంలో నివసిస్తున్న కార్సన్ ఈ విందు కోసమని టావోస్ నుంచి రెండు రోజులు గుర్రం మీద ప్రయాణం చేసి, సెయింట్ లూయీస్ లో చదువుకుంటున్న కుమార్తెని వెంటబెట్టుకు వచ్చాడు. బక్స్కిన్ కోటూ వెండి గుండీలూ ధరించే కార్సన్, సరిహద్దు ప్రాంతాలలో వుండే యోధుల్లాగానే వున్నాడు. కోట నుంచి వచ్చిన సైనికోద్యోగులు తమ సైనిక దుస్తులలోవున్నారు. సైనికోద్యోగులతోపాటు వారి భార్యలు కూడా వచ్చారు.

ఆనాటి విందువేళ స్త్రీ పురుషులందరూ తెల్ల గులాబీలు ధరించారు. లెటూర్ వెల్వెట్ దుస్తుల ధరించాడు. జోసఫ్ మోసోదరి ఫిలోమీనా కుట్టి పంపిన కొత్త గౌను వేసుకున్నాడు.

జోసఫ్ తనకు కావలసిన బట్టల కోసం ఫిలోమీనాకి వ్రాయడం, ఫిలోమీనా ఆమె వెంట నుండే సన్యాసినులూ అవి తయారుచేసి పంపడం, లెటూర్ కి నచ్చేదికాదు. ఎందుకిలా సోదరి ప్రాణం తీస్తాడా, అని అనుకునేవాడు. తను కాన్వెంట్ కి వెళ్ళినప్పుడు ఫిలోమీనా ఎక్కడో దూర దేశానున్న మనుషులకు యిటునంటి దుస్తులు కుట్టిపెట్టడం, తమ కెంత సంతోష హేతువో చెప్పేసరికి, లెటూర్ ఆశ్చర్యపోయాడు. ఆ మహారణ్యాలలో, ఆటవిక జాతుల మధ్యకి వెళ్ళి, ప్రభు సందేశామృతం పంచిపెట్టే మనుష్యులు తమకు పూజనీయులు - అన్నారు ఆ పరివ్రాజికలు. జోసఫ్ వ్రాసే ప్రతి ఉత్తరమూ ఫిలోమీనా వారికి చదివి వినిపించేది. ఆ ఉత్తరాలు వారిలో అద్భుత పరిణామాలు తీసుకువచ్చేవి. న్యూమెక్సికోలోని ఎర్రటి యెడారులూ, నీలపు కొండలూ, అడవి దున్నల గురుపులూ, నదీనదాలూ కొండ లోయలూ, అక్కడ నివసించే ఆటవికులూ, వారి విపరీతపు టాచారాలూ - యివన్నీ వ్రాహించుకు, వాటికి వేటికీ జడువక ముందంజ వేస్తున్న మత సాధకులకి మనసులో ప్రణమిల్లే వారట.

ఇజబెల్లా జోసఫు వేసుకున్న కోటు బాగుందని మెచ్చుకునేసరికి, తను ఫిలోమీనాని చూడడానికి వెళ్ళినప్పుడు,

కిటికీవద్ద నిలబడి, కాంతివంతమైన నేత్రాలతో కనబడని దేనినో చూస్తూ, మనసులో గల భావాలు విప్పిచెప్పిన, పరివ్రాజిక ముఖం గుర్తుకు వచ్చింది లెటూర్కి. భోజనాలూ పానీయాలూ అయ్యాక, పాబ్లో వచ్చి పాడసాగాడు. అతిథులు చుట్టలు ముట్టించి పొగ పీలుస్తున్నారు. ఫాదర్ లెటూర్కి మొదట్నుంచీ 'బేంజో' అంటే ఎందుకనో అంత యిష్టముండేది కాదు. ఆ శబ్దవాహినిలో యేదో ఆటవిక ధోరణి వుందని అతని అభిప్రాయం. కాని ఈ పాబ్లో ఆ తీగెలు పలికిస్తున్నప్పుడు, కొంత మార్దవం కనపట్టింది గాని అది కూడా ఒక మాదిరి వెర్రితనమూ నిర్లక్ష్యతా వలె తోచింది లెటూర్కి. కొండ కోనలు పట్టుకు జీవించే అడవి జాతుల ఆక్రందన అది. చుట్టల పొగ సుళ్ళు తిరుగు తోంది. మెక్సికన్ భూకామందులూ మత గురువులూ ఆ పాటని ఆలకిస్తున్నారు. ఇసుక తుపాను లేచినట్టుగా వుంది అది చేసే శబ్దం.

అందరితోనూ కలిసి కూచున్నా, అగదరిలాగాక భిన్నంగా ఆలోచించే ఫాదర్ లెటూర్ ఏదో మూక వేదనలో పడిపోయాడు. కార్సన్ నేత్రాలు బేంజో వంక చూస్తున్నాయి. కాని ఆ బేంజో వెనుకనున్న సరిహద్దుల సంగీతం చూడలేక పోతున్నాయి. అక్కడున్న అందరి లోకీ అందగాడు షావెజ్, భోజనం వేళన తన పక్కన కూచున్న ఈ షావెజ్ మనసులో ఏ అగ్ని గోళాలు వుంటాయో గాని పైకి ఒక్కమాట అనడు; ఇక్కడి మనుషు

లకు ప్రమాదాల మధ్య జీవించడమే స్వభావ నైజమేమో అనుకున్నాడు లెటూర్.

షావెజ్ తన వంశ వృక్షం 1160 నుంచి చెప్పగలడు. 1160 లో మూరుల నుంచి షావెజ్ పట్టణాన్ని కాపాడిన యిద్దరు 'కాస్టేలియన్' వీరులలోనూ ఒకని వంశానికి తను చెందుతాడట. షావెజ్ కి షెరోన్ లోనూ, శాన్ మేటియా పర్వతాలలోనూ భూములున్నాయి. శాంటా ఫెలో ఒక చక్కటి భవనం వుంది. ఆ భవనం చుట్టూ అతిసుందరమైన పూల మొక్కలూ, ఫలవృక్షాలూ వున్నాయి. పువ్వుల మధ్య పళ్ళ మధ్య ఈ మనిషి దాక్కున్నాడా అనిపిస్తుంది. అమెరికనులంటే అతనికి మహా చెడ్డ కోపం. కార్సన్ కూడా యితనికి ఒక విధంగా విరోధే. తుపాకీ పేల్చడంలో కార్సనూ, షావెజూ సమానవృజ్జీలు. ఇక విలువిద్యలో షావెజ్ ని వోడించగలవారు లేరు. అక్కడ శరసం ధానంలో అతనికతనే సాటి. బాణాలపోటీలలో అతనికి ఎన్ని బహుమతు లొచ్చాయో లెక్కలేదు. ఆటవికులను వోడించడమంటే ఈ మెక్సికనుకి చాలా యిష్టం. వారివద్ద నుంచి, వస్త్రాలూ, వెండి గుర్రాలు మొదలైనవి పందెంలో కాచి గెలుచుకునేవాడు షావెజ్.

మాన్యుయల్ షావెజ్, పదహారో యేడప్పుడు కొందరు మెక్సికను యువకులతో కలిసి నవాజోలని వేటాడేందుకు వెళ్ళాడు. నవాజోలమీద దాడి చెయ్యడం, ఆ

నాటి మెక్సికనులకి ఒక క్రీడా వినోదం. లోనికెంత జొచ్చుకు పోయినా మెక్సికన్ యువకులకి నవాజోలు కనపడలేదు. ఇంకా లోపలికి వెళ్ళగా వెళ్ళగా, ఒక చోట ఒక పెద్ద గుంపు కనబడింది. గుంపు కనబడడమేమిటి, వాళ్ళు ఈ మెక్సికన్ యువకుల్ని చుట్టముట్టెయ్యడమేమిటి ! ఆనాటి పార్టీకి షావెజ్ పెద్దనాన్నగారు నాయకుడు. పార్టీలోవున్న యాభైమంది మెక్సికన్ యువకులనీ ఒకరి తర్వాత ఒకరుగా చంపేశారు నవాజోలు. షావెజ్ యాభై ఒకటో వాడనడం చేత, అతని అదృష్టం బావుండి బతికాడు. ఏడు బాణపు దెబ్బలూ ఒక బల్లెపు పోటూతో, వీడింకా చావకుండా వుంటాడా అని, యాభై శవాల పక్కనా, ఈ షావెజ్ ని కూడా పడేశారట.

ఆ రాత్రి నవాజోలు, విజయసూచకంగా విందు చేసుకుంటున్నప్పుడు రక్తసిక్త దేహంతో ఈ కురవాడు, గండశిలవైపుగా పాకి, శిలల మధ్య నుంచి శత్రువుల కంటపడకుండా తప్పించుకుని తూర్పుగా కాలినడకని ప్రయాణ మయ్యాడు. అది వేసవికాలం; ఎండ పేల్చే స్తోంది. గాయాలు భగ భగ మంటున్నాయి. కాని ఇంకా చిన్నతనపు పట్టుదల, మొండితనం వాటికి తగ్గ దేహధారు ధ్యం వుండటం చేత, రెండు రాత్రులూ రెండు పగళ్ళూ త్రాగడానికి ఒక్క నీటి చుక్కకూడా లేకుండా అరవై మైళ్ళ దూరం ఆ పర్వతాలకి అడ్డంబడి వచ్చాక, ఒక నీటి వాగు కనపడింది. అక్కడ మంచి నీళ్ళు త్రాగి, తన

గాయాలు కడుక్కుని ఆ నీటి వాగు పక్కనే అలసటతో నిద్రపోయాడు.

కళ్లు తెరుపులకి వచ్చేసరికి కడుపులో ఆకలి మండి పోతోంది. బ్రహ్మ చెముడు మొక్కల గుఱ్ఱ కడుపు నిండా తిని, శాన్ మేటియో పర్వతాల వైపుగా నడకుచ్చు కున్నాడు. అలా నడవగా నడవగా మెక్సికన్ గొర్రె కాపరుల గుంపు ఒకటి కనపడింది. వాళ్ళు కనపడడ మేమిటి స్పృహ తప్పిపోవడమేమిటి, ఒకే క్షణాన జరిగాయి. ఆ గొల్లలు తమ దగ్గర ఉన్న ఆహారం పెట్టి, తమకు తెలిసిన మూలికలతో వైద్యోపచారం చేసి, సెబోల్లా గ్రామం చేర్చారు. అక్కడ చాలా గోవు లతను ప్రమాదావస్థలో పడి వున్నాడు. షావెజ్ కి ఆస్తి సంక్రమించాక, ఆ ప్రాంతాన్నంతా ఫలవంతం చేసి అక్కడి ప్రజల కెన్నో సదుపాయాలు చేసేందుకు తోటలూ, భవనాలూ నిర్మించాడు.

అతనికి మొదటి నుంచీ అమెరికన్ పరిపాలన గిట్టేది కాదు. కాని స్థానికులు విజృంభించారని వినడం తరవాయిగా యుద్ధభూమికి పరిగెత్తి, కొత్త గాయాలతో తిరిగి వచ్చేవాడు. లెటూర్ జోసఫ్ లు స్థానికులతోనూ, అమెరికనులతోనూ అంత చెలిమిలో వుండడం షావెజ్ కి గిట్టేది కాదు. ఎన్ని చెప్పినా అతను మార్టినెజ్ తరహాకి చెందిన మనిషి. ఇజబెల్లా అందచందాలు అభినందించడానికి వచ్చాడు ఈ విందుకి. ఇక్కడ కూడా అమెరికను యూని

ఫారమ్స్ ప్రత్యక్షమగుట అతనికి వెగటుగా కనపించింది.

పాబ్లో వాయించే 'బేంజో' అయూక, జోసఫ్ ఇజ బెల్లాని ఉద్దేశిస్తూ 'మా బోటి వాళ్ళకి కొంచెం శాస్త్రీయ సంగీతం వినిపింప జేస్తే...' అంటూ ఆమెను 'హార్ప్' వైపుగా తీసుకు వెళ్ళాడు. తనను అంత ప్రత్యేకంగా మెచ్చుకుంటూ పాడమని కోరుట, ఇజబెల్లా కెంతో సంతోషమయింది.

భర్త కిష్టమైన 'లా పెలోమా' అను కృతి శ్రావ్యంగా పాడింది ఇజబెల్లా. నిద్రాసక్తంగా వున్న భర్త నేత్రాలు చిరునవ్వుతో చూశాయి ఆమె గానమును అభినందిస్తూ. అదే ఆ దంపతు లిచ్చిన చివరి విందు.

భోజనానంతరం ఆపై ఆదివారం రాత్రి, నిప్పు గూడు దగ్గర నించుని కొవ్వొత్తి వెలిగిస్తున్న యాంట్లో నియో, నిప్పు వైపు తూలి మరణించాడు. పాబ్లో పరువు తెత్తుకుంటూ వెళ్ళాడు బిషప్ కోసం. నిశిరాత్రి కాక పూర్వమే యాంట్లోనియో సోదరులలో యిద్దరు, తప్ప తాగి, శాంటాఫెనుంచి ఆల్బుక్యూ గుర్రాలమీద ప్రయాణ మయారు - సమర్థుడైన అమెరికన్ న్యాయవాదిని పెట్టుకు అన్నగారి ఆస్తి తమ స్వాధీనము చేసుకునేందుకు.

2

యాంట్లోనియో అంత్యక్రియలు చాలా గొప్పగా జరిగాయి. అంత్యక్రియల వేళకి జోసఫ్ అక్కడలేడు. దక్షి

కానికి ఉద్యోగ రీత్యా వెళ్ళాడు. జోసపు శాంతాఫే చేరుకునేసరికి, ఇజబెల్లా భర్తృవిహీన అయి అయిదారు వారాలు గడిచింది. జోసపు యింకా గుర్రం దిగి లోపలికి నచ్చాడో లేదో, ప్లీడరుతో మాట్లాడుతున్న లెటూర్, జోసపుని తక్షణం తన గదిలోకి రమ్మనమని కబురంపాడు.

యాంటోనియో తన ఆస్తి వ్యవహారాలు బాయిడ్ అను ఒక ఐరిష్ కాతలిక్ న్యాయవాదికి ఒప్ప జెప్పాడు. ఈ బాయిడ్ బోస్టను నించి కొత్తగా వచ్చాడు ఈ ప్రాంతాలకి ప్రాక్టీసుకోసం. శాంతాఫెలో ఆనాడు పత్రాలు భద్రంగా దాచగల బాంకులూ ఖజానా పెట్టెలూ లేవు. అంతకీ బాయిడ్, యాంటోనియో మరణ శాసనాన్ని తన దగ్గర ఉన్న గట్టి పెట్టెలో జాగ్రత్తచేశాడు. యాంటోనియో ఆస్తి రెండు లక్షల డాలర్లుగా అంచనా వేయబడింది. రెండు లక్షలంటే ఆ రోజుల్లో చాలా పెద్ద మొత్తం. తన యెట్టేటు నుంచి వచ్చే రాబడిని, భార్య, ఇజబెల్లా, కుమార్తె ఇనెజ్ యిద్దరూ తమ జీవిత కాలమంతా యధేచ్ఛగా అనుభవించి, తదనంతరం సదరు ఆస్తిని శాంతాఫెచర్చికి క్రీస్తు మత ప్రచారానికి సంక్రమింప జేయాలని వ్రాశాడు. శాంతాఫె చర్చి నిర్మాణానికి తను యిస్తానన్న మొత్తం ఎలా వచ్చేదీ, ఎలాపుచ్చుకోవలసిందీ స్పష్టంగా వుదహరించ లేదు. ఆ సూచనలూ

చేసేపాటి వ్యవధి ఏదీ, వారం తిరక్కుండా చనిపోయాడాయె !

యాంటోనియో సోదరులు ఈ విల్లు చెల్ల నేరదని ప్రతిఘటిస్తున్నారనీ, ఆల్బర్క్యూలో ఒక ప్రముఖ న్యాయవాదికి వకాలతు యిచ్చారనీ విశదీకరించాడు బాయిడ్. ప్రతివాదంలో ముఖ్యమైన అంశము ఏమిటంటే, ఇనెజ్ వయసులో పెద్దదనీ ఆమె యిజబెల్లా కూతురు అయి వుండదనీ ! తమ అన్నగారు చిన్నతనపు రోజుల్లో షోకిల్లాగా తిరుగుతూ అనేక స్నేహాలు చేశాడనీ, అటువంటి ఒక స్నేహ ఫలితంగా, ఊరూ పేరూలేని స్త్రీకి కలిగిన పిల్ల అయి వుంటుంది ఈ ఇనెజు అనీ, యిజబెల్లాకి ఆమె దత్త పుత్రికే గాని నిజ సంతానం కాదనీ వారివాదన. బాయిడ్ న్యూ ఆర్గియన్సు మనిషిని పంపించి యాంటోనియో ఇజబెల్లాల వివాహపత్రం కాపీ తెప్పించాడు. ఇజబెల్లా జన్మించిన కెంటకీ రాష్ట్రానికి ఆమె పుట్టిన తేదీ కోసం మనిషిని పంపాడు గాని అక్కడ జనన పట్టికలు అంటూ లేవు. అవి లేని కారణంగా ఇజబెల్లా అసలు వయసు తెలీడం లేదు. తన వయసు ఈమె చచ్చినా చెప్పదు. శాంటాఫెలో అందరూ అనుకోడం ఆమెకి నల్లబై రెండు వుంటాయని. ఆ లెక్కన చూస్తే ఇనెజు జన్మించే నాటికి, ఇజబెల్లా వయసు ఆరు లేక ఎనిమిది అయి వుండాలి. ఈ ఒక్క అంశము మీద వీరి వాదము ఎగిరిపోయేటట్టుంది. ఇజబెల్లా అసలు వయసు ఏదైకి పేమాట - ఏదై రెండో మూడో..

స్త్రీ డరు బాయిడ్ ఈ వ్యవహారము వివరాలు ఆమెకు వివరించి చెబుతూ, 'మీరు మీ వయస్సు ఒప్పుకుంటే ఈ గొడవ వుండదు. అందరి ముందూ కాదు - ఆ న్యాయాధిపతి ముందు ఆ పది నిమిషాలపాటూ ఒప్పుకోండి' అని కాళ్ళా వేళ్ళా పడి చెప్పుకున్నాడు. కాని ఆమె ఈ హితవు పాటించేటట్టు లేదు. ససేమిరా ఒప్పుకోనంది. అందుచేత స్త్రీ డరుగారు లెటూర్ నీ జోసపునీ 'మిరెలాగో ఆమె గారికి నచ్చజెప్పి, ఒప్పించి, పుణ్యం కట్టుకోండి' అని బతిమాలుకునేందుకు వచ్చాడు.

ఇటువంటి అతి సున్నితమైన విషయంలో తను జోక్యం కలిగించుకోవడం బావుంటుందా, అని లెటూర్ సంశయిస్తూవుండగా, జోసపు ముక్కుమీద గుద్దినట్టు 'ఆ అమాయక స్త్రీల ఆస్తి హక్కులు కాపాడుతూ, తద్వారా చర్చికి రావలసింది, మొదటికే మోసం జరక్కుండా చూసుకోవలసిన నైతక బాధ్యత మనది. మన కర్తవ్యం మనం నెరవేర్చక తప్పదు. పదండి. వెంటనే బయలుదేరుదాం' అంటూ విప్పిన కోటు మళ్ళీ భుజం మీద వేసుకు, 'ఎందుకు వినదో చూదాం' అన్నాడు - దైవకార్యంలో ఓటమికి స్థానం లేదని నమ్మే జోసపు.

న్యూ యియర్ పార్టీ అయాక యాంట్ నీయో యింట్లో మళ్ళీ అడుగు పెట్టడం అదే మొదటిసారి ఫోదర్ జోసపుకి. యజమానిలేని యిల్లు అప్పుడే కళా విహీనమయింది. ద్వారబంధం గొళ్ళేం వూడి పోయింది. ముందు

భాగాన పాతగుడ్డలు చిమ్మేసినట్లు పడి వున్నాయి. కుక్కలు తిని పారవేసిన మాంసం యెముకలు అట్లానే వున్నాయి. చిలుక పంజరాన్ని ఈ మధ్య యెవరూ శుభ్రం చేసినట్లు లేదు. అద్దంలా వుండే ముందు వాకిలికి ప్రేతకళ ఆవహించింది. బాయిడ్ బెల్ కొట్టగానే పాబ్లో వచ్చి తలుపు తెరిచి, అతిథుల్ని డ్రాయింగు రూములో ప్రవేశ పెట్టాడు. వెచ్చగా వుండవలసిన డ్రాయింగు రూమ్లో చలిగా వుంది. నిప్పు గూడులో చితుకులు వెయ్యలేదు సరికదా, అది భాగుచేసి ఎన్నాళ్ళయిందో! కిటికీలలోనూ, కుర్చీల మీదా యెర్రదుమ్ము. గ్లాసు తలుపులు తెరిచినప్పడల్లా కన్నీటి భారమా అన్నట్టు 'శుయ్' మనేవి. వ్రాత బల్ల మీద ఖాచీ నీసాలూ. సగం తాగిన గ్లాసులూ, చుట్ట పీకలూను గదిలో ఒక మూలగా 'హార్ప్' ఆకు పచ్చ ముసుగుతో నిద్ర పోతోంది.

అతిథులని కూచోమని చెప్పి, పాబ్లో యజమానురాలి కోసం లోపలికి వెళ్ళాడు. ఆమె ఈ మధ్య లోకం వంక చూడ్డం లేదనీ, వంట మనిషి చెయ్యి కాల్చుకోడం చేత నిప్పు గూడులో నిప్పు ఎవరూ వేయలేదనీ, పనివాళ్ళు మరీ సోమరిపోతులై పోతున్నారనీ అడగని సంజాయిషీ చెపుతూ, నాలుగు చితుకులు తీసుకు వచ్చి నిప్పుగూడులో వేసి నిప్పు రాజేశాడు పాబ్లో.

కొద్ది సేపయాక నల్లదుస్తులతో ఇజబెల్లా దర్శనమిచ్చింది. ఆ నల్లబట్టలో ఆమె ముఖం పాలిపోయి వుంది.

నేత్రాలు అరుణ వర్ణం దాల్చాయి. మెడమీద పడే వొంకులూ, చెవి మీదుగా జారే వొంకులూ తెచ్చి పెట్టుకున్న తెల్లదనం దాల్చాయి.

జోసపు పరామర్శవాక్యాలు చెప్పి, ఆమెను కొంచెము వోదార్చిన మీదట స్త్రీడరుగారు తమ వ్యవహారము మళ్ళీ విప్పారు. లేసు రుమాలుతో కనురెప్పలూ, ముక్కునాజుగ్గా తుడుచుకుంటూ, కదలక మెదలక ప్రతిమలా కూచుంది ఇజబెల్లా. స్త్రీడరుగారు చెప్పే మాటల్లో ఒక్కటి ఆమె చెవిలో దూరినట్టులేదు.

ఆ ధోరణి కాసేపు చూసేటప్పటికి ఫాదర్ జోసపుకి వళ్ళు మండింది. దగ్గిరగా వచ్చి కూచుని, 'అమ్మా. తల్లీ, నీ భర్తగారి సోదరులు నీకూ మీ అమ్మాయికీ చిప్ప చేతికిచ్చి, ఈ ఆస్తంతా కాజేదామనుకుంటున్నారు. ఆ కారణంగా చర్చికి వచ్చేదికూడా పోతుంది.. చనిపోయిన ఆ పుణ్య పురుషుని ఆత్మ శాంతికోసమైనా నువ్వు వాళ్ళ నీ పని చేయనివ్వ కూడదు. చిన్న పిల్లలా మొండి పట్టుపట్టే సమయమా యిది? నీ భర్తగారి గౌరవ స్మృతిని మలినం చేయబూనే ఆ రాక్షసుల ఆగడాలు నువ్వు సహిస్తావా? ఆయన పవిత్ర నామం కాపాడడం మన ధర్మంకాదా? మేము నిన్నేమీ గుళ్ళు ఎత్తమనడంలేదు, రాళ్ళు ఎత్తమనడంలేదు. కోర్టు వారి సమక్షాన నీ వయసెంతో వొప్పుకుంటే చాలు. ఇనెజ్ కి తల్లివయేపాటి వయస్సు నీ కుందని, జడ్జిని నమ్మించగలిగితే అందరం బయట పడతాం. వయసు చెప్ప

డానికి అంత భయం దేనికి? నా వయస్సు యాభై మూడేళ్లు, అని ధైర్యంగా చెప్పేయ్,' అన్నాడు.

ఇజబెల్లా బెదిరిపోయింది. ఆమె ముఖంపాలిపోయింది. సోఫాలో ఒక మూలగా జరిగి, కళ్ళు రెండూ గోడవై పుకి తిప్పుకు, తలవంచుకు, ఆగ్రహం పట్టలేక అంది: 'నాకు యాభై మూడేళ్ళా? ఇటువంటి నిందా వాక్యం నా ముఖం మీద యింతదాకా ఎవరూ అనలేదు. ఇంత అమర్యాద కరమైన మాట నేను వినవలసి వస్తుందనుకోలేదు. మొన్న డిశంబరు నాలుగో తేదీనే కదా నేను నల్లబై రెండవ జన్మ దినం చేసుకున్నాను! యాంట్‌నియో బతికి వుంటే, నా వయసు మీకు చెప్పి వుండేవాడు. ఆయన లేకపోవడం పల్ల కదా, యిందరిచేత యిన్ని మాటలు పడుతున్నాను! డబ్బు వ్యవహారాలు ఆయన నాతో ఏనాడూ మాట్లాడేవాడు కాదు,' అంటూ ఆ చిన్న రుమాల్లో ముఖం దాచుకు శోకింప సాగింది. 'ఆడవాళ్ళతో ఎలా మాట్లాడాలో నీకు తెలీదు' అని లెటూర్ జోసఫుని కూకలేసి ఇజబెల్లా పక్కగా సోఫాలో కూచుని, జోసఫు తరపున తను క్షమా పణ చెబుతూ, ఎంతో అనునయంగా మృదువచనాలతో అన్నాడు. 'మీకు యాభై మూడేళ్ళని ఎవరనగలరు మఱి లేని వాళ్ళంటారుగాని! మీ వయసు నల్లబై రెండని నాకు తెలుసు. మొన్నటి జన్మదినానికి చే నొచ్చానుగా! మీ ముఖం చూస్తే, ఆ పాటి వయసుందని కూడా అనుకోదు ఎవరూ! మీ ముఖమూ మీ మనసూ నవయవ్వనంలో

వున్నాయి. ముఖమనగా ఏమిటి? హృదయానికి ప్రతిబింబం! ఈ చర్చికీ కోర్టులకీ లెక్కలూ అవీ అవసరము. రేపు కేసు నెగ్గే నిమిత్తం కోర్టులో ఏదై రెండు అని మాట వరుసకి అన్నారనుకోండి! అంత మాత్రాన మీ రూప విలాసం తగ్గుతుందా? ముఖంలో ముడత యేర్పడుతుందా చెప్పండి? ఆస్తి పోతే పోతుందని మీరనుకోవచ్చు. ఆస్తితోబాటు సౌందర్యరేఖా కరిగిపోతూండే! స్త్రీవయసెప్పుడూ ఆమె ముఖ కాంతిని బట్టి నిర్ణయించమన్నాడు. పెద్దలు.'

కాంతులు ప్రసరించే సజల నేత్రాలతో తలపై కెత్తి అతని ముఖంలోకి దీనంగా చూస్తూ 'మీరంత ఆప్యాయంగా మాట్లాడ్డం నాకెంతో సంతోషంగా వుంది. ఒకసారి నా వయస్సు ఒప్పుకున్న తరువాత, లోకానికి ముఖమెట్లా చూపగలను? నాకీ డబ్బూ, దస్కంవద్దు. ఆయన సోదరులనే తీసుకోనియ్యండి' అన్నది ఇజబెల్లా గద్గదస్వరంతో. ఫాదర్ జోసఫు తోకతోక్కిన తాచులా లేచి, ఆమెకు నలుసంత వివేకమన్నా కలిగించాలనే ఆశతో ఆమె ముఖంలోకి తీక్షణంగా చూశాడు. 'రెండు లక్షల డాలర్లు, ఆలోచించండి!! మీ యిద్దరి జీవితాలూ హాయిగా వెళ్ళిపోతాయి. ఈ అర్థం లేని పట్టుదలతో కన్న కూతురిని బికారిగా చేస్తావా? నీకు పుణ్యం వుంటుంది నా మాట విను. ఇలాగే మొండికేసి కూచున్నావా, దాయాదులు సమస్తం హరించి, నిన్ను వీధిలోకి తరుముతారు' అన్నాడు.

‘నా విషయమంటారా, నా కెప్పుడూ డబ్బు మీద మమత లేదు. ఇక ఇనెజ్ సంగతి నేనేం చేయగలనూ? అది యెలానూ ‘సన్’గా చేరుతానంటోంది, అంచేత దానికి డబ్బు అవసర ముండదు.’

ఫాదర్ జోసఫు ఆమె దగ్గిరకు వచ్చి. ఆ చల్లబడి పోయిన ఆమె చేతిని తన చేతులలోకి తీసుకు, ‘సరి, మీ యిద్దరూ నిశ్చేపంగా బికార్ల వండి; నా కెటువంటి అభ్యంతరమూ లేదు. కాని మీ మూర్ఖతవల్ల చర్చికి రావలసిన ధనం నిష్కారణంగా పోతోందే! భగవత్ కార్యాలకై వినియోగపడవలసిన ధనం, నువ్వు చేజేతులా చెడగొడతావా? ఇది ఎంత పాప కార్యమో, ఎంత ద్రోహమో, ఆలోచించు!’ అన్నాడు జోసఫు.

ఫాదర్ లెటూర్ జోసఫ్ ని కొంచెం శాంతి పడమని, సాంజ్ చేస్తూ, ఇజబెల్లా చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకు యిలా అన్నాడు: ‘ఇటువంటి విషయమై మనం మరీ బలవంతం చెయ్యకూడదు. యాంటోనియో సతిని స్వంతంగా ఆలోచించుకోనివ్వాలి. ఆమె తనకు తానుగా తన అంత రాత్మను అడగాలి. నలుగురిలో చిన్నతనమని బాధపడే ఆమె, తన అహంకారాన్ని తనకు తానుగా జయించ గలగాలి. మనుష్యాలు యెప్పుడూ ఆత్మనిర్దేశ ప్రకారం నడుచుకోవలసిన వాళ్ళు. లేమి, దారిద్ర్యం - యివేమో ఒట్టి మాటలు అనుకుంటున్నారు. బావగార్ల దయాధర్మం మీద

బతకడం యెంత కష్టమో మీకు తెలీదు. నేను మిమ్మల్ని నిజం ఒప్పుకోమనడంలో నా స్వార్థం కొంత వుంది. ఆ స్వార్థమేమిటి అంటారేమో! మీరెప్పుడూ యిచ్చే ప్రకారం సౌందర్య రాసిలా వెలుగుతూ, ఈ చుట్టూ గల మాలాటి వారికి ఒక వెలుగు కిరణముగా ప్రకాశింపవలెననే స్వార్థ వాంఛ. ఈ శాంటాఫెనుండి మీ సౌందర్యంకూడా మాయమైతే, యింక మిగిలేదేమిటి?' ఇజబెల్లా ఏడుపు ఆపి, కళ్లు తుడుచుకుని, అతని కోటు బొత్తాము ఒకటి తిప్పుతూ. 'ఫాదర్, ఇనెజ్ తల్లి నయేందుకు, ఎంత వయసుంటే సరి పడుతుందో చెప్పండి?' అంది.

లెటూర్ వెంటనే చెప్పలేదు. కాస్త ఆగి, ఆలోచించాడు. బాయిడ్ ని వృద్ధేసిస్తూ సూచన చేశాడు.

'ఏబై రెండు. మీరా సంగతి కోర్టులో వొప్పుకొని, చివర వరకూ మాట తిరుగకుండా వుంటే, మనము ఈ కేసు నెగ్గుతాము' అన్నాడు బాయిడ్,

'సరే,' అన్నది, తలవంచుకుని ఇజబెల్లా. అతిథులు వెళ్ళేందుకు లేచారు. దుమ్ముపట్టిన తివాసీల వైపు దీనంగా చూస్తూ 'అందరి ముందూ' ఒప్పుకోవాలి కాబోలు, అయ్య బాబోయ్,' అని తనలో తను గొణుక్కుంది.

ఈ స్థానిక ప్రజలందరిలోగల మూఢ నమ్మకాలు పోగొట్టవచ్చు గాని ఒక్క శ్వేతవనితలోని అహంకారం మట్టుకు పోగొట్టలేము - అన్నాడు ఫాదర్ జోసప్ బయటకి వచ్చాక.

‘ఇంత క్రూరకార్యం నే నేనాడూ చేయలేదు. ఆమె చేత వయసువొప్పిస్తున్నాను-అంతకంటే ఘోరం ఏముంది?—ఇంకెప్పుడూ యిలాటి పాపపు పనిలో యిరుక్కోకూడదు,’ అన్నాడు లెటూర్.

బాయిడ్ యాంట్‌నియో సోదరులని వోడించాడు. విచారణ రోజున బిషప్ కోర్టుకి వెళ్ళలేక పోయాడు. కాని జోసప్ మాత్రం మొదటి నించీ చివరి వరకూ అలా నిలబడే వున్నాడు. కూర్చునేందుకు కుర్చీలు లేవు అక్కడ. యువకుడైన బాయిడ్ కి ఒక పక్క కాళ్ళు వణుకుతూనే వున్నాయి. ఇజబెల్లా వంక వేలెట్టి చూపిస్తూ, ‘అమ్మా, మీ వయస్సు ఏబై రెండు సంవత్సరాలు కదూ?’ అని అడిగాడు.

నల్లగొనులో కోర్టుకి వచ్చిన ఇజబెల్లా, ‘అవును’ అని సన్నని గొంతుతో, అతి కష్టం మీద అనగలిగింది. ‘బతి కానురా బాబూ’ అనుకున్నాడు ప్లీడరుగారు.

తీర్పు యిచ్చిన రోజు రాత్రి యాంట్‌నియో గృహానికి వెనుకటి కళ వచ్చింది. యాంట్‌నియో పాతమిత్రులూ పావెజ్ మొదలైన వాచూ ఇజబెల్లాని అభినందించేందుకు వచ్చారు. అభినందన ప్రయత్నం జరుగుతోందని తెలియగానే పూల్లోవున్న పెద్దలూ, మిలటరీ వుద్యోగులూ, యాంట్‌నియో సోదరుల శత్రువులూ—వీళ్ళు కూడా ఈ ఈ జమీందారిణికి తమ అభినందనలు తెలిపేందుకు వేంచేశారు. తెల్లషర్టుమీద పాబ్లో వెల్వెట్ జాకెట్ ధరిం

చాడు. వంటమనిషి తొందర తొందరగా పదార్థాలు చేస్తూంది. సెల్లార్ నుంచి విస్కీ, షెర్రీ, పాంపెయిను. మొదలయిన పానీయాలు తెప్పించారు.

దావా నెగ్గడంతో యింట్లో అందరికీ నూతనోత్సాహంతోపాటు, యింటికి వచ్చిన వాళ్ళకి కూడా సంతోషంగా వుంది. వైను గ్లాసుల్లోని దుమ్ము పాబ్లో, తను విడిచిన చొక్కాతో తుడిచేస్తున్నాడు. ఎవరూ పురమాయించకుండానే ప్రే తరువాత ప్రే పట్టుకు నచ్చేస్తున్నాడు. పురమాయించేందుకు యజమానంటూ వుంటేగా! తను సైడ్ బోర్డు పక్కన నిలబడి, తాగాలని వున్నప్పుడల్లా పుచ్చుకుంటున్నాడు. ఆ రాత్రి ఇజబెల్లా కూడా కొంచెం పాంపెయిను పుచ్చుకుంది. మొదట, జార్జియాలోని ఒక మిలిటరీ వున్యోగితో పుచ్చుకుంది. ఆ తరువాత తమ యిరుగుపొరుగు అయిన ఫెర్డినాండ్ తో మళ్ళీ మరొక గ్లాసు పుచ్చుకోవలసి వచ్చింది. వర్షంపడ్డ వెనక తోటలోని పూల మొక్కలన్నీ నవ్వుతాయే, అలా వున్నాడు యింట్లోని మనుష్యులూ, యింటికి వచ్చిన అతిథులూను.

ఫాదర్ జోసెఫుకీ, ఫాదర్ లెటూర్కీ ఇంత తదంగం జరుగుతోందని తెలియదు. కోర్టులో ఆమె చూపిన సాహసానికి అభినందించేందుకుగాను, రాత్రి ఎనిమిది గంటలకి బయలుదేరారు. ముందు వాకిట్లోకి వచ్చేసరికి లోపల నుంచి సంగీతం వినపడింది. ఇల్లంతా దీపతోర

కాలతో నిండి వుంది. పొడుగు కోట్ల ప్రముఖు లందరూ వున్నారు. న్యాయవాది బాయిజ్, మరికొందరు సైనికోద్యోగులు సైజ్ బోర్డు దగ్గర నిలబడ్డారు. పాబ్లో వారికి గ్లాసు తర్వాత గ్లాసుగా పాంపెయిను పోస్తున్నాడు. డ్రాయింగు రూము అవతల కొననుంచి, ఇజబెల్లా కంఠ స్వరం వీణానాదంతో మిళితమై వినపడుతోంది.

పాట అయేదాకా గుమ్మం దగ్గర నిలబడి, ఆ తర్వాత తలుపు తెరుచుకులోనికి ప్రవేశించారు ఫాదరీ లిద్దరూ. తిన్నగా ఆమె వద్దకు వెళ్ళి తమ అభినందన తెలియపరిచారు. ఎప్పటికీ మల్లే నల్ల గౌనే ధరించి వున్నది. ఆమె అందమైన శిరోజాలు ఒక పాయ కుడి చెవి మీదా, రెండుపాయలు చెరో కణతమీదా, మరొకటి మెడమీదా తీర్చిదిద్దినట్టు పడుతున్నాయి. మత గురువు లిద్దరూ తనవైపు వచ్చుటను చూచి, సంగీత వాయిద్యం ఆపి, రెండు చేతులూ ముందుకు చాస్తూ, యిద్దరికీ చెరో చేయీ అందిస్తూ కాంతులు పెదజల్లే కళ్యాణో ఆహ్వానించింది. ఆమె ముఖము సహజానురాగంతోనూ సంతోషంతోనూ వికసిస్తోంది. ఆ క్షణాన ఆమెకా ఫాదరీలమీద నిరుపమానమైన శౌరవం కలిగింది. ఆ శౌరవంతోపాటు కొంత చిలిపితనం కూడా పైకి వుబుక్కు వచ్చింది. ఆహ్వాన వాక్యంలో హాస్య చతురిమి కనపడేటట్టు అందరి గుస గుసలనీ అధిగమించే కంఠ

స్తాయితో బిగ్గరగా అంది: 'మీ యిద్దరినీ నే నీ జన్మకి
మన్నించేది లేదు. ఫాదర్ జోసఫు, నిన్ను తీసుకుపో
కల్ల. బిషప్ లెటూర్, మిమ్మల్ని అంతే! వయసు విష
యమై నా చేత యెంత అబద్ధం చెప్పించారు కోర్టులో!!'

నవ్వులూ చప్పట్లూ మధ్య అందరితోపాటు మత
గురువులు కూడా నవ్వుకున్నారు.

‘డయోనీస్’

చర్చిపనులు యథా ప్రకారం జరుగుతూండేవి గాని ఒక్కోసారి బయట పరిస్థితుల వల్ల అంతరాయాలు కలిగేవి.

లెటూర్ శాంటాఫె వచ్చిన మూడు సంవత్సరాలకే అమెరికా ప్రభుత్వం మెక్సికోలోని చాలాభాగం అమెరికాలో కలుపుకోవడమూ, తిరుగుబాటు ద్వారా న ‘గేడ్స్ డెస్సి’ని పురితీయడమూ జరిగాయి. గోము నగరంలోని మతాధిపతులు ఈ కొత్త ప్రదేశం కూడా తన ‘డయోనీస్’లో కలుపుకోవలసిందిగా లెటూర్ కి ఆజ్ఞాపత్రం పంపారు. తత్ కారణంగా స్థానికులైన మత గురువులతో అనేక సమావేశాలు జరపవలసి వచ్చింది. గోములోని ఉన్నతాధికారులు చరిత్ర గమనం పరిశీలించే స్థితిలో లేనప్పుడు, గుర్రాలమీద ప్రయాణం చేస్తే యిద్దరు మత

గురువులు, ఈ సమస్యలన్నీ ఎలా చక్కబెట్ట గలుగుతారని ప్రశ్నించేవాడు ఫాదర్ జోసఫు.

బోలెడన్ని వృత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరిగినమీదట, మెక్సికన్ ఫాదర్లతో 1858 లో సరిహద్దు తగాదాల పరిష్కారానికి ఫాదర్ జోసఫుని పంపారు. అతను ఆకురాలు కాలంలో బయలుదేరి, చలికాలమంతా తోవలోనే గడిపి, ఎల్పాసో చేరుకునే సరికే చాలా గోజులు పట్టింది. అక్కడ నుంచి పడమటగా టస్కాన్ మీదుగా కాలిఫోర్నియా గల్ఫ్ చుట్టి రావలసి వచ్చింది. తిన్నగా పసిఫిక్ తీరం చేరుకు, మళ్ళీ వెనుకకు మళ్ళాడు జోసఫు.

ఈ తిరిగి వస్తున్నప్పుడు అరిజోనా యెడారిలో మలేరియా జ్వరం వచ్చింది అతనికి. ఆరోగ్యం గురించి లక్ష్య పెట్టకుండా చలి గాలిలో ప్రయాణం చేసిన కారణంగా మలేరియా పట్టుకుంది. ఇతనికి యిలా సుస్తీగా వుందన్న విషయం శాంటాఫెలోవున్న లెటూర్కి ఒక బాటసారి ద్వారా తెలియటంతో, జాకింటోని వెంటబెట్టుకు బయలుదేరి, జోసఫుని అంచీలమీద తీసుకొచ్చాడు బిషప్ స్వస్థలానికి.

జోసఫ్ ఆ దెబ్బ దెబ్బ, రెండు నెలలపాటు మంచం మీద వున్నాడు. ఫాదర్ లెటూరూ తనూ ఈ శాంటాఫే వచ్చాక వసంతకాలం ఒకచోట గడపటం ఇదే మొదటిసారి. ప్రతి వసంతంలోనూ యిద్దరికీ చెరో పని

వుండేది. కాని ఈ జబ్బు కారణంగా జోసపు యింటి పట్టున వున్నాడు. తోటలో వేసిన పూల మొక్కల సొగసు చూడగల అవకాశం యిద్దరు మిత్రులకూ లభించింది ఈ వసంతంలో.

మేరీ మాత జాపకార్థమైన మే నెల అది. ద్రాక్ష తీగల క్రింద ఒక పాత మంచం మీద పడుకుని వున్నాడు జోసపు, ఒంటి నిండా కప్పుకుని, ఆ పరున్న ప్రదేశంలో నుంచి తెటూరూ అతని తోటమాలీ కనిపిస్తున్నారు. యాపిల్ చెట్ల నిండా పుష్పములు వికసించి వున్నాయి. ఛెర్రీలకాలం వెళ్ళిందనే చెప్పవచ్చు. మట్టి వాసనతో మిళితమైన గాలి నూతన పరిమళం వెదజల్లుతోంది. సూర్య కాంతి నేలలోకి చొచ్చుకుపోయి మట్టి బెడ్డల్ని పులకింప చేస్తోంది. పీల్చే గాలిలో భూసౌరభం మిళితమై వుంటోంది. కాలిక్రింద నలిగే పచ్చ గడ్డి ఆకాశపు నీలి మని తనలో ప్రతిబింబించుకుంటోంది.

ఇది ఆరు సంవత్సరాల క్రితం నాటిన తోట. సెయింట్ లూయీ నుంచి కుండ్లల్లో పెట్టి మొక్కలు తీసుకు వచ్చారు లొరెటా సిస్టర్స్. మొదటి వసంతంలో బిషప్ ఏదో పనిమీద బాల్టిమోర్ వెళ్ళినప్పుడు జోసపు ఈ తోట పని తన నెత్తిమీద వేసుకు, తోటమాలికి తరఫీదు యిచ్చాడు. మొదట వేసిన కొద్ది మొక్కలే కాక, పెరటి తోటా, పళ్ళతోటా, పూలతోటా మూడుగా విభజించి మొక్కడి వక్కడ నాటించేడు. తెటూర్ కి తోట పని

అంటే ఎంతో సరదా, అతనికి ఒక వ్యాపకమూ వ్యాయామమూ కూడా. చర్చి మందిరాన్ని స్కూలు భవనంతో కలిపేచోట, యింకా బాగా ఎదగని బూరుగచెట్లు వున్నాయి. వంకర తిరిగిన మొండెములతో మధ్య వృక్షాలు, సూర్యకిరణం కోసం కరువు వాచి, మెడలు సాచుకు కనిపిస్తున్నాయి. ఈ చెట్లు చాలా పాతవి. నీరు పుష్కలంగా వున్నా, వెలుతురు కడువై సూర్యకాంతి కోసం అవి అలమటించడం, వాటి వంక చూస్తేనే తెలుస్తుంది. అంత వంకర టింకరవై నప్పటికీ, వాటి గులాబి రంగు పుష్పాలు చూడడం కనుల పండువే !

జోసఫ్ కి అన్ని చెట్లకంటే టామరిస్క్ అంటే ఎంతో యిష్టం. అతని ప్రయాణాల్లో యెక్కడ పడితే, అక్కడ ఈ చెట్టు కనిపించేదిట. న్యూమెక్సికో యెడారులలోనూ, అరిజోనా యెడారులలోనూ, ఎటు చూసినా ఈ చెట్లేనట. ఆకు పచ్చని వన్నెతో వీటి పూచికలు ఆకర్షణీయంగానూ, వుపయోగకరంగానూ వుంటాయి. మెక్సికనులు తమ గుర్రాన్ని టామరిస్క్ చెట్టు మొదట్లో కడతారు. ఆ చెట్టు నీడలోనే కోడి పెట్టలు పొదుగుతాయి. కాపలా కుక్కలు విశ్రమించేది కూడా అక్కడే. తడిసిన బట్టలు ఎండేసేందుకు ఆ చెట్టు కొమ్మలు వుపయోగపడుతాయి. ఈ చెట్ల కొమ్మలు కూడా, అక్కడి గ్రామ ప్రజలకి అనుకూలంగా యెదిగేయా అన్నట్లు వుంటాయి. వీటి రెమ్మలతో తుడుచుకునే చీపుర్లు కట్టుకుంటారు. వాటిని కుంచెలవలె వుపయో-

గించి దుమ్ము దులుపుతారు. ఈ చెట్టు బెరడు అనేక వస్తువులు చేసుకునేందుకు వుపయోగపడుతుంది. టామరిస్క్ చెట్టు మెక్సికనులకి ఒక విధంగా జీవనాధారం.

ప్రక్క 'మీదున్నప్పటికీ జోసపుకి ఈ వసంతం ఎంతో బాగుంది. ఏ బాధ్యతలూ ఏ చీకాకులూ లేకుండా భగవత్ సంకీర్తన చేసుకోవచ్చు. సరస్సుల ప్రదేశంలో వున్నప్పుడు, వసంత సమయమప్పుడేదో విశ్రాంతి స్థలానికి వెళ్తువుండేవాడు. ఇక్కడి వుద్యోగం విశ్రాంతికి విరామానికి అవకాశం యియ్యదు. గడిచిన మే నెలలో గోజుకి మున్నె మైళ్ళ చొప్పున ప్రయాణం చేస్తూ హోపీ జాతీయుల వివాహాలూ, జ్ఞానస్నానాలు జరిపించాడు. ప్రతి రాత్రీ ఏదో ఒక యిసుక మేట దగ్గర ఆగుతూ, దైవప్రార్థన ముగించుకుని నిద్రపోయి, తెల్లారేక, మరొక గ్రామం వెళ్తు వుండేవాడు.

ఈసారి తనకు జబ్బుగావున్న కారణాన మే నెల అంతా మేరీమాత కని వినియోగించవచ్చు. ప్రతి రాత్రీ నిద్రాసమయాన లోకమాత తనని జోకొట్టి నిద్ర పుచ్చుతున్నట్లు వుండేది. ఉదయాన లేత కాంతులతో కళ్ళు తెరిచేసరికి, లోక మొక సౌందర్య వాటికవలె గోచరించేది. ఈ జబ్బు పడటంతో, తన మత జీవన ప్రారంభ దశలోని నిశ్చల భక్తి గుర్తుకొస్తోంది. అతి పవిత్రమైన భక్తి భావం మనసును ఆవరించేసింది. ఇక్కడి ప్రార్థన తొందరగా

ముగించుకు ప్రక్క ఊరు చేరుకోవాలనే హడావిడిలేదు.
మనసుని మాతకి త్రికరణ శుద్ధిగా అర్పించనచ్చు.

ఒకసారి తన చిన్నతనంలో, ఈ నెలంతా మేరీమాత పూజతో గడుపుతాననే సరికి, ఒక వృద్ధ మతగురువు 'నీ కింకా ఆ వయస్సు రాలేదు. పెద్దల మాట జవదాటకు' అని తనని భయపెట్టాడు. తనకు ఆ అదృష్టం ఎందుకు వుండక పోవాలని జపమాల చేత బట్టుకు గదిలోకి వెళ్లాడు ఆనాటి జోసపు. 'నా కోరిక ప్రకారం కాదు. నీ సేవకై నేను ఉపయోగబడగల శక్తి నాకు కరుణించు, దయా మయీ' అంటూ ఆ రోజంతా తన గదిలో ఏకాంతంగా కూచుని ప్రార్థన చేశాడు, వీ వృద్ధ మతగురువై తే, వుదయం వేళ యితని దీక్షానిరతిని శంకించాడో, ఆయనే జోసపుని పనిగట్టుకు పిలిపించి 'ఈ నెలంతా నీ యిష్టప్రకారం ప్రార్థన చేసుకో' అని అనుమతి ప్రసాదించాడు. తనకీయ బడిన ఈ ప్రత్యేకానుమతి విషయమై వెంటనే సోదరి ఫిలో మినాకు వ్రాశాడు జోసపు. ఆమె ఎంత సంతోషించిందో ! తను సోదరుణ్ణి మే నెల ప్రార్థనలో పాల్గొననిస్తున్నారంటే ఎంత ఘనమైన విషయం !

మే నెల ఎందుకనో జోసపు జీవితంలో ప్రత్యేక ఘటనలకి కారకమవుతోంది, చిన్నతనంలో తనకు మే నెల ప్రార్థనలకి అనుమతి యిచ్చారు. ఆ తరువాత ఒక మే నెలలోనే బంధుమిత్రుల్ని స్వదేశాన్ని వదిలిబెట్టి ఘోరంగా తన జీవన బాధ్యత నిర్వహించేందుకు ఈ క్రొత్త ప్రపంచంలోకి

వచ్చాడు. అప్పుడు తనకి కుటుంబబాధ్యతల నుంచీ సాంఘిక బాధ్యతలనుంచీ పారిపోతున్నాననే సంశయం కొంతపీడిస్తూ వుండేది. ఇప్పుడు యిన్నాళ్లు గడిచాక, అది తల్చుకుంటే నవ్వుగా వుంటుంది. ఎంత బాధ, ఎంత ఆవేదనా ఆనాడు ! తనని కాపాడింది లెటూరేగా అప్పుడు! జ్ఞాపకాల దొంతర విడిపోడంతో కనుకొలకుల్లో అశ్రు బిందువులు నిలిచాయి. జబ్బులోవున్న వాళ్ళకి కన్నీళ్ళు తొందరగా రావడం సహజం కద ! కళ్ళజోడు తీసుకు, కళ్ళద్దాలూ కళ్ళూ తుడుచుకు, 'లెటూర్', యిందాకటి నుంచీ వంచిన నడుం ఎత్తకుండా పని చేస్తున్నావు. కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకో' అన్నాడు.

బిషప్ లేచి వచ్చి అన్నాడు : 'నువ్వు తొందరగా కోలుకోవాలని నేను ప్రార్థన చేయదలచుకోలేదు, జోసఫు. ఎంచేతనంటే, నీకు నెమ్మదించిందా, మళ్ళీ ప్రయాణాల మీద వుంటావు. నిన్ను యిక్కడ కట్టిపడేసే మార్గమేమిటంటే, జ్వర దేవతని వెళ్ళిపోకమ్మా, అని బతిమాలడం, తెలిసిందా ?'

ఫాదర్ జోసఫు చిరునవ్వు నవ్వి, 'ఆ - నువ్వు మాత్రం శాంటాఫెలో ఎక్కువ రోజులుంటున్నావా ?' అన్నాడు.

'ఈ వేసవి అంతా నేనిక్కడే వుంటాను. నిన్ను కూడా యిక్కడే వుంచుతాను. ఈ వేసవిలో వికసించే తామర పువ్వులు చూద్దావుగాని! ఈ మధ్యాహ్నం మే చెరువు లోకి నీళ్ళు పెడతాడు తోటమాలి.'

చెరువనగా అదో పెద్ద చెరువు కాదు - చిన్న నీటి కుండు. ఏ మొక్కకి ఎంత నీరు పెట్టాలో చక్కగా తెలిసిన తోటమాలి, చలికాలంలో ఏ మొక్కా చావకండా మట్టి కుండ్లలో దాచి కాపాడుతాడు. 'క్రిందటి వేసవిలో నువ్వి క్కడలేవు. ఒక వంద తామర పువ్వులు పూశాయి. ఈ కొలనులో ఆ పువ్వులు తేల్తావుంటే ఎంత బావుందను కున్నావ్ ! గోమ్ నుంచి నేను తీసుకువచ్చిన - అయిదు మొగ్గలు ఎన్ని పువ్వులయ్యాయో !'

'అయితే అవి యెప్పుడు వికశిస్తాయి ?'

'మొగ్గలు విచ్చడం జూన్ లో. వాటి శోభ చూడాలంటే జూలై.'

'అలా అయిన పక్షంలో, జూన్ లోనే నేను వాటి అందం చూసి, జూలై నాటికి వెళ్ళిపోతాను,' అన్నాడు జోసఫు.

'అంత తొందరగానా ?'

కప్పుకున్న బట్టల్లో నుంచి ఫాదర్ జోసఫు కొంచెం యిటూ అటూ కదిలాడు. 'ఎందుకా ? తప్పిపోయిన కాతలిక్సుని వెతికేందుకు. మతమనేది మరచిపోయి, మూఢంగా బ్రతుకుతున్న మనుషులకి మత సౌరభం తెలిపేందుకు ! టెక్సాస్ వైపుగా వెళ్ళాలి. అక్కడ ఎన్ని బీద కుటుంబాలున్నాయో ! వాళ్ళు మతగురువనే మాట ఎరుగరు. ప్రతి గ్రామం, ప్రతి యిల్లా దర్శించి వారిలో మత విశ్వాసం

కలిగించాలి. వారికి దేవునిపట్ల గొప్ప నమ్మకం ఉంది. కాని, మూఢాచారాలే దైవభక్తి అనుకుంటున్నారు. దైవ ప్రార్థన ఎలా చేయాలో కూడా మరిచి పోయారు. వ్రాత కోతలు తెలియని అమాయకులు వాళ్ళు. ఒక్కసారి వాళ్లని మన వైపు తిప్పకుంటే చాలు, వాళ్ళింక మనని వదిలి పెట్టరు. మెక్సికనుల మధ్య తిరిగిన కొద్దీ, వారి స్వభావం పట్ల నాకు సదభిప్రాయం యేర్పడుతోంది. ఛాతీక వాంఛా పరితృప్తులు కాదు వాళ్ళు. స్వలాభాలూ ధన కనక వస్తు వాహనాలతో గాక వాటికి అతీతమైన పదార్థం వైపు మొగ్గుతాయి వారి మనస్సులు. నిజమైన క్రయిస్తవులకి ఆస్తి వ్యామోహమూ సుఖాన్వేషణా వుండవు. మెక్సికను లలో కూడా మనకలాంటి సద్గుణాలు అవుపడుతాయి. ఒక కొత్త గ్రామంలో నాలుగైదు గంటలసేపు వుండి, వారికి మత ప్రసాదం పంచిపెట్టి, నూతనోత్తేజులుగా జేస్తే, వారితో పాటు నాకూ ఎంత ఆనందం కలుగుతుంది? మన తోటలోని మొక్కలు మన అలక్ష్యంవల్ల వాడి చూడిపోతే ఎంత బాధనిపిస్తుంది! ఒకసారి టస్కాన్ లో ఒకతను నన్ను వాళ్ల రహస్య స్థలానికి తీసుకు వెళ్ళాడు. ఎడారికి అడ్డం పడి పోయాము యిద్దరమూ. ఆ స్థానికుని నమ్మి అంత లోపలికి చొచ్చుకు పోవడానికి కొంచెం గుండె ధైర్యం కావాలి. నల్ల రాళ్ళ మధ్యనున్న సొరంగంలోకి వెళ్ళాము. అక్కడ మత గురువులు ఉపయోగించే ప్రార్థన సామగ్రీ, గౌనూ వున్నాయి. తమ పూర్వీకులు, అపాచీ తెగతో కలియబడ్డ

ప్పుడు ఈ పవిత్ర వస్తువుల్ని మాత్రం రహస్యంగా దాచారట. ఆ రహస్యం కుటుంబ పరంగా వుంటుందట. నాకు ఆ పూజా సామగ్రి చూపించేసరికి ఆశ్చర్యమయింది. భగవంతుని మార్గాలు మానవ మాత్రులు తెలుసుకోలేరు కదా - అని పించింది. మూఢమతులుగా భావింపబడే వారున్నా ఈ సామగ్రిని ఎంత భద్రంగా దాచి పెట్టారో!....'

బిషప్ వెంటనే సమాధానం చెప్పలేదు. ఒక క్షణం ఆగి 'నువ్వు చెప్పేదంతా బాగానే వుంది. కాని నీ అవసరం నాకుంది. నేనొక స్త్రీ చూసుకోలేక పోతున్నానీ వ్యవహారాలు' అన్నాడు.

'నా అవసరం వాళ్ళకి వున్నంతగా, నీకుంటుందా అని. మాంట్ ఫెర్రాండ్ నుంచి వచ్చే యే యువకుడై నా సరే నీకీ కార్యభారంలో సాయపడగలడు. అతను కొంచెం తెలివి గలవాడై తే చాలు. కాని అక్కడ నేను చేయ వలసిన పని బుర్రతో కాదు, మనసుతో! మేధస్సు కాదు, - హృదయం కావాలి. ఆ ప్రజల పట్ల దయా సాను భూతీ చూపాలి. వాళ్ళ స్వభావాన్ని ఈ కొత్త ఘాదరీలు నావలె తెలుసుకోగలరా? నేను యిన్నాళ్ళ బట్టి యిక్క డుండడం చేత ఒక విధంగా మెక్సికన్ ని అయి పోయాను. వారి మొండితనం నాకు కోపం తెప్పించదు. వారి వింత పద్ధతులన్నీ నాకర్థ మవుతాయి. ఒక విధంగా నేను వాళ్ళ మనిషిని' అన్నాడు జోసఫు.

‘అవునవును, నిస్సందేహంగా! సరి, ఈ విషయమై యింక వద్దు’ అన్నాడు బిషప్.

జోసఫుకి కొంచెం చికాకు కలిగింది. తలగడా మీద తల నిస్సరిహితోవాల్సి, టామరిస్క్ చెట్ల వెనక్కి వెళుతున్న బిషప్ వైపు కళ్ళార్పకుండా చూశాడు. బిషప్ నెమ్మదిగా నడుస్తున్నాడు. అతని అడుగులో తొందరపాటు లేదు. అంత మాత్రాన తూచి వేస్తున్న అడుగు అనుకోడానికి వీలేదు. రుజువ ర్తనుని సహజ తీనీతో, దేనికీ చలించక, పరిస్థితులకు ప్రభువువలె అడుగు వేస్తూ, చెట్ల వెనుకకు వెళ్లాడు. ఆ ముఖం చూస్తే అతనిలో ఏదో ఆవేదన వుందని యెవరూ అనుకోలేదు. తను వెళ్ళిపోతానని జోసఫు అనడం, వెళ్ళ నిమ్మని అనుమతి అడగటం, లెటూర్ కి ఒక విధంగా నిరుత్సాహం కలిగించాయి. తన కోరికను జోసఫు తోసిపుచ్చడం కొంచెం బాధనిపించింది. లైలాక్ పువ్వులు తుంపుతూ, ఆ చెట్ల దగ్గర కాసేపు పచారుచేసి, తను కోరికలు తుంపేసుకున్నట్టుగా, తేలిక మనసుతో జోసఫు పడుకున్న మంచం దగ్గరికి వచ్చి, చిరునవ్వుతో పల్కరిస్తూ అన్నాడు. ‘ఈ విషయంలో నీ మనసెలా చెబితే అలా నడుచుకో. నేను అడ్డంకులు కల్పించను. నీ ఆరోగ్యవిషయమై, కొంచెం శ్రద్ధ వహించాలనిపించి, ఈ వేసవి అంతా యిక్కడుండమని చెప్పాను గాని యేది విధ్యుక్తమని తోస్తుందో ఆ ప్రకారం చెయ్యి.’

కొంచెం సేపు వాళ్ళిద్దరూ మానం వహించారు. మీద బడుతున్న సూర్యరశ్మిని తప్పించుకునేందుకా అన్నట్లు కళ్ళు మూసుకున్నాడు జోసపు. లెటూర్ తన ఆత్మ గతంలో పడిపోయి, కదిలే వేళ్ళతో టామరిస్క్ పువ్వులు నలుపుతున్నాడు. ఏ అలజడీ, ఏ అంతర్ యుద్ధమూ పైకి పొక్కనీయకుండా దాచేయగలవు అతని ముఖ కాంతి, స్వభావ సౌందర్యమూను! కాని, ఈ చేతి వేళ్ళ దగ్గరికొచ్చేసరికి అతను వోడి పోతాడు. చేతి వేళ్ళలో అతని మనోగతి యావత్తూ తెలిసి పోతుంది. ఆశీర్వాదించడాని కలవాటు పడ్డ మత గురువుల హస్తాలు సాధారణంగా యిటువంటి మనోదౌర్బల్యానికి గురికావు. కాని, అతని చేతి వేళ్ళు మాత్రం వేఱినో అన్వేషిస్తున్నట్టూ ఏవో నిర్ణయాలు తాము స్వతంత్రించి చేస్తున్నట్టూ సూచి ప్రతాలవలె కనపడతాయి. ఒక పావురాయి గుంపు తోట మీదుగా రెక్కలాల్చుకుంటూ వెళ్ళడంతో స్నేహితు లిద్దరూ తమ ఆలోచనా సాంద్రం నుంచి తేరుకున్నారు. మాగ్డలీనా ప్రతి దినమూ. ఈ పావురాలకి గింజలు వేస్తుంది. అందుకోసమని ఆ సమయానికి అవి అలా వస్తాయి. ఈ యెగిరే గుంపు, ముందు వేరు వేరుగా కనిపించినా, కొంతసేపటికి ఒక తెల్ల కెరటంలా అయి, వుప్పురాయి నీటిలో కలిసిపోయినట్లు, పై ఆకాశంలోని తెల్ల కాంతిలో కలిసి పోయాయి. మరి కొద్దిసేపయ్యాక ఆ వెండి పిట్టలు సూర్యకాంతిలో తళుక్కుమని,

మాగ్ధలీనా దగ్గరికి వచ్చి, ఆమె చేతులమీదా, భుజాల మీదా, తలమీదా యెక్కడ పడితే అక్కడ వాలాయి. తన చేతులో ఉన్న పప్పుగింజలు వాటికి పెడుతోంది మాగ్ధలీనా. పక్షులు ఆమె అరచేతిలో నుంచి గింజలు నోట గరుచుకు తినడం అమితాశ్చర్యకరమైన దృశ్యం.

మాగ్ధలీనా యిప్పుడు బాగా పెరిగి చక్కని రూపు దాల్చింది. ఆమె బంగారు చెక్కిళ్ళమీద నుంచి గులాబీ కాంతులు జారుతున్నాయి. 'నరక కూపం నుంచి రక్షింపబడ్డ మనిషిలా లేదామె. క్రీస్తు మత వ్యాప్తి జరిగిన మొదటి రోజులలోని అద్భుతాలవంటిది, యిప్పుడు మన కళ్ళెదుట జరిగింది' అన్నాడు ఫాదర్ జోసపు సన్నగా.

మాగ్ధలీనాకి యిరవై ఏడు యిరవై ఎనిమిదేళ్ళ కంటే యెక్కువ వుండదు. ఎంత ప్రశాంతంగా గడిచి పోతోందా జీవితం ! కాని, ఆమె కళ్ళలో యేవో నీల మేఘాలు వున్నాయి. 'నీకు జ్ఞాపకముందా, ఆ మొట్ట మొదట రోజు. గుమ్మంలో నుంచుని వెనక్కి తిరిగిచూసిన ఆ బెదురు చూపు?' అన్నాడు బిషప్ ఆలోచనా ముద్రతో.

"అది మరిచి పోగలమా ? మనకు ప్రాణదానం చేసిన చూపు ! కాని, ఆ మనిషేమిటి, ఈ మనిషేమిటి ? శల్యాకృతిలోని పిచ్చి మనిషికి సుఖ శాంతులకి నిలయ మైన ఈ మూర్తికి పోలికెక్కడ ? మాగ్ధలీనా, మాగ్ధలీనా,

యిలా వచ్చి కాసేపు మాతో పిచ్చాపాటీచెప్ప. ఇద్దరం ఒకరి ముఖాలు ఒకళ్ళు చూసుకుంటూ కూచుంటే మాకు మతి పోతోంది. ఇలా వచ్చి కాసిని కబుర్లు చెప్పు అన్నాడు ఫాదర్ జోసపు.

2

వేసవి మధ్య భాగంలో జోసపు అక్కడ నుంచి బయలుదేరాడు. డిశంబరు నెల వచ్చింది కాని యింకా అతను తిరిగి రాలేదు. లెటూర్ ఒక్కడే వుంటున్నాడు. అతని హృదయమందిరాన్ని యేదో ఏకాంతత ఆవహించింది. బాల్యం నుంచీ ఈ 'ఒంటరితనం' ఒక్కోసమయంలో అతన్ని తెగ వేధించేది. ఆత్మ యేదో సన్నగా దీనంగా తెలియని దేనికోసమో పరితపిస్తుంది అలాంటప్పుడు. దై నందిన కార్యభారం యధావిధిగా జరిగి పోతోంది. మిగతా ఫాదర్లతో దగ్గర వూళ్ళకి వెళ్ళి వస్తున్నాడు. అధికార వ్యస హారాలూ ఎప్పటికీ మల్లేనే జరుగుతున్నాయి. కాని మనస్సు మాత్రం ఈ పనులలో నిమగ్నం గాక, బయట నెక్కడో విహరిస్తోంది.

క్రిస్ట్ మస్ యింకా మూడు వారాలుందనగా, ఒక రాత్రివేళ పక్కమీద పడుకుని, నిద్రపట్టక దొర్లుతున్నాడు లెటూర్. అతను చెప్పే ప్రార్థనలు ఓ శూన్యపద సముదాయంవలె, డొలకలా తోచసాగాయి. ప్రార్థనలో యేదో లోపిస్తోంది. ప్రార్థనానంతరం మునుపటికీ మల్లే మనసు

తెరిపిగా వుండటంలేదు. ఆత్మ పీఠం మొత్తానికే శూన్య తేత్రం అయిపోయినట్లు వుంది. అటువంటప్పుడు తను తోటి ప్రజలకి ఏమి యివ్వగలడు? తను యిన్నాళ్ళూ నిర్మించినది యిసుక మేడేనా? మత భిక్షకై తన వైపు చూసే ప్రజలకి తను చేయూత నివ్వలేకుండా వున్నాడు. చీకటిదారుల వెంబడి అయోమయంగా పోతున్న నేటివులని కాపాడటం మెలా? ఇక మెక్సికనులకి మతమంటే విలాసాలకీ వినోదాలకీ ఒక ఆటస్థలం.

గంటలు గడిచిన కొద్దీ పక్కమీద పరున్న బిషప్ కి అదొక ముళ్ళపాన్పువలె తోచింది. ఆ ముళ్లు అదే పనిగా గుచ్చుకుంటున్నాయి. పక్కమీద నుంచి లేచి, కిటికీ కమ్ముల్లోనుంచి బయటకి చూశాడు. మంచు ధారాపాతంగా కుడుస్తోంది. అప్పటికప్పుడే నేలంతా మంచుతో కప్పడి పోయింది. పూర్ణ చంద్రుడు నీలిమేఘపు తెరల వెనక నుంచి ఆకాశాన్ని వెలిగిస్తున్నాడు. వెండి కిరీటం పెట్టుకున్నట్టు వుంది చర్చి గోపురం. చర్చిలోకి వెళ్ళి ప్రార్థన చేసుకుందామనిపించింది లెటూర్ కి - ఆ చలిలో బయటికి రావడం భయంగావున్నా! చర్చిలోని పూజాపీఠం అతన్ని బలీయంగా ఆకర్షిస్తోంది.

తన పొడుగుపాటి అంగీని భుజాలమీద కప్పుకుని బయటికి వచ్చాడు లెటూర్. ఆ అంగీ యెన్నో సంగతులు జ్ఞప్తికి తెచ్చింది. తనూ జోసఫు ఒకేమాదిరి బట్టకొన్నాడు ఫ్రాంస్ లో అంగీలకి. ఓహియో వచ్చాక ఒక జర్మన్ కుటుంబం

పని వాడు చర్మంతో లైనింగ్ కుట్టిపెట్టాడు. తను శాంటా ఫెకి బయలుదేరుతున్నప్పుడు, ఈ అంగీలో అతడే కొలది మూర్ఖులు చేసి, యిక్కడి వాతావరణానికి అనుగుణంగా మారాడు.

లెటూర్ చర్చివాకిలిలోకి వచ్చి మెట్లెక్కి తలుపు తెరవబోతూ, ఒక్కసారి వెనక్కి తిరిగి ఆ ప్రకృతిశోభ చూడాలనుకున్నాడు. మంచుతో కప్పడిపోయిన వెన్నెలలో నీడలు వింత ఆకారాలతో నర్తిస్తున్నాయి. పొగలా పైకి లేస్తోంది మంచు. గుమ్మం దగ్గర ఒక స్త్రీ విగ్రహం కనపడింది. ఆమె ఎందుకనో వెక్కి వెక్కి యేడుస్తోంది. లెటూర్ ఆమెను లేవదీసి లోపలికి తీసుకువెళ్ళాడు. దీపం వెలిగించాక ఆమె యెవరై నదీ గుర్తుపట్టగలిగాడు.

ఒకానొక అమెరికన్ కుటుంబంలో బానిస, ఆమె పేరు శాడా. యజమానులు ప్రాటస్టెంట్లు అవడం నల్ల, బానిస కాతలిక్ మతభక్తిని వాళ్లు సహించేవారు కాదు. ఏవిధమైన విగ్రహారాధన చేసినా, ఆమెను దండించేవారు. వెయ్యికళ్ళతో ఈ బానిసస్త్రీని కనిపెడుతూ ఒక్క చలి కాలంలో తప్ప యింకెప్పుడూ బయటగదిలో కూడా పడుకోనిచ్చేవారు కాదు.

శాడా గురించిన కథ బిషప్ వెనుకనే విన్నాడు. జీవన భారంతోనూ, విషాదాశ్రువులతోనూ ఆ వృద్ధురాలి ముఖం మరీ పీక్కుపోయింది. కాని 'పవిత్ర సౌజన్యం' అని

చెప్పబడేది, ఆమె ముఖంలో కనపడింది లెటూర్ కి. ఇంతటి సౌజన్యవంతురాలి దర్శనంవల్ల తను ధన్యుణ్ణాయాననుకున్నాడు. ఆమె కాళ్ళకి పాతజోళ్లు యేవో ఉన్నాయి కాని మేజోళ్ళసలు లేవు. కప్పుకున్న నల్ల శాలువా పల్చటిది. ఆడిశంబరు చలినుంచి ఆమెను కాపాడగలిగేపాటిది కాదు. గడవడ వణుకుతూనే నిలబడింది శాడా. బిషప్ ఆమెకి ఆసరాయిస్తూ పట్టుకుని, దగ్గిరున్నకోటు పైన కప్పేడు. 'వొద్దు, వొద్దు' అన్నది ఆవిడ భయపడుతూ.

'ఫాదర్ చెప్పినట్టు నువ్వు వినాలి. పద చర్చిలోకి వెళ్ళి ప్రార్థన చేదాం' అన్నాడు లెటూర్.

చర్చిలోపలి భాగమంతా చీకటిగా ఉంది. పూజా పీఠం దగ్గర ఒక్కచోట మాత్రం దీపం వెలుగుతోంది. ఆమెను ఒక చేత్తో నడిపిస్తూ, మరొక చేత్తో దీపంపుచ్చుకు, ఆ దీపపు వెలుగులో దేవతావిగ్రహం చూపించాడామెకు. మాత విగ్రహం కనపడగానే ఆమె ప్రణమిల్లి మూర్ఖాభి వందనం చేసింది. వందనం చేస్తున్నప్పుడూ ప్రార్థన చెబుతున్నప్పుడూ ఆమె కంఠంనుంచి శోకనాదమే వెలువడింది. అవి శోకాశ్రువులై నప్పటికీ అనిర్వచనీయానుభూతికి చిహ్నాలని గ్రహించగలిగాడు లెటూర్.

'పంథొమ్మిది సంవత్సరాలు, ఫాదర్, యిప్పటికి పంథొమ్మిది సంవత్సరాలయింది నేను చర్చిలోకి వచ్చి నిలబడి! పంథొమ్మిది సంవత్సరాల అనంతరం నాకు దైవ దర్శనం కల్గించిన మీకు నేను సర్వదా కృతజ్ఞురాలని.'

‘ఆ పంథొమ్మిదీ, గడిచిపోయిన సంవత్సరాలు కదా! దేవుడెప్పుడూ మన హృదయంలో వుంటాడు. ఆ కనిపించే విగ్రహాలు బాహ్య చిహ్నాలు మాత్రమే. ఈ గోజు మనిద్దరం కలసి ప్రార్థన చేద్దాం’ అన్నాడు లెటూర్.

ఈ శాడా గురించి లెటూర్ కి చాలసార్లు చెప్పాడు జోసఫు. ఈమెది దీన పరిస్థితి. యజమానులపేరు స్మిత్స్. ఎల్వాసో నుంచి యిక్కడికి వచ్చారు వీళ్ళు. వాళ్ళదసలు జార్జియా రాష్ట్రం. అక్కడేవోకష్టాలు సంభవించడం వల్ల తమకిగల బానిసలనందరినీ అమ్మేసి, ఆ జార్జియా రాష్ట్రం వదిలేసి యిటు వచ్చారు. ఈ మెక్సికన్ స్త్రీని కూడా అమ్మేసి వుండురుకాని, ఈమె తమ ఆస్తి అని నిరూపించగల పత్రాలు దగ్గర లేకపోయాయి. అందుచేత యెవరూ కొనుక్కోలేదు. మళ్ళీ ఈ మెక్సికన్ దేశం రావడంతో, శాడా తమ కనుగొన్న పారిపోతుండేమోనని, వీధి గుమ్మం దాటి బయటికి రానిచ్చేవారు కాదు. ఆఫీరికి మిసెస్ స్మిత్ బజారుకి కూరలకి వెళ్తూ, ఆ కూరలు మోసు కొచ్చేందుకు కూడా శాడాని తీసుకెళ్ళేదికాదు.

అంతకీ యిద్దరు స్త్రీలు ఈ శాడాతో పరిచయం చేసుకుందామని స్మిత్స్ యింట్లోకి వచ్చారు. శాడా ఆ సమయాన బట్టలు వుతుకుతోంది. ఈ కొత్తగా వచ్చిన స్త్రీలు శాడాతో మాట్లాడటం యజమానురాలు చూసి, సగం సగం జుట్టు ముడివేసుకుంటున్నది అలాగే పరుగెత్తుకు

వచ్చి, వాళ్ళని వీధులోకి తరిమి కొట్టింది. 'నేను వీధి దారి వెంట తరిమాను గనుక, మీరు దొడ్డి దారిని వస్తారేమో జాగ్రత్త! నా దగ్గర ఈ ఆటలు సాగవు!' అని వారిని హడల కొట్టింది.

'అమ్మా, మేమే దురుద్దేశంతోటీ రాలేదు. చర్చి ప్రార్థనలకి వెళుతూ ఈమెను తీసుకు వెళ్దామని వచ్చాం' అనేసరికి, 'ప్రార్థనా? ఈ మతగురువులని నేను చచ్చినా నమ్మను. వాళ్ళ మా యోపాయంలో పడకుండా ఈ పిచ్చి మనిషిని వెనుకోసారి కాపాడేను. మళ్ళీ దానిని గోతిలో దింపుదామనుకుంటున్నారా?' అంటూ వాళ్ళని కసిరి కొట్టింది.

ఈ ప్రథమ ప్రయత్నమయ్యాక మరొక సాహస వంతురాలు ప్రక్కదొడ్లో ఉంటే, గోడలోకి కంతలోనుంచి శాడాతో మాట్లాడబోయేసరికి, శాడా 'వద్దు, వద్దు' అని సైగలతో తెలియబరచింది. లోపలున్న మనిషి యింత భయపడుతూవుంటే, తాము చేయగలదేముందని, వాళ్ళా ప్రయత్నం అక్కడితో విరమించుకున్నారు. ఆ సాహస వంతురాలే జోసపు దగ్గరకు వెళ్ళి యింత దురన్యాయం మీ కళ్ళముందు జరుగుతోందని నివేదించేసరికి. ఆయన గారు బిషప్ కి చెప్పాడు. దేనికై నా ఆ సమయం రావాలి, మనం తొందరపడితే కార్యభంగ మవుతుందని బిషప్, జోసపుని పూరుకోబెట్టాడు. ఎందుచేతనంటే, ఈ స్మిత్స్ కాతలిక్ విద్వేషులు. ప్రాటస్టెంటు మతం మాటెటున్నా

కాతలిక్ మతాన్ని ద్వేషించడమే వారిపని. ముఖ్యంగా చర్చి ఉత్సవాలప్పుడు, ఈ కుటుంబంలోని యువకులు చర్చి ముందర నిలచి, అనరాని మాటలంటూ మతగురువులను నీచంగా దూషించేవారు. 'అది తప్పు, అబ్బాయిలూ, అలా దుడుసుమాటలు అనకూడదు' అని చెప్పేపాటి జ్ఞానం పెద్దవాళ్ళకు లేదాయె! బిషప్ తోటలోపడి కాయలు అపహరించే కుర్రకారు, ఈ స్కిత్ కుటుంబంలోని యువకుల నాయకత్వాన్నే ఆ ఆగడాలు చేసేది. తోటమాలి వాళ్ళని ఎన్నిసార్లు తరివూడు.

ముంగాళ్ళమీద కూర్చున్న యిద్దరు భక్తులూ లేచి నిలబడ్డారు. 'పంథొమ్మిది సంవత్సరాలైనా ప్రార్థనలో ఒక్కవాక్యం కూడా నువ్వు మరచిపోలేదు' అని అభినందించాడు లెటూర్.

'ఎలా మరచిపోతాను, ఫాదర్? దైవ ప్రతిమ నా దగ్గరున్నా లేకపోయినా, ప్రతిరాత్రీ ప్రార్థన చెప్పుకోని దే నిద్రపోను' అంది ఆ వృద్ధవనిత.

'నీ దగ్గర జపమాల వుందా?' అని అడిగేసరికి ఆమె ఖంగారుపడింది. యజమానులకి కనపడకుండా జపమాల నడుముకి చుట్టుకుందట, మెల్లోవుంటే వాళ్ళు తీసెయ్యమంటారుగా! అంచేతన నడుముకి చుట్టుకుందట.

'శాడా, పై సంవత్సరం నొవెనా ప్రార్థనలలో నీ గురించి తప్పక ప్రార్థన చేస్తాను. నీసంటివారికి విముక్తి

తొందరగా లభిస్తుంది. ప్రభువు నిన్ను కరుణిస్తాడు. శాంతించు. నీవు నా తోడ పుట్టినవారితో సమానం. వారిని నా ప్రార్థనలలో ఉదహరించినట్టే నిన్ను జేరుస్తాను' అన్నాడు లెటూర్. ఆ చలిరాత్రివేళ అతను పొందిన ఆ అపూర్వానుభవం చిద్విలాసుడైన భగవంతుని అపార కరుణా కటాక్షంమీద పరిపూర్ణ విశ్వాసం కలిగిపజేసింది. ఎదురుగా కనిపించే ఆ శిలువ, దారిద్ర్యం లోనూ బాధలోనూ నీచత్వంలేదనీ, నిరంతర వేదనలోనే మానవ హృదయ సౌందర్య దీప్తులు వ్యక్తమవుతాయనీ ప్రత్యేక నిదర్శనంగా చెబుతోంది. ఆ భగవత్ చిహ్నానికి యెదురుగా, బానిస స్త్రీ ప్రక్కన ప్రార్థన చేస్తున్నప్పుడు, లెటూర్ హృదయం వసంతోత్సవ నృత్యం సలిపింది. ఇంత కల్మషపూరితమైన మానవలోకంలో, యిటువంటి సౌజన్య మూర్తులు వుండగా స్వర్గంలో దేవతలు యెందుకు వుండరనిపించింది! బాగా దెబ్బలు తిని, వృద్ధాప్యపు పొలిమేర చేరుకున్న వారికే, జీవన భారంలోని నిజానిజాలు తెలుస్తాయి. తాను పురుషుడు గనుక ఆమె మనసు సామూర్థ్యంగా తెలుసుకోలేడు. స్త్రీల బాధలు స్త్రీలకే తెలుస్తాయి. ఆమెని కాసాడగలది జగన్నాథ ఒక్కతే!

ఇరువురు హంతకుల మధ్య తనని శిలువ వేస్తున్నప్పుడు, 'లోకమింతే' అను చిరునవ్వుతో, తనని దండించే వారిని ఊమించిన ఆ పవిత్రమూర్తి, లెటూర్ మనసులో

మెదిలాడు. శాడా తన మనసులో గల బాధలన్నీ బిషప్ కి చెప్పి, కన్ఫెషన్ పూర్తి చేసింది. రెండు చేతులూ ఆమె శిరసుమీద వుంచి దీవించాడు లెటూర్. చర్చి గుమ్మం దాటి బయటికి వస్తున్నప్పుడు, శాడా తను కప్పుకున్న కోటు యిచ్చేయబోయింది.

‘వద్దు, వద్దు, నీ దగ్గర వుంచుకో’ అన్నాడు లెటూర్.

ఆ కోటు తన దగ్గర వుంచుకోవడమంటే ఆమె పంచప్రాణాలూ ఎగిరిపోయాయి. ఇంకేమన్నా వుందా, తన యజమానులు బతకనిస్తారా! ‘ఈ భారం నాకొద్దు!’ అంటూ చంటిపిల్ల ఒంటిమీద చెయ్యివేసి ముద్దాడినట్టుగా ఆ కోటు నిమిరి అక్కడ వుంచేసింది శాడా.

లెటూర్ తన జేబులో నుంచి ‘మాత’ విగ్రహం మొకటి తీసి, ఆమె చేతులో పెట్టాడు. అది ఒక విధంగా ఆమెకు జీవితాలంబనం. తన యజమానుల కంటబడకుండా దానినెంతో భద్రంగా కాపాడు కుంటుంది. వారు నిద్ర పోయినప్పుడు, నిశ్చింతగా ప్రార్థన చేసుకుంటుంది, వ్రాయడం, చదవడం చేతకాని వాళ్ళకి ప్రేమ చిహ్నంగా. ఈ పూజా విగ్రహం తప్ప యివ్వగలదేముంది?

చర్చికి తాళంవేసి, ఆ తాళంచెవి జేబులో పెట్టుకు, బయటికి వచ్చాడు లెటూర్. వెళ్లేప్పుడు యెంత ఆరాటమో వచ్చేటప్పుడు అంత శాంతి! ఏదో కొత్త కాంతి

లభించినట్లయింది. ముందు వాకిట్లో మంచుపడడం తగ్గింది. పొగమేఘాలు ఒకపక్కని ఒత్తుగా పేరుకుంటున్నాయి. వెనకటి నీలిమ తగ్గింది. పూర్తిగా పోలేదుగాని తెలుపుకీ నీలానికీ చెలిమి కుదిరినట్లుంది. తారకల సాయం లేకుండా వంటరిగా ప్రయాణం సాగిస్తున్నాడు చంద్రుడు. చర్చి గుమ్మంలో నిలబడ్డ లెటూర్, మంచులో కనపడుతున్న శాడా కాలిజాడలని అదేపనిగా చూస్తూ ఎంతసేపు నిలబడ్డాడో!

3

ఆ చలికాలమంతా జోసఫ్ అరిజోనాలో గడిపాడు. గాలిలో వసంతమాధురి కనబడగానే లెటూరూ, జాకింట్ న్యూ మెక్సికోకి అడ్డంపడి, ఎడారి దారివెంట హోప్ గ్రామాలకి ప్రయాణ మయారు. అక్కడనుండి దక్షిణానికి వెళ్ళేందుకు చాలారోజులు పట్టింది. నవాజోలలో లెటూర్ కి ఒక ముఘ్న స్నేహితుడు వున్నాడు. అతను పుత్రశోకంవల్ల బాధ పడుతున్న సంగతి శాంటాఫేలో వుండగానే బిషప్ కి తెలిసింది.

ఫాదర్ లెటూర్ కి యుజేబియో చాలాకాలంగా తెలుసు. హోప్ తెగకీ నవాజోలకి పేచీలు వచ్చినప్పుడు, రాత్రి సంప్రదింపుల నిమిత్తం ఈ యుజేబియో, శాంటాఫే లోని మిలటరీ అధికారులకి సాయంగా కొన్నాళ్ళ పాటు అక్కడ వున్నాడు. ఆ సందర్భంలోనే యుజేబియో లెటూ

ర్లకి పరిచయం అయింది. తన కొడుక్కి జ్ఞానస్నానం యిప్పించేందుకు అంతదూరం నుంచి శాంటాఫె తీసుకు వచ్చాడు యుజేబియో. ఆ కుర్రవాడే గడిచిన చలికాలంలో మరణించాడట.

వయసులో యుజేబియో లెటూర్ కన్న పదేళ్ళు చిన్న. నవాజో ప్రజలలో అతని పలుకుబడి అసారం. ఇతనికున్నన్ని గొర్రెలూ, గుర్రాలూ మరెవరికీ లేవట ఆ ప్రాంతాల. శాంటాఫెలోనూ, ఆల్బుక్యూలోనూ యితని కార్యదక్షతని గౌరవించేవారు. కోమను సైనికోద్యోగివలె వుండేవాడు యుజేబియో. ఎప్పుడూ వెల్వెట్ బట్టలు ధరిస్తూ నగిషీలుగల టోపీ పెట్టుకునేవాడు. వొంటిమీద అతను కప్పుకునే శాలువా యెంతో విలువైనది. అతిశ్రేష్టమైన వూలుతోనేసిన, ఆ అల్లిక కుట్లశాలువామీద డిజైనులు, కళ్ళని చెదరగొట్టేవి. వేసుకునే షర్టు ఒంటికి పట్టుకునేటట్టు కాక వొడులుగా దర్జాగా ఉండేది.

యుజేబియో తన బంధుమిత్రులతోనూ పరిచారకవర్గంతోనూ 'కొలరాడో'లో నివశిస్తాడు. పడమట, దక్షిణాన, వుత్తరానకూడా నవాజో వంశస్తులు అతనికిగల పశు సంపదనీ, అశ్వసంపదనీ కాపాడుతూండేవారు. నవాజోలలో ఒక తెగకి నాయకుడు యుజేబియో.

ఇసుక తుపాను ముమ్మరంగా వుంది. లెటూర్ జాకింట్లోలు కొలరాడో ప్రాంతాలు జేరుకునేపరికి హిమ

పాతం పర్వతాలని ముంచినట్లే, ఈ యిసుక రేణువులు గాలిలో తేలుతూ నేలని కప్పేస్తున్నాయి. కళ్ళ కేమీ కన పడటం లేదు. యజేబియో ఎదురువచ్చి, అతిథు లిద్దరికీ స్వాగతం చెప్పాడు. లెటూర్ తన మిత్రుని శోకవచనం లోకి సానుభూతితో చూశాడు.

‘నా మిత్రుడు వచ్చాడు - యింకేం కావాలి?’ అన్నాడు యజేబియో సన్నగా. ఖున స్వాగత పత్రాలకి మించిన ప్రేమపూర్ణ స్వాగతవచనం ఆ వొక్క వాక్య మూను. ఆ వాక్యం వెనకఉన్న హృదయసౌకుమార్యం లెటూర్ కి తెలుసు. గుర్రాలు బాగా అలసిపోయివున్నాయనీ, కొంచెం సేపు విశ్రాంతి తీసుకు తుపాను తగ్గాక బయలుదేరమనీ యజేబియో కోరాడు. ‘మీరు అలసి పోయివున్నారు. ఇంత అలసటతో శాంటాఫె ప్రయాణం తలపెట్టడం మంచిపని కాదు’ అన్నాడు యజేబియో.

తనక్కడ మూడు గోజులు వుంటాననీ, బహుకార్య భారంనుంచి విశ్రాంతి పొందేందుకు యిలా వచ్చాననీ అన్నాడు లెటూర్.

అక్కడి నదీప్రవాహం యిసుకతినైలగుండా మెలికలు తిరుగుతూ వడవడిగా పరువులెత్తుతుంది. ఈ గ్రామానికి కొంచెం దూరంలో ఉన్న మహా వృక్షాలు ముందుకు వంగి, యిసుకని తూర్పుదిక్కుగా తరుముతున్నాయా అన్నట్లు వుంటాయి. నదిలో సంవత్సరానికి చాలాభాగం

నీరు వుండనే వుండదు. నీటిప్రవాహాన్నిబట్టి, తమ తలలు తిప్పుకున్న ఆ చెట్లని చూస్తే, యేవో వింత ఆలోచనలు వస్తాయి. ఈ చెట్లలో చాలాభాగం సజీవములే. కాని కొన్ని మృత్యుముఖంలోకి తొంగిచూస్తున్నాయి. బతికుండీ మరణించీ కూడా మానవునికి అనేక విధాల ఉపయోగపడే ఈ మహా వృక్షాలు ఎన్ని తెగల ప్రజలని వీక్షించాయో!

నవాజోల ఆతిథ్యం లెటూర్ కి ఎంతో బావుంది. మూడురోజులపాటు అక్కడ వున్నాడు. కాని ఆ మూడు రోజులూ యిసుక తుపాను కొడుతూనే వుంది. ఇంట్లో కూచుని ఆ తుపాను రోదన వినడమో లేక గాలి వుధృతానికి వూగిసలాడే చెట్లమధ్యనుండి నడవటమో! ఆ నడిచే టప్పుడు కళ్ళూ నోరూ ముక్కు కప్పే దుప్పటి చుట్టుకుని, తల వంచుకు నడవాలి. ఆ నడవటంకూడా శిరసుని భూమిలో వంచుకు నడవాలి. తలపైకి ఎత్తాడా, కప్పుకున్న దుప్పటి ఎగిరిపోయి నోట్లోనూ ముక్కులోనూ యిసుక దూరిపోయి, ఆ యిసుక తుపాను నిండు మనిషిని బలిగొంటుంది. ఆ మూడు రోజులూ లెటూర్ గడిచిపోయిన స్మృతులమధ్య జీవించాడు.

జోసఫ్ వెళ్ళిపోయిన ఈ ఆరునెలలనుంచీ బిషప్ కి బాధ్యతలు యెక్కువయాయి. కొత్తగా వచ్చిన మతగురువులు మంచివాళ్ళేగాని, యేదీ తమకి తాముగా నిర్ణయించుకోలేక ప్రతి చిన్న విషయానికీ బిషప్ సలహా అడుగుతూంటారు. జోసఫ్ కి యిక్కడివారితో మెసలడం బాగా

తెలుసు. దగ్గరున్నప్పుడు అతన్ని కేక లేసి గదమాయించే వాడు కాని, దగ్గర లేకపోతే చెయ్యి విరిగినట్టు వుండేది.

లెటూర్ జోసఫ్ లు ఒకే ప్రాంతం నుంచి వచ్చిన వారై నప్పటికీ అంతకి క్రితం వొకరికొకరు తెలియదు. విద్యాధికులు గల ఉన్నత కుటుంబంలోనివాడు లెటూర్. లెటూర్ ది అన్నివిధాలా కలిగిన కుటుంబం. జోసఫ్ సామాన్యవర్గంలో జన్మించాడు. అతని తాతముత్తాతలు ధనస్వాములూ కాదు, మహా పండితులూ కాదు. జోసఫ్ చిన్నప్పటినుండి రోగిష్టివాడవటంచేత, ఆరోగ్యం కోసం మని తాతగారు వుండే పోల్వోక్ ప్రాంతాలకి తరుచు పంపే వారు. అక్కడి పొడిగాలి జోసఫ్ ని ఒకవిధంగా కాపాడింది. జోసఫ్, లెటూర్ లు మాంట్ ఫెర్రాండు మత విద్యా పాఠశాలలోనే ఒకరికొకరు పరిచయమయ్యారు.

‘సెమినరీ’లో లెటూర్ రెండవ సంవత్సరంలో ఉన్నాడు. ఆ ఏడే జేరిన నూతన విద్యార్థులని ఆట స్థలంలో నిల్చుని చూస్తున్నాడు. అందులో పంథొమ్మిదేళ్ళ కుర్రవాడొకడు బక్కచిక్కిన దేహంతో, కళాకాంతులు లేని ముఖంతో కనపడ్డాడు. ఆ కుర్రవాడు యితనిచూపులు పసి కట్టినట్టున్నాడు. లెటూర్ వద్దకి వచ్చి భయమూ భీతి లేకుండా, యివి కొత్త పరిసరాలు, ఏమి అడగవచ్చో, ఏమి అడగకూడదో, అనే సంశయం లేకుండా, లెటూర్ ని ‘నీ పేరేమిటి? వూరేమిటి? మీ నాన్న ఏం చేస్తున్నాడు?’

యిలాటివన్నీ దడదడా అడిగి, 'మా నాన్నకి రీయామ్ లో రొట్టెలపాపు వుంది. పట్నం మొత్తంమీద మా కొట్లో చేసే రొట్టెలే బాగుంటాయి. సుప్రసిద్ధరొట్టెల వ్యాపారిగా మానాన్న పేరు తెచ్చుకున్నాడు' అన్నాడా యువకుడు.

కులీన కుటుంబంలో పుట్టి వాక్చాతుర్యం స్వత సిద్ధంగా తెలుసుకున్న లెటూర్, ఆ యువకుని మాటలకి లోన నవ్వుకుంటూ, అతని ఆత్మవిశ్వాసానికి మాత్రం ఆశ్చర్యపడ్డాడు. ఈ యువకుడు తన తండ్రి గురించే కాక అన్నను గురించి, అత్తయ్యను గురించి అల్లరిసోదరి ఫెలోమీ నాను గురించి కుటుంబచరిత్ర యావత్తూ గడగడ చెప్పేసి 'నువ్విక్కడ యెన్నాళ్ళబట్టి వుంటున్నావు?' అని అడిగాడు లెటూర్ ని.

లెటూర్ జవాబు చెప్పక పూర్వమే, 'నువ్వింకెప్పుడూ మతసేవకే జీవితం వినియోగిద్దామనుకున్నావా? మత దీక్షలో వుండిపోతావా? నేనింక మతాన్ని వొదిలి పెట్టి వెళ్ళను. మొదట్లో తెలియక సేనలో ప్రవేశిద్దామనుకున్నాను. ఇప్పుడింక అదేమీలేదు.'

గడిచిన సంవత్సరమే, క్లెయిమ్మాంట్ లో సైనిక విన్యాసం జరిగింది. ఆల్ జేర్స్ ని వోడించిన ఫ్రెంచి పటాలాలు తమ దుస్తులతో మహాదర్జాగా క్లెయిమ్మాంట్ వీధుల వెంట బాగులుతీర్చి వెళ్ళేసరికి, యువకుడైన జోసఫ్ కి మనిషి పుట్టాక చేయగల మంచిపని పటాలంలో చేరడమే అనిపించింది ఆ లేతవయసులో! ఇంట్లో వాళ్ళకి చెబితే

వద్దంటారని, వెంటనే రెక్రూటింగు ఆఫీసుకు వెళ్ళి తన పేరు నమోదు చేయించుకు వచ్చాడు. ఈ సంగతి వాళ్ళ నాన్నకి తెలిసి లబోదిబోమ చేసరికి, మనవాడికి పెద్దలని హింస పెట్టడం న్యాయం కాదనిపించిందట. జో స ఫ్ కి పదమూడో యేట వాళ్ళమ్మ చనిపోయింది. ఆమె యెప్పుడూ తన కొడుకు మతగురువవాలని అనేదట. 'చనిపోయిన నీ తల్లి కోర్కె నెరవేర్చువా? ఆమె ఆత్మకి అపచారం చేస్తావా?' అని వాళ్ళ నాన్న అడిగేటప్పటికి, ఎందుకు పేరు యిచ్చి వచ్చానా అని పెద్దపెట్టున యేడుపు వచ్చిందట. క్లెర్ మాంటులో సైనికోద్యోగుల దుస్తులను చూస్తూ, జగన్నాథని దేశ మాత కోసం ఎలా మరచిపోగలిగానా అని వాపోయాట్ట!

ఏదో యిష్టా గోష్టిలో ఉన్నవాడల్లా, యింటికి వుత్తరం వ్రాయవలసిన వేళైందంటూ, ఛంగున పరిగెత్తే సరికి, లెటూర్ కి మరింత ఆశ్చర్యమై ఈ అర్భకుణ్ణి కాపాడ వలసిన భారం తనదైనట్టుగా భావించాడు. ఇతడు సాహస వంతుడు, హృదయ ధర్మాన్ని బట్టి నడుచుకునే మనిషి. చూపులకి అందంగా లేకపోయినా మనసు మంచిది. ఈ రొట్టెల వర్తకుని కొడుకుని తను కాపాడాలి - అనుకున్నాడు ఆ ఊణాన. ఆనాటి స్నేహమే యింతదయింది.

విద్యా సంస్థలో వున్న సంవత్సరాలలో చదువు విషయంలోనూ, గ్రాహ్యశక్తి విషయంలోనూ లెటూర్ బే ఎప్పుడూ పై చెయ్యి. కాని ఈ రొట్టెల వర్తకుని కుమారు

నికి గల 'తీవ్ర విశ్వాసం' తనలో ఎందుకు లేదా, అని
 లెటూర్ అనుకునేవాడు. ఇద్దరూ ఘాదరీ ఉద్యోగంలో
 చేరాక, జోసఫ్ ముందు ఇంగ్లీషు భాష, తర్వాత స్పానిష్
 నేర్చుకున్నాడు. కాని ఈ రెండూ కూడా నిత్యకృత్యానికి
 పనికిరావ్వంతవరకే నేర్చుకున్నాడు. ఆ భాషల్లోని సాగ
 సులు గ్రహించేవాడు కాదు. జోసఫు ఎవరిభాష వాళ్ళతో
 మాట్లాడేవాడు. నౌకర్లతో నౌకర్ల భాష, నేటివులతో
 నేటివుల భాష - లెటూర్ అట్లాకాదు.

ఇప్పటికీ యిరవై అయిదు సంవత్సరాలబట్టి జోసఫు
 లోని స్వభావ వైరుధ్యాలు లెటూర్ కి అర్థమయేవికాదు.
 ఆ వైరుధ్యాలు అంతే, అని సరిపెట్టుకునేవాడు. జోసఫు
 దూర ప్రయాణాలకి వెళ్ళినప్పుడు, మిత్రుని గురించి తలం
 పులు వచ్చి, బహుశా నేనతన్ని ప్రేమిస్తున్నాను, కాబోలను
 కునేవాడు. జోసఫుకి జిహ్వాచాపల్యం వున్నప్పటికీ. భగవం
 తునిమీద గల విశ్వాసం అపారమైనది. కమ్మటి పదా
 థాలు కడుపునిండా తింటూ, తియ్యటి పానీయాలు యెంత
 నిర్విచారంగా సేవించేవాడో, అదేవిధంగా వుపవాస దినా
 లలో నీటిబొట్టు కూడా ముట్టేవాడుకాదు. ఎంత భోజన
 ప్రియుడో, అంత నియమవంతుడు కూడా. ఈ ప్రయాణా
 లలో అతను పడే కష్టం మాటలతో చెప్పలేనిది. ద్రాక్ష
 రసంమీద జోసఫుకిగల మక్కువ, మరొకరి విషయంలో
 అయితే వ్యసనమని చెప్పవచ్చు కాని ఈ రోగిష్టి మనిషి
 తన శరీర శక్తి కాపాడుకునేందుకు, యిది అవసరమయేది..

కమ్మని భోజనమూ తియ్యని పానీయమూ అతని కళ్ళలో వెలుగు తెప్పించడం లెటూర్ అనేకసార్లు స్వయంగా చూశాడు. కడుపునిండా భోజనంచేసిన మీదట, సాధారణంగా ఎవరైనా విశ్రాంతి కోరుతారు కాని యితను భోజనానంతరం ఏడెనిమిది గంటలు నిర్విరామంగా తన పని చూసుకునేవాడు.

లెటూర్ కి ఒక విషయం మాత్రం చీకాకు కలిగి ఉండేది. ఎవరైనా కనపడ్డం తరువాయి, 'మా చర్చికి విరాళమివ్వండి; అక్కడేదో ప్రజలు అవస్థల్లో ఉన్నారు, ధర్మం చెయ్యండి' అని పుండు సలిపినట్టు పట్టుకునేవాడు. విరాళమడగటంలో తప్పులేదుగాని సబబూ సందర్భం వుండాలనేవాడు లెటూర్. దీనంగా ఆశ్రయించడమనేది లెటూర్ కి నచ్చదు. నిజానికి జోసఫుకి యీ ప్రపంచంలో 'నాది' అన్న వస్తువేమీలేదు - 'కంటెంట్' గుర్రం తప్ప. ఫిలోమినా ఎంతమంచి బట్టలు పంపినా, ఈ ధర్మప్రభువుకి మిగిలేది పాతచింపులే! ఎవరైనా అడిగితే యిస్తారు, యితను అడక్కుండానే యిస్తాడు. లెటూర్ యిల్లు ఆనాటి నాగరికుల గృహాల్లా ఉండేది. ఇంట్లో పెద్ద గ్రంథాలయం వుంది. ఇక కంబళూ, తివాసీలూ, కావలసినన్ని. మెక్సికన్ స్త్రీలు స్వహస్తాలతో అల్లి బహూకరించిన లేసులు చెప్పలేనన్ని! జీవనయాత్ర సుఖతరంగా చేసుకోవడం లెటూర్ కి తెలుసు. యాంట్ నియోవంటి ధనశాలి వెండిపళ్ళాలూ అవీ యిస్తే, మెక్సికన్ వనితలు ఒకళ్ళతో ఒకళ్ళు పోటీబడి అత్యుత్తమ

మైన అల్లిక రుమాళ్ళు సమర్పించేవారు బిషప్ గారికి. ఆ మాట కొస్తే లెటూరుకి కావలసినంత సంపద వుంది. జోసపుకి యేముంది ఆ గుర్రం తప్ప? జోసపు ఒక విధంగా బికారి. తనవీ అంటూ ఏమీలేవతనికి. అనేక విషయాల్లో వెనకటి సెయింటుని జ్ఞాపకం చేస్తాడు జోసపు.

ఒకప్పుడు జోసపు తపోజీవనం గడపాలనుకున్నాడు. గాని ఏదో ఒకటి మాట్లాడకుండా యెక్కువ సేపు వుండ లేకపోయే స్వభావం అవడంవల్ల, ఆ ప్రయత్నం విరమించాడు. మాట్లాడిన ప్రతి ఒక్కడూ అతనికి సన్నిహితుడే! ప్రతి కొత్త పరిచయం సంతోషాన్నిచ్చేది జోసపుకి. వోహియో లెటూర్ జోసపు లిద్దరూ కలసి స్టేజికోచీల్లోవెళ్తూ వుండగా బండినిండా మనుషులు క్రిక్కిరిసివున్నా, మరొక కొత్తప్రయాణీకుడు వస్తున్నాడనేసరికి జోసపు సంతోషంతో అతనిని లోపలికి ఆహ్వానించేవాడు - స్తలం లేకపోయినా. లెటూర్ కి ఈ మర్యాద మొదట్లో చీకాకనిపించేది. కాని, ఆసంగతి ఆలోచించినకొద్దీ ఒక నూతన సత్యం పొడగట్టింది లెటూర్ కి. జోసపుకి ప్రజలంటే తెగ ఆపేక్ష. వోహియో రాష్ట్రంలోని దుర్భర పరిస్థితులూ, అక్కడి అనారోగ్య ప్రజల సోమరితనం, వీధులలోని మురికీ - యివేవీ బాధించేవి కాదు జోసపుని. లెటూర్ కి మాత్రం ఆ నికృష్ట పరిస్థితులు బాధాకరమనిపించేవి. లోకం ఎంత అశుభంగా వుంటే, తను చేయవలసినపని అంత వుందని భావించేవాడు జోసపు. ఒక్క సంగీతం వినడం తప్ప వేరు లలితకళాసక్తి ఏమీ

లేదు అతనిలో. పొగలంతా యెటువంటి మురికి ప్రదేశాలలో తిరిగినా సాయంత్రంవేళ మాత్రం జర్మన్ విద్వాంసుల పాట కాసేపు వింటే, మనసు శాంతిగా వుండేదట.

‘జోసపు యెటువంటివాడు, ఇతనిలో ఈ సుగుణాలున్నాయి’ - అని పట్టివేసి చెప్పేందుకు లేదు. పై మెరుగులులేని అతని ఆంతర్యం గొప్పది. మనుషుల కూటమిలో అతనొక ఆణిముత్యంలా మెలిగేవాడు. ఇక్కడివారి పూరి గుడెసెల్లోనూ, అక్కడ రోములోని మతాధిపతుల విలాసమందిరాల్లోనూ ఒకేప్రకారం సంచరించేవాడు.

లోగడ ఒకసారి జోసపు, రోము వెళ్ళినప్పుడు, తన కొకసారి పోపు దర్శనం చేసుకోవాలని ఉన్నదని, పదహారవ పోప్ గ్రెగరీ కార్యదర్శితో అన్నాడు. ఓహియో నుంచి వచ్చిన మత గురువుని చూడటానికి అంగీకరించాట్ట పోప్!

అప్పుడు జోసపు రోమునగరంలో మూడునెలలు పాటు రోజుకి నలభైసెంట్లు మాత్రమే ఖర్చుపెడుతూ వున్నాడు. నలభై సెంట్లలో సుఖంగా జీవించవచ్చునట. ఆ పురాతన నగరంలోని సమస్త వైభవాల్నూ ఒక్కటి కూడా వొదిలిపెట్టకుండా చూశాడు. అంతేగాక సామాన్య ఘాదరీలు కాంక్షించడానికి వీలుకాని పోపు దర్శనభాగ్యం కూడా కలిగింది.

పోపుని దర్శించడానికి వచ్చినప్పుడు ఒక సంచి నిండా వస్తువులతో వస్తారు - ఆయన దీవనకోసం. కాని

సంప్రదాయానికి విరుద్ధంగా యితను రెండు సంచీలు పట్టుకు వచ్చాడు. పరిచయమవడం తరువాయిగా, తన వంటి ఫాదరీలు నూతన ఖండంలో యెటువంటి అవస్థలు పడుతున్నదీ గడగడా చెప్పేయసాగాడు పోపుతో. ఆ వర్ణనలో కవితా నైఖరులు లేవు. స్వానుభవంతో చెప్పే మాటలు కావడంచేత పోపు మనో ఫలకం మీద చిత్తదు వుల వలె హత్తుకుపోయాయి. నూతన ప్రపంచంలో ఈ మత సాధకులు సుస్తాపితం చేస్తున్న క్రీస్తుమత విశ్వాసా నికీ, వారు పంచి పెడుతున్న జ్ఞాన భిక్షకీ మనసులో ఆనం దించాడు పోపు. రెండు సంచీలలోని సరుకులూ ఆయన ముందు వుంచాడు జోసపు. ఏమున్నాయి వాటిలో? జప మాలలూ, శిలువలూ, ప్రార్థన పుస్తకాలూ, విగ్రహాలూ, మెల్లో కట్టుకునే బిళ్ళలూ - యెటువంటి సామాగ్రంతా. అను కున్న వ్యవధి అప్పుడే మూడు రెట్లయిందని సెక్రటరీ జ్ఞాపకం చేశాడు. జోసపుమాటలు ఆఖరికి పోపుకూడా మర్చిపోయి వింటున్నాడు. చివరికి పోప్ ఆ వస్తువులకి తన ఆశీర్వాదం కాక వినయపూర్వక వగదనం అర్పించి, 'నీవు ధన్యుడవు' అన్నాడు జోసపుతో. తానేదో ఉన్నత స్తానాన వున్నట్లూ, ఈ సామాన్య మత సాధకులు దిగువ వున్నట్లూ గాక, 'యిద్దరమూ క్రీస్తు ప్రభువు సేవకులం' అన్న సమతా భావంతో, మహనీయుల సహజ కరణార్ద్రహృదయంతో, జోసపుని సాగనంపాడు.

నవాజోల ఆతిథ్యంలో, మూడురోజుల, విశ్రాంతి

తీసుకుంటున్న బిషప్ లెటూర్ కి, యెన్నెన్నో పాత విషయాలు జ్ఞప్తికి వచ్చాయి. సోదరులకీ, మిత్రులకీ బాకీపడ్డ ఉత్తరాలన్నీ తీరిగ్గా రాశాడు. ఆ యిల్లు ఓడకాబిన్ వలె వుంది. ఇంటిమీదుగా యెల్ల వేళలా యిసుక తుపాను కొడుతోంది. ఇక్కడి యిళ్ళకు కిటికీలుండవు. ఒకేఒక్క తలుపు. ఇసుక తుపాను మరీ వుధృతంగా ఉన్నప్పుడు తప్ప ఆ తలుపు తెరచివుంచాలి. లేకపోతే గాలి ఆడదు. యింటి గోడలలోని పగుళ్ళనుంచి పగలంతా యిసుక రేణువులు లోపలికి వస్తున్నాయి. ఒక్కోసారి ఈ యిల్లు ఓడలో కాబిన్ వలె అల్లలాడేది. ఈ యిల్లు తనని కాపాడగలదా అనిపించేది అప్పుడప్పుడు. గాలినిండా యెంత దుమ్ము, లోకం నిండా యెంతయిసుక! - అనుకున్నాడు. అతనికేగో కూలే యిసుకగోడ మీద కూచున్నట్లుంది.

4.

ఈ కొత్తచోటుకి వచ్చిన మూడోరోజున లెటూర్, వెనక్కి రావలసిందిగా జోసపుకి వుత్తరం వ్రాశాడు. ఉత్తరం వ్రాయడమయ్యాక, పి కాదుకని బయలుదేరాడు. చాలా సేపు తిరిగాడు. సాయం సమయానికి నదికి ఒక మైలు దూరంలో వున్నాడు. ఏదో శబ్దం గాలిలోనుంచి పరుగు లెత్తుకుంటూ వచ్చేసరికి, అది బహుశా తన మిత్రుని యింటి వద్దనుంచి అయివుంటుందని అనుకున్నాడు.

ఉల్లోకి వస్తూ, యజేబియో యింటిముందు ఆగాడు. పెద్దడప్పు ఒకటి వాయిస్తూ నవాజోభాషలో, యేదోపాడు తున్నాడు యజేబియో. ఆ గానానికి సరిపడ్డట్టు నృత్యం చేస్తున్నారు నాలుగేళ్ళపిల్లవాడొకడూ అయిదేళ్ళపిల్లవాడొకడూను. లోపలనుంచి యిద్దరు స్త్రీలు, వీళ్ళ నృత్యం పరిశీలిస్తున్నారు.

చిన్నపిల్లలు లెటూర్ రావడం గమనించలేదు. తమ నృత్యంలో వా రున్నారు, ఆ నల్లపిల్లలు ఇద్దరూ అర్ధనిమిలిత నేత్రాలతో చేతులూ కాళ్ళూ తిప్పుతూ, ఆ డప్పు చప్పుడుకి అనుగుణంగా గంతులు వేస్తున్నారు. యజేబియో ముఖం ఆలోచనా పూరితమైవుంది. డప్పులు తన ముంగాళ్ళ మధ్య పెట్టుకు ముందుకి వారిగాడు, వారి గినకారణంగా అతని పెద్దజుట్టు నుదుటిమీద పడింది. చేతికి గల వెండికడియాలు ఆ సంధ్యకాంతిలో తళుక్కుమంటూ డప్పుమీద కొట్టినప్పుడల్లా అవి మిలమిల్లాడుతున్నాయి, కొంచెం సేపయాక వాళ్ళనిపొమ్మని, ఆ డప్పు భార్యకి యిచ్చి, అతిథి కెదురుగా వెళ్ళాడు. 'టెక్సాన్ లో వున్న జోసపుకి ఈ ఉత్తరం పంపాలి. జాకింట్లో కిచ్చి పంపుతాను ఈ ఉత్తరం. మీ మనుషుల్లో యెవరేనా నా వెంట శాంతాఫెదాకా పంపగలరా?' అని అడిగాడు లెటూర్.

'ఎవరో పంపడమెందుకు? నేనే వస్తాను' అని సమాధానమిచ్చాడు యజేబియో.

మర్నాడు వుదయం జాకింటో, జోసపుకి అందించ
వలసిన వుత్తరం పుచ్చుకు బయల్దేరాడు. లెటూరూ యుజే
బియో తూర్పుకి బయల్దేరారు.

శాంటాఫె అక్కడికి నాలుగు వందల మైళ్ళు. ఈ
జిరుగు ప్రయాణంలో యిసుక తుపానులతోనూ, నిప్పులు
చెరిగే యెండతోనూ యిటా అటా అన్నట్లు వుండేది.
నేల యిసుకతో ఎంత నిర్జీవంగా వుండేదో, ఆకాశంలోని
కదలిక అంత తీవ్రంగా వుండేది. అనంతాకాశం అంటే
ఏమిటో కళ్ళముందు కనిపించింది లెటూర్ కి. అది నిజంగా
అంతు కనపడని ఆకాశం. పరిగెత్తే మేఘాలూ, సూదుల్లా
పొడిచే యిసుక రేణువులూ తప్ప యింకేమీ కనపడటం
లేదు. ఈ అనంతాకాశం క్రింద పర్వతాలు చీమ గుట్టల్లా
వున్నాయి. కళ్ళముందు కనపడే ఈ నిర్జీవ దృశ్యం యెప్పటి
కేనా మారుతుందా, యెంతకీ యింతేనా, యిక మార్పు
కనపడదా, అని అనిపించింది లెటూర్ కి. సముద్రంలోని
నావికునికి చుట్టూ సముద్రం, యెడారిలోని బాటసారికి
చుట్టూ ఆకాశం. యుజేబియో పక్క నుండి తనతో
ప్రయాణం చేస్తూ వుండటంచేత తనింకా బతికే వున్నా
ననీ, యిదింకా భూలోకమేనని అనిపిస్తోంది లెటూర్ కి.
గాలిపాటు ఏ ఊణాన ఎలా మారుతుందో! ఇప్పుడు వీచిన
తుపాను యింకో ఊణానికి మాయం కావచ్చు; లేదా,
అలా ఎంతసేపైనా వుండవచ్చు. తక్కువ మాట్లాడుతూ,
తక్కువ తింటూ, ఎప్పుడు నిద్ర వస్తే అప్పుడు నిద్రపోతూ

గమ్యంవేపు ప్రయాణం చేస్తున్నాడు లెటూర్. జాకింటోకి మళ్లీ ఈ యుజేబియో కూడా సాధు జీవనుడు. పువ్వు లెక్కడేనా కనపడితే చాలు, అవి కోసుకొచ్చేవాడు. ప్రతి ఉదయం ప్రయాణానికి ముందు యేవో కొత్త పువ్వులు తీసుకువచ్చి, బిషప్ కి బహూకరిస్తూ ఉండేవాడు. వీటిని యింద్ర ధనస్సులంటారంటూ ఒక ఉదయం సప్తవర్ణ పుష్పాలని లెటూర్ కి యిచ్చాడు యుజేబియో. ఈ నవాజోకి పువ్వులమీద ఎంత ఆపేక్ష - అని ఆశ్చర్యపోయేవాడు లెటూర్.

రాత్రి ఏ చెట్టు నీడనో, ఏరాత్రి గుట్టనో, ఏ పర్వతం మాటునో విశ్రమించే వారు ఈ బాటసారులు. మర్నాడు దయం ప్రయాణం సాగిస్తున్నప్పుడు, తామక్కడ విశ్రమించిన గుడ్డులు అణుమాత్రమైనా కనపడకుండా తగు జాగ్రత్త తీసుకునేవాడు యుజేబియో. సగం కాలిన కట్టెలూ, మిగిలిపోయిన భోజన పదార్థాలూ, నంట చేసుకునేందుకు పొయ్యిగా పెట్టిన రాళ్ళూ - యివన్నీ యెక్కడి వక్కడ మళ్ళీ కనపడకుండా మాయం చేసేవాడు. ఒక్కోసారి యిసుకలో పెద్ద గొయ్యి త్రవ్వి, అందులో పూడ్చేసేవాడు. తమ తాలూకు చిహ్నం కూడా మిగిల్చేవాడు కాదు.

ఇక్కడివారి పద్ధతే అంత! చుట్టూ ప్రకృతిలో కలసి పోతారుగాని ప్రకృతికి యెదురీదరు. హోపీ తెగవారి జీవన విధానానికీ, ఈ నవాజోలకీ అనేక విషయాలలో పోలికలూ

తేడాఁగూ కూడా వున్నాయి. సూర్యరస్మి ప్రతిబింబించే టట్లు యిళ్ళు కట్టుకోవడం ప్రమాదకరమని నవాజోల నమ్మకం. కొత్త పద్ధతులు వీళ్ళు ఆమోదించరు. తాత ముత్తాతలు నడచిన త్రోవనే నడుద్దామంటారు. కొత్తవాళ్ళొచ్చి నూతులు తవ్వినా, అందులో వీళ్ళు పరిశుభ్రంగా వున్నా, తమ పూర్వీకులు యే జలాశయాల్లో నుంచి నీరు తెచ్చుకున్నానో, అవే మంచివని వీళ్ళ అభిప్రాయం. అధునాతన నగరాల్లో నివసింపవలసిన ఆటవికులలోకూడా ఈ అభిప్రాయం కనపడేది.

వెండి పనిముట్లు, దంతపు పనిముట్లు చేయడంలో వీరు అద్భుత నేర్పరులు. తమకిగల శక్తిసామర్థ్యాలని ఈ నగిషీపనులు చేయటంలోనూ. తద్వారా సౌందర్యాన్ని సెంపొందించడంలోనూ వీరు వినియోగిస్తారు. అంతేగాని పాశ్చాత్యులకు వలె ప్రకృతిని వశంచేసుకు, పునః సృష్టి చేదామని తలపోయరు. వీరు తమ కళా సౌష్ఠవాన్ని తమ పరిసరాలూ తమ జీవితమూ సౌందర్య భూయిష్టం చేసుకునేందుకే ఉపయోగిస్తారు, పాశ్చాత్యుల దృష్టిలో వీళ్ళు సోమరిపోతులవలె కనపడవచ్చు కాని అది సోమరితనం కాదు, తరతరాలుగా తీసుకుంటున్న జాగరూకతా, పెద్దల యెడ విధేయతాను! ఈ ప్రాంతం చూస్తే, ఇక్కడేదో 'పెద్దదేశం' నిద్రపోతోందనీ, అది నిద్రనుంచి మేల్కొనడంతో ప్రజలని కూడా లేపుతుందనీ అనిపిస్తుంది. ఈ భూమి ఈ నేల ఈ గాలి వారికి జయించవలసిన శత్రు.

వులు కాదు; వాటితో మైత్రిచేసుకొని జీవనరథం ముందుకి నడిపిస్తారు. ఈ స్థానిక ప్రజలు ఎవరైనా వేటకి వెళితే, విలాసానికి వెళ్ళరు. ఆహారంకోసం వెళతారు. క్రూరంగా మృగాలని చంపడం వాళ్ళలో లేదు. నదీ జలాలకి ఆనకట్టలు కట్టి, కలపకోసం అరణ్యాలు నేలమట్టంచేసి, వారు తమ నాగరికత నిర్మించుకోలేదు. జలదేవత ప్రసాదించిన నీటితో వారు తమ పొలాలు పండించుకున్నారు. భూమిని వారు పూజించేరేగాని, యింకా పండ్లాలని దానికి లంచాలు పెట్టలేదు. పంచభూతాలపట్లా వారిది ప్రణవభావం.

ఆల్బక్యూ చేరుకుంటూ వుండగా ఫావర్ లెటూరూ యుజేబియో మాటల్లో పడ్డారు. నగరం చేరుకుంటున్న కొద్దీ స్థానికుల గుంపులు కనపడసాగాయి. ఈ తెల్లమనిషిని, ఒక నవాజ్ వెంటపెట్టుకు తీసుకురావడం, వారు ఆశ్చర్యంతో చూడసాగారు. లగూనాకి ఉత్తరదిశగా ఉన్నప్పుడు యిద్దరు అశ్వాగోహకులు యుజేబియోకి వందనం సమర్పిస్తూ, తూర్పుదిశగా వెళ్ళేరు. ఆ వందనసమర్పణే యుజేబియాకి గల పలుకుబడికి నిదర్శనం. ఆ యిద్దరు ఆశ్వికులూ దుప్పలు పరిగెట్టి నట్టుగా, ఆ యిసుక కొండలలోకి వెళ్ళారు. వారి గుర్రాల నీడలు గాలిలో ఎగిరే గ్రద్దల రెక్కల్లా ఉన్నాయి.

ప చ్చ కౌం డ

జోసపు శాంటాఫె వచ్చి మూడు వారాలయింది. లెటూర్ తనని టక్సాన్ నించి అంత తొందరగా ఎందుకు పిలిపించినదీ యింతదాకా చెప్పలేదు. పూల తోటలో చెట్ల యోగక్షేమం విచారిస్తున్న జోసపు దగ్గిరకు వంట మనిషి వచ్చి, ఈరోజు భోజనాలు తొందరగా అయిపోతాయనీ, అయ్యగారు భోజనానంతరం ఎక్కడికో వెళ్తున్నారనీ చెప్పింది.

లెటూర్ కి ఒక్కడూ కూచుని భోజనం చెయ్యటం అలవాటులేదు. ఎవరో ఒకరు ప్రక్కని వుండాలి దూర ప్రాంతాల నుంచి వచ్చిన మతగురువో, సైనికోద్యోగో, అమెరికన్ వ్యాపారస్తుడో ఎవరో ఒకరు ప్రతి పూటా ఉంటారు. లెటూర్ భోజనాల గదికి కిటికీలు తూర్పున ఉన్నాయి. కిటికీల వెలుపల నుండి ఆకుపచ్చని మొక్కలు కనపడుతూ వుంటాయి. ఇక భోజన సమ

యాన ఆ గదిలోకి వచ్చే వెలుగు ఎంతో మార్దవంగా వుంటుంది. భర్త మరణానంతరం, ఇజబెల్లా శాంటాఫెలో తనకిగల ఆస్తిపాస్తులన్నీ అమ్మేసి, న్యూఆర్లియన్సు వెళ్ళి పోయింది. ఆమె తన సరుకులు వేలం వేస్తున్నప్పుడు, ఒక పెద్ద భోజనాల బల్ల, ఒక సొరుగుల చిన్న అలమారా కొన్నాడు లెటూర్. తన జ్ఞాపకార్థంగా వెండి కాఫీసెట్టూ వెండి కొవ్వొత్తుల సెమ్మా బహూకరించింది ఇజబెల్లా.

జోసపు, భోజనాల గదిలోకి వచ్చేసరికి, లెటూర్ అప్పటికప్పుడే తన కుర్చీలో కూచుని వున్నాడు. 'ఇవ్వాలి మనం తొందరగా భోజనం చేస్తున్నామని వంటమనిషి చెప్పిందిగా! భోజనాలయ్యాక, మనిద్దరం షికాడు వెళుతున్నాము. నీకో విషయం చెప్పాలి యివ్వాలి!' అన్నాడు లెటూర్.

'అలాగే, రెండు మూడు వారాలబట్టి నేను ఎలా వున్నానో నువ్వు గుర్తించే వుంటావు. అశ్వశాలలోని 'కంటెంట్'ని చూసినప్పుడల్లా నాకు దిగులేస్తోంది. దానిని అలా కొన్నాళ్ళు కట్టి పడ్డేనే బాగా బలిసి, ఎందుకూ పనికి రాకుండా పోతుంది.'

'ఆ భయమేమీ అక్కర్లేదు. ఆరువందల మైళ్ళు ప్రయాణంచేసి వచ్చాక ఆ మాత్రం విశ్రాంతి యివ్వడం హానికరమా? ఇవ్వాలి మధ్యాహ్నం కంటెంట్‌కో, యేంజెలి. కాకీ. రెండిటికీ పనివుంది.'

భోజనానంతరం యిద్దరు మతగురువులూ పడమట దిశగా ప్రయాణమయారు. ఏ వూరు వెళుతున్నదీ, ఎందు నిమిత్తం వెళుతున్నదీ బిషప్ చెప్పలేదు; జోసఫు అడగ లేదు. కొంతదూరం వెళ్ళాక రహదారి వదిలిపెట్టి, దక్షిణాభి ముఖంగా శాండియా పర్వతశ్రేణులవైపు మళ్ళారు.

సుమారు నాలుగు గంటలవేళ 'రయోగ్రాండ్ లోయ'లోని ఒక కొండవరస చేరుకు, లోయదిగుతూ ఆల్బక్యూ దారిబట్టారు. అక్కడికి ఆల్బక్యూ అరవైమైళ్ళు. అక్కడ గోపురాకారం గల రాళ్ల గుట్టలు అమితంగా కన పడ్డాయి. ఇది నల్ల రాయీకాదు; గోధుమవన్నెదీ కాదు. సముద్రనీలానికీ, చెట్ల ఆకుపచ్చకీ మధ్యగల ఒక తమాషా రంగు, ఈ రాతినేల ఆకుపచ్చరంగుగా ఉండుట వింతగా కనపడింది. జోసఫు వెనుకకు తిరిగి చూసేసరికి బంగారు వన్నె దాల్చిన ఒక కొండగుట్ట కనపడింది, అస్తమయ కాంతిలో అది ఒక బంగారు పర్వతంలా ఉంది. ఆ కొండని అక్కడక్కడ తవ్వినట్టున్నారు కూడా.

'ఇన్ని ఆకుపచ్చ గుట్టలమధ్య ఈ బంగారు కొండ వింతగాలేదూ! ఇదుగో యిన్నాళ్ళకి కనపడింది మన కె తె డ్రల్ కి కావలసినరాయి,' అన్నాడు 'లెటూర్'.

జోసప్ కొండ దగ్గరికి వచ్చి, రాయి ముట్టుకు చూసి, 'గట్టిచే' అన్నాడు. స్వదేశంలోని సెయింట్ పీటర్స్ చర్చి జ్ఞాపకం వచ్చింది ఫాదరీలకి.

‘ఈ సువర్ణ కాంతులు దివ్య ప్రభువు హర్ష్య మంది
రాన్ని జ్ఞప్తికి తెస్తున్నాయి’ అన్నాడు జోసప్ పట్టలేని
సంతోషంతో.

‘ఇటువంటి రాయే కావాలని కోరుకున్నాను.
ఇస్లేటా నుంచి వస్తూ మార్గమధ్యాన, యిక్కడ ఆగి, వెను
దిరిగి చూసేసరికి ఈ శిఖరం కనపడింది. ఇస్లేటా ఘాదరీ
అంత్యక్రియలకి అక్కడికి వెళ్ళి, వర్షంవల్ల మామూలు
బాటంతా తుడుచుకుపోయిందని వినడంవల్ల, ఈ దారి
వెంట వచ్చాను. పడమట నుంచి సాయం సమయాన వస్తూ
వుండగా, యీ పర్వత శిఖరం నన్ను ఆనంద పారవశ్యంలో
ముంచింది. చూసీ చూడగానే అనుకున్నాను - మన
కెట్రెడల్ కోసమే యిదని’

‘ఇవేవో హటాత్ సంఘటనలని మనమనుకుంటాం.
కాని నేనలా భావించను. కెట్రెడల్ నిర్మించేందుకు చాలా
కాలం పట్టవచ్చు-అది వేరే సంగతి. కాని భగవంతుడు
నిన్ను పనిగట్టుకు, ఈ దారి వెంట పంపివుంటాడు’

‘ఎందుకు చాలా కాలం పడుతుంది? భగవదాశీ
ర్వాదం వుంటే, నా జీవిత కాలంలోనే పూర్తికావచ్చు.
వీళ్ళమీదా వాళ్ళమీదా ఆధారపడకుండా స్వయం
శక్తితో నిర్మించాలి యిటువంటివి. పటుదర్పాలు ప్రదర్శిం
చేందుకుకాక, ప్రార్థనలకి అనువుగా వుండే ఒక సువిశాల
మందిరం కట్టించాలి మనం. ఇంగ్లీషువారి ‘ఎర్ర యిటుకల

‘యిల్లు’ కాకూడదు. ఇక్కడ పనివాళ్ళమీద నాకు నమ్మకం లేదు. ఏపనీ నియమబద్ధంగా చెయ్యలేరు వాళ్ళు.’

జోసపు కళ్ళద్దాలు తీసి తుడుచుకుని ‘యిక్కడి పని వాళ్ళు పనికి రాకపోతే, యెక్కడనుంచి పట్టుకువస్తావేమిటి? అని అడిగాడు.

‘టోటోనులో నా కొక మిత్రుడున్నాడు. క్రితంసారి దేశం వెళ్ళినప్పుడు నేనీ సంగతి అతనితో ప్రస్తావించాను. అతను గొప్ప శిల్పి, సముద్ర ప్రయాణం చేసి అతనింత దూరం రాకపోవచ్చు. ఈ గుర్రపు స్వారీలు అతనికి అలవాటులేవు. తను రాలేకపోయినా, తన కొడుకుని తప్పక పంపుతాడు. అతని కడసారి కొడుక్కికూడా, ఈ నూతన ప్రపంచంలో సంప్రదాయ సిద్ధమైన చర్చి నిర్మించాలనే కోరిక ఉంది. నేను వెళ్ళేటప్పటికి అతనింకా చదువుకుంటున్నాడు. ఈ పాటికి చదువు అయిపోయివుంటుంది. యూరప్ ఖండం లోని చర్చి నిర్మాణ కౌశలం యావత్తూ అతను తన అధ్యాపకులు వద్దనుంచి నేర్చుకుని వుంటాడు. మనం మిగతా ఏర్పాట్లన్నీ చేసుకున్నమీదట, అతన్ని పిలిపించవచ్చు. అతను తనతోపాటు యిద్దరు పనివారినితీసుకువస్తాడు. సెయింట్ లూయీలోని పనివారికంటే వారి కెక్కువేమీ అవదు. మన కెత్తెడల్కి యెటువంటిరాయి కావాలో నిర్ణయం అయింది గనుక, యికపని ప్రారంభించవచ్చు. శాంటాఫెకి యిది యేమంతదూరం కాదు - పదిహేనుమైళ్ళ ఒక దూరమా? ఈ కొండ యెక్కడం దిగడం

కూడా అంత కష్టం కాదు. ఇక్కడనుంచి రాయి, శాంటా ఫెకి తేలిగ్గా జేర వేయవచ్చు.'

'నువ్వు బిషప్ వి గనక నీకు ముందుచూపు ఎక్కువ. నే నెప్పుడూ కళ్ళముందు కనబడే విషయాలగురించే ఆలోచిస్తాను. మనమింత బీదవాళ్ళమే, డబ్బు లేనివాళ్ళమే, యింతటి భవనం ఎలా నిర్మించగలం? నాలాటి సామాన్యునికి అర్థం కాదది' అన్నాడు జోసఫు.

'ఈ కెతెడ్రల్ మన కోసమా, మనకోసం కాదుగా! ముందు తరాలవారికోసమని యిది నిర్మిస్తున్నాము. శిల్ప సంపదల పుట్టిల్లు అయిన ఫ్రాన్సునుంచి వచ్చిన మనం, మరొక శిల్పకళాఖండం నిర్మించగల అవకాశం ఉంటేనే, నూతన భవనం తలపెట్టాలి. లేకపోతే ఎందుకు? అమెరికా నిండా యిప్పటికే బోలెడన్ని వంకరటింకర సావిళ్లున్నాయి' అన్నాడు లెటూర్.

'అవును, నువ్వు చెప్పింది నిజమే. భవనమంటే నేనెంతకీ, ఓహియో రాష్ట్రంలోని చర్చివంటిదే మరొకటి యిక్కడ నిర్మించడమనుకున్నాను. స్వదేశంలోని సుందర భవనాలవంటివి తలపెడతావనుకోలేదు. మీ పూర్వీకులు పదమూడో శతాబ్దంలోని క్లెర్మాంట్ కెతెడ్రల్ నిర్మించారని విన్నాను. నీ కృషికి వెనక ఆరువందల సంవత్సరాల వారసత్వం ఉంది. భవనం, భవనం అంటే ఏదో సామాన్య మైనదనుకున్నాను! సామాన్యమైనవి లెటూర్ ఎందుకు తలపెడతాడు?'

‘మనప్రజలు తమకిగల సమస్తం ఆ పూజామందిరం కోసం ధారపోయగలిగినప్పుడే ప్రయత్నం ఫలవంతమవుతుంది.’

అవునవునని తల వూపాడు ఫాదర్ జోసఫు.

కొండ దిగి వస్తూండే సమయానికి దిగువ భాగాన చీకట్లు ఆవరించాయి. పై భాగంమట్టుకే కొంచెం మేర బంగారు వన్నెతో మెరుస్తోంది.

‘మన మందిరానికి ఈ రాయి చాలు. ఈ కొండ దగ్గరకి వచ్చినప్పుడల్లా భగవంతుని మందిరానికి యిటువంటి రాయే వుపయోగించాలన్న కోరిక బలవత్తరమవుతోంది. బహుశా అది నాలోని ‘అహంకారప్రవృత్తి’ గావచ్చు. అయితేనేం, బంగారు యిటుకలతో భగవంతుని మందిరం కట్టించాలనే నా కల నిజమయింది. దానధర్మాలు చేయమని నాకు లక్షలు గుమ్మరించినా, యింత సంతోషించి వుండను,’ అని ఆత్మత్పత్తితో పలికాడు లెటూర్.

ఇద్దరూ గృహోన్ముఖులయారు. అప్పటికప్పుడే చంద్రకాంతి లోకమంతా ఆవరించుకుంది. అరిజోనా ప్రజల ఆత్మలు కాపాడే కార్యభారంనుంచి తనని శాంటాఫె పిలిపించడమేమిటి, ధనధాన్యసంపదలులేని ఈ బీద బిషప్, మహోన్నత భవనం నిర్మించాలని కలలు గనడమేమిటి? – అని విస్మయపడుతున్నాడు జోసఫు. చర్చి మందిరం కట్టిం

చాలని తనకీ వున్నది. కాని మందిరం ఎలాటిదై తేనేమి? అని అతని వృద్ధేశ్యం. కాని, లెటూర్ కి మందిర స్వరూపం కూడా ముఖ్యమే!

2

ఆ మర్నాడు ప్రతివారం వచ్చే టపా వచ్చింది. పొద్దుటంతా ఉత్తరాలు చదువుకుంటూ కూచున్నాడు లెటూర్. భోజనాల వేళప్పుడు జోసఫ్ తో అన్నాడు: లీవెన్ వర్తు బిషప్ వద్ద నుంచి ఒక ముఖ్యమైన వృత్తరం వచ్చిందనీ, ఆ విషయమై సాయంకాలం మాట్లాడుదామనీను!

అది చాలా పేజీల ఉత్తరం. అందులో కొలరాడ్లోలో సంగతులు అనేకం వున్నాయి. కొలరాడ్లో రాకీ పర్వతాల ప్రాంతం. శాంటాఫెకి వందలమైళ్ళ దూరంలోనే ఉన్నప్పటికీ, అక్కడికీ యిక్కడికీ రాకపోకలు లేవు. శాంటాఫె నుంచి యూరప్ కి వ్రాసిన ఉత్తరం కొలరాడ్లోకి వ్రాసినదాని కంటే తొందరగా వెళుతుంది. కొలరాడ్లోలోని రాకీ పర్వతాల దగ్గర బంగారు గనులున్న సంగతి, ఆ చుట్టుపట్లవారి కంటే ఐరోపావాసులకి ముందు తెలిసింది. జోసఫు టెక్సాస్ లో వుండగా అతని సోదరుడు మేరియస్ దగ్గర నుంచి ఉత్తరమంతా కొలరాడ్లో గోల్డ్ రన్ (బంగారు వేట) గురించే. కాని యిటలీలో జరుగుతున్న యుద్ధం గురించి నామమాత్రంగా కూడా లేదు. యూరప్ లోని

యుద్ధం కంటే అమెరికాలోని బంగారానికి విలువ యెక్కువయిపోయింది అప్పటికే!

రాకీ పర్వతాలలోని 'పైక్స్‌పీకు' చేరుకోడం చాలా కష్టం. చర్మాలకోసం జంతువుల్ని వేటాడే వేటగాళ్ళు కూడా ఆ నల్ల రాయి ప్రాంతాలకి వెళ్ళేవారుకాదు. వెన కొక నారి కొలరాడాలోని రాకీపర్వతాల్లోకి 'స్రీమాంట్' అనే పరిశోధకుడు చొచ్చుకు వెళ్ళాడు. కాని అతని పార్టీ మనుష్యుల్లో సగం మంది చచ్చి, సగంమంది శల్యావశిష్టులై, తీసుకు వెళ్ళిన గుర్రాలని చంపి, వాటి మాంసం తిన్నారట. ఈ ఉపద్రవం జరిగిన కొద్దికాలానికే పరిస్థితులు తారుమారయాయి. చెర్రీక్రీక్‌లో బంగారపు గనులున్నాయనే వార్త ప్రజలని గుంపులు గంపులుగా పట్టుకు వచ్చింది అక్కడికి. ముస్సోరీ నదిదాటి, ప్రాణభయం ఆకలిపప్పులూ మర్చిపోయి, యెక్కడెక్కడి నుంచో ప్రజలు బంగారు వేటకోసం పరుగులెత్తుకుంటూ వచ్చారు.

లీవెన్ వర్తు బిషప్, ఫావర్ లెటూర్‌కి తనప్పుడే కొలరాడోనుంచి తిరిగి వచ్చాననీ, డేరాల్లోనూ చెట్ల అడుగునా ఎక్కడ ఆశ్రయం లభిస్తే అక్కడ మనుష్యులు నివశిస్తున్నారనీ ఆ ప్రాంతానగల డెన్వర్ అమాంతంగా ఒక మహానగరమై పోయి, పూరినిండా హోటళ్ళూ, జూదపు శాలలూ పెరిగిపోయాయనీ బంగారంకోసం జరుగుతున్న ఈ అన్వేషణలోని వేటగాళ్ళలో సజ్జనులూ ఉత్తములూ చాలామంది వున్నారనీ కాని వాళ్ళందరూ పరిస్థి

తుల ప్రాబల్యం వల్ల తాగుబోతులూ తుంటరులూ అయే ప్రమాదం కనపడుతోందనీ, యింతటి ప్రజాబాహుళ్యంలో ఒక్క ఫాదరీ కూడా లేడనీ, నీతినియమాలు మర్చిపోయిన ఈ ప్రత్యేక సంఘంలో, ఆధ్యాత్మిక మార్గం చూపగల ఫాదరీ ఒక్కడు కూడా లేకపోవటం వల్ల ప్రజలు నిరాశాపరులై జీవిస్తున్నారనీ, ఆ పర్వతప్రాంతాల నిమోనియా వ్యాధితో చాలమంది మరణిస్తున్నారనీ, వారికి ఆత్మశాంతి కలిగించే అంత్యక్రియల అవకాశం కూడా వుండడం లేదనీ ఒక పెద్దగ్రంథం వ్రాశాడు.

ఆ ప్రదేశమంతా ఫాదర్ లెటూర్ కి చెందినదనీ, ఆ ప్రజల విషయమై తగు ఏర్పాట్లు చెయ్యమనీ వ్రాశాడు. ఇప్పటికే తన 'డయోసీస్' కొన్ని వేల చదరపుమైళ్ళు పడమర దక్షిణాలుగా పెరిగిందనీ, అకస్మాత్తుగా ప్రాముఖ్యత లోకి వచ్చిన ఈ కొలరాడో, రాకీప్రాంతాలు తనకి తూర్పున వున్నాయనీ, ఏ ఫాదరీని అక్కడికి పంపడమో తనకు తెలియకుండా వుందనీ, సమర్థుడైన మతగురువు ఎవరేనా వుంటే, వెంటనే పంపవలసిందనీ వ్రాశాడు లెటూర్ కి ఆ బిషప్. ఈ వెళ్ళే ఫాదరీ, తన వెంట తనకి కావలసిన పదార్థాలూ ఇతర సామగ్రి మాత్రమే కాకుండా, చలిని యెదుర్కోగల బట్టాపాతా తీసుకువెళ్లాలట. డెన్వర్ లో పొగాకూ విస్కీ తప్పయింకేమీ దొరకవు. గనుల్లో పని చేసేవారు వుడికీ వుడకని పదార్థాలతోనూ, నిలువ కొట్టెలతోనూ, సారాతోనూ జీవిస్తున్నారట. ఆఖరికి ఆ కొండ

వాగుల్లోని నదీ జలాలని కూడా వాళ్ళు పరిశుభ్రంగా వుంచలేకపోవడం చేతనే, చాలామంది జ్వరం తగిలి మరణించడం మొదలుపెట్టారు. అక్కడి జీవన పరిస్థితులు అతిదారుణం. సాయంసమయాన, ఫాదర్ లెటూర్ తన స్టడీలో కూచుని, జోసపుకి ఈవుత్తరం చదివి వినిపించాడు. వాక్యం తరువాత వాక్యం శ్రద్ధగా విన్నాడు జోసపు.

‘ఈ రెండు మూడు వారాలబట్టి ఏమీ పొద్దు పోవడంలేదనికదా నీ యోభ, ఇదిగో, కాళ్ళముందుకి వచ్చింది అవకాశం,’ అన్నాడు లెటూర్.

ఉత్తరం చదువుతున్నంతసేపూ ఆరాటంతో విన్న జోసపు చదవడం పూర్తవగానే, ‘అయితే యిప్పుడు నేనింక యింగ్లీషు నేర్చుకోవాలి. రేపు పొద్దుట బయలుదేరనా?’ అని అడిగాడు.

‘అంత తొందర పనికిరాదు. అక్కడ నిన్ను ఆహ్వానించి ఆతిథ్య మిచ్చేందుకు మెక్సికనులెవరూ లేరు. నీకు కావలసిన సామాన్లు నువ్వు వెంట తీసుకువెళ్ళాలి. నీ కోసమని పెట్టెబండి కట్టిస్తాను. నీకు కావలసినవన్నీ అమర్చుకో! మన తోటమాలి సోదరుడు సాబినో నీకు బండివానిగా వస్తాడు. ఇన్నాళ్ళూ నువ్వు నెరవేర్చిన కార్యక్రమం ఒక యెత్తూ; యిది ఒక్కటి ఒక యెత్తూను.’

నిశితాత్రి దాకా ఫాదర్ లిద్దరూ అనేక విషయాలు మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నారు. అరిజోనాలో జోసఫ్

స్తానే మరొకమనిషి కావాలి. అరిజోనా స్రజలంటే జోసఫుకి ప్రాణసమానులు. వారిని ఒదిలిపెట్టి ఈ కొత్తచోటుకి వెళ్ళడం కొంచెం బాధగానే వుంటుంది కాని భగవంతుని పిలుపు కాదనడానికి తనెవరు? భవబంధాలు తెంచుకోవడమనే శిక్షణని అతను మొదటినుంచీ నేర్చుకున్నాడు.

రాత్రి నిద్రపోయే ముందు జోసఫు తన పాతజోళ్ళు బాగుచేసుకుంటున్నాడు. ఒకవేళ తను ట్రూచాస్ పర్వతాలగుండా ప్రయాణం చేస్తే, షిమాయోదగ్గర ఆగుతాడు. అక్కడి ప్రజలెంతో ప్రేమాస్పదులు, వొట్టి అమాయకులు. రాత్రివేళ వెళ్ళమనేవారు తమకి కనపడకుండా.

షిమాయో అనగానే ఫాదర్ జోసఫ్ కి యెన్నో జ్ఞాపకానికి వచ్చాయి. ఒకసారి అతను షిమాయో నుంచి వచ్చిన హంతకుని 'కన్ ఫెషన్' వినడానికి అధికారరీత్యా వెళ్ళమన్నారు. 'రమోన్' అనే ఆ హంతకుడు యిరవై యేళ్ళ కుర్రవాడు. అతని ముఖమూ, అతని మాటలూలో ధూర్తలక్షణాలు లేవు. ఆ యువకుడికి ఒకే వ్యసనం - కోడి పందాలంటే సరదా. ఒకసారి అతను తన కోడిపుంజుని పట్టుకు, శాంటాఫె వచ్చాడు పందెం కాసేందుకు. అతని వెంట షిమాయో యువకులు కూడా కొందరు వచ్చారు. ఈ కోడిపుంజు అప్పటికే అయిదుచోట్ల పందాలు నెగ్గింది. రమోన్ పుంజు అవతలి కోడిమీద పడి, దాని మెడనరం మీద పొడుస్తుంది. అది దాని ప్రత్యేకనైపుణి. ఆనాడు కోళ్ళమీద పందాలు బాగా కాశారు. చూడటానికివచ్చిన

ప్రజల దగ్గిర్నొంచి కూడా రుసుము వసూలుచేశారు. అనుకున్నట్టే రమోన్ పుంజు, అవతల కోడిని వోడించింది. ప్రతి కక్షి కోపం పట్టలేక రమోన్ పుంజుని పొడిచేశాడు. అతను దాన్ని పొడవడమూ రమోన్ కత్తి అతని గుండెల్లోకి దూసుకుపోవటమూ ఒకే ఊణాన జరిగాయంటారు. చూసినవాళ్ళు, కనుమూసుకు తెరిచేటంతలో జరిగింది దంతా. కొందరు సాక్షులు రమోన్ కసికొద్దీ చంపలేదు, తాత్కాలికోద్రేకం - అన్నారు. ఏమయితేనేం, పుంజూ మనిషీ ఒకేసారి మరణించారు. కోడిపందాలంటే గిట్టని జడ్జిగారు రమోన్ కి మరణదండన విధించాడు.

అతను కొద్ది కోజులలో వురి తీయబడతాడనగా, జోసపు వెళ్ళి అతన్ని జయిలు కొట్లో చూసి వచ్చాడు. జైల్లోవున్న యువకుడు, కులప్రభువు అయిన శాంటియాగో విగ్రహానికి జోళ్ళు తయారుచేస్తున్నాడు. షిమాయో వాసులు నాలుగేసి నెలల కొకసారి కొత్తజోళ్ళు తొడుగుతారు ఆ విగ్రహానికి. ఉరితీసేనాడు అతని తలదండ్రులు శాంటాఫె వస్తారు. వారికి యిచ్చి పంపుతాడట ఆ జోళ్ళు.

కొవ్వొత్తి కాంతిలో జోళ్ళకు రంగువేసుకుంటున్న జోసపుకి ఆ కొలరాడోలో కనిపించే నేరస్థులు యిటువంటి

యకజీవులై ఉండరనిపించింది.

3

ఫాదర్ జోసపు చక్రకాల బండి తయారు చేసేందుకు ఒక నెల్లాళ్ళు పట్టింది. సన్నగా పొడుగ్గా వుండది. పర్వతాల వెంట, సన్నని దారులవెంబడి, ప్రయాణం చేసేందుకు అనుకూలంగా కట్టారు. రాళ్ళగుట్టలమీదుగానూ, యిసుక దారులలో నుంచీ కొండ కొనలలోనూ ప్రయాణం చేయగల బండి అది. వర్షం పడకుండా పైన దట్టమైన బట్టవేసి కట్టారు. బండిలోపల పతాకాలూ, చిన్న చిన్న లోహపు శిలువలూ, తావళాలూ. రంగుబొమ్మలూ, మత సంబంధమైన కరపత్రాలు జాగ్రత్త చేసుకున్నాడు జోసపు. తనకు చదువుకునేందుకు పుస్తకాలంటూ యేవీ అక్కర లేదు, ప్రార్థన గ్రంథం తప్ప.

ఆ బండిలో పెట్టుకోవలసిన సరుకు జోసపు ఎన్ని సార్లు సర్వేక్షణ చేప్పలేము. సర్దుడంతా అయ్యాక, పెట్టెల మూతలు బిగించి, ఒక కొసగా చేర్చేది మాగ్డలీనా. నడవనిండా ఈ పెట్టెలు పరచివుండటం చూసి బిషప్ ఒక్కోసారి కనుబొమ్మలు చిట్లించేవాడు. సాబినో తీసుకు వచ్చిన పాతకాలపు సంచులలో జోసపు కట్టుబట్టలూ పడక బట్టలూ జాగ్రత్త చేశారు.

అప్పట్లో బిషప్ లెటూర్ కూడా చాలా తొందర పనులలో వున్నాడు. క్లెర్మాంట్ నించి వచ్చిన కొత్త మత గురువుకి అతని ఉద్యోగ ధర్మమేదో చెప్పే

చుట్టూ గ్రామాలకి తీసుకువెళ్ళి చూపించి వస్తున్నాడు. తను బిషప్ గనుక అధికారరీత్యా ఫాదర్ జోసఫులో గల వుత్సాహాన్ని ఆమోదించగలడే గాని మిత్రత్వ ధోరణిలో చూస్తే అతనికెంతో విచారమేసింది. తన 'కామ్రేడ్' తనని వదిలిపెట్టి యెక్కడో దూర ప్రదేశానికి వెళ్ళి పోతున్నాడు. తమ జీవితాలు రెండుగా చీలపోతున్నాయి. ఇక నుంచీ ఇద్దరిదీ చెరో మార్గమవుతుంది. అందుచేత ఈ ప్రయాణ సకంజాం, యింట్లో జరిగే ఈ ప్రయత్నాలూ అతనిని కొద్దిగా వ్యాకుల పరుస్తున్నాయి. అందుచేత కూడా యేదో ఒక పని కల్పించుకు వెళ్తుా వుండేవాడు.

ఆరోజు ఆల్బుక్యూనుంచి తిరిగి వచ్చాడు. భోజనాల బల్లదగ్గర ఫాదర్ జోసఫు చాలా హుషారుగా వున్నాడు. కొత్త బండిమీద ప్రయాణంచేసి వచ్చాననీ, బండి భేషుగ్గా వుందనీ, శాబినో ప్రయాణానికి సిద్ధంగా వున్నాడనీ, తాము మర్నాడు బయలుదేరవచ్చునా అనీ అడిగాడు. ఏమార్గాన వెళ్లేదీ పటమువేసి చూపిస్తూ, తను తీసుకెళ్తున్న వస్తువులన్నీ యేకరువు పెట్టాడు. దిగులంతా బిషప్ కిగాని జోసఫ్ కేమీ లేదు. కొత్తచోటుకి వెళ్ళడమంటే మహా సంతోషంగా వుందతనికి.

కాఫీ వచ్చాక కాఫీ పుచ్చుకుంటూ సంతోషవద సంతో అన్నాడు జోసఫు. 'లెటూర్, నువ్వు ఒక విధంగా నీకు తెలీకుండానే భగవంతుని కార్యం కోసం టక్కాన్ నుంచి నన్ను పిలిపించి వుంటావు. నే నక్కడేదో గొప్ప

పనిలో వున్నాను. ఏకారణమూ లేకుండా నన్ను పిలిపించావు. నువ్వెందుకు పిలిపించావో, నీకూ తెలీదు, నాకూ తెలీదు. మనిద్దరమూ అంధకారంలో తడుముకొంటూ అడుగులు వేస్తున్నాము. చదరంగబలం వంటివారం మనం దరమూ. ఈ పావుల్ని నడిపేది భగవంతుడు. అంతా మన స్వశక్తి అని అప్పుడప్పుడు భ్రమలో పడతాము. లేక పోతే నువ్వు నన్ను పిలిపించటమేమిటి, నే నిక్కడ ఆ ఊణానికుండడమేమిటి? ఇదంతా ఆశ్చర్యం కాదూ?'

లెటూర్ తన చేతులోని వేడి కాఫీకప్పు టేబుల్ మీదవుంచి 'జోసపు, ఇంనులో ఏమంత మహాత్మ్యము కనపడటం లేదు నాకు. ఏకాంతం భరించలేక, మిత్రసందర్శనాపేక్షతో నిన్ను పిలిపించాను. బిషప్ ని కనక అధికారం ఉంది. స్వార్థంతో నిన్ను పిలిపించాను. ఏ పని లేకుండా నా సంతోషం కోసం నిన్ను పిలిపించటం స్వార్థం కాదంటావా? స్వార్థమే. ఆ స్వల్పం కూడా నీలో లేదు. నే నింకా పరిణతిపోందాలి. మనిద్దరం ఒక దేశస్థులం. ఎన్నో జ్ఞాపకాలవల్ల కట్టివేయబడ్డ మిత్రులం. ఇంత సన్నిహితంగా వచ్చిన మిత్రత్వం కొన్నాళ్ళయేసరికి, దానిదారి నది విడిపోవడం జీవనధర్మమేమో! ఈ సామాన్యవిషయం వివరించి చెప్పేందుకు మహాత్మాలు ప్రస్తావన కావాలా?' అన్నాడు లెటూర్.

జోసపుకి ఈ మాటలు వినపడడం లేదు. అతని దృష్టి ఎంతకీ ఆ బంగారపు గనుల చగ్గర పనిచేసే

దీనులవైపు వుంది. తన ఉద్యోగం వేరూ, తను వేరుగా అతను జీవితాన్ని పరికించలేదు. బిషప్ అందుకు భిన్నం. బిషప్, జోసపుని ఒక మిత్రునివలె ప్రేమించాడు.

లెటూర్ తన గదిలోకి వెళ్ళి, తమ యిరువురి స్వభావాల గురించి ఆలోచించసాగాడు. జోసపు యొక్కడికి వెళ్ళినా, ఆ దేశ ప్రజలతో మైత్రి చేసుకుని వారిలో ఒకడైపోగలడు. లెటూర్ అట్లాకాదు. సమాజంలో అతను నాగరీకునిగా రాణిస్తాడు. తొందరగా కొత్త స్నేహాలు చేసుకోలేదు. చిన్నప్పటి నుంచీ కూడా త్వర త్వరగా స్నేహితులని చేసుకునే గుణం అతనికి లేదు. అందరితోనూ చక్కగా మాట్లాడుతాడు. కాని కొద్ది మందికి మాత్రమే సన్నిహితుడు. ఫాదర్ లెటూర్ వంటి సుగుణరాసీ, సున్నిత స్వభావుడూ ఏ సండిత మండలిలో నైనా సరే రాణించగలడు. ఈ న్యూమెక్సికోలో దైవసేవ నిమిత్తం, యింతటి ఉన్నా తాభిరుచులూ గుణసంపదా గల మనిషి అవసరమా అనిపిస్తుంది. ఇతని తర్వాత వచ్చే బిషప్లు యింతటి సౌజన్యవంతులవుతారనేందుకు అవకాశం లేదు. లెటూర్ వంటివాణ్ని యొక్కడికి పంపడంలో భగవంతునికి ఏవో కారణాలుంటాయి, అని హాయిగా నమ్మేయగలడు జోసపు. బహుశా యొక్కడి కొత్త 'డయోస్ సీ' నూతన శకారంభానికి, ఆ దేవుడే యిటువంటి పుణ్యపురుషుణ్ని యెన్నుకొని వుంటాడని జోసపు అభిప్రాయం.

మర్నాడు మధ్యాహ్నం, సామానులతో. బండి
యింటిముందు నిలబడింది. జోసపు, బిషపు వ్రాతబల్లదగ్గర
కూచుని ఉత్తరాలు గబగబా వ్రాస్తున్నాడు. ఒకటి తన
సోదరునికి; రెండోది ఫిలోమినాకి. బంగారం కోసం మతులు
పోగొట్టుకు, కొండలవెంబడి పడ్డ మనుషుల దగ్గిరకి తను వెళ్తు
న్నాననీ, తనప్రయత్నం సఫలీకృత మయేందుకు ప్రార్థనలు
సలుపమనీ ఫిలోమినాని కోరాడు. ఆ ఉత్తరాలు తొందరగా
వ్రాస్తున్నప్పుడు వేళ్ళతో పాటు పెదిమలు కూడా కదులు
తున్నాయి. బిషప్ లోపలికివచ్చి 'కొలరాడోకి నీతోపాటు
'కంటెంట్'ని కూడా తీసుకు వెళ్తున్నావా?' అని అడిగాడు.

'అవును. తీసుకు వెళ్తున్నాను. సాబినో బగ్గీ నడు
పుతూ వుంటే. నేను గుర్రంమీద వెళతాను. ఇక్కడ వది
లెయ్యమన్నావా? నీకు అవసరముంటే వదిలేస్తాను,'
అన్నాడు జోసపు.

'అబ్బే. అదేంకాదు. నా కవసరం లేదు, నువ్వు
కంటెంట్'ని తీసుకు వెళ్తావుంటే, దానివెంట 'యాంజెలి
కా'ని కూడా తీసుకు వెళ్ళు. ఒక దానిని వదిలిపెట్టి ఒకటి
వుండలేవని. మళ్ళీ నువ్వెంతకాలానికి వస్తావో! అంచేత
రెండిటినీ ఒకేచోట వుండనియ్!'

జోసపు సమాధానం చెప్పలేకపోయాడు. తను
వ్రాసిన వుత్తరంలోని వాక్యాల వైపు చూస్తున్నాడు.
అశ్రుబిందు ఒకటి కాగితంమీద పడి, సిరాని కొద్దిగా

చిమ్మింది. లెటూర్ మిత్రుని ముఖంలోకి చూడలేక, వెంటనే వెళ్ళిపోయాడు.

ప్రాతఃకాలానే జోసపు బయలుదేరాడు. శాబినో బగ్గీ తోలుతున్నాడు, శాబినో పెద్దకొడుకు యేంజలికా పైన ఎక్కి ఉన్నాడు. జోసపు కంటెంట్లో పైన యెక్కాడు, ఈశాన్యదిక్కుగా వున్న బాటవెంబడి యెర్రని యిసుక గుట్టలూ అక్కడక్కడ కనిపించే జునిపర్ మొక్కలూ దాటుకుంటూ ముందుకు ప్రయాణం చేస్తున్నారు. గోపురా కారపు కొండల మలుపు తిరిగేదాకా, లెటూర్ వెంట వచ్చి, మిత్రునికి వీడ్కోలు యిచ్చాడు. ఆ మలుపుతిరిగిన మీదట యింక శాంటాఫే కనపడదు. కంటెంట్లో మీద కూచున్న జోసపుకి ఆ బాలభానుని అరుణకాంతిలో రెండు పర్వతాలూ శాంటాఫేని కౌగలించుకున్నట్టుగా ఉంది.

బిషప్ ఒక్కడూ యింటికి వచ్చాడు. వొంటరితనం అతని హృదయాన్ని దొలిచేస్తోంది, తనకు అప్పుడే నలభై యేడేళ్ళు వచ్చాయి. ఈ కొత్తఖండానికి వచ్చి రెండు పదులు, ఇరవై యేళ్ళు గడిచాయి. న్యూమెక్సికో వచ్చి అప్పుడే పదేళ్ళు అయింది. తను స్వదేశంలోనే ఫాదరీగా వుండిపోతే, యిటువంటి వొంటరితనం పీడించి వుండేది కాదు. అన్నదమ్ముల పిల్లలూ, అక్కచెల్లెళ్ళ పిల్లలూ తనని చూడడానికి వస్తూండేవారు. ఫాదాలు చెప్పమనీ, ఫాకెట్ మనీకోసం తనచుట్టూ చేరివుందురు పిల్లలు, బంధు

మిత్రతాదులతో తన యిల్లునిండుగా వుండేది. ఇంటిపనీ వంటపనీ ఏ మేనగోడలో ఏ అన్నగారికూతురో వచ్చి, చూసుకుంటూ వుండేది. ఇంటిభారమూ ఈ శూన్యతా తనని ఆవరించేవి కావు. ఏభైదగ్గర పడుతున్న ఏకాంత జీవనుల మనఃకేశం బిషప్ ని బాధపెట్టింది.

తాను చదువునే గదిలోకి ప్రవేశించగానే అదే తన నిజప్రపంచమనిపించింది. జగన్నాథ విగ్రహం తనకు ధైర్యమిస్తోంది. చుట్టూ ఎన్ని గ్రంథాలు! అక్కడ ప్రవేశించడంతో హృదయంలో గల శూన్యత మాయమయింది ఈ వొంటరితనం శూన్యతతో పోల్చదగ్గదికాదు. నిరంతరం పుష్పించే సుమవాటిక. జగన్నాథ చల్లని చూపులు అర్థం చేసుకోగలవారికి నిర్జీవతా, యేకాంతవాసమూ ఎక్కడుంటాయి? ఆమె చూపులు అమృతకిరణాలే!

శాంతాఫె చర్చిలో 'వర్జిన్ మేరీ' కర్ర విగ్రహముంది. 'టావర్గాస్' అనే ఆయన రెండువందల యేళ్ళక్రితం ఈ పట్నం పట్టుకున్నాడు స్పెయిను తరపున. అప్పట్నుంచీ ఈ విగ్రహానికి వూరేగింపు ప్రారంభమైంది. ఆ దేవతకిగల ధనకనక వస్తువాహనాలు అపారం. శిల్పులు తమ నేర్పరితనమూ, స్త్రీలు తమ హస్తనైపుణీ ఈ దేవతా విగ్రహ పూజకని వినియోగించేవారు. ఈ దేవతకిగలన్ని దుస్తులు, ఇంగ్లండురాణికి గానీ ఫ్రెంచిచక్రవర్తికి గానీ లేవట.

తమ ప్రేమని దేవతా విగ్రహాలపై కురిపించటం ఒక మెక్సికనువో కాదు, - చిరకాలంగా మానవులు చేస్తున్న

పని. రాఫేల్, పియాను అంతటివాళ్ళు తమ కాలంలో ఆమెకి చిత్రప్రతిష్ట చేసి, ఆమెని శతవిధాల అలంకరించి, ఆమెను వినుతిస్తూ కథలూ కావ్యాలూ అల్లి. ఆమెకోసం చుహామందిరాలు నిర్మించారు.

బిషప్ లెటూర్ అనుకున్నది నిజమైంది. న్యూమెక్సికోలో పనిచేసేందుకు జోసప్ మళ్ళీ తిరిగిరా లేదు; తన పాత స్నేహితులని పక్కరించేందుకొచ్చేవాడేగాని మత నిర్వహణకి కాదు. కొలరాడోలోని రాకీపర్వతాలకీ దక్షిణాన గల నీలపు పర్వతాలకీ అతని జీవితశేషం అంకితమై పోయింది. జబ్బులు చేస్తేనూ దెబ్బలు తగిలితేనూ విశ్రాంతి తీసుకునేందుకు శాంటాఫె వస్తూండేవాడు. ఒకసారి చర్చి అధికారులతో, బిషప్ లెటూర్ ఆర్చ్బిషప్ అయినప్పుడు వచ్చాడు; తన మిత్రునికి జరిగే శారవం కనులార వీక్షించేందుకు వచ్చాడు.

క్రీడ్, డురాంగో, సిల్వర్ సిటీ, సెంట్రల్ సిటీ మొదలైన ప్రదేశాలలో మత ప్రచారం చేస్తూండేవాడు. శాంటాఫెలో నిర్మితమైన ఆ బగ్గీలో, రాత్రివేళ అందులోనే పడుకుంటూ, అదే యిల్లుగా, అదే వాహనంగా మత కార్యక్రమం సాగించేవాడు జోసపు. బండికి వెనుక భాగాన, సామాను వేసుకునే పెట్టె వుండేది. ఆ పెట్టెకి పైన బట్టలు పరిచి, సముహ ప్రార్థనాసమయాన, ఈ బండిని ఒక చెట్టు నీడకి పట్టుకు వచ్చి, ఆ పెట్టెమీదనే పూజా విగ్రహాలు వుంచి, ప్రార్థన జరిపిస్తూండేవాడు.

ప్రయాణం చేసేందుకు సరియైన బాట ఉండని కారణాన, ఈ బండి తోలేందుకు మనిషి దొరకడం కష్టంగా వుండేది.

చక్రకాల్లో ఆకులు విరిగిపోయినా, కమాను కట్టలు నీరసించినా, బండి ఒకవైపుకి ఒరిగిపోయినా జోసపు లక్ష్య పెట్టేవాడు కాదు. రెండుసార్లు పెట్టెబండి, లోపలగల ఫాదరీగారితో సహా, బోల్తా కొట్టింది. మొదటిసారి కొండ మీద నుంచి దడదడ దొర్లిపోయినా, అప్పుడు కొద్ది గాయంతో తేలిపోయింది. అది నెమ్మళించాక శాంటాఫెలో వున్న లెటూర్ కి వ్రాశాడు జోసపు, తన దగ్గరగల పవిత్ర విగ్రహం మహిమవల్ల బండి దొర్లినా, తను రక్షింపబడ్డానని. సెంట్రల్ సిటీ దగ్గర రెండోసారి బోల్తాకొట్టినప్పుడు, ఈ విగ్రహమహిమేమీ పనిచేసినట్టులేదు. జోసపు తొడ యెముక విరిగి, శేష జీవితమంతా కుంటివాడయాడు. ఆ కుంటితనంవల్ల యిక గుర్రం ఎక్కడం కూడా సాధ్యం కాలేదు.

ఈ ప్రమాదం జరగటానికి ముందు జోసపు శాంటాఫె, ఆల్బుక్యూ నగరాలకి వెళ్ళి అక్కడి మెక్సికనుల దగ్గర డెన్వర్ లోని చర్చికోసం భిక్షువేడటం మొదలు పెట్టాడు. డెన్వర్ చర్చికి గోడలూ పైకప్పు వున్నాయి గాని తలుపులూ కిటికీలూ లేవు. అక్కడివాళ్ళకి డబ్బు లేదా అంటే కావలసినంత వుంది. రంపపు మిల్లులూ వ్యాపారాలూ గనులూ బోలెడన్ని వున్నాయి. ఎక్కడి

డబ్బూ తమ వ్యాపారాలు అభివృద్ధి చేసుకునేందుకే సరి పడ్డం లేదట. అంచేత చర్చికి విరాళాలు యివ్వలేం పొమ్మన్నారట! 'మిరివ్వకపోతే పని అడ్డుతుందా? నాకు తెలిసిన మెక్సికను లిస్తారు' అంటూ యిలా వచ్చాడట జోసపు.

దీనికి భిక్షాయాత్ర అని పేరుపెట్టాడు జోసపు. బండిలో పట్టినన్ని వేసుకు తీసుకువద్దామనుకున్నాడు. ఇతని పెట్టెబండి, టావోస్ చేరుకునేసరికి బండివాడు యజమాని మీద తిరుగుబాటు ప్రకటించాడు. ఇటువంటి త్రోవలలో ఛస్తే ముందుకి వెళ్ళేది లేదన్నాడు. 'ఇటువంటి ప్రయాణం చేస్తే నీవూ, నేనూ కూడా ఈ చక్రాలక్రింద పడిపోతాము. నలిగిన బాట ఉన్నచోట నేను బండి నడపగలనుగాని అది లేనిచోట కాదని చెప్పేసరికి జోసపుకి కోపం వచ్చింది. బాట ఉన్నచోట బండివాడుకూడా ఎందుకని జోసపు అభిప్రాయం. ఆ బండివాడు జోసపుతో పోట్లాడి వెళ్ళి పోయాడు. కొన్నాళ్ళపాటు బండివానికోసం అక్కడ ఆగి, 'వాగన్ ట్రయిన్సు'లో పనిచేసిన ఒకమనిషి సాయంతో, ఈ పెట్టెబండి చచ్చిచెడి శాంటాఫె చేరుకుంది. బిషప్ గారి బళ్ళదొడ్లోకి గడ్డపలుగుల సాయంతో దానిని అతి కష్టమింద నెట్టారు.

జోసపుకి మెక్సికనులనగా, స్వజాతీయులనే అభిప్రాయం. తనకు తెలిసిన ప్రజలదగ్గర యాచన ప్రారంభించాడు డెన్వర్ చర్చికోసం. కిటికీలూ దర్వాజాల కోసం

ప్రారంభించిన భిక్ష అక్కడితో ఆగలేదు. శాంటాఫె
లోనూ ఆల్బుక్యూలోనూ గల వనితలు ఎన్నో అపూర్వ
మైన వస్తువులు డెన్వర్ చర్చికోసం సమర్పించారు.
డెన్వర్ లో యితను గడ్డిపరుపుమీద పడుకునేవాడు. ఒక
సారి ఒక అమెరికన్ మత గురువు అతన్ని చూడడానికి
వచ్చి వేళాకోళంకూడా చేశాడు. పాతచెక్కల కూర్పుతో
చేశారతని భోజనాల బల్ల. భోజనాల బల్లమీద టేబుల్
క్లాతుగాని యితర వస్తువులుగాని ఏమీలేవు. జోసపు
ఒక్కోసారి తుడుచుకునే తువ్వాళ్ళబదులు చినిగిన చొక్కాలు
వాడుతూండేవాడట, అదీ బట్టే, యదీబట్టే - ఈ
చొక్కా వృధాచేయడమెందుకని! తమ ఫాదరీ పాత
చొక్కాతో ముఖం తుడుచుకున్నాడని విని, మెక్సికన్
వనితలు వలవల కన్నీరు కార్చారు. కొలరాడాలో ఎవరూ
పూలతోటలూ పళ్ళతోటలూ వేసుకోరట. భూమిని ఎవ
రైనా తవ్వారా బంగారంకోసమేనట! మరొక దృష్టి లేద
క్కడి వాళ్ళకని చెప్పేసరికి మెక్సికను స్త్రీలు ఆశ్చర్య
పోయారు. అక్కడ వెన్న, పాలు, కోడిగుడ్లు, పళ్ళూ
యిలాటివేమీ వుండవట. రొట్టెలొక్కటి మాత్రమే దొరుకు
తాయట.

ఈ భిక్షాయాత్రలో జోసపు చాలా వస్తువులు పోగు
చేశాడు. ఆరు మెత్తటి పరుపులూ, కొన్ని డజన్ల దుప్పట్లూ,
దిండు గలీబులూ, టేబిల్ క్లాతులూ, తుండు గుడ్డలూను!
ఇక బటాణీలూ, ఎండు పళ్ళూ సంగతి చెప్పనే అక్క

రేదు. షిమా యోవారు అతి శ్రేష్ఠమైన దుష్పట్లు పంపారు జోసపుకి. .

ఈ వొచ్చే బహుమతులు బిషప్ కంటపడకుండా యెప్పటి కప్పుడు పెట్టెలో దాచేస్తూండేవాడు జోసప్. బిషప్ కి బహుమతుల సేకరణ గిట్టదుగా! ఒకసారి ఈ బహుమతుల గుట్టచూసి అన్నాడు లెటూర్: 'జోసప్, యివి తీసుకెళ్ళేందుకు నీకు ఆ బండి చాలదు. మరొక ఎద్దు బండి కూడా కావాలి.'

'భగవంతుని కోరిక అలావుంటే, ఎద్దుబండి కూడా వస్తుంది.'

జోసఫ్ అన్నట్లే ఎద్దుబండి సమకూడటమే గాకుండా తోలేవాడుకూడా వచ్చాడు.

బయలుదేరే గోజు ఉదయం పెట్టె బండి వెనుక టార్పలినుతో కప్పబడ్డ ఎద్దుబండి, సూర్యోదయమయాక బయలుదేరాలని జోసప్ ప్లాను. బిషప్ స్టడీలోకి వెళ్ళి, యింకా బాగా వెలుతురు రాలేదని, అక్కడ కూచుని యేవో విషయాలు మాట్లాడుతున్నాడు జోసప్.

'మనం పెద్దవాళ్ళమవుతున్నాం' అన్నాడు జోసప్ లెటూర్ తో.

బిషప్ నవ్వుతూ సమాధానం చెప్పాడు: 'అవును, యింకా చిన్నవాళ్ళమా! ఇటువంటి వీడ్కోలే, ఎప్పుడో ఒకసారి చివరి వీడ్కోలవుతుంది!'

అవునన్నట్లుగా తల పంకించాడు జోసపు. 'భగవంతుడు యెప్పుడు పిలిస్తే అప్పుడు వెళ్ళిపోవడానికి సిద్ధంగా వున్నాను నేను. ఏమైనా మన జీవితాలు శుష్కప్రయాసలో నిరుపయోగంగా గడవలేదు, చదువుకునే రోజులలో ఊహించిన కలలూ సంకల్పించిన తలంపులూ చాలామేర నిజమయాయి. జీవిత స్వప్నాల సఫలతకంటే పరమార్థ మేముంది ఈ యాత్రలో? మనం కాంక్షించినవి నిజమయాయి. యింకేం కావాలి?'

బిషప్ తన కుర్చీలోనుంచి లేచి, 'నాకంటే నువ్వు ధన్యుడివి. ఎందరి ఆత్మలనో పునీతం చేశావు. నీకుగలంతటి విశాలహృదయం కాదు నాది. నే నెప్పుడూ లోపలకి ఒదిగి దాక్కుంటాను. నీవు ధరించబోయే కిరీటాన్ని మణిమయ కాంతులతో తారకలు అలంకరిస్తాయి. నీ హృదయ మొక కరుణాసాగరం. నాలో ఆ ఔన్నత్యం లేదు, నాకు తెలుసు. నన్ను దీవించు. సోదరా!' అంటూ జోసపు ముందు, ముంగాళ్ళమీద నిలబడ్డాడు బిషపు లెటూర్. జోసపు అతన్ని దీవించి, తనూ ఆ ప్రకారమే అతని దీవనకై ముంగాళ్ళమీద నిలబడ్డాడు. ఇద్దరూ ఒకరినొకరు దీవించు కున్నారు. ఆ తర్వాత మిత్రులిద్దరూ ఒకరినొకరు కౌగలించుకున్నారు. ఆ కౌగిలిలో భూతభవిష్యద్వర్తమానాలు కరిగిపోయి, రెండు విశుద్ధాత్మలు జ్యోతిర్స్వరూపం ప్రకాశించింది.

అంతిమ అధ్యాయం

రియామ్ పట్నంలోని మదర్ సుప్రీరియర్ ఫిలోమినా మరణించిన కొద్దిరోజులకి, ఆమె కాగితాలు తిరగేస్తూ వుండగా ఆర్చిబిషపు లెటూర్ 1888 డిసెంబరులో ఆమెకు వ్రాసిన లేఖ ఒకటి దొరికింది. 'మీ సోదరునికి పిలుపు వచ్చింది. మునుపటికంటే యిప్పుడతను నాకు మరి సన్నిహితుడయ్యాడు. ఉద్యోగ ధర్మం మమ్మల్ని చాలారోజుల పాటు ఎడంగా ఉంచింది. కాని మృత్యువు మమ్మల్ని దగ్గర చేసింది. కొద్దికాలంలో, నే నతన్ని కలుసుకుంటాను. వెనుకటి స్మృతులు నెమరువేసుకోవలసిన ఈ జీవిత చరమ దశని ప్రశాంతంగా గడుపుతున్నాను. ఇదిగో జ్ఞాపకాల బరువుతో పరిసమాప్తికై ఎదురుచూడవలసిన తుదిఅంకం' అని వ్రాశాడు లెటూర్.

శాంతాఫెకి నాలుగుమైళ్ళదూరంలో వున్న ఒక తోట బంగళాలో గడుపుతున్నాడు. కొద్ది రోజులలో

ఉద్యోగం నుంచి విరమించుకొంటా ననగా అక్కడి స్తలం కొన్నాడు. ఎర్రకొండలదగ్గర నివాశ మేమిటని, మిత్రులు వారించినప్పటికీ తనకు ఆచోటే బాగుంటుందన్నాడు.

వెనకోసారి 'టస్ క్యు' వెళ్తున్నప్పుడు శాంటాఫెకి నాలుగు మైళ్ళ దూరాన చెట్లతో కప్పబడ్డ ఈ తోట చూశాడు. అందులో ఒక యాప్రికాట్ వృక్షం ఉంది. యాప్రికాట్స్ అంటే లెటూర్ కి ఇష్టం. సూర్యరశ్మి కారణంగా యిక్కడి యాప్రికాట్స్ కి మధురిమ వచ్చిందనుకునే వాడు. ముఖ్యంగా ఆ ఫలాలు స్వదేశంలోని ఫల జాతులని జ్ఞప్తికి తెచ్చేవి.

ఆ స్తలంలో ఉంటున్న మెక్సికన్ ఆ యాప్రికాట్ చెట్టు వయసు రెండు వందల సంవత్సరాలు అయివుండ వచ్చని అన్నాడు. వాళ్ళ తాతగారి కాలం నుంచీ ఆ చెట్టు అలానే వుందట. ఈ తోటా ఇల్లూ కొనగల ధర్మాత్ముడేన డేనా ఉంటే, తను వెంటనే అమ్మేసి, శాంటాఫెలో నివాసం ఏర్పాటు చేసుకుంటానని అన్నాడు. వృద్ధుని నోటివెంట ఆ మాట వచ్చిన కొద్ది రోజులకి లెటూర్ ఆ గృహాన్ని కొని, తను ఉండటానికి హాంగులన్నీ ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. గ్రంథాలయం మాత్రం శాంటాఫెలో ఉంచి, తను ఇక్కడ ఈ తోట బంగళాలో ఉండామనుకున్నాడు.

ఉద్యోగం నుంచి విరమించాక లెటూర్ పనేమిటంటే, 14 నుంచి వచ్చిన కొత్త వాదరీలకి శిక్షణ యివ్వటం. ఇతని తరువాత వచ్చిన ఆర్చి బిషప్,

లెటూర్ చదువుకున్న కాలేజీలో చదువుకున్నవాడే, న్యూమెక్సికోలోని క్రైస్తవ ఫాదరీలు చాలామట్టుకు ప్రేమించివారే! కొత్త ఫాదరీలు కొన్ని నెలలపాటు స్పానిష్ భాష నేర్చుకునేందుకూ, ఆ ప్రాంతపు ఆచార వ్యవహారాలు తెలుసుకునేందుకూ లెటూర్ వద్ద శిక్షణ పొందుతూండే వారు.

ఈ వయసులో లెటూర్ కి గల కాలక్షేపం యేమిటంటే తోటపని. కాలిఫోర్నియా పశ్చిమ తోటల్లో కూడా లభ్యం కాని రకరకాల ఫలజాతులు తన తోటలో పండించేవాడు. యూరప్ నుంచి యెన్నో రకాలు తెప్పించేవాడు. వెళ్ళిన కొత్తచోటల్లా మొక్కలు నాటమని వుద్ధోదించేవాడు ఫాదరీలకి. మెక్సికనుల ఆహారంలో పిండి పదార్థమే తప్ప ఫలజాతులు లేవనీ, ఈ ఫలవృక్షాలు ముందు ముందు వారికి ఎంతో మేలు చెయ్యగలవనీ ప్రతి ఫాదరీకి చెప్పేవాడు లెటూర్. ప్రేమించి ఫాదరీ ఉన్న ప్రతిచోటా పశ్చిమ తోట, పూర్వ తోట వుంటేనే అందం - అని ప్రబోధించేవాడు.

పళ్లు ఒక్కటేకాదు. ఎక్కడెక్కడి పువ్వులూ తెచ్చి తన పూలతోటలో నాటి వాటి సుమ పరిమళంతో, కాంతి వెల్లువతో తన యింటికి అందం చేకూర్చేవాడు. శతాబ్దాలుగా ఫ్రాన్సులోనూ యిటలీలోనూ పూసిన పువ్వులు, లెటూర్ కృషి ఫలితంగా ఈ మెక్సికోలో తల

ఎత్తాయి. అక్కడి లేత రంగులు యిక్కడ చిక్కనయ్యేవి. ఇక, ఆ పూలకన్నెల పోకులు చెప్పతరంకాదు.

1885లో బెర్నార్డు అను ఒక కొత్త ఫాదర్ న్యూమెక్సికోకి వచ్చాడు. అతనొకవిధంగా ఫాదర్ లెటూర్కి దత్త పుత్రుడు అనుకోవచ్చు. మాంట్ ఫెర్రాండులో చదువుకునే రోజుల్లోనే ఆ యువకుడు, లెటూర్ జీవితకథనం ఎంతగానో విన్నాడు. అటువంటి గురువుకి సేవచేయగల సుదినంకోసం కాచుకున్న బెర్నార్డ్కి, న్యూమెక్సికో రాగల అనకాశం, ఒక అపూర్వవరమనిపించింది. బుద్ధిబలంతో పాటు ఆత్మశక్తి దేహసౌందర్యమూ గల యువకుడి బెర్నార్డ్. పూజనీయుడైన లెటూర్కి సేవచేయడంకంటే కోరదగదేముంది? - అనుకునేవాడు అతను.

‘భగవంతుడే నాకోసం యితన్ని యిక్కడికి పంపాడు’ అనేవాడు లెటూర్ మిగతా ఫాదర్లతో.

2

1888 ఆకురాలు కాలమంతా లెటూర్ ఆరోగ్యంగానే వున్నాడు. అతనిదగ్గర అయిదుగురు ఫాదర్లు శిక్షణ పొందుతున్నారు. ఆ ఫాదర్లతోపాటు తనుకూడా అప్పుడప్పుడు పక్క గ్రామాలకి గుర్రంమీద వెళ్ళివస్తూండేవాడు. క్రిస్మస్ రాత్రి శాంటాఫె చర్చి మందిరంలో సమూహ ప్రార్థన లెటూరే జరిపాడు. జనవరిలో బెర్నార్డ్తో శాంటాక్రజ్ మతగురువుకి అనారోగ్యంగా వుందని తెలిసి, అక్కడికి వెళ్ళాడు. తిరిగి వస్తున్నప్పుడు

అనుకోకుండా వర్షం కురిసింది. దగ్గరలో తలదాచుకునే స్థలం లేదు. బలమైన తుపానేమో, బండికి కప్పులేని కారణంగా బెర్నార్డ్ లెటూర్ లిద్దరూ, పూర్తిగా తడిసి ముద్దయారు. ఇల్లు చేరుకునేసరికి లెటూర్ కి ఒంట్లో బాగాలేదు. ఆరాత్రి సరిగా నిద్రపోలేదు. ఒళ్లంతా నొప్పిలూజ్వరమూనూ. తనకు నిద్రపట్టకపోయినా యెవరినీ లేపక, పొద్దుటే మామూలు సమయానికి లేచి ప్రార్థన చేసుకునేందుకుగాను భగవన్ స్మందిరానికి వెళ్ళాడు. ప్రార్థన చేస్తూండగా వెన్నులోంచి చలి వచ్చింది. అతి కష్టమీద వంటగదిదాకా అడుగులు వేయగలిగాడు. ముసలి వంటమనిషి యితన్ని చూసి ఖింగారు పడి, వెంటనే పక్క దగ్గర చేర్చి, ఒక గ్లాసు బ్రాందీ పట్టింది. బ్రాందీతో చలి తగ్గిందిగాని జ్వరమూ వగ్గూ తగ్గలేదు. ముందు జ్వరంగా ప్రారంభమై, ఆపైన వగ్గులోకి దింపింది.

ఈ వ్యాధి తనని కొన్నాళ్ళు మంచంమీద పడేసే సరికి లెటూర్ బెర్నార్డుని పిలిచి 'అబ్బాయ్, నువ్వునన్ను శాంటాఫె తీసుకు వెళ్తువు గాని! అక్కడ నా గదిలో నేనుంటానంటే, ఆర్చిబిషప్ అభ్యంతరం చెబుతాడనుకోను. ఏమయినా ముందుగా ఆ సంగతి కనుక్కు, ఆయన అనుమతి పుచ్చుకో.'

'ఇప్పుడే వెళ్ళి ఆర్చిబిషప్ అనుమతి తీసుకుంటాను. మీరంత ఖింగారుపడటం నేను వొప్పను. దగ్గూ పడిశం ప్రమాదకరం కాదు.'

లెటూర్ చిరువవ్వు నవ్వుతూ అన్నాడు. 'ప్రమాదమూ ప్రాణహానీ ఏముంది? ఈ జలుబువల్ల నేను మరణించను, నాయనా. ఈ జీవితంలో నేను చేయవలసిన పని అంతా అయిపోయింది గనుక కన్ను మూస్తాను.'

ఆనాటినించీ లెటూర్ అందరితోనూ ఫ్రెంచిలోనే సంభాషించసాగాడు. నియమవంతుడైన లెటూర్, స్పానిష్ లోనూ యింగ్లీషులోనూ మాట్లాడాలనే నిబంధన యెందుకు సడలించాడో, చుట్టూగల వ్యక్తులకి ఆశ్చర్యంగా తోచింది.

ఎవరైనా ఫాదరీకి, స్వదేశంనుంచి ఏదైనా చెడ్డ కబురువస్తే, లెటూర్ ఆ ఫాదరీతో ఫ్రెంచిలో సంభాషించేవాడు. స్వభాషలో మాట్లాడడం వల్ల మనస్తాపం కొంతలో కొంత తగ్గుతుందని అతననుకునేవాడు.

ఆ మధ్యాహ్నమే బెర్నార్డ్ ఆర్చిబిషప్ దగ్గర నుంచి వార్త తెచ్చాడు: లెటూర్ తమవద్ద వుండడం ఎంతో సంతోషదాయకమనీ, తక్షణం రావలసిందనీ, మాగ్డలీనా అతనిగది అప్పుడే తుడిచి శుభ్రం చేస్తోందనీ, లెటూర్ సేవ చేసేందుకుగాను ఆమె కనిపెట్టుకునుందనీ, తన పెట్టె బండీ యెప్పుడు పడితే అప్పుడు పంపుతాననీ, ఎంతో ఆదరాభిమానాలతో ఆహ్వానం పంపాడు కొత్త ఆర్చిబిషపు.

'వొద్దు. యివాళ వెళ్ళొద్దు. మరొకరోజున, నాకు దేహంలో మరి కొంచెం శక్తి చేకూరాక, వాతావరణం యింతకన్న శ్రేష్టంగావున్న రోజున, మధ్యాహ్న సమయం

దాటి సాయం సూర్యుని కిరణాలు యేటవాలుగా పడుతున్నప్పుడు, మన స్వంతబండీలోనే వెళదాం' అన్నాడు లెటూర్.

బెర్నార్డుకి అర్థం అయింది. ఆల్బర్క్యూనుంచి శాంటా ఫెకి, ఈ లెటూర్ అటువంటివేళనే కొన్ని దశాబ్దాల వెనుక వచ్చాడు. తాము శాంటాఫె వూళ్ళోకి వెళ్ళబోతున్నప్పుడల్లా, ఆ కొండగుట్టమీద ఆగి, శాంటాఫె వంక వినీల దృక్కులతో చూసేవాడు అనేకసార్లు. లెటూర్ శాంటాఫెని మొట్టమొదట చూసింది ఆ కొండమీద నుంచే. జోసపు ఆ కొండమీదనుంచే చివరిసారి వెనుదిరిగి చూశాడు. జోసపు కొలరాడో వెళ్ళిపోయి తన జీవితాన్ని మరొక విధంగా పావనం చేసుకున్నాడు. చనిపోయేనాటికి జోసపు కూడా, వికార్ నుంచి బిషపుగా, ఉన్నతపదవి పొందాడు.

ఆ కొండమీద నిలబడి, శాంటాఫె దృశ్యాన్ని చూస్తున్నప్పుడల్లా, నిస్పృహతో అనేవాడు బెర్నార్డుతో, వెనుకటిరోజుల్లో ఈ పట్నం ఎంతో అందంగా వుండేదని! అప్పట్లో దీనికొక వ్యక్తిత్వం వుండేది. పచ్చటి మొక్కలూ యేపుగా యెదిగిన చెట్లూ యెక్కడపడితే ఆక్కడ కనపడేవి. గృహనిర్మాణం కూడా ఒక పద్ధతిలో జరిగేది. ఆంతేగాని యిప్పటిమాదిరి స్థలం వున్నచోటల్లా యిల్లు కట్టేవారు కాదు. అమెరికనుల గృహనిర్మాణం చూస్తే లెటూర్ కి తలనొప్పి. వాళ్ళ కనలు యిల్లు కట్టుకోవడం

చేత కాదనీ, ఎండవానల నుంచి కాపాడే కొంప ఏదై నా సరే వాళ్ళకి చాలుననీ అనేవాడు. ఓహియోలో అతనికి తెలిసినయిళ్ళన్నీ అలానే వుండేవి. తను నిర్మించిన కె తెడ్రల్ వీటన్నిటికీ భిన్నంగా ఉంది. జోసఫు కొలరాడ్తో వెళ్ళి పోయాక శాంటాఫె చర్చి నిర్మాణమే లెటూర్ కి జీవితా లంబనం అయింది.

ఫిబ్రవరి నెలలో ఒకరోజున మధ్యాహ్నంవేళ బయలుదేరి సూర్యాస్తమయ సమయం వరకూ కొండమీద నిలిచి, అరుణకాంతుల్లో శాంటాఫె నగర ప్రవేశం చేశాడు లెటూర్.

దళసరి చుప్పటి కప్పుకు గుర్రపు బగ్గీలో నుంచి, బంగారువన్నె చర్చి మందిరాన్ని ఆత్మతృప్తితో వీక్షించాడు. ఫ్రెంచి శిల్పి మోల్నీ ఎంత కష్టపడి కట్టాడు దీన్ని! ఇందులో ఆడంబరపూర్వకంగా కనపడేదేమీలేదు, యూరప్ లోని చర్చిలవలె ఇది ఒక శిల్పకళా మందిరం.

శిల్పి మోల్నీ, బిషప్ లెటూరూ ఈ గుట్టమీద నిలబడి ఎన్నోనాళ్లు ఆ నిర్మాణ సౌందర్యాన్ని కనులపండు వగా చూశారు. ఇక్కడ నిలబడి దాన్ని మెచ్చుకోవడంతో ఎన్ని సాయంత్రాలు గడిచాయో! వెనుక గోధుమవన్నె పర్వతాలు, ముందు పసుపుపచ్చ యిటుకలతో కట్టబడ్డ కె తెడ్రల్. ఇక సరుగుడు చెట్లూ యితర చెట్లూ నీలాకాశంలోకి తొంగిమాస్తూ, చర్చికీ, కొండలకీ సేవ చేసే పరిచారికలవలె వున్నాయి.

మోల్నీ బిషపుతో అనేవాడు. 'చెట్లమీద నుంచీ పర్వతాలమీద నుంచీ పుట్టుకువచ్చినట్టుగా చర్చి మందిరాలు కనపడటం ఒక్క యూరప్ లోనే ఉంది. ఆ తరువాత ప్రకృతిమాత దీవెనలతో అంతటి సుందర భవనమే శాంటా ఫెలో నిర్మితమయింది.'

'చుట్టూ పరిసరాలు యిలా అతికినట్టు సరిపడడం భగవదేచ్చ కావచ్చు. ఫ్రేములో పటంలా పరిసరాలలో అతికిన భవనమే 'సుందరమందిర' మనిపించుకుంటుంది. పరిసరానికీ భవనపుపాన్నత్యానికీ ఆ పొత్తుకుదిరేదీ కుదరనిదీ తెలుసుకోగలవాడే శిల్పి. స్థలమున్న చోటల్లా యిటు కల గోడలతో యిళ్ళు మొలిపిస్తే అవి భవనాలవుతాయా' అని మోల్నీ అన్న మాటలు ఆ సాయంత్రంవేళ లెటూర్ చెవులలో గింగురుమంటున్నాయి.

'ఆ పర్వతాల నిండా ఎవరో కుంకుమ జల్లారు చూడండి, ఫాదర్' అన్నాడు బెర్నార్డ్.

సూర్యబింబపు ఎర్రదనాన్ని మించి వున్నాయి కుంకుమరేఖలు ఆ పర్వతాలమీద. ఆ కుంకుమ కొద్ది సేపటికి ఎర్ర గులాబీగా మారుతుంది. అది ఎర్ర గులాబీ మాత్రమే - రక్తవర్ణంకాదు. కాని యిటువంటి భవన నిర్మాణాల్లో ఎందరు అనామక సాధువుల రక్తం కాలువలై ప్రవహించి, ఈ ఎరుపునిచ్చిందో, ఎందరు ఉత్కృష్ట జీవముల తపోపలమో ఆ ఎర్రదనం, అనుకున్నాడు లెటూర్ -

కళ్ళు చెదరగొట్టే ఎర్ర గులాబీ కాంతులు చూస్తూ. అదే చివరిసారి అతనా మహాసౌందర్యాన్ని చూడడం!

3

మర్నాడు ఉదయం కెట్రెడల్ లో మేల్కొనే సరికి లెటూర్ అనుకున్నాడు - తన కడపటి స్థలము చేరుకున్నానని. మహాసముద్రాల్లో ప్రయాణంచేసిన ఓడలు చివరికి తమ రేవు చేరుకున్నట్టు, యిది తనకు చిరపరిచితమైన రేవు. ఇని తనకు తెలిసిన గోడలు. ఈ చెట్ల నీడలు తనకు సన్నిహితమైనవి. లెటూర్ కోసమని విశాలమైన మంచమూ మెత్తటి పరుపులూ పంపారు, సన్యాసినులు. ఈ చర్చి మందిర ప్రాంగణం తనకు చిరకాలంగా తెలిసినది. ఈ తెలిసినచోట వుండటం మనసుకేదో నూతన విశ్రాంతినిస్తోంది. ఇక్కడికి తను ఒకప్పుడు యువకుడుగా వచ్చాడు. ఇదే గదిలో చెప్పకోదగ్గంత మార్పు ఏమీ రాలేదు. వెనుకటి కంబళ్ళూ, తివాసీలే యిప్పుడూను. బల్లమీద అవే కొవ్వొత్తుల సెమ్మలు, అవే తెల్ల గోడలు. ఈ తెల్లదనమూ, యిక్కడ పవిత్ర ప్రశాంత వాతావరణమూ, సాధారణ జీవితపు తుపానుల నుంచి తనని ఒక విధంగా కాపాడాయి. తన ఆత్మకేదో విశ్రాంతిగా వుంది. నిశీధి తన దళసరి చీకట్ల నుంచి లోకాన్ని పల్చని వెలుగు లోకి మార్చే సమయాన చర్చి గంటలు అతి శ్రావ్యంగా పలకటం పక్కమీద పడుకున్న బిషపుకి వినిపించింది.

మునుపటి కంటే యిప్పుడు మరొక కొత్త శబ్దం వచ్చింది. రైలింజను కూత. తనిక్కడికి రావడం ఎద్దుబండ్ల కాలంలో వచ్చాడు. ఇప్పుడు శాంటాఫెకి రైళ్ళు పడ్డాయి. ఒక విధంగా తను చారిత్రక విధిని నిర్వహించాడు.

స్వదేశంలోగల మిత్రులూ, బంధువులూ, న్యూ మెక్సికోలోగల హితులూ ఆర్చిబిషప్ లెటూర్ తన కడ పటి సంవత్సరాలు ఫ్రాన్సులో గడుపుతాడనుకున్నారు. అక్కడి విద్యాసంస్థలో యితను అధ్యాపక పదవిని స్వీకరించవచ్చునని కూడా అనుకున్నారు. ఉద్యోగం నుండి విరమించుకునేందుకు ముందు లెటూర్ ఒకసారి యూరప్ వెళ్ళాడు. పెద్దతనం రావడంవల్లనో ఏమో, తను చిన్నప్పుడు తిరిగిన ప్రదేశాలు చూడాలనిపించింది. కాని అక్కడికి వెళ్ళివచ్చాక వృద్ధాప్యమనేది ఐరోపావాసులకిగాని న్యూ మెక్సికోలో నివసించే వారికి రాదని అనిపించింది.

తన స్వదేశంలోని పర్వత శిఖరాలూ, పట్నాలలోని పరిశుభ్రత, పల్లె ప్రాంతాలగల జీవనశోభ, తను విద్య నేర్చుకున్న ప్రదేశాలలోని క్రమశిక్షణ, - ఇవన్నీ అతనికి ఒకవిధంగా తృప్తినిచ్చాయి. క్లెర్మాంట్ చాలా అందమైన ప్రదేశమే కాని అంతటి ప్రకృతి సౌందర్యంలోనూ గొంతుకలో యేదో అడ్డం పడ్డట్టుగా వుందతనికి. ఈ ప్రాంతంలో భూత కాలపుబరువు ఎక్కువ అనిపించింది. వేసవి పవనం పుష్పగుచ్ఛాలమీదుగా పరువులెడుతూ, లోకాన్ని ఆనందపారవశ్యంలో ముంచెత్తుతున్నప్పుడు, కల్లూమనసూ

మూతలుపడి, నవాజో అడవులలో సరుగుడు చెట్లుమీదుగా
రివ్వనకొట్టే వాయుమాధుర్యం కోసం అతనిగుండె ఆరాట
పడేది. ఈ మలయపవనం కంటే. ఆ వాయువేగం నైపు
అతని మనస్సు ఎందుకనో పరుగిడేది.

పగటివేళ కార్యభారంలో పదిమందితోనూ కలసి
తిరుగుతున్నప్పుడు ఈ తలపులు వచ్చేవికాదు. భోజనమై
పక్కమీద పరుండగానే యెన్నో ఆలోచనలు. కాని
యిక్కడి భోజనమూ, యిక్కడి ద్రాక్షరసమూ, విద్యా
వంతులూ, సంస్కృతీపరుల స్నేహమూ, నిరంతరమూ
ముందుకి వరుకులై తేలే తన్యమూ - యివి అతనికి తృప్తి
నిచ్చేవి కాదు. ఉదయం లేచాక గుండె బరువుగా ఉండేది.
లేచి అలా పికారుకి వెళ్ళినప్పుడు గోధుమకాంతితో,
సూర్యదర్శన మయ్యేదికాదు. లోకమంతా నిద్రలోనే
వుండేది. తోటలూ పొలాలూ దట్టమైన పొగమంచుతో
కప్పబడి, పర్వతశిఖరాలు కన్ను పొడుచుకున్నా కనపడేవి
కాదు. సూర్యదేవుడు యీ మంచుమేఘాలని తరిమి తన
వెచ్చవనంతో గ్రామాలకి జీవం పోసేసరికి చాలా
పొద్దెక్కింది.

సూర్యమెక్కికోలో తను వుదయం లేచేసరికి యెంతో
హాయిగా వుండేది. ఉదయకాంతి ఎప్పుడూ కొత్తదనంతో
తన కళ్ళముందు తాండవించేది. తను పెద్దవాణ్ణి అవు
తున్నాననీ, వయసొస్తోందనీ యేనాడూ అనిపించలేదు
సూర్యమెక్కికోలో. సూర్యుని మొదటి కిరణాలు తన గదిని.

నెలిగించేవి. ఆ ప్రత్యూష పవనాల లాలిత్యమూ, పిల్ల నాయువుల మాధుర్యం దేహమంతా అలుముకుపోయి, పసి పాప ప్రతి వుదయం ఎటువంటి చిరునవ్వుతో లోకం వైపు కళ్ళు తెరుస్తుందో, అదే ప్రకారముండేది తనకి. ఆ యశావన భావం యిక్కడ కలగటంలేదు బ్రతుకు బరువుగా బుజాల మీదకెక్కి తనని బెదిరిస్తోంది.

కెల్ మాంట్ లోని సుందర ప్రదేశాలూ విజ్ఞానధనుల చెలిమీ ఉత్తమ కులాంగనల పరిచయ భాగ్యమూ, లలిత కళలలోగల అందచందాలూ యితరత్రాగల జీవన మాధు రులూ యివేవీకూడా అతనికి నూతనాసక్తిని కలిగించలేక పోయాయి. తిండ్లి తిప్పలూ లేకుండా రాత్రులకి రాత్రులూ యెడారులలో ప్రయాణంచేసికూడా ప్రతి వుదయం యెంతో హాయిగా లేచేవాడు. ఆ స్థల మహాత్మ్యము ఈ శ్రేంచి పట్టణాలలో లేదు. బహుశా ప్రకృతి, మానవుడు తన మీద చేసే అత్యాచారాలని మౌనంగా ఈవిధంగా ఎదురు తిరిగి శిక్షిస్తుందేమో. కొత్త దేశాలలోనూ కొత్త ప్రదేశాలలోనూ గాలికిగల పరిమళం, ఈ పాతబడ్డ దేశాల్లో కనపడదు. అసలా గాలిలోనే ఒక దివ్యత్వం వుంది. మానవుడు నేల కనపడ్డం తరవాయిగా పంటలు పండించి, తనకు కావలసినది భూసారంనుంచి పిండుకోడం మొదలెట్టినదగ్గర నుంచీ, గాలికూడా తన సహజ నైర్మల్యాన్ని పోగొట్టుకుంటోంది. టక్సాస్ లోనూ, కాన్సాస్ లోనూ అనేక ప్రాంతాలు వ్యవసాయ క్షేత్రాలుగా మారిన తదుపరిని,

అక్కడి గాలి వెనకటి సారభాన్ని కోల్పోయి మలిన పడింది. ఈ నేలా గాలి వరప్రసాదములు - వాటిని పొదుపు గానూ, భక్తితోనూ వాడుకుంటేనే, అవి తమ సహజ త్యాన్ని కోల్పోకుండా వుంటాయి. ఈ నేలనుంచి యెంత యెక్కువ పండించగలమా అనే లక్ష్యంతో మనుషులు శ్రమిస్తే, తాత్కాలిక ఫలితం కనపడవచ్చునేగాని, గాలి చెడిపోయి లోకపు సౌందర్యం మాసిపోతుంది. అన్నీ పంట పొలాలే అవాలని దురాశకి పోతే, బ్రహ్మాండమైన పసరిక బయళ్ళమీద వచ్చే గాలికి కరువై మనుష్యులు అల్లల్లాడు తారు. అన్ని బీళ్ళూ దున్ని, పంటలు పండించాలనుకోవడం కూడా మానవుని అవివేకాల్లో ఒకటి.

కొన్నాళ్ళయేసరికి 'ఈ స్వచ్ఛమైన గాలి' భూమి మీదనుంచి మాయమవుతుందేమో! అది యివాళ రేప టిలో జరక్కపోవచ్చు. కాని ఆ ప్రమాదదినం వైపుగా మానవులు ప్రయాణం చేస్తున్నట్టున్నారు. పుట్టి పెరిగిన ప్రాన్సు ఎందుకు నచ్చలేదో చెప్పమంటే, స్పష్టంగా 'యిందుకు' అని చెప్పలేకపోవచ్చు. కాని విదేశంలోనే తన కడపటిదినాలు గడపాలని నిశ్చయించుకున్నాడు లెటూర్. ఆ న్యూమెక్సికోలో ఈ సాగరిక దేశంలోలేని స్వాతంత్ర్య మేదో వుంది. తన హృదయాన్ని తేలికపరచి, తనని నిత్య జీవన శోభతో సంతోషపెట్టగల ఉత్తమ మార్గమేదో అక్కడ గోచరిస్తోంది. అందుకనే 'న్యూ మెక్సికో' అను కున్నాడు లెటూర్.

4

తన చివరిరోజులు యెంతో ప్రశాంతంగా గడవాలని తన జీవన సరళినికూడా ఆ ప్రకారం మార్చుకున్నాడు. క్రమజీవన విధానం ఆరోగ్యంగా వున్నప్పుడు యెంత అవసరమో, అనారోగ్యంగా వున్నప్పుడు మరింత అవసరం. స్రతి ఉదయం శిష్యుడు బెర్నార్డ్ గురువుకి స్నానం చేయించేందుకు వేన్నీళ్ళ కాగుతో వచ్చేవాడు. లెటూర్, స్నానం అయ్యాక చలవచేసిన బట్టలు కట్టుకునేవాడు. ఇప్పటికి ముప్పయ్యేళ్ళబట్టి యాంటోనియో యిచ్చిన ఆ వెండి నామానే ఉపయోగిస్తున్నాడు. ప్రాతఃకాల ప్రార్థన అయ్యాక మార్గలీనా ఫలాహారం తీసుకువచ్చేది. ఆమె పక్కబట్టలు సర్ది, మిగతావస్తువులు వాటివాటిస్థానంలోవుంచుతూండగా లెటూర్ వాలు కుర్చీలో కూచుని, ఫలాహారము ముగించేవాడు, ఇక చూడవచ్చినవారిని ఆహ్వానించే సమయము. ఆర్చిబిషపు వూల్లో వున్నప్పుడు, అతనొచ్చి కాసేపుకూచుని నెళ్ళేవాడు. ఆ తరువాత మదర్ సుపీరియర్, అమెరికన్ డాక్టరూ వచ్చేవారు. వారు వెల్లొక, బెర్నార్డ్, సెయింట్ అగస్టిన్ రచనలో, పాస్కల్ గ్రంథాలో, మెడమ్ డీ సెవిస్ లేఖలో చదివి వినిపించేవారు. అక్కడితో వుదయపు కార్యక్రమం పూర్తయేది.

ఒక్కోసారి ఉదయపువేళ, తన క్రొత్త శిష్యులకు తాము వెనుకటి రోజులలో యెదుర్కొన్న సమస్యలూ, వాటిని తాము ఎలా జయించుకు వచ్చినదీ చెబుతూ వుండే

వాడు. వాళ్ళు అతను చెప్పిన విషయాలు వ్రాసుకునేవారు. ఇటువంటి విషయాలు వ్రాతమూలకంగా వుండకపోతే అవి కాలగర్భంలో కలసిపోతాయి. స్థానిక ప్రజలను గురించి, వారి ఆచార వ్యవహారాల విషయం, మూఢ నమ్మకాల విషయం అనేక కథలు ప్రచారంలో వుండేవి. వాటిలో కొన్ని నిజం, కొన్ని కల్లబొల్లి కథలూ. ఇందు విషయమై ప్రచారమైన అసత్యాలను ఖండించాలనే దృక్పథంతో శ్రేంచి భాషలో తన అనుభవాలు శిష్యులకు చెప్పి వ్రాయిస్తూ వుండేవాడు.

లెటూర్ చాలా సంవత్సరాలబట్టి కొత్త ఘాదరీలకి ఒకేఒక్క విషయం చెబుతున్నాడు. మొట్టమొదట న్యూ మెక్సికో చేరుకొన్న స్పానిష్ ఘాదరీలని గురుతుల్యులుగా భావించమనీ వారికిగల కార్యదీక్ష, మతభక్తి ఆదర్శాలుగా భావించమనీ నూరిపోస్తున్నాడు. ఆ స్పానిష్ ఘాదరీలు ఎదుర్కొన్న కష్టాలతో పోల్చిచూస్తే తను న్యూమెక్సికో వచ్చేవేళకి పరిస్థితులు చాలా మెరుగు. వారాలకొద్దీ తను కొద్దిపాటి ఆహారంతో గుర్రాలమీద ప్రయాణం చేసి వుండవచ్చు. ఆరుబయట నిద్రించి వుండవచ్చు. రోజులకి రోజులు స్నానం చేసేందుకు నీళ్ళు దొరికివుండకపోవచ్చు. కాని తను వచ్చినది స్నేహపాత్రమైన లోకంలోకి, ఏ గృహమైనా సరే తనకి ఆప్యాయతతో ఆహ్వానమిచ్చేది.

కాని, జూనీ జేరుకున్న స్పానిష్ ఘాదరీల సంగతా? ఉత్తరంగా వారు నవాజోలవైపు పడమటగా హోప్రీల

వైపు వెళ్ళారు. తూర్పున ఆల్బర్క్యానుంచి టావోజ్ దాకాగల దేశమంతా వారికి శత్రుమయమే కొద్దిపాటి తిండిపదార్థాలూ, ప్రార్థన పుస్తకం, శిలువా ఈ మూడే వారి సొత్తు. కంచరగాడిదలమీద ప్రయాణం చేసేవారు. ఏ కొంచెం ఏమరుపాటుగావున్నా నేటివులు ఆ కంచరగాడిదలని అపహరించేవారు. అప్పుడు ఆ వాహనయోగం కూడా లేక ప్రభు సందేశ ప్రచారమై, మరో జత బట్టలూ, తినేందుకు తిండి, త్రాగేందుకు నీరూ లేకుండా కాలినడకని ప్రయాణం చేసేవారు. యూరప్ ఖండవాసులు ఆ కష్టాలని పూహమాత్రంగానైనా ఊహించలేదు. ఏరోపాదేశాలు మానవునికి కొంత వ్యక్తిత్వపు విలువని యిస్తూవుండేవి. కాని ఈ కొత్త దేశానికి వచ్చిన ఫాదరీలు ఈ సువిశాల భూభాగమే తమ దేశంగా, ఆకలిదప్పులు తీర్చుకునేందుకు కనిపించిన ఫలాలు తింటూ, జలజల పారే నీటివాగులదగ్గర తియ్యగా వుండే నీళ్ళు త్రాగుతూ, చెట్టు నీడలే తమ రక్షణ స్థలాలుగా ముందుకు సాగారు. ఆకలి భరించలేక పోయిన ఆ ఫాదరీలలో విషఫలాలనల్ల ఎందరు మరణించారో, ఎవరికి లెక్క తెలుసు? బల్లెలూ, భయపెట్టే జుని పర్ మొక్కలూ, బ్రహ్మచెముడూ, పాములూ, మండ్రగబ్బలూ - వీటిని లక్ష్యపెట్టకుండా ఈ మిషనరీలు తమ గమ్యంవైపుగా పయనించేవారు. అసలే అది భీభత్స ప్రకృతి. అందుకుతోడు అక్కడి మానవులుకూడా క్రూరులు. ఎంతటి ధైర్యవంతులూకూడా ఆ సాహసం

చూపెట్టివుండరేమో! ఎడారి యిసుకలో నీటిబిందువు
 కరువై, గండశిలల వేడికి దిక్కుదోచక భగభగ మాడి,
 నోరు తెరచుకున్న లోయల్లోకి కాలుజారి, యుద్బాధ
 భరించలేక తినకూడనివి తిని, ఎందరు పాణాలు పోగొట్టు
 కున్నారో! ఆకలి, చలి, వేడిమి - వీటిని ఆ స్పానిష్ ఘాద
 రీలు యెటువంటి కార్యదీక్షతో ఎదుర్కొన్నారో కథలల్లి
 కావ్యాలు వినిపించే కవిపుంగవులు లేరిక్కడ! ఆఖరికి
 సెయింట్ పాలూ అతని శిష్యుగా కూడా యెటువంటి
 దారుణ హింసాకాండకి గురిఅయివుండరు. మొదటి రోజు
 లలో క్రిస్టియనులు బాధలుపడ్డమాట నిజమే. కాని మధ్య
 ధరా ప్రపంచంలో తమకి తెలిసిన మనుషులమధ్య, తమకు
 పరిచితమైన దేశాలలో వారు త్యాగధనులయ్యారు. చనిపో
 తున్నప్పుడు వాళ్ళని చూసి 'అయ్యో' అనుకున్నవా
 ల్నున్నారు. వారి స్మృతులు భద్రపరచబడ్డాయి. హోలీ
 మెన్ గా వారి పవిత్ర నామాలు పేర్కొనబడ్డాయి. కాని
 యిక్కడ ఈ స్పానిష్ ఘాదరీలో? తమకి తెలియని ప్రపం
 చంలో తమ పేరుకీ తను మరణానికీ వీసమంత విలువ
 కూడా చేనిచోట ప్రభునామ సంకీర్తనచేస్తూ అనామ
 కంగా నిస్వార్థంగా యెటువంటి ఫలాపేక్షలేకుండా నిండు
 ప్రాణాలు బలిపెట్టారు. ఎవరు త్యాగమూర్తులు? లెటూర్,
 ఓల్డు మెక్సికో వచ్చేసరికి బాగా పుష్టిగావుండేవాడు. అతని
 మొదటి ప్రయాణం డురాంగో బిషప్ ని చూసేందుకు.
 ప్రయాణమార్గాన అనేక కథలు విన్నాడు. ఫ్రెంచి ఘాదరీ

అని ఎదుర్కొన్న దారుణ హింసలు ఆలకించాడు. ఒక్కోసారి కొండరు సత్పురుషులు తనకెంతో సాయంచేసి, పేరడిగితేకూడా చెప్పకుండా తమదారిన వెళ్ళిపోయేవారు. దాహాన్నీ ఆకలిని తీర్చే వింత ఫలాలు ప్రసాదించి, తమ దానిని తాము వెళ్ళిపోతూ వుండేవారు మరికొందరు. ఫాదర్ జునిపర్ గురించి తనూ అనేక కథలు విన్నాడు. ఈ జునిపర్ యిక్కడి మెక్సికనులకి ఎన్నో విధాల సాయంచేశేవాడట. అతని గురించిన కథలు ఒకటి రెండూకాదు - కొల్లలు.

ఒకసారి జునిపర్ తన మనిషితో ప్రయాణం చేస్తున్నాడట. ఒక్కరోజుకి సరిపడే రొట్టె, నీరుమాత్రమే వాళ్ళదగ్గర వున్నాయి. మర్నాడు తెల్లవారినప్పటినుంచీ సూర్యాస్తమయమయేదాకా బ్రహ్మచేముడు డొంకలగుండా వారు ప్రయాణంచేశారు. చీకటిపడేసరికి, యెడారి కొసకి చేరుకోలేకపోతామా, అని వాళ్ళ ఆశ. అదృష్టవశాత్తూ అస్తమయసమయానికి ఒకకుటీరం చేరుకున్నారు. చర్మపు దుస్తులు ధరించిన మెక్సికన్ ఆరాత్రికి వీళ్ళనక్కడ వుండిపోమ్మన్నాడు. ఆ పూరికొంపలో వుండిపోయాడు. లోపల ఆ మెక్సికన్ భార్య పసిపాపకి పాలిస్తోంది, ఆ వనిత వొళ్లో పసివాడు, పక్కని మేకపిల్లాను. ఆ మేక పిల్ల ఎంత మనోహరంగావుందో చెప్పడం కష్టమట.

ఈ దంపతులు చాలా మంచివాళ్ళు. తాము గొల్లలు

మని చెప్పేరు వాళ్ళు. జునిపర్, అతనితో వచ్చినతనూ, మెక్సికనూ సాయంకాలపు ప్రార్థనలు పూర్తిచేసుకు, భోజనాలకు కూర్చున్నారు. గొల్లవాణ్ణి అక్కడి జీవిత విశేషాలు అడుగుదామన్నాట్ట ఫాదర్ జునిపర్. కాని బడలిక వల్ల నిద్ర ముంచుకురావడంతో, యేమీ అడక్క నిద్ర పోయాట్ట. మర్నాడు పొద్దుటలేచి చూసేసరికి, మెక్సికన్ దంపతులూ లేరు, మేకపిల్లా లేడు, పసివాడూ లేడు. అతిథుల కని పొద్దుటి భోజనం మాత్రం అక్కడ ఉన్నది. వాళ్ళు బహుశా తమ గొర్రెలూ మేకలూ చూసుకునేందుకు వెళ్ళిపోయారేమో, అని జునిపర్ సరిపెట్టుకున్నాడు.

స్వస్థలం చేరుకున్నాక, మిగతా ఫాదర్లతో ఈ సంగతి చెప్పేసరికి వారు ఆశ్చర్యపోయి 'ఆ స్థలమెక్కడ?' అని అడిగారు. మూడుచెట్లు త్రికోణాకారంగా ఉన్నచోట, అని గుర్తులు చెప్పేసరికి, కొందరు ఆ మూడు పత్తిచెట్లు వెతికేందుకు వెళ్లేరు. పత్తిచెట్లుమూడూ కనపడ్డాయి. ఏ చెట్టుకయితే మెక్సికనులు తమ గాడిదని కట్టేశాలో అది కూడా ఈ మూడుచెట్లకీ కొంచెం దూరంలో వుంది. అక్కడొక పాకగాని మనుషులు నివసించిన గుర్తులుగాని ఏమీ లేవు. ఆ చుట్టుపట్ల గొర్రెలుమేసేందుకు మేతకూడా కనపడలేదు. పరిశీలించడానికి వచ్చిన యిద్దరు ఫాదర్లూ ఆ స్థలానికి దగ్గర ముంగాళ్ళమీద వంగి, నేలని ఆఘ్రాణిస్తూ, ఆ దివ్యమూర్తుల కుటుంబానికి అభివందనం చేశారు.

కళ్యణముందు ఈ 'మాయ' జరిగాక జునీపరో యింకా వినరించి చెప్పడం మొదలెట్టేడు. ఆ కుటీరంలో ప్రవేశించి నప్పటినుంచీ, అతనిదృష్టి పసిపాపమీదే వున్నదట. ఆ పసిపాపని చేతుల్లోకి తీసుకుముద్దాడాలని, ఎంతగానో అనిపించిందట. కాని తను లోపలకొచ్చేసరికి ఆ పాప, తల్లి ఒళ్లో వున్నాడు. తమ భోజనాలయేసరికి పాప నిద్ర పోతున్నాడు. కాని ఆ మాతృమూర్తికి చెరో పక్కనా మేక పిల్లా మాననబాలుడూ వుండడం ఆ బాలుని వీళ్లు భగవంతుడే అనడం, జునిపరోని విస్మయానందంలో ముంచెత్తింది,

అది భగవద్దర్శనమేగాని కట్టుకథ కాదనీ, భగవంతుడే మత గురువుల్ని కాపాడేందుకు . గొర్రెలకాపరి వేషంలో అక్కడ సత్యక్షమయ్యాడనీ కథ వ్యాప్తమయింది. సౌందర్యారాధన నుంచీ సౌఖ్యాన్వేషణ నుంచీ మళ్ళీ నిరాడంబరంగా వుండే గ్రామీణ సహజ గాంభీర్యంతో, సత్యస్వరూపం గోచరిస్తుంది. రాజకుమార్తె పల్లె ననితలతో కలసి ముందు వాకిలి వూడుస్తూంటే చూసినవాళ్ళకీ విన్నవాళ్ళకీ గొప్పగా వుంటుంది. కీర్తి ప్రతిష్టలకంటే, చరిత్ర యిచ్చే బిరుదులకంటే, ఈ విశుద్ధ జీవనులలో యేవో అపూర్వ శాంతి కాంతులు లభ్యమవుతాయి గనుకనే దేవతలెప్పుడూ యిటువంటి రూపాలు ధరిస్తారు. బీదలలో అతి బీదయై 'ప్రభువు' దర్శనమిస్తాడు అని అనుకున్నారు ఘోషరీలు.

5

ఆ వుదయంవేళ లెటూర్ నిద్రపోదామనుకున్నాడు. నిద్ర పట్టేటట్టులేదు. కాని కళ్ళమీదకి నిద్ర తెప్పించు కుందామనుకున్నాడు కాని, నిద్రకి బదులు గడిచిన కాలంలోని జ్ఞాపకాలు కనురెప్పలపై తాండవించ సాగాయి. భోజనసమయందాకా తనని లేపవద్దని చెప్పాడు యింట్లో వాళ్ళకి. గదికి ఒక చివరగా, వెలుతురు తీక్షణంగా పడని చోట వుందతని మంచం. అతను పరున్నచోట మృదువుగా గోధుమ వన్నెలో వెలుగుపడుతోంది. తెల్లని గోడలలో అమర్చబడ్డ నిప్పుగూళ్ళు వెచ్చదనం కలిగిస్తున్నాయి గదికి. దుప్పటి కప్పుకు పడుకున్న బిషప్, క్లాస్ట్ చేతులూ కదపకుండా, గుండెలమీద చేతులు వేసుకుని నిద్రపోతున్నాడు. అది నిద్రకాదు. కళ్ళు మూసుకోవడం మట్టుకే. జోసఫు బహూకరించిన వుంగరం, గుండెలని తాకుతోంది. విగతజీవుడైనప్పటికీ జోసఫ్ ఒకవిధంగా ఈ గదిలో తనతో జీవించే వున్నాడు. ఓహియోలోని సరస్సులూ, పారిస్ లోని తమ పరిచయమూ, మాంట్ ఫెర్రాండ్ లో తాము పొందిన శిక్షణ - యివన్నీ స్మృతి పథంలో - మెదులుతున్నాయి. వాటిని జ్ఞాపకం తెచ్చుకు ఆ జ్ఞాపకాలమధ్య పునర్జీవించడం లెటూర్ కి ఎంతో ఆనందం చేకూరుస్తోంది ఆ వుదయంవేళ. ఒక్కొక్క పేజ్ జ్ఞాపకం చేసుకుంటున్నాడు.

ఇద్దరూ యిరవై యిరవై రెండేళ్ళవాళ్ళు. చదువు

పూర్తవుతోంది. తాము క్లెర్ మాంట్ లో వుండగా ఓహియో నుంచి ఎవరో బిషప్ వచ్చాడు. ఈ సూతన ప్రపంచంలో సేవాతత్పరులై పనిచేసేందుకుగాను. ఎవరేనా ఛాదరీలు దొరుకుతారా? - అని అడిగాడు. విద్యార్థులకి అతనిచ్చివ గంభీరోపన్యాసం లెటూర్ జోసఫ్ లు ఎంతో శ్రద్ధగా విన్నారు. ఉపన్యాసానంతరం అతనితో విడిగా మాట్లాడారు. ఆ తర్వాత ఆ బిషప్ ఉత్తరప్రాంతుకి వెళ్ళాడు. అతన్ని పారిస్ లో ఫలాన తేదీన కలుసుకుంటామనీ 'ఫారన్ మిషన్స్ కాల్జీ'లో కొద్దివారాల శిక్షణ అయాక ఛార్బోలో ఓడ యెక్కి అమెరికా చేరుకుంటామనీ అన్నారు.

తమ పెద్దవళ్ళకి తెలిస్తే ఈ ఆలోచన పడగొడ్తారని ఆ యువకు లిద్దరికీ భయం. అంచేత సాధ్యమైనంత వరకూ ఈ సంగతి పైకి పొక్కనీయకుండా గోప్యంగా వుంచారు. తల్లిదండ్రులకి అభివందనం చేయకుండా, ఓడ యెక్కడం అపచారమేమోనని, వాళ్ళలో వాళ్ళు తర్కించుకున్నారు. సెయింట్ ప్రాన్సెస్ ఎగ్జెవర్ వెనక యిదే ప్రకారంగా వెళ్ళవలసివచ్చినప్పుడు, తల్లిదండ్రుల యింటిముందునుంచి వెళుతూ, వారికి నందనం అర్పించకుండా వెళ్ళాడని తమ క్లాసు పుస్తకంలో చదువుకున్నారు వారు. ఆనాడు సెయింట్ ఎగ్జెవర్ చేయగా లేంది, యిప్పుడు తాము చేస్తే తప్పవుతుందా అని, ఆ యువకు లిద్దరూ ఒకరికొకరు ధైర్యం చెప్పుకోసాగారు,

లెటూర్ కంటే జోసఫ్ స్థితి మరీ విపరీతము. అతనికి
తల్లి లేదు. తండ్రి ఒక్కడే. తండ్రికి పిల్లలంటే తెగప్రేమ.
అందులో జోసఫ్ పెద్దవాడు. తన తండ్రిని మోసగించి
ఎలా వెళ్ళడమో అని జోసఫ్ కి బాధగావుంది. ప్రయాణపు
తేదీ దగ్గరపడుతున్న కొద్దీ యితనిబాధ తీవ్రతరమై మనిషి.
సన్నబడడం పాలిపోవడం మొదలెట్టాడు.

ఇద్దరు స్నేహితులూ ఫలానాతోజున రియామ్ లో
కలుసుకుందామని ఏర్పాటుచేసుకు, అక్కడనించి పారిస్
వెళదామనుకున్నారు. నిశ్చయం చేసుకునేదాకానే గాని,
ఆ పైన తిరుగులేదు లెటూర్ కి. ఆ తోజు వుదయం యింకో
గంటా గంటన్నరకి తెల్లవారుతుందనగా, నిర్ణీతస్థలానికి
వచ్చాడు లెటూర్. అక్కడ జోసఫ్ చలికి గడగడ
లాడుతూ అతి దీనంగా కనపడ్డాడు. రాత్రంతా జోసఫ్
అక్కడే తిరుగుతున్నాడట. ముందుకో వెనక్కో తెలీ
కుండా వుందట. బాగా ఏడ్చివుండటం చేత కళ్ళువాచాయి.
చలిలో తిరుగుడువల్ల జలుబు పట్టుకుంది. పసివానివలె
యేడుస్తూ 'ఏం చేయమన్నావు, లెటూర్? నన్నేం చేయ
మన్నావు? మా నాన్నహృదయం వ్రక్కలు చేయలేకుండా
వున్నాను. ఇటు నాన్నని శోకంలో ముంచటమో, లేక
అటు నామాట తప్పడమో? అన్నమాట తప్పితే నరక
ప్రాప్తి. ఏం చేసేందుకు ధైర్యం చాలకుండా వుంది - మర
ణించడమే తరువాత పాయమనిపిస్తోంది. ఇప్పుడీ ఊణాన

మరణించగలిగితే ఎంత హాయి! బాధలనుంచి విముక్తి లభిస్తుంది,' అన్నాడు జోసఫు.

పక్కమీద పరున్న లెటూర్ కి ఆ దృశ్యం, కళ్ళకి కట్టినట్లు కనపడుతోంది. నేరస్తులవలె తామిద్దరూ దొంగ చాటుగా యిళ్ళలో నుంచి పారిపోయి వచ్చారు! నమ్మిన మిత్రుణ్ణి ఎలా వోదార్చటమో తెలీకుండా ఉంది. రెండు తీవ్ర వేదనలమధ్య నలిగిపోతున్నాడు జోసఫు. ముఖము రెండు చేతుల్లోనూ దాచుకు, మధ్యమధ్య వెక్కివెక్కి యేడుస్తున్నాడు. 'నువ్వేమీ భయపడకు. నా వెంట పారిస్ రా. మీ నాన్నగాని నిన్ను క్షమించలేకపోతే అక్కడి అధికారులతో మూట్లాడి ఏదో విధంగా నువ్వు వెనక్కి వచ్చేదువుగాని. ఇదేమంత ప్రాణాలుతీసే సమస్య కాదు' అని వూరుకోబెట్టి వీధిలోకి వచ్చి, అటువైపుగా వెళ్తున్న బండీ యెక్కారు. బండీ యెక్కడం తడవుగా సొమ్మసిలి నిద్రపోయాడు జోసఫు. ఆ క్షణాన లెటూర్ అభయహస్తమే అతనికి లభ్యం కాకపోతే, జీవితమంతా ఏదో అనామక ఫాదరీగా గడిపి వుండును జోసఫు.

వసంతకాలంలో వుదయంవేళ రియాయ్ నుంచి బయలుదేరిన ఆ యువకులిద్దరిలో ఫాదరీ వృత్తికిలెటూర్ అన్నివిధాలా తగిన మనిషిలా ఉన్నాడు. అతని ఆరోగ్యం మంచిది; బుర్ర గట్టిది. 'ఫారెన్ మిషన్సు' కాలేజీలో గడిపిన కొద్ది వారాలూ, లెటూర్ ఆ శిక్షణని చక్కగా స్వీక

రించాడు. జోసపు ఈ మతసాధక వృత్తిలోగల అవాంత
రాలు దృఢ చిత్తంతో ఎదుర్కోగలడా అనిపించే దప్పట్లో.
కాని కాలగమనంతో ఈ అనారోగ్యపు దేహం ప్రభు
సేవని వేయివిధాల చేయగలిగింది.

ఫాదర్ లెటూర్ తన 'డయోసీస్'లో యెక్కువ
మార్పులు చేసేవాడు కాదు. మెక్సికనులది ఒకతీరు, నేటివు
లది మరొకతీరు. ఏ జాతిమనుషుల్ని వారి భాషలో అర్థం
చేసుకోవాలి. శాంటాఫె, దేశపు లోపలి భాగంలో గల
సగరం. అక్కడెక్కువగా సంపదలేదు. వ్యాపార రీత్యా
గొప్ప పట్నం కాదు. కాని ఫాదర్ జోసపు, విశ్వంఖిల
జీవనుల ప్రదేశంలోకి గిరవాటు వేయబడ్డాడు. అక్కడి
మనుష్యులకి క్రోధము, కడు. దురాశ, దుశ్చింత యెక్కువ.
ఆయేటికాయేడు ఆరోగ్యం పల్చబడుతున్నా, దేహదా
రుశ్యం సన్నగిల్లుతున్నా, ఒకనైపు కుంటితనం, క్రుంగ
తీస్తున్నా, ఆ పర్వతపట్నంలో తన పాతబగ్గీలో ప్రయాణం
చేసేవాడు జోసపు. నాలుగేళ్ళపాటు ధనరాసులతో తుల
తూగిన గ్రామాలు, అక్కడ ఖనిజసంపదలేని కారణంగా,
పాడుపెట్టిన పూళ్ళయేవి. ఈ భోగభాగ్యాల్లా, వుయ్యాల
పూపుల్లా, కలిమిలేములు స్వయంగా కళ్ళతో చూసే
వాడు జోసపు.

మతధర్మం నలుగురికీ చెప్పడంతో తన భారం తీరి
పోయిందనుకునే తత్వం కాదతనిది. ఆ మత విశ్వాసం
ఎదుటి వారిలో కలిగించి, కొలరాడో చర్చికి నూతన

భాగ్యోదయం కలిగేదాకా విశ్రమించేవాడు కాదు. ఆ చర్చికోసం ధనస్వాములవద్ద నుంచి బోలెడంత నేల సంపాదించాడు. వాళ్లు భూమిని దానంచేసేవారే కాని డబ్బిచ్చేవారు కాదు. అంచేత బ్యాంకులవద్ద నుంచి డబ్బు అప్పు చేశేవాడు. స్కూలు భవనాలకి, కాన్వెంట్లకు డబ్బు అప్పుచేసి, అది తీర్చడమెలాగో తెలియక, భిక్షాపాత్ర పుచ్చుకుని ఓహియో, పెన్సిల్ వేనియో, కెనడా రాష్ట్రాలు పర్యటించివచ్చేవాడు. ఈ పర్యటనంతా యెందుకయ్యా అంటే, ఆ అప్పులమీద వడ్డీ చెల్లించేందుకు. దుణవిముక్తుడయేందుకు ఒకసారి ఫ్రాన్సు వెళ్ళి, అక్కడ ఒక భూమి తనఖా సంఘమును లేవదీసి, అప్పు పుట్టించేందుకు ప్రయత్నాలు చేశాడు, కాని బ్రోకరితన్ని బోల్తా కొట్టించి, మసి పూసి మారేడుకాయ చేయడంతో, ఆ ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి.

తత్ కారణంగా ఫాదర్ జోసపుని, అతని డెబ్బయవ యేట, ఈ ధనవ్యయానికి అప్పులకీ సంజాయిషీ చెప్పకోమని రోమ్ నగరంలోని పాపల్ కోర్టువారు పిలిపించారు. అక్కడికి వెళ్ళి అతి కష్టమీద వారికి లెన రుజువర్తన నిరూపించుకున్నాడు. ఒక కాలు పోట్టీ, ఒక కాలు పోడుగూ అయిన ఈ 70 యేళ్ళ ఫాదర్ని చూసి అతనిలోగడ రికార్డు పరిశీలించి మతాధిపతులు 'జోసఫ్ నిగ్గోషి' అని తీర్పు చెప్పారు.

జోసపు మరణవార్త శాంటాఫెకి తెలియడంతోనే,

ఫాదర్ లెటూర్ 'డెన్వర్' వెళ్ళే రైలెక్కాడు. అతను చనిపోయాడనే తెలిగ్రాముని లెటూర్ ఒక పతాన నమ్మ లేక పోయాడు. ఎడాదులూ, దుర్గమారణ్యాలూ కొండ కోనలూ సురక్షితంగా దాటిన తన మిత్రుడు, యిలా చెప్పకుండా చేయకుండా మరణించడమేమిటని ఆశ్చర్యం లెటూర్ కి.

6

బిషప్ తన చివరి గోజుల్లో మృత్యువు గురించి యెక్కువ తలపోసేవాడుకాదు. తను వొదిలేసి వెళుతున్న పాతకాలం గురించి పదేపదే మననంచేసుకునేవాడు. భవిష్యత్ మనచేతులలో లేనిది. దానిమార్గం అది చూసు కుంటుంది. ఇక మరణానుభవాన్నికూడా మేధా దృష్టితో చూడగలిగాడు లెటూర్. చివరిదశలో మనుషుని విశ్వాసాల్లోనూ విలువల్లోనూ మార్పు వస్తుంది. ఇది 'తను' పొందే అనుభవమేగాని 'తనది' కాదనిపించేది. ఆ మనోభావం మత జీవనానికి దూరమైనది, - ఒకవిధమైన మనఃపరిణతి. ఇతరుల ప్రవర్తననీ తన ప్రవర్తననీ వేరు వేరు త్రాసులలో వుంచి ఏప్రకారం తన జీవితకాలమంతా నిర్ణయాలు చేసుకున్నదీ తనకర్థమవుతోంది యిప్పుడు. తన జీవితంలోని తప్పులేవీ అంత పెద్దవికావు. ఎటువంటి నావ అయినాసరే, రేవు చేరుకునేలోపున తుపాను గాలులనీ జలమృగాలనీ యెదుర్కోవడం జీవన ధర్మం.

తన జ్ఞాపకాలలో కొన్ని మాత్రమే నిలిచి, మరి కొన్ని యెందుకు చెరిగిపోయామో అతనికి అర్థం కావటం లేదు. ఈ జ్ఞాపకాలలో తనుకూడా ఒక పాత్రధారే అయినప్పటికీ బయట నిలబడి వాటిని చూడగలుగుతున్నాడు, తను కుర్రవాడుగా వున్నప్పుడు మధ్యధరా ప్రాంతంలో మేనత్తలతో గడపటం, రోమ్ నగరంలోని తన విద్యార్థి దశ, మోల్నీ యిక్కడికివచ్చి ఈ కెత్తెడ్రల్ నిర్మించడం-యివన్నీ ఒకదానితో ఒకటి కలిసిపోయి కనపడుతున్నాయి. ఈ స్మృతి వాటికలకి కాలప్రమేయం లేదు. ముందువి వెనకా, వెనకవి ముందూ కనబడతాయి. తను ఈ చైతన్యానికి మధ్య పీఠంవేసుకు కూర్చుని చేతితో తడిమి వాటిని పైకితీసి, అరిచేతులో వుంచుకు పరిశీలిస్తున్నట్టుగా వుంది.

మాగ్డలీనాగాని, బెర్నార్డ్ గాని లోపలకి వచ్చి ఏదైనా ఒక మాట అడిగితే, తను ఆ భూతకాలం నుంచి వర్తమానంలోకి వచ్చి సమాధానం చెప్పేందుకు, కొద్ది సెకనులు పడుతోంది. వాళ్ళు తన మనసు పనిచేయడం లేదని, తన స్మృతి తప్పుతోందని చెవులు కొరుక్కుంటున్నారు. కాని తన మనసు ఎంతటి ఉత్సాహంతో రత్న రాసులు లెక్కిస్తోందో వాళ్ళకేం తెలుసు?

వర్తమానంలోకి రావాలని అనిపించినప్పుడు వచ్చేవాడు. కాని ఈ వర్తమాన జగతిలో తనదన్నది యేమున్నది? ఫాదర్ జోసఫు వెళ్ళిపోయాడు. యాంట్ లోనియో దంపతులు మరణించారు. కిట్ కార్సన్ గతించాడు..

ప్రధాన వేషధారులందరూ తెర వెనక్కి వెళ్ళిపోయారు.
ఇక మిగిలినవి చిన్న పాత్రలు.

ఆర్చిబిషప్ లెటూర్ శాంటాఫె వచ్చిన కొద్ది
రోజులకు యుజేబియో అతన్ని దర్శించటానికి వచ్చాడు.
తన జీవనపుటలలో మిగిలిన వ్యక్తి యితనొక్కడే! కొల
రాడో వెళ్ళినప్పుడు ఆర్చిబిషప్ లెటూర్ కి సుస్తీగా
వుందని విన్నాడట. అంచేత గబగబా ప్రయాణం కట్టుకు
శాంటాఫె చేరుకున్నాడు. యుజేబియోకూడా యిప్పుడు
వృద్ధుడు. ఇద్దరూ కరస్పర్శ చేసుకున్నారు. కరస్పర్శానం
తరం తన కనుకొలకుల్లో నిల్చిన బాష్ప బిందువును
తుడుచుకొన్నాడు లెటూర్.

‘ఇలా మళ్ళీ మనం కలుసుకుంటామని నే నను
కున్నాను. మిమ్మల్ని రమ్మని కబురంపిద్దామనుకున్నాను
కాని దగ్గరా, దాపా? అంచేత కబురు పెట్టలేదు’ అన్నాడు
లెటూర్.

యుజేబియో చిరునవ్వు నవ్వుతూ ‘యిప్పుడు మున
పటంత దూరమా? మోటార్లు వేశారుగా! గేలప్ లో
ప్రొద్దుట బయలుదేరితే సాయంత్రానికి యిక్కడికి
రావచ్చు - అదేరోజు సాయంత్రానికి వచ్చేస్తాము. మనిద్ద
రమూ ఒకసారి గేలప్ నుంచి శాంటాఫె వచ్చాం జ్ఞాపక
ముందా? అప్పుడు యించుమించు రెండు వారాలు పట్టింది
మన ప్రయాణానికి. ఇప్పుడు మనుషులు వేగంగా ప్రయా

ణాలు చేస్తున్నారు, కాని మంచిపనులంత వేగంగా జరుగుతున్నాయా అని?

‘భవిష్యత్ తెలుసుకోడంకోసం మనం ప్రయత్నించకూడదు, నేస్తం! తెలుసుకోకపోవడమే మంచిది. మాన్యులిటో యెలా వున్నాడు?’

‘బాగానే వున్నాడు. తన ప్రజలని జాగ్రత్తగా చూసుకుంటున్నాడు.’

యుజేబియో యెక్కువసేపు వుండలేదు. మర్నాడు నచ్చి మళ్ళీ దర్శనం చేసుకుంటానని వెళ్ళిపోయాడు. శాంటాఫెలో తన కేదో పనివుందనీ కొద్దిరోజులు అక్కడ వుండవలసివస్తుందనీ చెప్పేడు లెటూర్ కి. నిజానికి యుజేబియోకి అక్కడ పనేమీలేదు. ఫాదర్ లెటూర్ ని చూసి యుజేబియో తనలోతను అనుకున్నాడు. ‘యింకెన్నాళ్లో లేదు’ అని.

అతను వెళ్ళిపోయాక బెర్నార్డ్ వైపు తిరిగి లెటూర్ అన్నాడు. ‘నేను రెండు మహోన్నత విషయాలు చూశాను. భానిసత్వ నిర్మూలనమూ, నవాజోల స్వాతంత్ర్యమూ నా కళ్ళారా చూశాను.’

నవాజోలకీ, అపాచీలకి గల కలహాలు అంతరిస్తాయా అనీ, ఈ నేటివుల యుద్ధాలకి సమాప్తి వుంటుందా అని ఫాదర్ లెటూర్ యెన్నాళ్లో వాపోయాడు. సరుకులు తయారుచేసే ఉత్పత్తిదారులూ, వాటిని అమ్ముకునే వర్త

కులు ఈ యుద్ధాలు చల్లారకుండా చూస్తారు. యుద్ధంగాని, యుద్ధభయంగాని వుంటేనే వారి అధికారదర్పమూ వారి పలుకుబడిను. లెటూర్ తన మధ్యవయసునంతటినీ నవాజోల స్వాతంత్ర్యం పునఃస్థాపితం చేయడానికి వెచ్చించాడు. యజేబియో స్నేహంతో నవాజోల కష్టనిష్ఠురాలు అర్థమయాయి లెటూర్ కి. ఈ నేటివులు తెల్లవారి మతాన్ని వారి మతప్రచారకులనీ సహించినప్పటికీ, తమ ఆచార వ్యవహారాలు తొందరగా మార్చుకోరు. ఒకనారి ఈ నవాజోలని చలికాలంలో పెకోస్ నదికి అవతలవై పుగా తరిమి కొట్టారు. వీరికి యిటు మెక్సికనులూ విగోధులు; అటు అమెరికనులూ విగోధులే. ఆ శ్వేతజాతీయుల వేటలో వేల సంఖ్యలో స్త్రీ పురుషులూ శిశువులూ మరణించారు; అశ్వ సంపదా పశుసంపదా హరించిపోయాయి. 'ఈ ప్రచేష మంతా మాది. మీ రిక్కడనుంచి వెళ్ళిపోవాలి' అని యుద్ధం ప్రకటించారు నవాజోలమీద తెల్లవారు.

ఇటువంటి యుద్ధ శంఖారావం కోసం కాచుకు కూచున్న కిట్ కార్సన్ వారిని వేటాడడంలో నాయకత్వం వహించాడు. నవాజోలు గొర్రెల కాపర్లు, వాళ్ళవగ్గర మారణాయుధాలు లేవు. కొండలమాటున అతి ప్రాచీన జీవితం గడుపుతున్న ఈ గొర్రెల కాపర్లమీద దండెత్తారు తెల్లప్రభువులు.

తెల్లవారికి నవాజోల జీవన విధానంగాని, వారి సమస్యలుగాని తెలుసుకోవాలని యెంతమాత్రం లేదు.

బంగారం కోసం, భూమికోసం, అధికార దాహం కోసం
ఆ నోరులేని ప్రజలని తరిమికొట్టడమే! తుపాకులతో మీద
పడే శ్వేత జాతీయుల్ని, తుపాకీ అంటే ఎలా వుంటుందో
యెరగని నవాజోలు యెలా ఎదుర్కోగలరు?

కార్సన్ ని దోషి అనడానికి వీలులేదు. అతను
యుద్ధవీరుడు. పై అధికారులు చెప్పినట్లుగా నడుచుకు
తీరాలి. నవాజోలనిలోబడమంటే వాళ్ళు నిరాకరించారు.
ఈ తిరుగుబాటు చేసిన తెగకి నాయకుడైన 'మాన్యు
లిటో'ని ప్రాణాలతోగాని, చంపిగాని పట్టుకొచ్చేవారికి
బహుమతి యిస్తామని ప్రకటించింది ప్రభుత్వం. అప్పుడు
యుజేబియో శాంటాఫెవచ్చి 'మీరు పూనుకుంటేగాని ఈ
దురన్యాయాలకి అంతం ఉండదు' అని బిషప్ లెటూర్ ని
కోరాడు. మాన్యులిటో జూసీ వస్తాడు. అక్కడ కలుసుకో
వలసిందిగా కోరాడు బిషప్ ని యుజేబియో! తను ఘోర
అవడంవల్ల ఇలాటి వాటిల్లో జోక్యం కలుగుజేసుకోకూడ
దని లెటూర్ అన్నాడు.

ఇప్పుడీపక్కమీద అశ్వస్థుడై పరున్న ఆర్చిబిషప్ కి
నవాజోల ఆనంద విషాదాలూ, యుజేబియోతో తను గడి
పిన గోజులూ, నవాజోజాతికిగల ఆతిథ్య మర్యాద - యివన్నీ
తలపుకి వచ్చాయి.

'బెర్నార్డ్, భగవంతుడు దయామయుడు గనకనే
అన్యాయాలు సరిదిద్ది, పాతకాలపు తప్పులు మన్నించి
సుఖజీవన ప్రతిష్టాపన జరగడం నన్ను చూడనిచ్చాడు.

నేటివులని ఈ తెల్ల వారు ఏనాటికీ జయించలేరు. భగవంతుడు వారిని కాపాడతాడు' అన్నాడు లెటూర్.

7

అమెరికన్ డాక్టర్, కొత్త ఆర్చిబిషప్ తోనూ మదర్ సుపీరియర్ తోనూ మాట్లాడుతున్నాడు 'నేను మొదటినుంచీ అంటూనే వున్నానుగా, అది గుండెకు సంబంధించిన జబ్బుని. చిన్న మోతాదులు మొదట్లో పనిచేసేవి, ఇక పనిచేయడం మానేశాయి. మోతాదు పెంచితే మొదటికే మోసం రావచ్చు. ఇప్పుడింక మోతాదు పెంచినా ప్రమాదమే, పెంచకపోయినా ప్రమాదమే. అందుకే ఆయన ముఖంలో ఆ మార్పు.'

ఆర్చి బిషప్ లెటూర్ ఆహారం తీసుకోడం లేదు.. అలానే నిద్రపోతున్నాడు. అది నిద్రో మగతో తెలియదు. అతని జీవనయాత్రలో చివరిదినం శాంటాఫె నగరవాసులందరికీ ప్రార్థనదినం. కెతెడ్రల్ లోకి పరివ్రాజికలూ వృద్ధస్త్రీలూ, యువతీ యువకులూ, పిన్న పెద్దలూ, అందరూ వస్తూపోతూ వున్నారు. వచ్చినవారు ప్రార్థనలు జరిపి వెళ్ళిపోతున్నారు. ఆ ఉదయమే ఆర్చిబిషప్ కి రోమ్ లోని ఉన్నత మతాధికారులు తుదిప్రార్థనా పత్రం పంపారు. ఆ చివరి దినాన జరిగిన ప్రాతఃకాల ప్రార్థన, పవిత్రాత్ములకు మానవ లోకం అర్పించిన జోహారునలే ఉంది. శాంటాఫెలోని వారూ చుట్టుపక్కల గ్రామాలలో నారూ అందరూ కెతెడ్రల్ ఆవ

రణలోకి వచ్చి ఒకర్నొకరు 'ఎలావుంది, ఎలావుందీ?' అని అడుగుతున్నారు. వారిలో యజేబీయో కూడా వున్నాడు. వంటమనిషీ, తోటవాడూ, మదర్ సుపీరియర్, మాగ్డలీనా, బెర్నార్డ్ - వీరు లెటూర్ పక్క దగ్గర వున్నారు. ఆర్చిబిషప్ లెటూర్ కి యిహలోక వాసులు చేయ గల పరిచర్య లేమీ లేవు - భగవన్నామ జపం తప్ప. అతి ప్రశాంతంగా పరున్నాడు. ముఖంలో యెటువంటి బాధా లేదు. ఒక్కోసారి అతని ముఖంమీద కళ్ళు చైతన్యకాంతితో నృత్యం చేసేవి. మళ్ళా మగత నిద్రలో పడేవాడు. యింకొద్దినెపట్లో దీపాలు వెలిగిస్తారనగా ఆర్చి బిషప్ లెటూర్ కొంచెం ఏమీ తోచనట్టు చికాకుగా ఇటూ అటూ మెదల సాగాడు. ఫ్రెంచిలో యేదో గొణుగుతున్నాడు. ఆమాటలు బెర్నార్డ్ కి అర్థంగాక 'ఏమంటున్నారు ఫాదర్? నేనిక్కడే వున్నాను' అని దీనంగా అడిగాడు.

అలా కాసేపు గొణిగి చేతులు యిటూ అటూ కదిల్చాడు. పిలిచి యేదో చెప్పబోతున్నాడనీ యేదో మాట్లాడబోతున్నాడనీ మాగ్డలీనా భావించింది. నిజానికి బిషప్ అక్కడ లేడు. తన స్వదేశంలో పచ్చని కొండల మీద, పొగమంచువేళ, యిటూ అటూ తెలియక మధన పడుతున్న యువకునికి ఆత్మస్థయిర్యమిస్తున్నాడు, అతనిలో ఒక నూతన ధైర్యాన్ని కలిగిస్తున్నాడు, ఉయ్యాలూగే సమయంకాదు, నమ్మిన దారివెంట ముందుకి నడవాలని, అతనికి ధైర్యం చెబుతూ బండీ యెక్కిస్తున్నాడు. ఆ బండీ

కొండలదారి వెంట పర్వతాలమీదుగా గబగబా వెళ్ళిపోతోంది.

చీకటిపడ్డాక చర్చి గంట గణగణ మ్రోగేసరికి శాంటాఫెలోని మెక్సికన్ వాసులూ అమెరికన్ కాతలిక్కులూ ముంగాళ్ళమీద నిలబడి జోహారు లర్పించారు ఆ పూజ్యపాదునికి. ముంగాళ్ళమీద నిలబడి ప్రార్థన చేయని మరికొందరు హృదయమందిరంలో ప్రార్థనలు తెలిపారు. యుజేబియో అతనివెంట వచ్చిన కుర్రవాడూ ఈ వార్త తమ ప్రజలకి చెప్పేందుకు వెళ్ళిపోయారు. మర్నాడు వుదయం ఆర్చ్ బిషప్ లెటూర్ శవపేటిక, అతను నిర్మించిన సువిశాల మందిరంలోని పూజాపీఠందగ్గర, ప్రజల కడపటి ప్రార్థనల నిమిత్తం వుంచబడింది.

[స మా ప్తం]

మహామ ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA114B172
పుస్తకం పేరు	ప్రేమగాథ
తారీఖు	26/10/24
మొదలు అట్ట	no
వెనుక అట్ట	no
మొత్తం పేజీలు	321
పెద్ద సైజు పేజీలు	No
ఖాళీ పేజీలు	20
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	P. Jayaramma
పేజీలు నిడదెసినది	P. Jayaramma
స్టాప్ చేసినది	Pragathi
పరిశ్ల చేసినది	pragathi
పేజీలు పరిశూనినది	
ఫైలింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	No
పరిస్థితి	Good